

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-ושישים-ושש של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, כ"א בתמוז התשנ"ה (19 ביולי 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:04

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה	
ליקויים באבטחת מוסדות ישראליים בחוץ-לארץ	
פרסום מפה במסגרת פרויקט חינוך לשלום	
מינויים במועצות מקומיות	
הכפלת פרמיית ביטוח הרכב	
שאלות ותשובות	
סכנת סגירה של כפר הנוער "תקומה"	
ערירים וקשישים בישראל	
העסקת קטינים בסרטי פרסומת	
תאונות עבודה בקרב עובדים זרים	
חשיפת עובדים בתחנות דלק לחומר מסרטן	
עלייה באבטלה	
חומרים מסוכנים במפעלים	
שיקום נכים באמצעות הקצאת רשיונות למוניות	
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת	
החלטה בדבר תיקון טעות בחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 15), התשנ"ה-1995	
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה, התשנ"ה-1995	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ילד נכה), התשנ"ה-1995	
(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)	
הצעת חוק הזכות לקבורה, התשנ"ה-1995	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
שאלות ותשובות	
ניגוד עניינים בתעשייה האווירית	
התקנת פסי האטה ברשויות המקומיות	
הוספת קו אוטובוס ברחוב בצלאל בירושלים	
התנהגות נהג "דן" כלפי בחור ישיבה	
החלטת "אל על" להפסיק טיסות צ'רטר מקוריאה	
טיסת מטוס "אל על" בשבת	
הצעת חוק הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי), התשנ"ה-1995	
(הצעת חבר הכנסת י' מצא)	
הצעת חוק הבחירות המוקדמות של מועמדי המפלגות לכנסת, התשנ"ה-1994	
(הצעת חבר הכנסת א' דיין)	
הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (סייג לתנועת רכבי אספקה בשעות הבוקר), התשנ"ה-1995	
(הצעת חבר הכנסת ס' טריף)	

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מינוי מבקר), התשנ"ה-1995
(הצעת חברת הכנסת א' סלמוביץ)
הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – ראש האופוזיציה)
(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)
הצעת חוק משכן הכנסת ורחבתו (תיקון – עבר פלילי של מבקש היתר), התשנ"ה-1994
(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)
הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון – הרחבת הגדרת לשון הרע), התשנ"ה-1995
(הצעת חברת הכנסת י' דיין)
הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – קיצור שירות מילואים), התשנ"ה-1995
(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)
הצעת חוק חינוך (נקודות זכות בשל קורסים צבאיים), התשנ"ג-1993
(הצעת חברת הכנסת א' סלמוביץ)
הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – מניעת הנשרת תלמידים וחובת דיווח על נשירה), התשנ"ה-1995
(הצעת חבר הכנסת מ' פלד)
שאלות בעל-פה
בית-שימוש ליד ה"אוריינט האוס"
ילדי חברון
שאלות ותשובות
מעמד אזור פיתוח א' לקריית-גת
מעורבות שוטרים בתאונות דרכים
חקירת תלונות על דיווח כוזב בנושא ילדי תימן
אונס קטין בתא מעצר
גנבות רכב בישראל
נשיאת תעודות של המשטרה על-ידי מאבטחים פרטיים
זכויות האסירים הביטחוניים הערבים אזרחי מדינת ישראל
ביטול דוחות חנייה
פריצה וגרימת נזקים לסניף "לב לאחים" בנתניה
עדות על התנהגות שוטרים בירושלים
השוואה בין פולחן "כת השטן" למנהג יהודי
הצעות לסדר-היום תחקיר "ידיעות אחרונות" על פרשת צאליים ב' והשלכותיו
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעות לסדר-היום
עתיד קבר רחל והשיחות בזיכרון-יעקב
הצעות לסדר-היום
המלחמה המתמשכת בבוסניה
שאלות ותשובות
הצעת חוק למשאל-עם על עתיד הגולן

הצעות לסדר-היום

זיהום המים בחדרה

הצעות לסדר-היום

תאונות מטוסים בצה"ל

הצעות לסדר-היום

רצח שני ישראלים בוואדי קלט

הצעה לסדר-היום

שירותי מערך הכבאות בישראל

הצעות לסדר-היום

הדוח האחרון של מנכ"ל עיריית ירושלים

הצעה לסדר-היום

אקרית ובירעם

הצעה לסדר-היום

קליטת אקדמאים ערבים בסקטור הציבורי

הצעה לסדר-היום מימוש נכסים חקלאיים במועצות אזוריות שונות והסדר חובות המושבים

שאלות בעל-פה

היו"ר ע' מאור:

שלום, אני מתכבדת לפתוח את ישיבת הבוקר.

אני מזמינה את חבר הכנסת זבולון המר להעלות שאלתא בעל-פה מס' 482, אל השר לאיכות הסביבה. בבקשה, חבר הכנסת המר.

ליקויים באבטחת מוסדות ישראליים בחוץ-לארץ

זבולון המר (מפד"ל):

זו שאלה לראש הממשלה.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בעיתון "מעריב", בגיליון "סופשבוע", מתפרסם תחקיר, שלפיו אבטחת השגרירויות שלנו לקויה, במידה שאפשרה פיגועים, והמאבטחים נמצאים בסיכון חיים. ליקוי או מחדל שמתגלים – כך נכתב שם – מטיחים, כשנקודת המוצא היא שהמערכת איננה שוגה.

אני מבקש לשאול:

מה הם ממצאי משרד ראש הממשלה בנושא הזה?

היו"ר ע' מאור:

תודה. ישיב השר לאיכות הסביבה בשם ראש הממשלה. בבקשה, אדוני השר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

גברתי היושבת-ראש, ראש הממשלה ביקשני להשיב כדלקמן על שאלתא בעל-פה של חבר הכנסת זבולון המר:

אין יסוד לטענות שהועלו בדבר אבטחה לקויה, שאפשרה פיגועים וסיכון חיי מאבטחים. גורמי האבטחה האחראים פועלים באופן שוטף לשיפור המערכת.

מערך האבטחה בודק ביסודיות כל אירוע. העשייה האבטחתית וההנחיות המקצועיות לדרגי השטח נבחנות באופן מתמיד במסגרת הפקת לקחים ובצורה קבועה וממוסדת.

הטענה לגבי טיוח ליקויים או מחדלים משוללת יסוד. כל אירוע נבחן לפרטיו על-ידי הגורמים המקצועיים, בצורה מעמיקה וללא פניות. לא זו בלבד שהמערכת אינה מטייחת ליקויים, אלא היא מחפשת אחריהם כדי לתקנם בעוד מועד.

נקודת המוצא בהתייחסות המערכת היא בחינה יומיומית של העשייה וחיפוש נקודות תורפה.

הכתבה שעליה מסתמך חבר הכנסת זבולון המר התייחסה לשני הפיגועים שאירעו באנקרה ובבואנוס-אייירס. אירועים אלה נבדקו בקפידה על-ידי צוותי עבודה וחשיבה, שבחנו את העשייה האבטחתית, וההנחיות המקצועיות ומסקנותיהם אושרו על-ידי הגורמים המוסמכים.

מול ארגוני הפח"ע, המחבלים, הקיצונים, המשכללים ללא הרף את שיטותיהם, עושים גורמי האבטחה הממלכתיים כל מאמץ אפשרי כדי לתת מענה הולם.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, אדוני השר. אנחנו עוברים לשאילתא הבאה, של חבר הכנסת האשם מחאמיד, אל סגן שר החינוך, התרבות והספורט, בנושא: פרויקט חינוך לשלום. בבקשה, חבר הכנסת מחאמיד.

פרסום מפה במסגרת פרויקט חינוך לשלום

האשם מחאמיד (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, במסגרת פרויקט חינוך לשלום פרסמו מכון ון-ליר ומשרד החינוך מפה שבה נכללים השטחים. במפה מופיעה רק העיר נצרת.

ברצוני לשאול:

1. מדוע צוירו הגבולות כפי שצוירו במפה, ומדוע הועלמו היישובים הערביים ממנה?

2. האם מפה כזו אכן תואמת חינוך לשלום?

היו"ר ע' מאור:

תודה. בבקשה, אדוני סגן שר החינוך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

2-1. המפה שבה מדובר הוכנה לצורך אילוסטרציה של שטחי האוטונומיה, שהוגדרו בהסכמי "עזה ויריחו תחילה". במפות נתגלו כמה טעויות. הפצתן והשימוש בהן הופסקו מייד משנתגלו הטעויות. מספר המפות שהופצו מוגבל ביותר.

מכון ון-ליר, מפעיל התוכנית, הונחה שלא לעשות בהן שימוש ולהפסיק את הפצתן. אם וכאשר יהיה צורך במפות אחרות במסגרת הפרויקט, יודפסו מפות חדשות ומעודכנות.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מחאמיד. בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, אני מודה לכבוד סגן שר החינוך והתרבות על כך שכל הפרויקט יושם. זו מפה מצוירת בשלל צבעים, מרהיבה בצבעיה, ולכן היא יכולה להטעות, ובוודאי היא מטעה הרבה אזרחים במדינה, והיא מנוגדת לתהליך שקורה באזור. על כן אני מקווה שכל הדבר הזה נגנז ולא יופץ, כי זה מסוכן ביותר. אני מודה לסגן השר.

היו"ר ע' מאור:

תודה. סגן השר מיכה גולדמן.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

כן, כך עשינו וכך גם יהיה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת משה גפני להציג שאילתא בעל-פה מס' 478, לשר המשפטים, בנושא: מינויים. בבקשה.

מינויים במועצות מקומיות

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר המשפטים, לאחרונה מינה השר – אני מתכוון לשר הפנים – את עוזרו של חבר הכנסת אריה גמליאל ליושב-ראש מועצה ביישוב מזור ואת מזכירת השר לסגניתו. קודם לכן מונו בקריית-ספר ובטלזסטון עוזרי השר לתפקידים דומים.

רצוני לשאול:

מה יעשה משרד הפנים בעניין המינויים האלה?

היו"ר ע' מאור:

תודה. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת גפני הנכבד, בתקופת כהונתי כשר הפנים לא מינתי אף אדם לתפקיד כלשהו ביישוב מזור, לא בקריית-ספר ולא בטלזסטון.

כידוע לך, משרד הפנים ממנה מועצות לאותן רשויות מקומיות הנמצאות בשלבי הקמה, עד להעמדתה של הרשות המקומית על רגליה, ואזי מתקיימות ביישוב בחירות. מינוי חברים למועצות הללו נעשה בדרך כלל מקרב עובדי הציבור, וזאת מהטעמים האלה: ראשית, למנוע מהנוגעים בדבר יתרון יחסי בבחירות הראשונות שתתקיימנה. שנית, לאפשר למועצה הממונה לבצע את המוטל עליה, לרבות הפקעות, אם צריך, וגביית מסים, ללא חשש מהעמדתם של העוסקים בכך מול שוט הבחירה לקראת קיומה של מועצה נבחרת.

מינויים של חברי המועצה מחייב להביא בחשבון את ההיכרות שלהם עם השלטון המקומי, עם בעיותיו, עם המנגנון הממשלתי ועם מערכות אחרות, ואת הכרת בעיותיה הייחודיות של האוכלוסייה ברשות שבה הם עומדים לכהן.

חבר הכנסת גפני, מאחר שלא אני מיניתי מישהו מאלה ששאלת עליהם, אין אני יכול ליתן פרטים על מינויים אלה מתוך ידיעה אישית.

בעקבות פנייה שקיבלתי בימים האחרונים מעורכי-דין לגבי מינוי עוזרו של חבר הכנסת גמליאל ליושב-ראש היישוב מזור, וכן לגבי מינוי מנהלת לשכת שר הפנים לשעבר כחברה במועצה, ביקשתי לקבל דיווח על מינויים אלה. אך עד לרגע שבו העברתי את תפקידי לשר אהוד ברק, כלומר עד שהוא הושבע כאן אתמול כשר הפנים, לא קיבלתי שום דיווח מהמשרד. לכן, העובדות אינן ידועות לי, לא אישית, לא כשר הממונה, גם ברגע זה.

אני חושב שצריך להפנות את השאלה, אם לא לשר שמינה, הרי לשר הבא, כי הוא אמור לקבל את הדיווחים שביקשתי ולהשיב לך תשובה ישירה, מדוע נעשו מינויים אלה, אם נעשו, מאילו שיקולים ומה עמדת השר המכהן לגבי המינויים האלה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני השר, האם ידוע לך שראש הוועדה הקרואה בטלזסטון היה יושב-ראש מטה הבחירות להסתדרות מטעם ש"ס ברשימת "רם"?

האם ידוע לך שראש מטה ליווי בקריית-ספר הוא עוזרו הפוליטי של שר הפנים לשעבר?

האם ידוע לך שמי שהתמנה עכשיו במזור הוא עוזרו הפוליטי של חבר הכנסת גמליאל?

האם ידוע לך שחברת המועצה שהתמנתה היא מזכירת שר הפנים לשעבר?

האם ידוע לך, כשר המשפטים, אדוני השר, ששר הפנים לשעבר עומד על מינוי בוועדה קרואה של עוזרו לדין?

האם ידוע לך, אדוני השר, שכל המינויים הם מינויים פוליטיים של אנשי ש"ס, כדי להשליט אותם בכל היישובים החרדיים? האם אנחנו ברפובליקת בנות?

היו"ר ע' מאור:

תודה. אדוני שר המשפטים, עד אתמול שר הפנים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

שמעתי עכשיו בעניין רב את הסקר הזה על המינויים, שאתה רואה בהם מינויים פוליטיים מובהקים. נראה לי, שאם יש מכלול ומצבור כזה, הוא ראוי לתשומת לב ולבדיקה על-ידי הגורמים המוסמכים.

הנושא של מזור הופנה אלי לראשונה בימים האחרונים על-ידי חבר הכנסת רביץ, ומייד לאחר מכן קיבלתי שתי פניות מעורכי-דין, שראיתי בהן קדם-בג"ץ, ולכן ביקשתי מייד דיווח מסודר על מינויים אלה במזור, וזה היה ימים ספורים בלבד לפני החלפת התפקיד. התעניינתי, כפי שאמרתי קודם, במקרה היחיד שהובא לתשומת לבי, וטרם הספקתי לקבל תשובה מסודרת. שאר המקרים גם לא הובאו לתשומת לבי עד לרגע זה.

את דעתי על מינויים פוליטיים אתה יודע. עם זאת, אינני מוכן לחרוץ דין בטרם שמעתי את כל הנוגעים בדבר. הרי אני אינני יודע מהו מכלול השיקולים ומכלול העובדות.

אתה עשית את שלך בהעלאת הנושא לסדר-היום, ואני חושב שתהיה צודק אם תבקש בדיקה נוספת ואם תבקש תשובה מהשר המכהן. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, יש כאן שאילתות בעל-פה, לשר המשטרה אבל הוא מתעכב.

אני רוצה בהזדמנות זו להביע את השתתפותנו באבלו הכבד על מות אחיינו בתאונה הקשה שהיתה במפעל "אסם".

זו גם הזדמנות להביע כאב וצער על האסון שהיה בפסטיבל ערד ואת השתתפות הכנסת כולה באבל המשפחות.

ברצוני להביע צער גם על התאונות הקשות שהיו אתמול ועל הרצח הנתעב.

אני בטוחה שבשם הבית כולו אני יכולה לומר שאנחנו משתתפים בצער על צירוף הנסיבות הקשה שפוקד את כולנו.

יוסף בא-גד (מולדת):

מתי יהיו השאילתות של שר המשטרה?

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עכשיו מבררים, חבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת ויינשטיין, אני מצטערת. תבדוק בבקשה עם המזכירות. אני מסרתי שהיה פה אסון כבד, אחיינו של השר הוא בין ההרוגים אתמול במפעל "אסם". תודה.

אני מזמינה את חבר הכנסת אבנר חי שאקי להציג שאילתא בעל-פה בנושא: הכפלת פרמיית ביטוח הרכב. ישיב שר האוצר. בבקשה.

הכפלת פרמיית ביטוח הרכב

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, מבדיקת כלכלני בנק הפועלים עולה, כי מאז 1983 ירדו מחירי המכוניות ריאליית ב-40%, ואילו מחיר ביטוח הרכב הוכפל.

משקל ביטוח הרכב בסל הוצאות המשפחה עלה מ-0.8% ל-2.23%, ובשנת 1996 התחזית היא שהפער יגדל.

רצוני לשאול:

מה עושה משרדך להורדת תעריפי הביטוח המתחייבים מנתונים אלה?

היו"ר ע' מאור:

תודה. בבקשה, אדוני שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ההשוואה בין התעריפים כשלעצמם איננה נכונה. יש להשוות את התעריפים בהתייחס לשינויים שחלו בתשלומי הנזקים במשך הזמן. מחירי המכוניות אינם משפיעים כלל ועיקר על התביעות בנזקי גוף, ואילו בנזקי רכוש הם רק חלק קטן במרכיב הנזקים, ורובו תוצאה של מחירי חלקי החילוף ועלות שעת העבודה. לפיכך, ברור מאליו שבקביעת המחיר אין קשר ישיר וחד-ערכי בין תעריפי הביטוח לבין עלות הרכב.

נזקי הגוף גדלו באופן משמעותי משנת 1993 ועד היום. זאת כתוצאה מההשפעה הריאלית של הירידה באינפלציה על העלויות הריאליות. נוסף על כך, חלו שינויים משמעותיים במחירי יום האשפוז ובפסקי-הדין.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

את זאת לא הבנתי. מה זה – – –

שר האוצר א' שוחט:

אני חושב שלא קוראים קריאות ביניים בשאלות בעל-פה.

הנושא נמצא במעקב מתמיד באגף שוק ההון. אני יכול להוסיף ולומר, שאפשר לראות גם בדיוק מה הם רווחי החברות. ראינו שקיים תאגיד שעוסק בנזקי גוף, כמו "אבנר", ואתה יודע, ידידי חבר הכנסת שאקי, שהגירעון האקטוארי שם היה גדול מאוד, כלומר התעריפים היו נמוכים לנוכח ההוצאה ופסיקת בתי-המשפט.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שאקי, בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני השר, הקשבתי רוב קשב, אבל ציבור הכלכלנים שאתו דיברתי בעניין, לרבות כאלה שהופיעו לא אחת בוועדת הכספים, סבורים כי ההתייקרויות והעלאת תעריפי הביטוח מוגזמות. האם משרד האוצר עושה או יעשה, למרות כל מה שנאמר כאן, כדי לצמצם את ההעלאות, שנראות בכל זאת מוגזמות – ודעת הקהל לא אחת צודקת, למרות חישובים קטנים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. תשובתו של שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אנחנו עוקבים באופן שוטף אחר מחירי הביטוח. למשל, מונחת הצעת חוק בוועדת הכספים, אתה מודע לה, בנושא של התעריפים והפיצוי הנאות שיינתן במסגרת ביטוח החובה. אנחנו חושבים שנעשתה הרחבת יתר בעניין. אין מדינה בעולם שבה התשלומים כה גבוהים והפסיקות כל כך מרחיבות. אני מקווה שוועדת הכספים אכן תשלים את הדיון, ואמרת בוועדה, אם כבודו זוכר, שאם וכאשר הדבר יחוקק ואם יתברר שהעלויות גבוהות מדי, על בסיס הטיפול החדש שייעשה בביטוחי חובה, אנחנו נדאג אף להוריד את התעריפים של תשלומי החובה לביטוח גוף.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אם כן, חברי הכנסת, סיימנו את השאלות בעל-פה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את שרת העבודה והרווחה להשיב על שאלות רגילות. בבקשה, גברתי השרה.

סכנת סגירה של כפר הנוער "תקומה"

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ב' בסיוון התשנ"ה (31 במאי 1995):

חברת הנוער "תקומה" הוקמה ב-1973 במושב תקומה שליד נתיבות. מדובר במוסד יחיד מסוגו בישראל לילדים מבתי הרוסים, שהוריהם אלכוהוליסטים או יושבים בכלא, או שעברו התעללות מינית קשה. לחלקם יש תיקים פליליים במשטרה, ומקום זה הוא תחנה אחרונה עבורם. למקום מגיעות פניות רבות לקלוט ילדים, אך הן נדחות בשל בעיות תקציב. תקציב נוסף יאפשר למוסד לקלוט עוד 80 ילדים.

המוסד עלול להיסגר ב-31 במאי בגלל בעיות תקציב.

רצוני לשאול:

כיצד ימנע משרדך את סגירת המוסד?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להשיב על שאילתא מס' 4881, של חבר הכנסת פני בדש.

סכנת הסגירה לכפר הנוער "תקומה", מקורה בכוונת "עליית הנוער" לצמצם את התקציבים למוסד זה. מייד כשנודע לי על כוונה זו, הנחיתי את אנשי משרדי למצוא פתרון שימנע את המשבר. אני שמחה להודיע לשואל ולבית, כי אכן הושג פתרון ואנשי השירות לילד ולנוער במשרד העבודה והרווחה נערכים לפתיחתו של הכפר לפעילות סדירה בתחילת שנת הלימודים הקרובה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת פני בדש.

פני בדש (צומת):

גברתי השרה, אני לא רוצה לשאול שאלה נוספת. רציתי רק להודות לך על העבודה שנעשתה מהר מאוד, ואני כבר קיבלתי דיווח לפני כעשרה ימים, מאז הוגשה השאילתא, שהמוסד ימשיך לתפקד. תודה על העבודה המהירה ועל המסירות.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

ערירים וקשישים בישראל

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ט' בסיוון התשנ"ה (7 ביוני 1995):

בעיתוני חיפה התפרסם סיפור מותו של מר י"ג – שמו המלא מופיע במקור – הישיש הערירי. האיש מת מרעב, אך איש לא גילה את דבר מותו במשך כשלוש שנים.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע לשרה, כמה ערירים, קשישים וחסרי אמצעים מתגוררים בישראל?
2. האם קיים נוהל מעקב אחר תנאי חייהם של ערירים, ובייחוד של הקשישים שבהם? ואם לא – מה נעשה כדי להפעיל מעקב כזה ולמנוע מקרים שכאלה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

1. בישראל חיות היום כ-180,000 משפחות קשישים, המתקיימות מקצבאות הזיקנה והשאיירים של הביטוח הלאומי בלבד; מתוכן, על-פי האומדן, כ-70,000 הינם אנשים החיים לבד. חלקם, אף שהם מנהלים משק בית עצמאי, מקיימים קשר שוטף עם ילדיהם ובני משפחותיהם הגרים בנפרד.
 2. המשרד מטפל בקשישים בכמה מסגרות. המחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות נותנות עדיפות לטיפול בזקנים ערירים ומוגבלים. לזקן הגר בגפו ניתנת עדיפות בכניסה למרכז יום לקשיש או בסידור במוסד.
- הנחיתי את אנשי המשרד להכפיל את מספר מרכזי היום המוקמים מדי שנה. עד 1997, חלק מהם כבר נפתחו וחלק בתהליך של הקמה, וזו אוניית הדגל שלנו. מבחינת הטיפול בזקן בקהילה, יפעלו 33 מרכזי יום לקשיש ברחבי הארץ. אתה יודע שהכפלתי את המספר: במקום ארבעה בשנה – שמונה בשנה.
- עובדים סוציאליים, אחיות קופות-החולים ומתנדבים דואגים לשמירה על קשר קבוע עם קשישים אלה, להפניית מתנדבים אליהם, להתקנת מוקדי מצוקה ולקיום קשר טלפוני יומיומי אתם, ויש רשויות שעושות בנושא הזה עבודה בלתי רגילה.
- במסגרת חוק ביטוח סיעוד נהנים מדי חודש כ-55,000 קשישים המוגבלים בתפקודם משירותי סיעוד בביתם או במרכזי היום. קשישים ערירים מטופלים על-ידי המוסד לביטוח לאומי באמצעות השירות לייעוץ לקשיש, שירות ייחודי שבו פועלים כ-3,500 מתנדבים קשישים, המבקרים באופן סדיר בבתי הקשישים הערירים. מדי חודש מתבצעים במסגרת זו כ-30,000 ביקורים בבתיים של כ-8,000 קשישים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת הירשזון. בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי השרה, ידוע לי על התנופה שאת הכנסת לטיפול בקשישים ובערירים, ואני בהחלט מברך על הנושא הזה של הכפלת מספר מרכזי היום לקשיש, שאכן נותנים פתרון חשוב מאוד, וכל מרכז יום כזה שקם מצמצם את האפשרות שמקרים כגון אלה שמתפרסמים בכתבה יקרו.

עם זאת, העובדה היא שלמרות הכול קורים מקרים מסוג זה, ואני יודע שיכולים לקרות. כיצד ניתן לצמצם עד למינימום את מספרם, כך שאותו אדם עירי שחי במקום מסוים והמערכת לא מצליחה להגיע אליו בגדול, תינתן לו בכל אופן התייחסות אישית, כדי שתופעות כאלה לא יישנו, ואני אומר את זה עם כל ההערכה והכבוד שאני רוחש לך על התנופה שהכנסת לנושא הזה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. בבקשה, גברתי השרה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

ברשותך, אני רוצה, כמובן, להשיב לחבר הכנסת הירשזון. אני רוצה לחלק את התשובה שלי לשניים. כשהתחלנו להתמודד עם תופעה חדשה מאוד בארץ, התופעה של דרי הרחוב, מצאנו פתרונות. אין היום בעיה של מקומות, יש בעיה לכפות על אותם אלכוהוליסטים להיכנס למעונות של דרי הרחוב, ובימים אלה פתחנו בפתח-תקווה, עוד לא רשמית, בית מיוחד לאלכוהוליסטים מבין דרי הרחוב ולטיפול בהם.

כשבאתי למשרד היו שני נושאים שאמרתי – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

שם הם מקבלים גם טיפול גמילתי?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גם גמילתי, זה בית מיוחד. "עמידר" העמידה את המבנה לרשותנו, ועיריית פתח-תקווה הסכימה. אתה יודע, שלא כל עירייה ולא כל ראש עיר מוכנים שבעיה של כלל ישראל תטופל בעיר שלהם, וזה כבר פועל. אבל כל זמן שזה לא פועל ממש, אנחנו לא פותחים פתיחה רשמית.

נושא הקשישים הוא נושא שאנחנו, כל החברה, צריכים להתייחס אליו בצורה אחרת. תוחלת החיים עולה משמעותית. כולנו שמחים על כך. מצבו הבריאותי של הקשיש והטיפול הרפואי בו אינם תואמים את העלייה בתוחלת החיים. לכן כאן צריך להיות מאמץ משותף של משרד העבודה והרווחה, של משרד הבריאות, של הרשויות המקומיות.

אבל, אגיד לך דבר נוסף, ואני אומרת אותו בכל מפגש: לא יעלה על הדעת שבנים ובנות – ואני מדברת על משפחות שאינן ערירות – ישחררו את עצמם בחלק יותר מדי גדול של המקרים מכל אחריות לטיפול בהורים שהשקיעו בהם את כל חייהם ויטילו את הכול על כתפי המדינה.

עם זאת, אני מקבלת את מה שאתה אומר, וזה עומד כל הזמן לנגד עיני – לשפר, להגביר. אנחנו היום עושים את זה יותר טוב, כי כל הגופים עובדים יחד. אני לא מאמינה בעבודה של סולנים, אבל אני לוקחת לתשומת לבי מאוד ברצינות את מה שאתה אומר, בתוספת על המאמצים שאנחנו עושים במשרד.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אפשרתי קצת הרחבה בגלל חשיבות הנושא.

העסקת קטינים בסרטי פרסומת

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

בעקבות כתבת תחקיר על העסקתם של ילדים, ואף תינוקות, בסרטי פרסומת במשך שעות עבודה רבות, ולעתים תוך כדי התעללות – רצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך לסוגיה זו, וכיצד הוא פועל בעניין?

2. האם בעקבות המצב הקיים נשקלת האפשרות לאסור לחלוטין העסקת ילדים מתחת לגיל 15?

3. האם ניתן לחייב השהיית הכסף שהרוויח הקטין עד הגיעו לגיל 18?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרדי מודע לסוגיה, והוא פועל בשני מישורים: א. קיימות שתי ועדות העוסקות בבדיקת תנאי העסקה של נערים – ועדה מייעצת בין-משרדית, שבה משתתפים נציגים מאגף הפיקוח על העבודה במשרד העבודה והרווחה, והעוסקת בהשתתפות נערים בהופעות ציבוריות, ועדה תוך-משרדית, שבה חברים נציגי האגף לפיקוח על העבודה. המחלקה לאכיפת חוקי עבודה והייעוץ המשפטי עוסקת בעבודת נוער בשעות הלילה. הוועדות דנות בכל בקשה לגופה ובודקות את שעות העבודה המבוקשות, את גיל הנער, והאם העבודה מתאימה מבחינה פיסית להעסקת נוער או ילדים; ב. המחלקה לאכיפת חוקי עבודת נוער מטפלת בבעיה הן באופן שוטף, הן באופן יזום בעקבות פרסומים בעיתונות, והן בעקבות תלונות המגיעות אליה.

אם נמצא כי המעסיק עובר על החוק, מוגשים לו התראה, קנס או תביעה משפטית. אני מבקשת לציין, כי במקרים רבים ההורים הם אלו המעוניינים בעבודת ילדיהם, במיוחד בהעסקת ילדיהם בסרטי פרסומת, ולכן בתחום זה מוגשות מעט מאוד תלונות.

2. כאמור, הוועדה בודקת כל פנייה לגופה, ולכן אין אני רואה מקום לאיסור מוחלט של העסקת ילדים מתחת לגיל 15.

3. לא.

תאונות עבודה בקרב עובדים זרים

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ג בסיוון התשנ"ה (21 ביוני 1995):

בחודשים מרס-אפריל נהרגו חמישה פועלים זרים בתאונות עבודה, ארבעה מהם באותו אתר בנייה ברחובות. נמסר לי, כי מעבידים אינם מדווחים לביטוח הלאומי על תאונה ומזדרזים לשלוח את העובד חזרה לארץ מוצאו, כך שהעובד משולל זכויות המגיעות לו בגין אובדן ימי עבודה.

רצוני לשאול:

1. מה הוא מספר הפועלים הזרים אשר נפגעו בתאונות עבודה בשנים 1994 ו-1995?

2. מה עושה המשרד כדי לאכוף את תקנות הבטיחות באתרי הבנייה?

3. כיצד נערך המשרד, כדי שכל המעבידים ידווחו על כל נפגעי העבודה לביטוח הלאומי?

4. מה הן הסנקציות נגד מפירי הסעיפים המוזכרים בשאלות 2 ו-3, והאם הן ננקטות?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני מתכבדת להשיב לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי על שאלתא מס' 5021.

1. בשנים 1994 ו-1995 הוגשו, כלומר עד החודש הזה, למוסד לביטוח לאומי 1,158 תביעות של עובדים זרים לדמי פגיעה בגין תאונת עבודה.

2. אגף הפיקוח על העבודה במשרד העבודה והרווחה נותן בשנתיים האחרונות עדיפות מיוחדת לפיקוח על ענף הבנייה עקב ריבוי התאונות שאירעו בענף זה. במסגרת זו הוגבר צוות המפקחים בענף בעשרה מפקחים חיצוניים, ובסך הכול מועסקים 26 מפקחים המגיעים לאתרי הבנייה השונים ברחבי הארץ. בקרוב תופעל בענף הבנייה העסקת ממונה על הבטיחות, שתפקידו להפעיל את הוראות הבטיחות באתרי הבנייה.

3. המעבידים מדווחים על הפגיעה למוסד לביטוח לאומי מרצונם, משום שרק בדרך זו הם יכולים לקבל החזר הוצאות הטיפול הרפואי הממומן על-ידם, אם התביעה תוכר כתאונה בעבודה. גם חברות כוח-האדם המייבאות את העובדים הזרים ביקשו להיכלל בהסדר שלפיו רשאי המעביד לשלם דמי פגיעה לעובד בזמן היעדרותו מהעבודה עקב הפגיעה.

4. א. כרגע נמצאות בהכנה תקנות שתאפשרנה למפקחים על העבודה להטיל קנסות מינהליים בגובה 2,000 עד 3,000 שקלים על כל עבירה על חוקי תקנות הבטיחות; ב. הדיווח למוסד לביטוח לאומי אינו בגדר חובה, ולכן לא קיימות סנקציות לגביו. עם זאת, הנחיתי את המפקח על העבודה לדווח למוסד לביטוח לאומי על כל תאונה שבה הוא מטפל.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי השרה, אני מודה לך מאוד על התשובות המפורטות. אני מבקשת לומר כמה דברים בקיצור.

בקשר לעניין דיווח החובה, אני חושבת שצריך בכל זאת לשקול את חשיבות דיווח החובה, ואני אומר באיזה הקשר. אם באתר הבנייה מועסק פועל זר, שהובא נניח לחקלאות, והוא מועסק בבנייה שלא לפי הרשיון – – –

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת גוז'נסקי, זו רק שאלה נוספת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני גומרת. למעביד יש בעיה, ולכן לפעמים הוא לא ידווח למרות הנושא הזה.

הדבר השני שרציתי לציין הוא, עד כמה המעביד הוא, לפעמים, מניפולטיבי ביחס לעובדים – כדאי לו או לא כדאי לו; ולכן חשוב מאוד שהגברת הפיקוח תלווה במעקב כזה, במיוחד אחר העובדים הזרים. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

ברשות היושבת-ראש, אני בהחלט חושבת שההצעה נכונה, שצריך לבדוק את נושא חובת דיווח החובה, ואני אבדוק זאת היום אחר-הצהריים עם מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי.

אשר לפיקוח, את מכירה אותי, חברת הכנסת גוז'נסקי, אני לא אוהבת להבטיח. כשיש לנו בארץ 71,000 עובדים זרים ברשיון, ואנחנו הכפלנו את היחידה מ-30 עובדים ל-60 עובדים, וזו יחידה שעושה עבודה מצוינת, אני יכולה לומר שאנחנו משתדלים לעשות את מירב הפיקוח, אבל את יודעת שאנחנו צריכים לפקח גם על תאונות בעבודה, גם על רישוי, גם על תנאי מגורים, גם על תשלום שכר מינימום. לכן, אני לא יכולה להבטיח לך שנוכל על הכול להצליח לפקח.

היו"ר ע' מאור:

אני מרשה לעצמי לחרוג, לרגע, מהתפקיד של היושבת-ראש ולהסב את תשומת הלב לכך, שבאמת אולי צמצום כמות העובדים הזרים חשוב מאוד בהקשר של הנושא שעלה, וגם בהקשר של העסקתם של עובדים ישראלים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

בכל הקשר, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

בכל הקשר, אני מסכימה אתך ומקווה שהמאמץ והמאבק הזה אכן יישאו פרי.

אנחנו עוברים לשאילתא מס' 5022, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

חשיפת עובדים בתחנות דלק לחומר מסרטן

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ג בסיוון התשנ"ה (21 ביוני 1995):

צוות מתנדבים מ"קו לעובד" חקר ומצא, כי בתחנות דלק חשופים העובדים לריכוזי אוויר של בנזין, וכי אין כל חובה לבדיקת הריכוזים. מחקרים הוכיחו, כי יש קשר בין מחלת הסרטן ותופעות אחרות לבין חשיפה לגורם זה.

רצוני לשאול:

1. האם קיים תקן מחייב לגבי ריכוז מותר של בנזין בתחנות הדלק?

2. אם כן – מה נעשה על מנת לפקח על אכיפתו?

3. אם לא – האם יוציא משרדך בהקדם תקן כזה, וכיצד יקבלו העובדים מידע על סכנות החשיפה לבנזין?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לשאילתא של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, מס' 5022.

השאילתא עוסקת בבנזין, חומר שהינו אחד ממרכיבי הבנזין והוא ידוע כמסרטן.

1. תקנות הבטיחות בעבודה, גיהות תעסוקתית ובטיחות העובדים בבזן, התשמ"ד-1984, מגדירות את השימושים המותרים בבזן, החשיפה המותרת ורמת החשיפה שלגביה נדרש מעקב רפואי.

2-3. במדידות שנערכו בתחנות הדלק מאז התקנת התקנות נמצאו ערכים נמוכים של חשיפה לבזן. לכן בהתאם להוראות התקנות לא חויבו עובדי תחנות התדלוק במעקב רפואי.

לאור הורדת הערך המחייב מעקב רפואי והכנסת השימוש בדלק נטול עופרת, המכיל אחוז גבוה יותר של בזן, הוחלט על-ידי האגף לפיקוח על העבודה במשרד העבודה והרווחה לבדוק מחדש את חשיפת העובדים.

אנשי האגף עורכים בימים אלו סקר בנושא. עם קבלת ממצאי הסקר יוחלט האם יש צורך בהסדר בדיקות רפואיות לגבי העובדים בתחנות התדלוק, ואני אשמח, חברת הכנסת גוז'נסקי, להמציא לך את המסקנות של הסקר.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי השרה, אני מודה מאוד על הטיפול היעיל בנושא. אני רק מבקשת לשאול, האם בבדיקה הוכנסה גם שאלה לגבי העסקת נשים בתחנות? יש תופעה חדשה, שיותר ויותר צעירות מועסקות כעובדות בתחנות דלק, ואני מבקשת מאוד שבזמן הבדיקה של השפעת החומר המסרטן הזה תינתן תשומת לב מיוחדת לעניין השפעה על נשים.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא ידוע לי לגבי נשים, אבל רשמתי לפני, אני אבדוק ואודיע לך.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שאילתא מס' 5070, של חבר הכנסת אבנר חי שאקי. בבקשה, גברתי השרה.

עלייה באבטלה

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

פורסם זה עתה, כי מאז ראשית השנה עלה מספר הפונים ללשכות התעסוקה ביותר מ-12%. במאי עלה מספרם ב-3.6%, והגיע ל-109,400.

רצוני לשאול:

1. מה הוא המספר העדכני של דורשי העבודה כיום, ובכמה גבוה הוא מאז תחילת השנה?

2. האם אחד המקורות לעליית האבטלה הוא בעובדים הזרים?

3. אם כן – מה ייעשה כדי לצמצם את האבטלה, ובמיוחד בעיירות הפיתוח ובארבעת המוקדים שלהן – אופקים, קריית-גת, מעלות ושדרות?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

1. מספר דורשי העבודה נכון לחודש מאי 1995, מנוכה עונתית, הינו 109,400, לעומת 99,200 בינואר 1995. זו עלייה, לאותה תקופה, של 10.3%.

מדצמבר 1994 מדובר על עלייה של 12.5%, ואתה שאלת על הנתון הזה את שאלתך בשאילתא; מ-97,300 בדצמבר 1994 ל-109,400 במאי 1995.

2. התשובה היא: כן.

3. לשם צמצום האבטלה, ובמיוחד בערי הפיתוח, מופעל פרויקט מוקדי אבטלה, המאופיין בשילוב של תוכניות להשלמת השכלה, הכשרה מקצועית וטיפול פרטני בבעיות רווחה. הפרויקט, שהוא יוזמה שלנו, מופעל ב-15 יישובים ברחבי הארץ, ובהם אופקים, קריית-גת ושדרות. מעלות הוכרה כמוקד ייחודי להכשרה מקצועית, ובימים אלה נמצאת בהכנה תוכנית מסודרת, הכוללת השלמת השכלה והכשרה מקצועית.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אבנר חי שאקי, בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי השרה, בהכירי את רגישותך החברתית הגבוהה, ואני מודה לך על הפירוט שנתת עד עכשיו – מה עושה משרדך כדי שגם בשאר עיירות הפיתוח, שהיו ידועות בשיעור האבטלה הגבוה בהן, חוץ מהארבע שנקבת בשמותיהן, תרד האבטלה?

אני שמח שנושא החינוך תופס מקום נכבד, ואני יודע עד כמה יש עוד לעשות בתחום זה. מה עושה, אולי בשיתוף משרד החינוך והתרבות, משרדך, כדי שעיירות הפיתוח החלשות במיוחד תצאנה סוף סוף ממעגל העוני והאבטלה שמודבקים עליהן כתווית?

היו"ר ע' מאור:

תודה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת שאקי, כשאנחנו בחרנו אותם 15 יישובים לפני כשנה, בחרנו אותם רק על-פי המדד שבכולם היתה אבטלה של למעלה מ-10%; 10% בדרום ו-5% בצפון. אני שמחה לציין, שבאחוזים ירדה האבטלה בממוצע לכלל היישובים ביותר מ-3% – – –

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

לרבות אלה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

כן, כולן. שלושה יישובים בלבד, החודש, עדיין מצויים במסגרת של אבטלה הגבוהה מ-10% – קריית-גת, אופקים ומצפה-רמון.

אתמול, בסיום השבועי שלי, חבר הכנסת שאקי, הייתי בקריית-גת, שם האבטלה גדולה מאוד, קודם כול משום שאין לאן לשלוח את העובדים לעבוד. חלק גדול מאוד מהם עובדים בארכיאולוגיה, בקרן

הקיימת ובחקלאות. ביקרתי בעשר כיתות להשלמת השכלה, זה היה דבר מרנין את הלב אבל כואב. אתה יודע את דעתי על הפער בחינוך עוד מימי היותי בוועדת החינוך והתרבות. הגענו למסקנה לפני חודש, בדיוני מעקב במשרד על התוכנית הזאת, שהבעיה הכי קשה היום היא רמת הסף שדורשים מעובד כדי להשתלב בעבודה. הגענו למסקנה, שאנחנו חייבים את המירב להשקיע קודם כול בבני הארץ, לא רק בעולים חדשים – פגשתי שם המון אתיופים והרבה רוסים – בהשלמת ההשכלה. הארכנו את הקורסים שלהם עם משרד החינוך עוד בשלושה חודשים.

הפתרון, אם אתה שואל אותי, וזו ההערה האחרונה שלי, הוא רק יצירת מקומות עבודה. את הצעד של הכשרה מקצועית, הסבה מקצועית, ועכשיו גם השלמת השכלה אנחנו לוקחים על עצמנו. זה לא תפקידנו, זה תפקידה של הממשלה כולה. היא עושה מאמצים, אבל עדיין לא בכל מקום. החלטה על מתן מעמד אזור פיתוח א' לקריית-גת תעזור מאוד ביצירת מקומות עבודה.

חומרים מסוכנים במפעלים

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

בעקבות פרסומים על רמת סיכון גבוהה בשל חומרים מסוכנים במפעלי הסוללות של "תדיראן", רצוני לשאול:

1. האם קיימת במשרדך רשימה מדויקת של מפעלים כגון אלה?

2. מערך הפיקוח המצומצם הקיים אינו מגן דיו על העובד. מה יעשה משרדך בנדון?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. באגף הפיקוח על העבודה במשרד העבודה והרווחה הוכנה תוכנית עבודה, שלפיה דורגו המפעלים שבפיקוח האגף על-פי סדר עדיפויות, בהתאם לסיכונים הקיימים בהם. באגף פועלת ועדה מיוחדת לחומרים מסוכנים (חמ"ס), ומפקחי האגף מבקרים בתדירות גבוהה, עד שש פעמים בשנה, במפעלים שבהם נמצאה חשיפה לחומרים מסוכנים.

בנוסף, פורסמו תקנות שתפקידן למנוע חשיפת יתר לחומרים כימיים, והן מחייבות מעקב רפואי תקופתי.

במפעל "תדיראן" הוצאו צווי שיפור, וקו הייצור לניקל-קדמיום נסגר כבר ב-1989. העובדים שנחשפו לחומר נמצאים במעקב רפואי, ולגבי אלו שנמצאה בדמם רמה גבוהה מהמותר של קדמיום, נקבע שלא יעבדו במגע עם חומרים כימיים. בהנחיית נעשו עבודות ניקוי במבנה, תוך נקיטת אמצעי בטיחות קפדניים. הכנסת חומרים חדשים נעשית בפיקוח צמוד של פקחי האגף לפיקוח על העבודה ובסיוע יועץ לבטיחות וגיהות. בבדיקות הסביבתיות שנערכו במפעל לא נמצאו ממצאים כלשהם.

שיקום נכים באמצעות הקצאת רשיונות למוניות

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שרת העבודה והרווחה ביום י"ד בתמוז התשנ"ה (12 ביולי 1995):

הצעת החוק הממשלתית בעניין הקצאת רשיונות חדשים למוניות כללה הקלות משמעותיות לנכי צה"ל המשוקמים כנהגי מוניות, אך אין התייחסות לשיקום נכים אחרים במקצוע זה.

רצוני לשאול:

1. מדוע מסייע המוסד לביטוח לאומי לנכים המבקשים להשתקם כנהגי מוניות, אף שמשרד התחבורה מצהיר במפורש כי הוא אינו רואה את הנהיגה במונית כמכשיר לשיקום נכים?

2. מה היא מדיניות משרדך, נכון להיום, בעניין זה?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המוסד לביטוח לאומי הוא המוסמך, על-פי חוק, לקבוע מהי ההכשרה המתאימה לשיקומם של נכים. המוסד מסייע לנכים, אם נמצאו מתאימים לעסוק בעיסוק זה, במסגרת אגף השיקום שלו, ובהתייעצות עם רופאים תעסוקתיים, פסיכולוגים, עובדי שיקום ועוד.

2. תעסוקה כנהג מונית יכולה להיות פתרון שיקומי לחלק מהנכים המוכרים על-ידי המוסד לביטוח לאומי.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשרת העבודה והרווחה, השרה אורה נמיר.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, ואני מזמינה את יושב-ראש ועדת הכנסת למסור הודעה על החלטה של ועדת הכנסת בנוגע לוועדות שידונו בנושאים שונים. בבקשה, חבר הכנסת מירום.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, ועדת הכנסת קבעה בישיבתה את הוועדות הבאות לדיון בהצעות לסדר-היום ובהצעות חוק כדלקמן:

ועדת הפנים ואיכות הסביבה תדון באלה: 1. הצעת חוק המקרקעין (תיקון – דרך מעבר), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת אסעד אסעד, שהפכה להצעה לסדר-היום; 2. הצעת חוק איסור נטיעת צמחים מזהמי אוויר בקרבת בתי מגורים, התשנ"ה–1995, של חבר הכנסת אברהם יחזקאל, לשם הכנתה לקריאה ראשונה.

ועדת החוקה, חוק ומשפט תדון בהצעת חוק המוהלים, התשנ"ד–1993, של חברי הכנסת חגי מירום, יצחק לוי ויוסף עזרן, לשם הכנתה לקריאה ראשונה. חבר הכנסת רביץ, אנחנו רצינו שאתה תעסוק בברית המילה ובמשמעויות הדתיות העמוקות וכן במשמעויות הכירורגיות הנובעות מכך. אל תבוא בטענות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

זה צריך להיות, עם כל הכבוד, בוועדה אינטליגנטית.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

נכון, ולכן הלכנו לוועדה שאתה חבר בה.

ועדת החינוך והתרבות תדון בהצעת חוק הארכיונים (תיקון – הוראות שונות), התשנ"ה–1995. הצעת חוק של קבוצת חברי הכנסת; הכנה לקריאה ראשונה.

ועדת הכספים תדון בהצעה לסדר-היום בנושא: מאהל המחאה של נפגעי הבנקים והבורסה מול משרד ראש הממשלה; הצעה של חבר הכנסת שמואל אביטל. למה, זה לא בסדר, חבר הכנסת דן תיכון? לפי דעתי אתה תומך בזה.

דן תיכון (הליכוד):

רציתי לשמוע לאן תעבירו.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אנחנו החלטנו שזה יעבור לוועדת הכספים, אתה צודק. היינו ערים למה שאתה מעיר כאן.

ועדה משותפת של ועדת הכלכלה והוועדה למלחמה בנגע הסמים תדון בהצעת חוק הגבלת הפרסומת למשקאות אלכוהוליים, התשנ"ד–1994, של קבוצת חברי כנסת. הוועדה תמנה שישה חברים, שלושה מכל ועדה, ובראשות הוועדה יעמוד חבר הכנסת צחי הנגבי, מוועדת הכלכלה.

אלה הן הודעותי.

החלטה בדבר תיקון טעות בחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 15), התשנ"ה–1995

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת חגי מירום לנושא: החלטה בדבר תיקון טעות בחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 15), התשנ"ה–1995. בבקשה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חברי הכנסת, הסכיתו ושמעו. ראשית, הערה שבאה אלינו משר המשפטים, השר דוד ליבאי, האומר שבחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 15), בסעיף 6, אותו תיקון שבו החלטנו על מניעת כפל תפקיד וכפל עיסוק, לפני כשבוע ימים – בשורה השנייה, הפסיק אחרי "הכנסת השלוש-עשרה" יימחק, ואחרי "הכנסת הארבע-עשרה" יבוא פסיק. הוא צודק, זה הודפס בטעות, וההערה באה לתקן את הטעות.

אני לא אכנס כאן לפרטי פרטים.

היו"ר ע' מאור:

לא נהפוך את הישיבה הזאת לישיבת הפסיק.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

מה אפשר לעשות, אנחנו צריכים לדקדק בחקיקה גם על קוצו של פסיק.

לכן, אני מבקש מחברי הכנסת לאשר את התיקון. ועדת הכנסת, ללא הבדל סיעות, החליטה בעד, וחברי הכנסת מתבקשים לאשר את העברתו של הפסיק ממקומו אחרי "הכנסת השלוש-עשרה" אל אחרי "הכנסת הארבע-עשרה". תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני מעמידה להצבעה את הצעת התיקון כפי שהוצגה בפנינו.

הצבעה מס' 1

בעד ההחלטה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההחלטה בדבר תיקון טעות בחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 15), התשנ"ה-1995, נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

12 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהתיקון אושר.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה, התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להצעות חוק והצעות לסדר-היום. הנושא הראשון, הצבעה בלבד על הצעת חוק ב'תרל, הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה, של חברי הכנסת מאיר שטרית ואברהם יחזקאל. אני רוצה להזכיר, מאחר שהנושא נדון בישיבות קודמות, בהסכמת שר האוצר, אני מעמידה את הצעת החוק להצבעה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה, התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

תשעה תומכים, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אפשר לצרף את קולי?

היו"ר ע' מאור:

עשרה תומכים. הצעת החוק אושרה והיא מועברת לוועדת הכספים.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ילד נכה), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להצעה הבאה. אני מזמינה את חבר הכנסת מאיר שטרית להעלות הצעת חוק ב'תשסז, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ילד נכה), התשנ"ה–1995. בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שלי באה לנסות לתקן מצב קיים ולעזור בו-זמנית לילדים נכים ומפגרים ולהוריהם, תוך חיסכון כספי למדינה. ברשותך, גברתי היושבת-ראש, אני אסביר את מהות הצעת החוק.

במצב הנוכחי, כאשר לאדם יש ילד נכה או מפגר, והילד הזה נמצא זכאי להחזקה במוסד, המדינה בעצם משלמת את רוב הוצאות החזקתו במוסד. מדובר בהרבה מאוד ילדים ובאלפי שקלים לחודש.

יש מקרים רבים, לדעתי, שבהם הרבה הורים היו מעדיפים להחזיק את הילד אצלם בבית במקום לשלוח את הילד למוסד ולראות אותו לעתים רחוקות, בעיקר אם המוסד מרוחק מהבית. לטפל בילד המפגר או הנכה בבית – אני מכיר משפחות רבות שעושות את זה.

במצב כזה, כאשר המשפחה מחזיקה ילד בבית, הנכה הזה זכאי לקבל קצבת נכות רגילה בלבד, שהיא נמוכה במידה רבה ממה שעולה למדינה החזקתו במוסד.

הצעת החוק שלי אומרת, שכאשר יש ילד שנקבע כזכאי להיכנס למוסד והוריו כשירים לטפל בו, וכאשר ההורים מעדיפים להחזיק את הילד אצלם בבית, על-פי החלטות של משרד הרווחה, יהיו ההורים האלה זכאים לקבל, פרט לקצבת הנכות השלמה, עד גובה של 50% ממה שעולה למדינה להחזיק את הילד במוסד.

יש לזה תוצאה כפולה ומברכת – גם החזקת הילדים האלה בבית שלהם, בקרב בני משפחתם, עם טיפול אוהב וחם, וגם מתן סיוע כספי למשפחה הזו, שמתמודדת עם קושי עצום, כדי שתוכל לטפל בנכה או במפגר.

גברתי השרה, נתקלתי במקרים האלה בעבר לגבי בעלי תסמונת דאון. הורים רבים מאוד רצו להחזיק את הילדים בבית, אבל אז הם לא היו זכאים אפילו לקצבת נכות. אני שמח לומר, שהמשרד שלך תיקן את הדבר הזה בקדנציה הזו, והיום במקום שהילדים האלה ייזרקו לפתחם של מוסדות ויישלחו לכל מיני משפחות, הרבה מאוד הורים מחזיקים היום את ילדי תסמונת דאון בבית ומקבלים קצבת נכות גם לילד חולה תסמונת דאון.

פה אנחנו עושים צעד נוסף קדימה, להגדיל את הקצבה הזאת לחצי מהעלות של החזקת הילד במוסד.

תיאורטית, רק לשם החשבון, אילו היו, נניח, רק 100 ילדים נכים במדינה שמוחזקים במוסדות ועלותם הכוללת היתה 1,000 שקל – אני נוקט מספרים עגולים – אם המשפחות של אותם ילדים זכאים יסכימו להחזיקם בבית, עלות ההחזקה היתה עולה למדינה רק מחצית מהסכום, 50,000 שקל במקום 100,000 שקל, הילדים היו זוכים לטיפול הרבה יותר טוב, וההורים היו מאושרים שהם מטפלים בילדיהם שלהם.

גברתי השרה, אני מצטער לומר, שהצעת החוק המונחת על השולחן, כפי שניסח אותה היועץ המשפטי לממשלה, מטילה את התשלום, ולא בצדק, על המוסד לביטוח לאומי. אני מצטער על כך. זו הוכחה לכך שחברי הכנסת זקוקים ליועצים מקצועיים שיעבדו אתם על החקיקה ויבדקו את הדברים לעומק. לצערי, אין לי יועץ כזה.

אני חושב, שבעת הכנת הצעת החוק לקריאה ראשונה צריך לתקן אותה כדי שההקצבה לתשלום עבור הילדים האלה תהיה מתקציב משרד העבודה והרווחה, שמיועד למטרה זו, ולא מתקציב המוסד לביטוח לאומי.

מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי אמר לי, שאפשר לעשות העברה תקציבית של אותם 50% לצורך העניין הזה, מסעיף – אם אינני טועה – 102 של משרד הרווחה לביטוח הלאומי, ולחסוך בתקציב, אולי לא כל ה-50%, כי לא כל ההורים יסכימו להחזיק את הילדים, אבל חלק מהם.

מטרת הצעתי, גברתי היושבת-ראש, איננה החיסכון הכספי. מטרת ההצעה היא להביא לכך שהורים שמעוניינים לטפל בילדם ומסוגלים לטפל בו – יוכלו להחזיקו בבית.

אני יודע שאת עושה דברים גדולים בתחום הזה של הרווחה. אני חושב, גברתי השרה, שהנושא הזה הוא נושא שצריך לעשות מאמץ ולשפר אותו.

אני מודיע לכנסת, שאם, כפי שאני מקווה, החוק יתקבל בקריאה טרומית ויועבר לוועדת העבודה והרווחה להכנתו לקריאה ראשונה, אם לא תהיה הסכמה של הממשלה לחוק שיתוקן – אני לא אביא אותו לקריאה ראשונה אלא בהסכמת הממשלה.

אני מקווה שאשכנע את כל הגורמים הנוגעים בדבר כדי שהחוק הזה אכן יאושר בסופו של דבר. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיר שטרית. אני מזמינה את שרת העבודה והרווחה להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני מבקשת, גברתי היושבת-ראש, שהתשובה שלי על הצעת החוק – שוחחתי על כך עם חבר הכנסת שטרית – תינתן בשבוע הבא.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אם כן, התשובה וההצבעה על הצעת החוק יידחו לשבוע הבא. אני מבינה שזה בהסכמת חבר הכנסת שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

בוודאי.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

הצעת חוק הזכות לקבורה, התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק ג'קיט, הצעת חוק הזכות לקבורה. אני מזמינה את חבר הכנסת דוד צוקר להציג את הצעת החוק. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מביא לפניכם הצעת חוק שעניינה מתן האפשרות הבסיסית, האלמנטרית, שאיננה ניתנת להכחשה, של כל אדם לקבור ולהיקבר כרצונו, על-פי השקפת עולמו, על-פי מנהגיו, על-פי דרך עולמו ואורח חייו.

הצעת החוק הזאת איננה עומדת בהכרח בקונפליקט עם המנהגים הדתיים בישראל, והיא מתיישבת עם מגמה של הממשלה הזאת לאפשר קבורתם של אנשים בבתי-קברות – מי שרוצה בבית-קברות במנהג דתי, מי שרוצה בבית-קברות במנהג שאיננו דתי – ולאפשר לכל אדם גם להתכבד ולא להיקבר על-יד אנשים שאינם מקיימים את מצוות דתו, שאינם מקיימים את אורח חייו.

הצעת החוק הזאת מכוונת לפתור גם את בעיית קבורתם של חסרי עדה דתית מוכרת, תופעה רחבה מאוד בקרב עולים מברית-המועצות, שגם להם אנחנו חייבים בפתרון. מדובר על כ-100,000 אנשים שאינם מעדה דתית מוכרת.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אתה מתכוון ליהודים או לנוצרים?

דוד צוקר (מרצ):

שאינם בעלי עדה מוכרת, כלומר, הם לא מוגדרים.

בהעדר תשובה, אני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בהצעה זו.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת רביץ מבקש לנמק את התנגדותו. בבקשה. חמש דקות. אחר כך נעבור להצבעה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להתנגד להצעת החוק הזאת מכמה טעמים.

סיבה פורמלית, אבל לא רק פורמלית אלא מהותית, מהותית פורמלית – אני לא חושב שהשר הממונה על ביצוע החוק הזה צריך להיות שר הדתות. אתה מדבר במפורש על קבורה חילונית. אני לא חושב שמי שצריך לקבוע את נושא הקבורה החילונית הוא שר הדתות. יכול בהחלט להיות שזה יהיה שר השיכון, שהוא הממונה על מינהל מקרקעי ישראל, או שר החקלאות. כל שר אחר בהגדרה מתאים יותר לביצוע החוק הזה. כי אין אף שר שמוגדר כשר דתות אלא רק שר הדתות.

ויש סיבה מהותית להתנגדות שלי. אני לא חושב שאנחנו בחברה הישראלית צריכים להעמיק את הפירוד שישנו בלאו הכי במידה כזו או אחרת בין החיים. בזמן שאנחנו חיים אנחנו מתווכחים, מתמודדים ויש איזה פירוד שכל הזמן שואף בעצם לאיחוד. לאחר המוות, אילו חשבנו שזו בעיה המונית, היה מקום לשיקול. האמת היא שזו בעיה של יחידים. אני מדבר לא על קבוצה גדולה של

אנשים שאין להם היכן להיקבר, אני מדבר על סתם אדם חילוני. מדוע נעמיק את הפירוד הזה באופן מלאכותי על-פי חוק? וכי במשך עשרות שנים, מאות שנים, אלפי שנים בני אדם לא נקברו בקבר ישראל ולא שאפו להגיע לקבר ישראל?

אני חושב, שמהותית הצעת החוק הזאת היא הצעה רעה, היא הצעה שבאה להנציח פירוד לנצח, כי המוות, לצערנו, ארוך יותר מהחיים עצמם.

חבר הכנסת צוקר, יש לך רוב, תפסיק לברבר, שב בשקט ותקשיב קצת גם לדברי חוכמה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

למה אתה חושב שיש לו רוב?

חגי מירום (העבודה):

הממשלה מתנגדת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אולי אין לו רוב. אינני יודע.

לגבי הבעיה האמיתית, מאות אלפי האנשים שאינם מוגדרים כיהודים על-ידי העם היהודי ואין היכן לקבור אותם – אני מסכים אתך שחייבים למצוא עבורם דרך של קבורה בכבוד.

אני אומר לך, שלפי ההוראות החדשות שנתן שר הדתות לחברות קדישא, כל חברה קדישא שהיא מומחית לדבר והיא יודעת כיצד לעשות את זה, צריכה להקדיש חלקה מיוחדת של מי שאינם שייכים לקבורה על-פי דיני ישראל. אינני חושב שעבורם צריכה להיות הצעת חוק. הדבר הזה מסתדר; הוא מסתדר לאורך כל התקופה והולך להיות מסודר בהצלחה רבה יותר. הוא הולך להיות מסודר על-פי הוראות של שר הדתות.

מכל שלושת הטעמים שצינתי, אני קורא לחברי הכנסת: הבה ולא ננציח את הפירוד הזה גם לאחר המוות. אנחנו צריכים לשאוף לאחדות. נדחה את הצעת החוק הזאת.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הזכות לקבורה, התשנ"ה-1995, של חברי הכנסת בנימין טמקין ודוד צוקר. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 8

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הזכות לקבורה, התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם
בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

12 תומכים, שמונה מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת הכנסת שתחליט באיזו ועדה החוק יידון.

מיכה גולדמן (העבודה):

היו"ר ע' מאור:

סגן השר מיכה גולדמן שינה את הצבעתו מבעד לנגד. זה לא משנה את התוצאות ואת העובדה שההצעה אושרה בקריאה טרומית.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את שר התחבורה, ישראל קיסר, להשיב על שאילתות. אדוני השר, בבקשה.

ניגוד עניינים בתעשייה האווירית

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר התחבורה ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

ראש מינהל התעופה האזרחית במשרד התחבורה הוא חבר בדירקטוריון התעשייה האווירית.

רצוני לשאול:

האם אין ניגוד עניינים בכך שמי שממונה במשרד התחבורה על רישוי מטוסים ובדיקת שמישותם יהיה חבר בדירקטוריון של חברה המייצרת ומשביחה מטוסים?

שר התחבורה י' קיסר:

שאלת מינוי דירקטורים עובדי מדינה היא מורכבת, ואין לצערי הלכה ונוהג ברורים. נתקלתי בזה לאחרונה במינוי מועצת מנהלים ל"אל על", ומצאתי דוגמאות כאלה ודוגמאות כאלה.

בדרך כלל אנחנו מקבלים את חוות דעת היועץ המשפטי, ועל-פי חוות דעתו אנחנו נוהגים. הוא פסל בעבר, אני מניח שגם בעתיד הוא יפסול מינוי של עובד שיש לגביו חשש לניגוד אינטרסים.

יש חוק אחד שנחקק בשנות ה-60, חוק רשות הנמלים והרכבות, ששם כתב המחוקק שישבו בעלי עניין, וזה מאוד מפריע לנו לעבודה. אם צריך לפתח רכבת, ואם הוא בעל העניין, אין לו התלהבות גדולה. שם יש לנו בעיה, ולפי דעתי דרוש שינוי בחוק, כי החוק כותב שישבו בעלי עניין, ויושבים בעלי עניין. לשמחתנו, הם די קואופרטיבים בעניין פיתוח הנמלים ואפילו הרכבות.

אשר לשאלה הקונקרטית לגבי יושב-ראש מינהל התעופה בתעשייה האווירית, מצאתי את הדבר הזה בטרם נכנסתי לתפקיד. אני לא הסכמתי, לדוגמה, שהוא ישב ב"אל על", אף שהוא חשב שהוא צריך לשבת ב"אל על". אמרתי לו: אתה לא תשב ב"אל על" כי אתה מפקח.

יכול להיות שאתה צודק, ואני אבדוק את זה גם משפטית, כי אמרתי לך שאני בדעה שאדם שמפקח על גוף, לא יכול לשבת בו, כי הוא מחויב לו גם אם הוא יצביע שם נגד. לכן, לגבי השאלה הקונקרטית, אני אבדוק אותה ואני דווקא נוטה לקו המחשבה שלך, אם אני מבין אותו נכון.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת פורז, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני השר, אני במקצועי משפטן, אבל בדרך כלל אני מציע לנו להפעיל שיקול דעת, ולא דווקא שיכפו עלינו משפטים.

מה שקורה ב"אל על" נכון עוד יותר לגבי התעשייה האווירית. מדוע? התעשייה האווירית היא גוף שמייצר מטוסים, ובין היתר היא נזקקת למינהל התעופה האזרחית כדי שיאשר לה שהמטוסים תקינים והם עומדים במבחני הכושר ובכל הכשירויות. לא מזמן שמעתי אותך ברדיו אומר בעניין מינהל התעופה האזרחית האמריקני, שהמינהל הזה אינו מתפקד כראוי.

לכן, לא הגיוני שאדם שצריך לפקח על התעשייה האווירית ישב בדירקטוריון. הרי כשהוא יושב בדירקטוריון והוא שותף להחלטות, איך הוא יבקר אחר כך את הגוף שבו הוא יושב?

אני שמח שאתה פחות או יותר חושב שזה הקו הנכון. ראש מינהל התעופה האזרחית זה תפקיד חשוב מאוד, יש לו הרבה מה לעשות, הוא לא צריך לשבת בדירקטוריונים של חברות שהוא מפקח עליהן ובודק אותן.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

כפי שאמרתי לך, אני בקו המחשבה שלך, אבל אתה תפסת רק פונקציה אחת. כמוהו, אפילו במשרדי, שלא לדבר על משרדים אחרים, יש הרבה דוגמאות. אולי מישו צריך לתת לנו הלכה פסוקה, ברורה, כי אנחנו מסתכסכים עם העובדים. הוא מעוניין להיות בזה, הוא בעניינים, כפי שהוא אומר, וזה נותן לו מעמד.

אדם שיושב בגוף שהוא מפקח עליו, זה קצת לא מסתדר אצלי. לכן, אני דווקא הולך עם קו המחשבה שלך. אבל הייתי מיעץ לעצמנו כחברי הכנסת, ולי כשר בממשלה, שהיועץ המשפטי של הממשלה יוציא הנחיות ברורות לגבי בעלי תפקידי פיקוח שנמצאים במועצות מנהלים או משמשים כדירקטורים

בגופים שהם מפקחים עליהם. לפי דעתי זה לא בריא. סירבתי להכניס אותו ברשימה של "אל על" מאותו שיקול.

כפי שהבטחתי לך, אני אבדוק את זה.

אברהם פורז (מרצ):

אתה עוד יכול לשנות. האיש לא ייפגע.

שר התחבורה י' קיסר:

אמרתי לך שאין בעיה. תשמח שאני מצדד בקו המחשבה שלך. זה כבר הרבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, אדוני השר.

התקנת פסי האטה ברשויות המקומיות

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר התחבורה ביום כ"ג בסיוון התשנ"ה (21 ביוני 1995):

לפי הנחיה שיצאה ממשרדך, מתקינים ראשי רשויות מקומיות פסי האטה, אך אלה לא תמיד עומדים בתקן.

מתלונות של אזרחים שהגיעו אלינו על פגיעה לטווח ארוך ברכבם עקב פסי האטה גבוהים במיוחד, עולה כי ההנחיה אינה נאכפת די הצורך.

רצוני לשאול:

1. האם יותקנו תקנות ברורות ואחידות בנושא התקנת פסי האטה ברשויות המקומיות במידות ובתנאים שייקבעו על-ידי השר?

2. האם נכון שההנחיות אינן נאכפות כראוי?

שר התחבורה י' קיסר:

2-1. המטרה של פסי ההאטה היא בדרך כלל להוריד את מהירות הנסיעה. בכלל, נושא האכיפה מוטל על המשטרה, לא אנחנו ממונים על כך. כפי שאתה יודע, ידיה של המשטרה מלאות עבודה, ואני לא יכול להגיד לך שהאכיפה בדרך כלל, ובכלל זה הנושא שאתה מדבר עליו, אכן משביעה רצון, אפילו לא על דעת המשטרה.

אני, כשבאתי למשרד, הלכתי לכיוון קצת שונה מפסי האטה, ואני מאוד מעודד את הכיוון הזה – במקום פסי האטה לעשות כיכרות. בכל מקום שרק ניתן, מבחינה גיאומטרית, להקים כיכר, שהיא עדיפה עשרת מונים על פסי האטה. היא מאיטה, היא משיגה אותה מטרה, היא גם מייפה את העיר עם קצת ירק ופרחים ולא מהווה סכנה, כי פסי האטה, עם היתרון שיש בהם, יש בהם גם חיסרון, לדעת המומחים.

לכן, בעניין הזה אנחנו מנסים למצוא את הפשרה. תמיד אחרי כל תאונה יש לחץ להתקין פסי האטה, ואחרי תקופה מסוימת באים בתביעה הפוכה: תורידו את פסי ההאטה. הבעיה הזאת היא בשני הכיוונים. בדרך כלל אנחנו בודקים את זה מקצועית – פסי האטה, רמזורים או כיכרות. אני אישית, בכל מקום שאפשר להקים כיכר, מעדיף אותה על שני הפתרונות האחרים.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם הירשזון, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני השר, ההעדפה של הכיכרות במקומות שאפשר היא במקומה. אני מבין, שבכל הנוגע לרחובות בתוך העיר, פסי האטה ברחובות קטנים אולי באים למנוע נסיעה במהירות גבוהה. הרי ילדים חוצים את הכביש ותחום הראייה הוא צר. לכן חשובים הפסים; אבל חשוב שהם יהיו בגודל מסוים. אני מבין שזה בסמכות הרשויות המקומיות.

שר התחבורה י' קיסר:

לא, הם צריכים לקבל אישור. יש בדיקה מקצועית שנעשית עם העירייה. אחרת כל אחד יעשה תוכנית "כבקשתך". זה נעשה על-ידי צוות מקצועי של המפקח על התעבורה במחוז. הם יוצאים לשטח ורואים קודם כול אם צריך, אם יש פתרון אחר, כי פסי האטה הם בעייתיים מאוד, אני רוצה שהאנשים ידעו. זה עושה רושם טוב, כאילו, אבל לא תמיד זה הפתרון האידיאלי. הפתרון האידיאלי הוא מה שאני אמרתי – כיכרות בכל מקום שרק ניתן.

אברהם הירשזון (הליכוד):

השאלה היא בקשר לפסי האטה, או ההרעדה, אדוני השר, בכבישים חיצוניים ברחבי המדינה, כבישים בין-עירוניים.

שר התחבורה י' קיסר:

בכבישים בין-עירוניים זה אסור. אסור לעשות פסי האטה בכבישים בין-עירוניים, כי שם נוסעים במהירות גדולה בהרבה. תאר לך שמכונית נוסעת במהירות של 120 קמ"ש, ופתאום היא נתקלת בפסי האטה – המכונית תעוף.

הוספת קו אוטובוס ברחוב בצלאל בירושלים

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר התחבורה ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

רצ"ב מכתבו של אבי מזרחי, ילד בן 14, המבקש להוסיף קו אוטובוס ברחוב בצלאל, שיגיע לגבעת-רם דרך כביש המע"ר – כביש מס' 7 – זאת כדי להקל עליו ועל תלמידים רבים מאזורו.

רצוני לשאול:

1. האם בקשתו מבוססת?

2. האם ניתן להיענות לבקשתו בחיוב?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרד התחבורה פועל בהתמדה, בשיתוף עם הקואופרטיבים, נציגי הרשות המקומית והמשטרה להתאמת פריסת מסלולי קווי התחבורה הציבורית בעיר באופן שייתנו מענה על ביקוש לנסיעות של ציבורים גדולים ככל שניתן, שיצדיקו קיומו של קו סדיר, וזאת על סמך נתונים המתעדכנים לפרקים בסקרים יקרים ביותר שנערכים על הרגלי נסיעה של תושבי העיר, על ביקושים לנסיעות, נתוני מוצא ויעד של משתמשים בתחבורה הציבורית ונתוני פיצול נסיעות של אזרחים בין רכבם הפרטי לתחבורה הציבורית.

מובן שאין ביכולתנו לתת מענה לכל אזרח ואזרח כפרט, ובדיקת כדאיות ונחיצות של קו על-פי בקשת אזרחים בודדים הינה יקרה מאוד ובלתי אפשרית.

אשר לרחוב בצלאל, זהו ציר עירוני, היחיד לחדירת רכב פרטי למרכז העיר. הציר הינו עמוס מאוד, ויקשה מאוד להוסיף על קיבולתו הנוכחית קווי אוטובוסים נוספים על אלה הקיימים בו.

רחוב בצלאל נמצא במצב של הרחבה, וכביש המע"ר נמצא עתה בביצוע. בתום העבודות, בעוד כשנה, כשפוטנציאל הקיבולת יגיע לידי ביטוי, ייבדק מחדש מערך הקווים, לרבות האפשרות שהזכיר חבר הכנסת בניזרי בפנייתו.

התנהגות נהג "דן" כלפי בחור ישיבה

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר התחבורה ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

השבועון "המחנה החרדי" מגולל את סיפורו של בחור ישיבה צעיר, אשר לטענתו נהג "דן" השפילו, בשיתוף סדרן התחנה, והטעה אותו. דובר "דן" התחייב "למצות את הדין".

רצוני לשאול:

1. האם נחקר מקרה זה?

2. האם אומתו טענות הנוסע?

3. אם כן – מה הוחלט?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המקרה המתואר בעיתון "המחנה החרדי" טרם נחקר, היות שלא התקבלה במשרדנו כל תלונה בנושא.

2. נציגת משרדנו פנתה בטלפון למערכת העיתון "המחנה החרדי" בבקשה לאתר את המתלונן, על מנת שיגיש לנו תלונה. כפי שנמסר לנו בטלפון, עד ליום 10 ביולי 1995 טרם התקבלה תשובת המתלונן במערכת העיתון.

עוד קודם לקבלת המכתב התחילו ב"דן" לנקוט צעדים לאיתור הנהג והסדרן אשר עליהם התלונן הנער.

"דן" ציין, כי "הוא רואה בחומרה רבה את התלונה, הכוללת לכאורה מעשים חמורים. הם משרתים את הציבור החרדי והדתי במסירות וציבור זה הינו לקוח חשוב של 'דן'".

עם זאת, במהלך הבדיקה שעשו נתקלו ב"דן", לדבריהם, בבעיה קשה. הן שם הנהג והן מספרו האישי שצוינו במכתבים שקיבלו מעיתונות חרדית ומהנער אינם מתאימים. אין להם עובד בשם שצוין וכן אין להם מספר אישי כזה.

למרות זאת ב"דן" ממשיכים בבדיקה ומזמינים לבירור את נהג האוטובוס שיצא בסמוך לשעה שצוינה בתלונה. מאחר שנהג זה נמצא בשירות מילואים פעיל עד לשבוע השלישי בחודש זה, ייערך הבירור מייד עם שובו.

בבירור שערכנו עם הסדרן שנטען שראה את האירוע, הוא הכחיש מכול וכול. שהיה מעורב במקרה כזה.

למרות זאת, ב"דן" ממשיכים בבירור, והם יעדכנו אותי מייד עם סיומו.

3. אם תוגש תלונה על-ידי המתלונן, ניתן יהיה לחקור את המקרה לגופו של עניין, היות שהחקירה מחייבת מתן עדות של המתלונן.

החלטת "אל על" להפסיק טיסות צ'רטר מקוריאה

חבר הכנסת ס' טריף שאל את שר התחבורה ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

לאחרונה החליטה חברת "אל על" להפסיק את טיסות הצ'רטר שקיימה מקוריאה לישראל.

רצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך לכך שההחלטה להפסיק את הטיסות התקבלה לאחר שהחברה הודיעה על פתיחת קו תעופה סדיר?

2. האם מודע משרדך לפוטנציאל התיירותי הרב הקיים בקוריאה?

3. מי אישר את החלטת "אל על"?

4. מה היה הליך הערכת המצב אשר בגינו הוחלט להתחיל בטיסות ולאחר מכן להפסיקן?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לאחרונה נחתם הסכם אווירי בין ישראל לקוריאה. ההסכם מחייב את שתי המדינות למנות מטעמן מוביל נקוב, על מנת ששני המובילים יחתמו על הסכם מסחרי שהוא תנאי לתחילת טיסות סדירות בין שתי המדינות.

שלטונות קוריאה עדיין לא מינו מוביל נקוב מטעמם, ולפיכך לא ניתן להפעיל טיסות סדירות.

חברת "אל על" החליטה לקיים סדרה של טיסות שכר, מתוך הנחה שבעקבות הפעלת טיסות השכר ניתן יהיה לזרז את מינוי המוביל הקוריאני.

טיסות שכר, כידוע, לא ניתן לפרסם לציבור הרחב, אלא הן נמכרות באמצעות מארגנים. לצערנו, המארגנים הקוריאנים לא עמדו בהבטחותיהם, ומספר הנוסעים בטיסות היה מתחת לנדרש על מנת להבטיח את כלכליותן.

1. החברה לא הודיעה על פתיחת קו תעופה סדיר, אלא על סדרת טיסות שכר.

2. בהחלט, קיים פוטנציאל תיירותי גדול בקוריאה, אלא שיש צורך במערך שיווקי ובפרסום לציבור, על מנת שניתן יהיה להפיק את המירב מכך.

3. ההחלטה על הפסקת סדרת טיסות השכר הינה פנימית, של הנהלת החברה, על בסיס שיקולים עסקיים וכלכליים.

4. ראה ראשית דברי.

טיסת מטוס "אל על" בשבת

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר התחבורה ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

נמסר לי, כי בשבת שלפני חג השבועות, 4 ביוני 1995, בשעה 10:30, נחת מטוס של חברת "אל על" בנמל התעופה באילת והמריא ממנו לאחר שעלו עליו נוסעים למדינה כלשהי.

רצוני לשאול:

1. האם ידיעה זו, כפי שנמסרה לי, הינה נכונה?

2. אם הידיעה נכונה, האם זו חריגה ראשונה, או שיש חריגות נוספות כגון זו?

3. מה ייעשה כדי למנוע תופעה זו?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בדקתי את הנתונים המוצגים בשאילתא, ומצאתי כי לא נתקיימה טיסה כלשהי של חברת "אל על" במהלך השבת, למקום כלשהו, וגם לא לאילת או מאילת.

2-3. כידוע, "אל על" איננה מקיימת טיסות בשבת ובמועדי ישראל.

היו"ר ע' מאור:

תודה לאדוני שר התחבורה.

היינו אמורים לעבור עכשיו להצעת חוק של חבר הכנסת סאלח טריף, אבל אנחנו נעשה הפוגה טכנית של כמה דקות, מאחר שחבר הכנסת סאלח טריף תקוע בפקק והוא ביקש לדחות את תחילת הדיון. אנחנו בודקים עכשיו אם אפשר לשנות את סדר-היום או לא.

חברי הכנסת, הפסקה קלה במקום.

קריאה:

אולי אפשר להמשיך בסעיף הבא בסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

כדי להמשיך בסעיף הבא צריך לברר תחילה אם המציע והמשיב נמצאים כאן. הדבר נבדק.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אולי נעשה הפסקה בפקקים.

היו"ר ע' מאור:

אדוני שר התחבורה, יש כאן שאלתא טבעית, מן המקום: האם ניתן להקל בפקקים בדרכנו לירושלים ובדרכנו לתל-אביב?

אברהם הירשזון (הליכוד):

עכשיו קיבלתי ידיעה, שהכתב של "ידיעות אחרונות" תקוע בפקק ליד "וינגייט". היתה שם תאונת דרכים קשה. אין שם שוטרים, אין משטרה – – –

היו"ר ע' מאור:

בהפוגה הזאת נאפשר לשר התחבורה להתייחס לנושא הפקקים, שיעניין בוודאי רבים מאוד מחברי הכנסת ומהאזרחים ומהאזרחיות במדינה.

שר התחבורה י' קיסר:

אשר לכניסה לירושלים, יש בוודאי רבים שהבחינו בעובדה, שליד "בנייני האומה" אנחנו כורים מנהרה מצפון לדרום כדי להקל את התנועה מצפון לדרום ובכיוון ההפוך, ועל-ידי כך תיפתח יותר הכניסה לירושלים. כבר הוסיפו נתיב שלישי, אלא שהתנועה מתעכבת ליד הרמזורים, כי יש שם מוקד של חמישה כבישים – מגבעת-שאול, מרמות, מ"בנייני האומה" ומהכניסה לעיר. כריית המנהרה מתקדמת, יהיו בה שני נתיבים – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

שר התחבורה י' קיסר:

— — שתי מנהרות, אחת מצפון לדרום, ואחת מדרום לצפון. היא נפתחת ב"בנייני האומה" ומסתיימת ליד המסעדה במוצא, בערך, מאחורי תחנת הדלק ביציאה מירושלים.

התקנתי גם תקנה המחייבת רכב אטי לזוז אל השוליים ולאפשר למכוניות לחלוף על פניו, גם כאשר יש פס צהוב רציף, שעד עכשיו אסור היה לנסוע מעבר לו.

ועוד דבר. אני מקווה שבנובמבר ייכנס לתוקפו איסור כניסת רכב עם חומרים מסוכנים בצירים מסוימים שסימנו. מע"צ, אתנו, עוסקת עכשיו בשילוט המתאים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני מניח שזה לא רק בירושלים, אלא בכל רחבי הארץ.

שר התחבורה י' קיסר:

לא רק בירושלים, כמובן, אלא בצירים מסוימים. לא בכל הצירים, אלא בצירים מסוימים —

אברהם הירשזון (הליכוד):

זה חשוב מאוד.

שר התחבורה י' קיסר:

— — כחלק מהתוכנית שלנו להפחתת גודש התנועה. לגבי סוגי רכב משא אחר, יש בעיה של לוגיסטיקה, וזה לא רק עניין של תקנה או של שילוט. צריך לבדוק איך פותחים מחסנים ואיך סוגרים, אם מקבלי הסחורה יוכלו להיות במקום ומתי, ומה ההשפעה של הדבר הזה. בחרתי ללכת צעד אחר צעד ולעשות את הדברים שניתן לבצע בלי לגרום לזעזוע גדול, אבל דברים שיש בצדם הקלה רצינית.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר התחבורה. אני רוצה להזכיר לך, אדוני השר, את פנייתם של חברי כנסת בנושא התחבורה הציבורית, עידוד קביעת נתיבי תחבורה מיוחדים. אם גם נושא המוניות יקודם, כפי

שמשרדך עשה, וגם נושא תחבורת הרכבות יקודם, נראה שהפתרון הכולל הזה יוכל להקל בצורה רצינית על הנהגים בכניסות לערים.

שר התחבורה י' קיסר:

50 ק"מ של נת"צים – נתיבי תחבורה ציבורית – נמצאים כבר בהכנה. הדבר אפשרי רק במקום שהוסיפו נתיב שלישי לכבישים, רובם רכיבי מע"צ, אבל גם בתוך הערים. אשר למוניות, הכנסת קיבלה חוק להוצאת רשיונות ל-2,000 נהגים. עכשיו עוסקות הוועדות בהקצאתם.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, אדוני שר התחבורה.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת י' מצא)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, נקדים את הצעת החוק של חבר הכנסת יהושע מצא, הצעת חוק הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי), התשנ"ה-1995, הצעת חוק ב'תתקצ, הנמקה מהמקום. ישיב לו שר המשפטים, השר דוד ליבאי. לאחר מכן נחזור לסדר המקורי. חבר הכנסת מצא, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר המשפטים, העליתי הצעת חוק במסגרת פקודת הרשויות המקומיות, המתייחסת לייעוץ משפטי. מאחר שהצעת חוק הדומה לזו שאני מעלה כבר קיימת ונמצאת על שולחן הדיונים בוועדה, אני מבקש לצרף אליה את הצעת החוק שלי להכנה לקריאות נוספות, על מנת שנוכל לדון בהצעות האלה ביחד.

ההצעה שלי בעניין ייעוץ משפטי היא במסגרת הצעות חוק נוספות שאושרו כאן, המתייחסות לפקודת השלטון המקומי, העיריות. אני מבקש לאפשר לקדם גם את הצעת החוק הזאת שלי. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. בבקשה, אדוני שר המשפטים, השר ליבאי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, אני מסכים עם התיאור העובדתי שנתן חבר הכנסת מצא. הצעות חוק פרטיות של חברי הכנסת מגן והירשזון בסוגיית היועץ המשפטי של הרשויות המקומיות הועברו על-ידי מליאת הכנסת לוועדה. ראויה הצעתו של חבר הכנסת מצא לעבור גם היא לוועדה ולהיות נדונה עם אותן הצעות. לכן, אנחנו תומכים בהעברת הצעת החוק לוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הרשויות המקומיות (יועץ משפטי), של חבר הכנסת מצא. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (יועץ משפטי), התשנ"ה–1995, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שמונה תומכים, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק אושרה, והיא מועברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק הבחירות המוקדמות של מועמדי המפלגות לכנסת, התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת א' דיין)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק ב'תעב, של חבר הכנסת אלי דיין, בנושא: חוק הבחירות המוקדמות של מועמדי המפלגות לכנסת. הנמקה מהמקום, בבקשה, חבר הכנסת דיין.

אלי דיין (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, הצעת חוק הבחירות המוקדמות של מועמדי המפלגות לכנסת, המוגשת כאן לפניכם, מטרתה להגיע לדיון בוועדת הכנסת כדי להסדיר את כל הנושאים הקשורים בהתמודדויות בבחירות המוקדמות לכנסת, המכונות אצלנו "פריימריס".

הניסיון הראה שזו שיטה טובה. בחירות מוקדמות זו שיטה מצוינת, דמוקרטית, המאפשרת להרבה אזרחים להשתתף, אבל מנגד הן מעלות הרבה בעיות, כמו נושא המימון, הרשימות הכפולות, העובדה שחברים שהתפקדו במפלגה אחת מצביעים בפריימריס של אותה מפלגה ויכולים להצביע גם בפריימריס של מפלגה אחרת. ויש ניסיון אמריקני רב-חשיבות בעניין הזה.

אני מבקש מהכנסת לאשר את ההצעה כדי לאפשר דיון אם במסגרת חוק ואם במסגרת כללים שייקבעו, כדי לגרום לכך שהבחירות תהיינה הגונות ויהיה בהן טוהר מידות.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אדוני שר המשפטים, בשם הממשלה, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, אנחנו נוהגים להשאיר את השאלה של אופן ארגון הבחירות הפנימיות ובחירת נציגי המפלגות לשיקול דעת הסיעות בכנסת ולא לנקוט עמדת ממשלה. יש לנו השגות מסוימות לגבי שימוש בפנקס בוחרים בבחירות פנימיות, או הקשר בין ועדות קלפי ואזורי קלפי לבחירות פנימיות, אבל זה צריך להתברר בוועדה.

אין מניעה להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, אדוני השר.

חבר הכנסת מגן מבקש להסיר את הצעת החוק. בבקשה, חמש דקות לרשותך.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש אני מבין את כוונותיו הטובות של חבר הכנסת אלי דיין, ואני מבין שהממשלה, כדרך המסורתית שנקבעה זה שנים, משתדלת שלא לנקוט עמדה בעניינים פנים-פרלמנטריים. אני רק רוצה להזכיר, ידידי שר המשפטים, כי יש בהמשך הצעת חוק בעניין ראש האופוזיציה, גם הוא עניין פנים-פרלמנטרי, אבל אני מאמין שנצליח עוד לשכנע איש את רעהו במהלך הישיבה ובמהלך הדיון הבא, שכן לפי סקרים שאני קורא לאחרונה מתרבים הסיכויים שחבר מסיעתך יהיה ראש האופוזיציה בשלהי 1996 ובראשית 1997. אבל לא זה הנושא.

חבר הכנסת אלי דיין שומע, כפי שאנחנו שומעים, כי לפי המצב הנוהג היום, הפריימריס, הבחירות המקדימות, עם כל הכללים שנקבעו בחוק המפלגות, הכללים הללו כפי שהם מנוסחים היום הם בחלקם בבחינת מכשול בפני עיוור. ואם לא תיעשה פעולה נמרצת להסיר את המכשול הזה, לקבוע כללים – חלקם מוצעים על-ידי חבר הכנסת אלי דיין – ולקבוע סייגים, לקבוע את כללי המשחק בתוך המפלגות, הרי שאנחנו לא מזהירים את המועמדים הפוטנציאליים, והכנסת, אליבא דחבר הכנסת דיין, אינה ממלאת את חובתה בעניין זה.

אבל, ביקשתי להתנגד מסיבה אחת פשוטה, חבר הכנסת אלי דיין – מה אנחנו מותירים למפלגות בגיבוש החוקה והתקנונים שלהן? אני מכיר את התקנון של מפלגתי, קראתי על התקנון של המפלגה שלך, קראתי על כללי ועדת הבחירות הפנימית, על כללי האתיקה שהמפלגות קבעו, ואני חושש שלאחר שהצעתך תתקבל כהצעת חוק, אנחנו מרוקנים מתוכן את הכללים והתקנות הפנים-מפלגתיים.

אני חושב כי בטרם תאושר הצעתך, כדאי לחשוב, כדאי להעניק אשראי לוועדות הבחירות הפנימיות במפלגות, לפחות בשתי המפלגות הגדולות – את שלי אני מכיר ועל שלכם אני קורא – ובל נזדרז לערב את הכנסת בפעולות חקיקה, שבאות למעשה לתקן ולהתקין תקנות פנים-מפלגתיות. חשוב לחשוב על העניין הזה פעם, פעמיים, להיזהר שבעתיים לפני שנהפוך מרשות מחוקקת לרשות המתקינה דה-פקטו תקנות להתנהגות בתוך המפלגות.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה. חברי הכנסת, אנחנו מצביעים על הצעת החוק של חבר הכנסת אלי דיין – חוק הבחירות המוקדמות של מועמדי המפלגות לכנסת. בבקשה, ההצבעה מופעלת.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות המוקדמות של מועמדי המפלגות לכנסת, התשנ"ה–1994, לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

13 תומכים, ללא מתנגדים, ללא נמנעים – – –

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, התבלבלתי במקום ישיבתי בהצבעה.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, נחליף את ההצבעה בין חבר הכנסת טריף לחבר הכנסת קהלני.

הצעת החוק מועברת להכנה – לאיזו ועדה, חבר הכנסת אלי דיין? ועדת החוקה, חוק ומשפט או ועדת הכנסת?

אלי דיין (העבודה):

ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ע' מאור:

הצעת החוק מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (סייג לתנועת רכבי אספקה בשעות הבוקר).

התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת ס' טריף)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו חוזרים, ברשותו האדיבה של שר המשפטים, להצעת החוק ב'תתקנט, של חבר הכנסת סאלח טריף, הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (סייג לתנועת רכבי אספקה בשעות הבוקר). בבקשה, חבר הכנסת טריף. שר התחבורה ייכנס מייד.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, למעשה הצעת החוק הזאת הוכנה על-ידי מטבע הדברים, משום שאני נוסע מהצפון הרחוק לירושלים ולתל-אביב, ואני סובל את סבלם של עשרות, אם לא מאות אלפי נהגים ובעלי כלי רכב שנתקעים שעות ארוכות ורבות בצמתים ובכבישים עירוניים ובין-עירוניים ורואים שאין ישועה לעניין הפקקים. לא פעם אחת, גברתי היושבת-ראש, כשאני עומד בפקק גדול, ענק, כשהשמש יוקדת, ולא לכולם יש מכוניות חדישות עם מיזוג, פונים אליך אזרחים ואומרים לך: מה אתם עושים? תעשו משהו בעניין הזה. אתה רואה שאין פתרון. אתה רואה שלאזרחים המתלוננים האלה, שמאבדים שעות עבודה רבות, כמעט בלתי אפשרי היום להגיע, גברתי היושבת-ראש, בזמן לפגישה.

הנה שר התחבורה הגיע. גם הוא נתקע מדי פעם אתנו בפקקים.

היו"ר ע' מאור:

אבל, הפעם הוא המתין לך.

סאלח טריף (העבודה):

אני מודה לו. אני רק מדבר על הפקק בשטח, אדוני.

שר התחבורה י' קיסר:

ואפילו עשיתי חלטורות פה.

סאלח טריף (העבודה):

אני מודה לך, ואני שמח שאתה פה. אני רוצה להגיד לך, התחלתי לדבר על העניין שבעבר הפקקים התרכזו בגוש-דן, תל-אביב והסביבה. היום אתה קם בבוקר ואתה שומע ב"גלי צה"ל" וברשת ב', שיש פקקים בצומת שפרעם, בצומת סומך, בצומת יגור, בצומת עכו-כרמיאל, יום-יום, ומתברר שהגידול הנורא הזה במספר המכוניות החדישות, כמעט 120,000 כלי רכב חדשים בכל שנה, לפעמים יותר, הגידול הזה אכן לא מסייע לפתרון הבעיה, אף שבשנתיים, שלוש השנים האחרונות נעשו עבודות אדירות בהרחבת כבישים בכל המדינה, ממטולה ועד אילת.

עכשיו מתכננים כביש חוצה-ישראל, שסלילתו תימשך כמה שנים טובות, ועובדים עליו חזק. כל הרחבות הכבישים לא עוזרות לנו. גם הנתיב שהוכן לתחבורה ציבורית לא כל כך מסייע לתחבורה הציבורית, משום שהעומס כל כך גדול, אדוני שר התחבורה, כל כך נורא, עד שהאזרחים לפעמים נאלצים לעבור על החוק ולנסוע בנתיב של התחבורה הציבורית. אתה רואה בכל רמזור, בכל צומת, בכל כביש לחץ תנועה – תנסה להגיע מתל-אביב לנתניה, מרחק שאפשר לעבור בערך בעשר דקות או ברבע שעה, ואתה לא מצליח לעבור אותו בחצי שעה, כמעט בזמן כפול.

אם אתה נוסע בשעות הלילה הפנויות מנהריה לירושלים, הנסיעה נמשכת שעותיים ופחות. אבל, כאשר אתה נוסע בשעות רגילות, לא בשעות העומס, אתה נזקק לשלוש שעות וחצי עד ארבע שעות. תעשה חשבון, כמה שעות עבודה, כמה שעות חשוכות במשך היום מאבדים אנשים במדינת ישראל. אזרחים נתקעים בפקקים הנוראיים האלה.

אדוני שר התחבורה, אם אנחנו לא נמצא הסדרים נוספים – ושמחתי עכשיו לשמוע שאתם מכינים רפורמה בנושא הזה, כי אי-אפשר לפתור את הבעיה רק בהרחבת כבישים – כל המדינה הזאת תתמלא באספלט ובכבישים חדשים, ולא יהיה פתרון ראוי.

מדובר כאן על פתרון שיכול בהחלט לסייע להרבה מאוד אזרחים, שיכול לעשות סדר בתחבורה בארץ. אדוני שר התחבורה, אני מזמין אותך לאיזה פקק, אתה תראה ש-50%, אם לא יותר, מטרם המכוניות הארוך אלה משאיות כבדות ואטיות, שפוגעות קשה בזרימת התחבורה.

חשבתי מה אפשר לעשות. אני מודה ומתוודה שהכנתי הצעת חוק פשוטה, שלא כל כך התכוונתי שכך תהיה התוצאה הסופית שלה, אבל העיקרון היה לעשות סדר בכך שאותן משאיות כבדות, טריילרים, מובילי סחורה כבדים – התכוונתי רק למשאיות כבדות, בוודאי לא לטנדרים ולא לרכבים מסחריים, שיכולים לנסוע מהר כמו רכב רגיל – אותן משאיות כבדות לא תוכלנה לנסוע בשעות העומס בערים, בין השעות 07:00 ל-09:00.

זה הסדר שלא נוצר בחלום בלילה; זה הסדר שקיים בארצות נאורות באירופה, והוא נותן פתרונות למקומות מסוימים. אני שואל אם לא שווה שננסה אותו. האם לא שווה שנראה אם זה עובד או לא עובד? יכול להיות שזה לא זה. הרי אדוני ניסה כמה דברים והתקין תקנות טובות.

חובתנו המוסרית כאן לעשות רפורמה. בהתחלה ראיתי שהיתה התנגדות של הממשלה, של משרד המשטרה ושל משרד התחבורה, אבל אחר כך שמעתי ששר התחבורה, כמו בדברים טובים אחרים, מכין רפורמה בעניין הזה. זאת אומרת שיש מקום לחשוב ולעשות משהו.

אני מציע לכנסת לאשר את הצעת החוק הזו בקריאה טרומית, ואני לא עומד על כך שזה ירוץ. והיה ושר התחבורה יוציא תקנות בעניין הזה ויפתח אותו כך שבאמת נוכל לעשות סדר, ולא נסבול יום-יום ושעה-שעה מהמשאיות הכבדות, ואם הפחד הוא שמפעלים יצטרכו לתת את הסחורה מוקדם מדי, בלילה, וחנויות ייפתחו, מה יש? למה לא ייסעו משאיות כבדות מוקדם יותר בלילה? למה לא יפרקו את הסחורה מוקדם יותר? אני לא רואה בזה בעיה. מדברים על הוצאות גדולות כתוצאה מכך. אמרתי את זה לשר האוצר, הוא לא מבין מה הן ההוצאות הכרוכות באובדן עשרות ומאות אלפי שעות עבודה של אזרחים בדרכים, בפקקים נוראיים? זה קורה כל יום.

אני מאוד מקווה, שבעקבות ההחלטה שנפלה בהנהלת הקואליציה, ששר התחבורה לא היה נוכח בה, אכן נאפשר העברת ההצעה בקריאה טרומית, ונוכל אחר כך לדון בה בכובד ראש, בתיאום ומתוך כוונה לפעול לטובת העניין.

אין כאן כוונה, חס וחלילה, לחוקק חוק פופוליסטי. גם המומחים שלך אומרים שיש מקום לחשוב על העניין הזה ולעשות משהו. אולי צריך לגלגל את זה בצורה של תקנות של משרד התחבורה, או בדרך אחרת. אבל, אם הכוונה היתה לעורר את הנושא ולתת לו חשיבות רבה ומשנה-תוקף בכך שיזדרזו ויחשבו ויביאו לנו תוצאות ומסקנות, זאת הכוונה הטובה של הצעת החוק, שאני מקווה ששר התחבורה גם הוא יתמוך ברעיון, ואולי יאפשר את העברתה בקריאה טרומית, כדי להמשיך בחקיקה או בתקנות ולעשות זאת בתיאום ככל האפשר. אני מודה לך.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת טריף. אני מזמינה את שר התחבורה, השר ישראל קיסר, להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק כפי שמציע חבר הכנסת סאלח טריף, הבעיה בה היא לאו דווקא בנקודה שהוא נוגע בה, העורקים העירוניים, אלא דווקא העורקים הבין-עירוניים. אנחנו יודעים שיש בעיה של פקקים. יש מי שרוצה נוחות. אני צריך להחליט מה אני רוצה, שהאזרח ירגיש נוח או שהמשק יעבוד.

אני הלכתי בכיוון של טיפול בבעיה, שהיא מורכבת מאוד, מקיפה מאוד, ומה שאתה מציע בהצעת החוק אפילו איננו שורט את העניין.

הקמתי ועדה ברשות המדען הראשי של משרד התחבורה, בהשתתפות אנשי מע"צ, אנשי המשטרה, אנשי הטכניון, שיגישו לי המלצות איך לטפל בנושא הגודש בדרכים, שאחת מהן היא איסור נסיעת כלי רכב מסוימים בשעות מסוימות בצירים מסוימים, לא בכל הארץ ולא בכל המקומות.

אותה ועדה הגיעה למסקנה, שהבעיה העיקרית כרגע היא בצירים מסוימים בין-עירוניים. למשל, כשאתה עולה לירושלים בשעות מסוימות, משאיות יכולות ליצור אחריהן פקק ענק, ולא בתוך העיר, כשהן מחלקות את החלב או הלחם. כלי הרכב שמחלקים היום ירקות, מוצרי חלב ולחם, אלה לא טנדרים אלא משאיות בסדרי גודל כאלה שאנחנו רוצים להסדיר את נסיעותיהן בשעות מסוימות.

הלכתי בשיטה של צעד אחרי צעד. לכן החקיקה לא תעזור, כי יש לי חוק. יש לי סמכויות, יש אפשרות להציב תמרום ולחסל את העניין. אין בעיה, ואני תיכף אתן דוגמאות. אני לא צריך בשביל זה חוק.

לכן אני אומר לך, חבר הכנסת טריף, הבעיה לא תיפתר עם הצעת חוק. חוק יש. אפשרויות לאכיפה יש. השאלה היא איך לטפל בבעיה עצמה, ואני לא רואה מי יכול בשלב זה להתחיל מהפינה הלא-חשובה והמורכבת ביותר, שהיא אספקת מזון בתוך הערים, ששם הבעיה לא כל כך גדולה.

סאלח טריף (העבודה):

אני הגשתי הצעת חוק, ובהנהלת הקואליציה – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טריף, אני מצטערת, זה לא בירור שעושים במליאת הכנסת. על הסידורים תסכמו ביניכם. לאדוני השר יש עוד חמש דקות להשיב.

סאלח טריף (העבודה):

יש דברים מוזרים – – –

רענן כהן (העבודה):

כבוד השר, יש לי בקשה. האם יש אפשרות שהיום לא נצביע ורק נציג את הדברים ואחר כך נבדוק אותם?

שר התחבורה י' קיסר:

אין לי בעיה.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לבדוק את הדברים.

שר התחבורה י' קיסר:

אין לי בעיה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת המציע, האם אתה מסכים?

סאלח טריף (העבודה):

אני לא מסכים. הנהלת הקואליציה – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טריף, אני מבקשת להפסיק.

סאלח טריף (העבודה):

— — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טריף, אני מבקשת להפסיק. אני מצטערת. הכנסת דנה בחוקים בנהלים שלה. אני מבקשת מאדוני השר להמשיך.

סאלח טריף (העבודה):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טריף, אל תכריח אותי לקרוא לך לסדר. חבר הכנסת טריף, אני קוראת אותך לסדר פעם ראשונה.

סאלח טריף (העבודה):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טריף, קראתי אותך לסדר פעם ראשונה ואני מבקשת ממך לשבת. חבר הכנסת טריף, אל תאלץ אותי לקרוא אותך לסדר פעם שנייה. חברי הכנסת כהן וטריף, אני מבקשת להפסיק.

סאלח טריף (העבודה):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טריף, אל תכריח אותי לקרוא אותך לסדר פעם שנייה. אני מבקשת להפסיק. אני מבקשת מאדוני שר התחבורה – – –

שר התחבורה י' קיסר:

אני רוצה, אבל אני לא יכול.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת כהן, אל תכריח אותי לקרוא לך לסדר. אני מבקשת להפסיק את זה. מפריעים לנוהל הדיון בבית. אדוני השר, הזמן הוא שלך.

אברהם הירשזון (הליכוד):

מה הוא רוצה, להעלות את זה בקריאה טרומית?

שר התחבורה י' קיסר:

הבעיה איננה בחוק, וזו לא שאלה של התפשרות, שזה יעבור בקריאה טרומית או לא. יש החלטת ממשלה, זו לא תוכנית "כבקשתך". לו ידעתי שאין שום בעיה, הייתי יכול לשכנע כל אחד שזה יעבור בקריאה טרומית.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אנחנו יכולים לעבור להצבעה.

שר התחבורה י' קיסר:

הפתרון של הבעיה הזאת הולך בהדרגה. הדבר הראשון הוא שאנחנו נכניס, אני מקווה שב-1 בנובמבר – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתם מתנגדים לכל יוזמת חקיקה של חבר הכנסת.

שר התחבורה י' קיסר:

– – איסור כניסת משאיות המובילות חומרים מסוכנים בצירים – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי, כל הצעת חקיקה ביוזמה של חבר הכנסת, משרד התחבורה מייד מונע אותה.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת, חבר הכנסת הירשזון: עכשיו הזמן הוא של שר התחבורה. זו לא הצעה לסדר, זו הצעת חוק.

שר התחבורה י' קיסר:

אמרתי: אנחנו הולכים בהדרגה להסדיר את שאלת העומס. במקום ראשון אלה משאיות עם חומרים מסוכנים. מ-1 בנובמבר, בצירים מסוימים לא יהיה אפשר לנוע, אלא בשעות הלילה או בשעות אחרות, ולא בשעות העומס.

רענן כהן (העבודה):

הצעה אחרת.

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, האם אתה מסכים לענות על השאלה של חבר הכנסת יחזקאל, במסגרת הזמן שלך?

שר התחבורה י' קיסר:

בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני השר, מדובר בקריאה טרומית, שלא מצריכה דיון ארוך – – –

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני שר המשפטים – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני השר, אם אפשר בקריאה הזאת – – –

שר התחבורה י' קיסר:

אני שומע, אני לא רוצה להפר החלטת ממשלה. מה אתה רוצה ממני? לי אין בעיה, אני צריך את הסכמת יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

רענן כהן (העבודה):

אני מבקש מכבוד השר, אני פונה אליך, להצביע בקריאה הטרומית בעד. אחרי זה נשב ונסכם את התהליך האחר. זו היתה החלטה שלנו; גם ניתנה הוראה להצביע בעד.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני כבוד שר המשפטים, כבוד שר המשטרה, אם נראה לכם, אני מעביר את זה, אין לי בעיה. יש פה שני בעלי דבר.

אני רוצה לגמור קודם כול לגופו של עניין, ואחר כך אעסוק בשאלת ההצבעה. אנחנו הוצאנו תקנה שמחייבת משאיות או רכב אטי לזוז לשוליים, גם אם יש קו רציף צהוב, כדי לאפשר זרימה של התנועה. לכן, הפתרון הוא הדרגתי, ואנחנו נלך לפי פתרון הדרגתי. אני כבר אומר פה מעל במת הכנסת: זה יתחיל בדרכים בין-עירוניות, ולא דווקא עירוניות. בדרכים עירוניות יש לנו בעיה קטנה יותר, כי יש צירים נוספים, ואי-אפשר לגזור גזירה שרוב הציבור לא יכול לעמוד בה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אין שום סיבה שבארץ לא יעשו – – –

שר התחבורה י' קיסר:

לגבי ההצבעה, חבר הכנסת רענן – – –

היו"ר ע' מאור:

כל חבר כנסת יצביע לפי שיקול דעתו.

שר התחבורה י' קיסר:

בסדר.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לאדוני השר.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה, ואני רוצה לפנות לחברי הקואליציה. אדוני יושב-ראש הקואליציה, חבר הכנסת רענן כהן, אני רוצה להזכיר שזה בית-המחוקקים, ואני מבקשת לשמור על כבוד נוהל הדיון בבית. את כל נוהלי הדיון בתוך הקואליציה, נא לעשות בסדר המקובל ובאווירה המקובלת.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (סייג לתנועת רכבי אספקה בשעות הבוקר), של חבר הכנסת סאלח טריף. ההצבעה החלה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני שמח שקיבלתם את דעתי.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (סייג לתנועת רכבי אספקה בשעות הבוקר), התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

18 תומכים, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת הכלכלה להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מינוי מבקר), התשנ"ה-1995

(הצעת חברת הכנסת א' סלמוביץ)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום, ואני מזמינה את חברת הכנסת אסתר סלמוביץ להעלות הצעת חוק ב'תתקפח, הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מינוי מבקר), התשנ"ה-1995.

יוסף עזרן (ש"ס):

הצעה לסדר: החוק הקודם עבר ב-18 קולות, כי זה חי. זה חוק חי.

היו"ר ע' מאור:

תודה לסגן יושב-ראש הכנסת עזרן על הערת הלשון ודברי החוכמה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אילו הוקצב לי רק משפט אחד כדי להסביר את הצעת החוק העומדת היום לפניכם, הייתי מסכמת ואומרת: להפריד את החתול מהחלב, להפריד את המבוקר מהמבקר, ולא לאפשר תלות כלשהי שתגרור עיוותים בתהליכי הביקורת, שממילא הם מורכבים ומסובכים. הייתכן שגוף מבוקר יממן את משכורת המבקר שלו? הייתכן שמבקר רשות מקומית יהיה כפוף לראש העיר, למערכת הניהולית שאותה הוא מבקר? הייתכן שהרשות המקומית תבחר ותמנה את המבקר האמור לבקר את פעולותיה? האם יכול מבקר שכזה להעיף מחדרו אחד מעובדי אותה רשות מקומית המנסה להכתיב נוסח ביקורת שיהיה מקובל על המבוקר? רבותי, האם ניתן למנות אדם חסר כישורים והשכלה הנדרשים לתפקיד כה רגיש ומסובך של מבקר רק בגלל קשריו האישיים עם המערכת הממנה אותו?

גברתי היושבת-ראש, הייתי יכולה להמשיך ולשאול עוד שורה ארוכה של שאלות אבסורדיות, שרק היו מחדדות עוד יותר את העיוות הקיים במערכת המתיימרת להיקרא מבקר העירייה. אילולא היה המצב כה חמור, אפשר אולי היה להגדירו כמצחיק, מצחיק מאוד אפילו, אבל חומרת המצב אינה מאפשרת לנו לצחוק.

די להעלות דוגמה אחת לפחות מהמתרחש כרגע במחוזותינו, כדי שנבין עד כמה חיוני חוק זה שלפניכם. הנה, למשל, נתבשרנו לאחרונה על מינוי ועדה קרואה לעיריית בני-ברק, עיר שהעומד בראשה אינו מבין מדוע בכלל היה צורך לצאת חוצץ נגדו. הרי הוא הקים איזו פינת חי בעירו, והוא גם אינו מעליב את התושבים בנהיגה ברכב ישן, והוא רכש מקופת עירייה ריקה רכב שרד איכותי, ועוד כהנה וכהנה מעשים חיוביים, התורמים לרווחתו ולרווחת מקורביו, תוך הזנחה פושעת של צורכי העיר

כולה. כל מי שעקב ועוקב אחר המתרחש בבני-ברק, קשה לו להישאר אדיש לנוכח המחדלים הניהוליים של עיר זו, מחדלים שחלקם לפחות היה נמנע בעטיו של מבקר חיצוני בעל שיניים, שאינו סמוך על שולחן ראש העיר.

האם קיים ספק בלבכם אם ניתן היה למנוע מעשים אלה? ניתן גם ניתן. בחברה שבה "כולם מכירים את כולם", עוזרים ונעזרים במערכות בחירות ופעילויות המצריכות הישענות על אנשים מטעם, חייב שיעמוד צדיק אחד לפחות בפרץ, יזעק, יחשוף וידווח ישירות למבקר המדינה, כדי שדבר לא יטוּח.

החשיבות הרבה של ניתוק התלות בין המבקר למבוקר אינה רק בחשיפת מחדלים, כי אם, ובעיקר, במניעתם. הידיעה וההכרה בקיומו של גורם מבקר בלתי תלוי, תעצור באיבן פעולות רבות שאין בין לבין סדרי מינהל תקין ולא כלום. הדבר יחסוך בעיות רבות גם למי שנתפסים בסופו של דבר בקלקלתם. שהרי כבר נאמר ש"פרצה קוראת לגנב", ותפקידנו בבית הזה הוא לחסום פרצות ככל שרק ניתן. וכזה הוא החוק העומד לפניכם.

הצעת החוק דהיום קובעת, כי מבקר המדינה הוא שימנה על-פי שיקול דעתו מבקר לכל עירייה, ופעמיים בשנה ימציא המבקר דוח ביקורת ממצה. מינוי המבקר על-ידי מבקר המדינה יאפשר העמדת אדם בעל כישורים מקצועיים הדרושים למילוי משימה כה מורכבת כמבקר עירייה.

אין אני באה לקבוע כאן, שבכל העיריות בארץ מכהנים אנשים לא מתאימים, אך בחלק גדול מהעיריות אכן יושבים על תקן כה רגיש וחשוב זה אנשים שאין להם ולא כלום עם הדרישות המקצועיות וההשכלתיות הנחוצות למבקר. למשל, האם אדם בעל ניסיון בנהיגה הינו האדם המתאים לתפקיד המבקר? לצערי, אין זו דוגמה בעלמא, אלא דוגמה מוחשית למתרחש בשטח. החוק המוצע יחסום מן הסתם מינויים של אנשים חסרי כל השכלה בתחום ראיית-חשבון או משפטים, החיוניים כל כך למילוי התפקיד.

אל לנו לשכוח, כי ראשי העיריות עצמם אינם מתמנים על-פי השכלתם, כי אם על-פי עוצמתם הפוליטית ופופולריותם בקרב הציבור הבוחר. על כן, חובה היא שבמשרות מטעם יכהנו אנשים בעלי רקע מקצועי והשכלתי הדרושים למילוי מושלם של תפקידם. גם שכרו של המבקר ייקבע על-ידי מבקר המדינה וישולם מקופת המדינה. אבל, כדי שתקציב המדינה לא ייפגע בגין חוק זה, תחויב כל עירייה להעביר לקופת המדינה את הוצאות אחזקתו ושכרו של המבקר שמונה לה, הכול על-פי קביעת מבקר המדינה.

גברתי היושבת-ראש, חברים נכבדים, החוק הינו חסר צבע פוליטי או מפלגתי והוא מעניינו של כל ממסד מתוקן. חקיקת חוק זה תבטיח מינוי מבקר בעל כישורים מתאימים ונטרול השפעות זרות ובלתי רצויות ממערכת הביקורת. מצב הדברים דהיום לוקה בחסר ואף אבסורדי. מועצת העירה שאמורה להיות מבוקרת – היא זו שממנה את המבקר ושכרו משולם מקופת העירייה. ההפרדה, כפי שהיא מוגשת בהצעת החוק דהיום, חיונית ביותר לחברה מתוקנת. לכן, אני מבקשת את תמיכתכם בהצעת חוק חשובה זו. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ. אדוני שר המשפטים ישיב בשם הממשלה. בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברת הכנסת סלמוביץ מעלה מחדש סוגיה נכבדה הקשורה לכפיפותו של מבקר הפנים למבקר המדינה ולדרכי מינויו. נכון אמרה כאן חברת הכנסת סלמוביץ, שמדובר בהצעת חוק שאין לה צבע פוליטי, ושיש להתייחס אליה לגופה. אלא שאני לא מסכים עם עקרונות היסוד הגלומים בהצעת החוק שלה, כי היא קראה בהצעת החוק שלה – המגמה להפריד את ביקורת הפנים מהרשות המקומית ולספח את מבקרי הפנים לביקורת המדינה.

מבקר פנימי נועד, כשמו, לבקר את המוסד בשליחות ראשיו ומנהליו כביקורת פנימית, על מנת שהמבקר ידווח על ממצאיו לגוף הממנה אותו, וכדי שהממנה ידע את העובדות ויהיה לו המידע הראוי והוא יסיק את המסקנות המתבקשות מבדיקתו של המבקר הפנימי. לשם כך, באה הביקורת הפנימית. אם נספח את המבקרים הפנימיים ברשויות השונות לביקורת המדינה, הוספנו אולי כך וכך תקנים לביקורת המדינה, אבל מחקנו וביטלנו את מוסד הביקורת הפנימית, וזה מה שצריך להבין.

ישבתי בוועדה לביקורת המדינה במשך שמונה שנים; חוקקנו את חוק המבקרים הפנימיים וביקשנו לחזק את הביקורת הפנימית. זה היה צעד ראשון; אולי לא מספיק, אולי צריך לתרום ולעשות עוד, אבל אנו אחת המדינות הראשונות שחוקקו חוק שבא לקבוע את מהות הביקורת הפנימית, להגן על המבקרים הפנימיים ולקבוע להם תנאי עבודה אפשריים. כי אכן לא קל למבקר פנימי כשראש הרשות או ראש המוסד אינו מבין את חשיבות הביקורת הפנימית, אינו מבין שהביקורת לא נועדה לבקר אותו, אלא להיות מכשיר בידיו לניהול נכון, תוך שימוש במבקר לבדיקת ממצאים, להסקת מסקנות.

לכן, חברי הכנסת, אני מתייצב כאן נגד המגמה לערב בין רשויות שונות. לא לחינם מגדירים, לעתים, את ביקורת המדינה כ"רשות הרביעית", שהרי מבקרת המדינה נמצאת מחוץ לרשות המחוקקת, מחוץ לרשות השופטת, מחוץ לרשות המבצעת. אבל, המבקר הפנימי נועד להיות חלק מהרשות המבצעת וכלי ומכשיר בידי הרשות המבצעת לגילוי עובדות, להסקת מסקנות, ובלי קשר לכל העבודה המסורה והחשובה שעושה ביקורת המדינה.

הרשו לי לציין, שגם מבקרת המדינה מתנגדת לכל הרעיון הזה, שחזר ועלה גם בדיוני הוועדה לענייני ביקורת המדינה – האם להכפיף את מבקרי הפנים למבקרת המדינה. התשובה היתה, חד-משמעית: לא.

לכן, אני מבקש מחברי הכנסת שלא ליצור את הערבוב הזה, שהוא לא נכון מהבחינה הרעיונית המתודית, ולהסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

הרשי רק לומר גם, חברת הכנסת סלמוביץ, באשר לענייני בני-ברק: בענייני בני-ברק היתה ביקורת חריפה של מבקרת המדינה, שאותה על הליקויים בצורת הניהול בעיריית בני-ברק.

דן תיכון (הליכוד):

לפני כמה שנים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לפני כמה שנים. נכון. לכן, מבקרת המדינה עשתה את שלה. המבקר הפנימי עשה שם את שלו, אלא שראשי הרשות לא רצו או לא יכלו מסיבות שונות, שלא כאן המקום לעמוד עליהן, להסיק את המסקנות. לכן, כאן פעלה גם ביקורת פנימית, גם ביקורת של מבקרת המדינה, ולכן לא היה מוצא, גם לא לחברי השר עוזי ברעם, וגם לא לי, אלא להוביל למינוי ועדה קרואה.

אני מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

אם כן, חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מינוי מבקר), של חברת הכנסת סלמוביץ. בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 26

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מינוי מבקר),

התשנ"ה–1995, נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

19 תומכים, 26 מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק לא אושרה בקריאה טרומית.

אני מזמינה את חבר הכנסת צחי הנגבי להצעת החוק שלו. איננו.

הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – ראש האופוזיציה)

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מגן להצעת חוק תתכ"ה, הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – ראש האופוזיציה). בבקשה, חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

האם הצעת החוק של צחי הנגבי – – –

היו"ר ע' מאור:

לא תעלה היום. קראתי לו. הוא לא באולם. ההצעה לא עולה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש – – –

היו"ר ע' מאור:

אני קובעת שהצעת החוק לא מועלית היום. קראתי בשמו, וההצעה לא מועלית. תודה, אדוני השר. כאשר היושב-ראש, יושב-ראש הישיבה, מאשר לדחות בהסכמת שר, הדבר מתבצע. אם לא, מובן שמי שלא נוכח הצעתו בטלה. בבקשה, חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מציע, כי ייקבע מעמד מיוחד לראש האופוזיציה בכנסת. הצעתי מדברת על תיקון חוק-יסוד: הכנסת. אחרי סעיף 21 לחוק-יסוד: הכנסת, יבוא: ראש האופוזיציה – זו צריכה להיות כותרת הסעיף – שליש מחברי הכנסת שאינם נמנים עם הסיעות המשתתפות בממשלה רשאים לבחור חבר הכנסת לתפקיד ראש האופוזיציה. לראש האופוזיציה יהיה מעמד מיוחד וזכויות מיוחדות בדיוני הכנסת. פרטים ייקבעו בתקנון הכנסת.

מטרת ההצעה, לאור הניסיון המצטבר בפעילות הכנסת בשנים האחרונות – ואני חייב לומר שגם על רקע חיקוקו של חוק-יסוד: הממשלה – – –

חבר הכנסת רענן כהן, הודעתי לשר המשפטים שלא יהיה גיוס, כי זו תיהפך להצעה לסדר-היום.

רענן כהן (העבודה):

אני מקבל.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אולי אפשר לבקש הקשבה?

היו"ר ע' מאור:

כן. אני מבקשת, את העבודה הבלתי-פורמלית – לעשות בחוץ. חבר הכנסת מגן, הזמן הוא שלך להציג את הצעת החוק. תודה, אדוני יושב-ראש הקואליציה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני לא יכול להתאפק ואני פונה אל דליה, מזכירת סיעת העבודה. הגיע הזמן שנתרגל, שכאשר אני מעלה הצעה, אין התמודדות כוחנית. או שאני משכנע או שאני לא משכנע. בדרך כלל לא צריך להתגייס.

ועכשיו אחזור לנושא. אמרתי שעל רקע ההצעה עומד גם התיקון לחוק-יסוד: הממשלה, הידוע בכינויו בחירה ישירה לראשות הממשלה. אני חושב כי בעידן הזה צריך למסד את מעמד ראש האופוזיציה. לא כל אחד יכול להיות ראש האופוזיציה, אבל מי שמצליח לגבש סביבו שליש מחברי הכנסת, דהיינו 40 חברי כנסת, ראוי שיהיה לו מעמד מיוחד בכנסת, גם בנוהלי עבודת הכנסת, גם באפשרות

העלאת הצעות לסדר-היום, גם בתגובות על הודעות הממשלה, ואפילו בתנאים הקשורים לעבודה שגרתית בבניין הכנסת, לאו דווקא במסגרת הדיונים במליאה.

נוח לי להעלות את ההצעה, משום שאנחנו לא נמצאים בתחילת כהונתה של הכנסת וגם לא בסופה. לא יזמתי את העיתוי הזה, אלא נגררתי אחר יוזמתו של חברי חבר הכנסת עוזי לנדאו. כידוע, לפי מיטב המסורת במזכירות הכנסת, ברגע שיש הצעה דומה, באופן אוטומטי עולות שתי ההצעות. אני מניח שחברי חבר הכנסת לנדאו יאמר את נימוקיו, וגם הם כבדי משקל.

אדוני שר המשפטים, אני חייב לומר, ואמרתי זאת במסגרת דיון קודם, בכל הכבוד אני לא מבין מדוע הממשלה נקטה עמדה בעניין ולא השאירה את הנושא לדיון בכנסת בין הכנסת לבין עצמה. מדובר בעניין פנים-פרלמנטרי, ויש מסורת טובה שהממשלה לא מתערבת בסוגיות כאלה.

אבל, לאחר שנקבעה עמדתכם, מאוד מעניין אותי – אני אומר לך שלא אניח לאיש להפריע לי להקשיב לדברי תשובתך – מה מונע מכם להסכים לדבר כל כך חשוב. לפי כל הסקרים המצויים בידי, מדובר על ראש אופוזיציה מטעם העבודה כבר בסתיו 1996. הנה, אנחנו דואגים לכם למעמד מיוחד. מדוע אתם מתחמקים מלקבל את הזדמנות הפז הזאת, כדי שתוכלו גם אתם, בבוא העת ובעזרת השם, למלא את תפקידכם באופוזיציה בצורה נוחה יותר, ממוסדת, ואפילו משוכללת ומודרנית.

אני קורא לחברי הכנסת לשקול את הרעיון בכובד ראש. כבר הקדמתי ואמרתי בהערת ביניים ליושב-ראש הקואליציה: כדי שנוכל לפחות להמשיך ולדון בעניין, להתלבט בו ולא להתמודד רק בהצבעות בשיטה עיוורת, יהיה המשך אחר לדיון בנושא הזה שלא במסגרת הצעת חוק. אבל הפרוצדורה מחייבת שהשר יציע, ואני כבר אומר לך, אדוני השר, שאני אסכים.

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת מגן. אני מזמינה את שר המשפטים להשיב.

באותו נושא יש לנו הצעת חוק של חבר הכנסת עוזי לנדאו, אבל מכיוון שהוא איננו, הצעתו לא תעלה היום.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אשיב לחבר הכנסת דוד מגן בקיצור.

ראשית, הנושא שאתה מעלה איננו עניין למפלגות כמפלגות או לסיעות כסיעות, ולא עניין לאופן ניהול ענייני הכנסת בלבד. בנושאים כאלה בדרך כלל, כפי שאמרתי, אני נוטה להשאיר חופש הצבעה, להשאיר לחברי הכנסת כאלה או לסיעות בכנסת לשקול לגופם של דברים, בלי לפזול או להביט אל עבר הממשלה ועושי דברה.

אני חושב, שההצעה שאתה מציע באה לענות על היבטים חוקתיים מובהקים, על היחסים בין הממשלה לבין הכנסת. אם יש לנו חוק-יסוד: הממשלה, הצעת החוק שלך הולכת להוביל לחוק-יסוד: האופוזיציה. גם אם זה לא נראה לך כך, ואתה עושה צעד ראשון, אתה רוצה לבנות מעמד אחיד לאופוזיציה.

במשטרים פרלמנטריים בדרך כלל אין ראש אופוזיציה ולא מוכר מעמד של ראש אופוזיציה. באנגליה יש בדרך כלל שתי מפלגות, ולעתים מפלגת ביניים קטנה. שם יש עימות מתמיד בין שתי המפלגות, אחת בשלטון והשנייה באופוזיציה, ולאחר מכן זו שבאופוזיציה הופכת מפלגת שלטון. אצלנו האופוזיציה היא רב-מפלגתית. יכול להיות ראש אופוזיציה שיש לו מאחוריו 10-15 חברי כנסת, ויכול להיות כזה שיש לו 20-30 חברי כנסת. אבל האינטרס שלו הוא לא תמיד אינטרס של יתר מפלגות האופוזיציה.

לפעמים האופוזיציה יכולה להיות מימין ומשמאל. מה עניין לאופוזיציה משמאל, או במקרה שלנו, נניח, מפלגת חד"ש היא באופוזיציה, הרי היא לא בקואליציה אלא רק תומכת במידה רבה. איזה עניין יש לחד"ש שביבי נתניהו, ראש הליכוד, יקבל זכויות מיוחדות? שהוא יוכל להגיש הצעות לסדר-היום מחוץ למניין? שהוא יוכל להעלות הצעות חוק ללא קריאה מקדמית, כפי שמציע חבר הכנסת עוזי לנדאו? הרי הצעותיו ומדיניותו כל כך שונות מאותו חלק האופוזיציה משמאל? האם בדוגמה שהבאתי

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא חד"ש; במלעיל – חד"ש.

דוד מגן (הליכוד):

חד"ש במלרע, עם הסיומת "רע".

שר המשפטים ד' ליבאי:

אתה מעלה שאלה מאוד עקרונית לא רק לצורת ניהול ענייני הכנסת אלא למערך היחסים בבית הזה בין קואליציה לאופוזיציה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, לא לחינם קבעתי "רף" שנראה לי גבוה מדי, שליש של חברי הכנסת, 40 חברי הכנסת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני נתתי על כך את דעתי, אבל יש גם הצעה אחרת, המדברת על 15 חברי כנסת. אני ראיתי את המכלול. הצעתו של חבר הכנסת לנדאו מדברת על כך, שלמעשה ראש הסיעה הגדולה ביותר יקבל את המעמד של ראש האופוזיציה, עם כל הזכויות שנלוות אליו, שהוא הרבה בהן, ואתה הרשית לעצמך לומר, שמוטב שזה ייקבע בתקנון הכנסת, וגישתך מבחינה זו היתה נכונה.

לכן, לשיטתך בעצם לא צריך חוק. לשיטתך, ניתן לקבוע בתקנון הכנסת אם יש או אין זכויות מיוחדות לראש אופוזיציה או לראשי סיעות של האופוזיציה. על זה אפשר לקיים דיון. אם הבינות, מסיבה זו או אחרת, שמוטב שלא לקדם בשלב זה את עניין החקיקה – ולדעתי, אתה צודק בזה, לגופו של עניין אין מקום לחקיקה כרגע – ואתה אומר שאתה מוכן להעביר את זה לדיון פתוח בוועדת הכנסת; אם זו הנכונות, הרי שאני מציע לך שהנושא יידון כהצעה לסדר-היום, משום שאני לא רוצה לחסום דיון בהצעה הזאת. אם כן, אני מציע לך להפוך את הצעת החוק להצעה לסדר-היום, נעביר אותה לוועדת הכנסת, ושם יתקיים דיון מכין בנושא הזה.

אני רק רוצה להוסיף דבר אחד. משנה לי אישית מי היום באופוזיציה ומי היום בקואליציה, אבל, האמן לי שמבחינת הגישה שלי למוסד האופוזיציה, לא משנה לי מי יהיה בקדנציה הבאה באופוזיציה או בקואליציה, כי בזה אתה צודק, בדמוקרטיה הכול צריכים להניח שהדברים לא קבועים. ולכן אם יש מקום למוסד הזה, צריכים לתמוך בו גם כשאנחנו בקואליציה; ואם אין לו מקום ואין לו אח ורע בדרך כלל בדמוקרטיות שבהן האופוזיציה היא רב-מפלגתית, אנחנו צריכים להימנע מכך.

לכן, אני מציע לך שתהפוך את ההצעה הזאת מהצעת חוק להצעה לסדר-היום, ואז נתמוך בהעברתה לוועדת הכנסת לדיון.

דוד מגן (הליכוד):

אני רוצה גם לענות וגם להסכים.

היו"ר ע' מאור:

אם זו הצעה לסדר-היום, בדרך כלל אין זכות תשובה, אבל מאחר שזו היתה הצעת חוק במקור, נאפשר לך להשיב בקצרה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, עליתי לענות משום ששר המשפטים גרם עוול להצעתי. הוא כרך בנאומו התייחסות לשתי הצעות החוק, גם להצעת החוק של חבר הכנסת עוזי לנדאו – – –

היו"ר ע' מאור:

כי התשובה היתה אמורה להיות משותפת, אלא שחבר הכנסת לנדאו לא היה באולם.

דוד מגן (הליכוד):

בסדר, אני לא בא בטענות. אני רק אומר, שבדיוק על הנקודות שהוא תקף אני נתתי מענה בהצעת. אני לא שותף להצעה של חבר הכנסת לנדאו. אלו שתי הצעות שונות. אמרתי שהמסורת בכנסת אומרת, שכאשר מעלים הצעות באותו נושא, מעלים את ההצעות ביחד.

לא לחינם קבעתי והצעתי – 40 חברי כנסת, שהם, כידוע, שליש מחברי הכנסת. חשבתי כי חבר כנסת שיכול ללקט סביבו קבוצה כל כך גדולה מבין חברי הכנסת, שליש מחברי הכנסת, כדי למלא את תפקיד ראש האופוזיציה – ואין כאן מקום לראשי אופוזיציה, אלא לאחד שירכז את הפעילות הזאת – ראוי שתהיה התייחסות מכובדת אליו.

דבר שני. אדוני השר, אני לא חוזר בי מכוונתי לקדם את החקיקה. צריך לקדם אותה, ולקדם אותה עכשיו. אולם לאור ההבנה בינינו, כדי להותיר סיכוי לחקיקה מתוך קונסנסוס, אני מסכים להצעתך, גם אם הדבר אומר כי יש לחזור ולדון בנושא כהצעה לסדר-היום בוועדת הכנסת.

אני מסכים לדיון בוועדת הכנסת, אף שיש לי ביקורת חריפה מאוד על יושב-ראש ועדת הכנסת לגבי פעילויות שונות ומשונות שנעשות בימים האחרונים. ואדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, כאשר הסטנוגרמה של דיון הוועדה לענייני ביקורת המדינה משיבת הבוקר תפוענח ותונח על שולחן הוועדה, אני אעביר לך אותה כדי שתקרא את הביקורת הזאת. למרות זאת אני מסכים, כי דיון פתוח בוועדת הכנסת יכול לתרום אחת משתיים: או לתיקון התקנון ולקביעת מעמד ראש האופוזיציה בתקנון – גם זה טוב – ואז ההצעה הזאת, העוברת כהצעה לסדר-היום, תהיה בבחינת הצעה לתיקון התקנון; או למחשבה שנייה של נציגי הממשלה ומשרד המשפטים, אשר עשויים, כך אני מקווה, להגיע למסקנה, כי יש טעם בתמיכה בהצעת חוק שכזאת, ובעקבות הדיון נחדש את ההצעה, נשכלל אותה ונניח אותה מחדש בכנס הבא של הכנסת.

אני מקווה, שיהיה דיון ענייני, דיון טוב, ללא משוא פנים וללא חשבונות פוליטיים. אנחנו נמצאים בעיצומה של תקופת הכהונה של הכנסת השלוש-עשרה. אין כאן טעם לערוך חשבון מפלגתי כזה או אחר, ואם המחשבה תהיה מעמיקה ומקיפה, אני מאמין שעבודת הכנסת תצא נשכרת מכך.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן. חבר הכנסת לנדאו הגיע ממש לפני ההצבעה, ואני מבינה שבהסכמה עם השר דוחים את הצעתו לשבוע הבא, ולא, הייתי מאפשרת לך לדבר עוד לפני ההצבעה, אם כי התשובה כבר ניתנה על שתי ההצעות גם יחד.

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו מצביעים היום רק על הצעתו של חבר הכנסת מגן.

חגי מירום (העבודה):

— — — לתקן את תקנון הכנסת בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

דוד מגן (הליכוד):

תסתכל על מכתב — — —

חגי מירום (העבודה):

אני לא אתפלא אם אתם תתקנו גם את תקנון הכנסת בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

דוד מגן (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

דוד מגן (הליכוד):

— — — בלי שחשבת לזמן את הוועדה שלי, אבל הדברים יתבררו בצורה נוקבת בשבוע הבא. לא תוכלו להצר — — —

היו"ר ע' מאור:

יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה ויושב-ראש ועדת הכנסת, אני מבקשת לאפשר לי — — —

דוד מגן (הליכוד):

ואני מציע לך שתקרא את הדברים שנאמרו בוועדה לענייני ביקורת המדינה, ואחרי שתקרא, בוודאי תסמיק ותתבייש.

חגי מירום (העבודה):

דוד מגן (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן, אני מבקשת, אל תכריח אותך לקרוא אותך לסדר.

חגי מירום (העבודה):

מובטחני שתתבייש.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן, ברשותך. תודה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

דוד מגן (הליכוד):

ובכל זאת, אני מבקש שהדיון בעניין זה יהיה דיון פתוח בוועדת הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

חגי מירום (העבודה):

אני מציע שהדיון יתקיים בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

דוד מגן (הליכוד):

אני מציע שוועדת הכנסת תחליט בעניין.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, לאחר ההצבעה תחליט ועדת הכנסת באיזו ועדה תידון ההצעה לסדר-היום, ולא הצעת החוק, בנושא: חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – ראש האופוזיציה). זו הצעה לסדר-היום, ולא הצעת חוק. ההצבעה החלה, חברי הכנסת.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 29

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

29 תומכים, מתנגד אחד, ללא נמנעים. אני קובעת שההצעה לסדר-היום בנושא מעמד ראש האופוזיציה תידון בוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

חברי הכנסת, הצעת החוק של חבר הכנסת לנדאו נדחתה לשבוע הבא.

הצעת חוק משכן הכנסת ורחבתו (תיקון – עבר פלילי של מבקש היתר), התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אני מזמינה את חבר הכנסת חגי מירום להנמקה מהמקום של הצעת חוק ב'תשסב, הצעת חוק משכן הכנסת ורחבתו (תיקון – עבר פלילי של מבקש היתר). בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מתכבד להציג בפני הכנסת את הצעת חוק משכן הכנסת ורחבתו (תיקון – עבר פלילי של מבקש היתר). מטרת הצעת החוק היא בעצם לאפשר ליושב-ראש הכנסת מתן היתר כניסה או שלילתו ממי שהורשע בעבירה שיש עמה הסתה לגזענות.

חברי הכנסת, דנו בעניין הזה בכמה מקרים בישיבות ועדת הכנסת. יש לנו תחושה קשה מאוד לגבי כניסה של מסיתים לגזענות אל תוך בניין הכנסת. אנחנו לא רוצים לקבוע בכך אמות מידה, אבל, לפי סעיף 3 לחוק משכן הכנסת, יושב-ראש הכנסת או מי שהוא הסמיך לעניין היתרי כניסה לכנסת רשאי להביא בחשבון את עברו הפלילי של המבקש לגבי רשימה של עבירות שפורטו בסעיף. העבירה הספציפית הזו של הסתה לגזענות לא נכללה, ואנחנו חושבים שמן הראוי שהיא תיכלל.

לכן, אני מבקש מחברי הכנסת לסייע בהעברת החוק. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. תשובתו של שר המשפטים, השר ליבאי, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, אנחנו תומכים בהצעת חוק הזו, שבאה לחזק את סמכותו של יושב-ראש הכנסת לפקח על מתן היתרי כניסה לבניין הכנסת או לחלקים מסוימים בבניין הכנסת.

אנחנו מציעים להעביר את ההצעה לוועדת הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעת החוק. בבקשה, חמש דקות מן הדוכן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

למה, למה?

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת זיסמן, אתה כנראה לא השתתפת בישיבת סיעת העבודה השבוע, כך אני מעריך.

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא.

דוד מגן (הליכוד):

כי אם היית משתתף, לא היית שואל למה. מה קרה השבוע בסיעת העבודה? תראה בהודעה שפרסם רענן כהן: מקדישים דיון מיוחד לשאלה, כיצד להצר את צעדיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה. ומי מעלה את הנושא? חבר הסיעה חגי מירום, שהוא במקרה יושב-ראש ועדת הכנסת. ומה הוא מבקש? הוא מציע שיושב-ראש הסיעה יתלונן בפניו כיושב-ראש ועדת הכנסת על הצעה שהוא כחבר הסיעה העלה בסיעה. תום לב מושלם.

ועל מה יוצא הקצף? פונה אלי יושב-ראש הסיעה, חבר הכנסת רענן כהן, שהוא גם חבר הוועדה, בשתי תלונות: מדוע הוועדה לענייני ביקורת המדינה פועלת ארבעה ימים בשבוע, ולפעמים חמישה ימים, ולא רק שלושה ימים, כיתר הוועדות?

רענן כהן (העבודה):

אתה פותח בדיון מיותר.

דוד מגן (הליכוד):

לא, לא, הדיון הזה יעסיק את הכנסת גם בשבוע הבא. אי-אפשר להצר את צעדי הוועדה לענייני ביקורת המדינה הפועלת על-פי חוק. ובכן, חבר הכנסת זיסמן, יכול להיות שחבר הכנסת מירום אינו יודע, סעיף 98 בתקנון מדבר על סמכותו של יושב-ראש הוועדה לכנס את הוועדה גם בימי ראשון וגם בימי חמישי, ויש סעיף מיוחד המדבר על תקופת הפגרה, שהוא כרגע לא רלוונטי. מתרעמת סיעת העבודה ואומרת, מדוע מגיעים חוקים פרי הצעה פרטית לדיון בוועדה לענייני המדינה. הרי ידוע ששום חוק אינו מגיע לוועדה, אלא על-פי החלטה מפורשת של הכנסת. די בכך שחבר כנסת אחד יעיר במליאה הערה לגבי הכתובת לחוק מסוים, ואז מכריעה בעניין זה ועדת הכנסת. הנושאים מועברים על-פי התקנון ועל-פי החוק לוועדה לענייני ביקורת המדינה, אשר, אני מודה, משתדלת להקיף את כל הנושאים הנמצאים על סדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן, ברשותך, הנושא הוא הצעת החוק.

דוד מגן (הליכוד):

נפח הפעילות של הוועדה הולך וגדל. רציתי להזכיר לחבר הכנסת חגי מירום, האחראי לחוק שעבר בשבוע שעבר, אשר מגביל התמודדויות של כמה, כי במקביל לקבלת החוק גם העליתם את משכורת חברי הכנסת, שהיא משכורת יפה לכל הדעות, עוד ב-33%. אי-אפשר להצדיק את המשכורת הזו בעבודה אינטנסיבית של כל חבר כנסת ושל כל ועדה? על כך שוועדה עובדת יותר באים בטענות?

אני לא רוצה להרבות במלים. אמרתי שהדברים נאמרו היום בוועדה, והם יימסרו על-פי הפרוטוקול.

רענן כהן (העבודה):

אפשר יהיה לקיים על כך דיון מרתק.

דוד מגן (הליכוד):

אומר לך מדוע לא יהיה אפשר לקיים דיון מרתק: משום שלאחר ישיבת הסיעה נזדרזה ועדת הכנסת להתכנס, אף שאין לה כל סמכות בעניין הזה – כולנו מכירים את הכוחנויות, כולנו מכירים את הטריקים, אבל יש חוק, יש תקנון ויש ייעוץ משפטי – והיא אינה חושבת לרגע להזמין את יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

רענן כהן (העבודה):

נאמר בפירוש, כי לא נדון בכך עד שיושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה יבוא.

דוד מגן (הליכוד):

אחרי שמתחילים לדון – אומרים. אני לא רוצה להרחיב, המסר שלי, חגי, יושב-ראש ועדת הכנסת, הוא כזה: אני מבין שעידן הפריימריס מתקרב, אני מבין שהטמפרטורה עולה – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן, אני פונה אליך ואומרת: בהצעות חוק מתייחסים לגופן.

רענן כהן (העבודה):

אני פשוט לא מאמין למה שאתה אומר.

דוד מגן (הליכוד):

גם אם יש מניעים שאינם ממין העניין – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן, אני פונה אליך.

דוד מגן (הליכוד):

אל תעז לחשוב על הגבלת הפעילות של חבר הכנסת. תפקידך הוא לעודד יתר פעילות של הכנסת ולא ההיפך, גם אם מופעלים עליך לחצים של לובי כזה או אחר. דבר אחד אני מבטיח לך: לפעמים אני עומד באתגרים, כאשר יש התמודדויות. החלטת להיכנס לפסים של התמודדות כוחנית – אני מבטיח למליאת הכנסת שאנחנו נכריע אותך. לא תוכל להגביל פעילות לא של חבר כנסת ולא של ועדה. כדאי שתעיין במכתב שקיבלת ב-15 בפברואר השנה. המכתב מדבר על הצעה לתיקון התקנון, ותיקון התקנון מדבר על כך שוועדות הכנסת תוכלנה, על בסיס הנושאים שבהם הן מטפלות בדרך כלל, ובמקביל לביקורת המדינה, לפעול לשם ייזום הצעות חוק. במקום לטפל בנושא, במקום לדון בנושא, בחרת בדרך נלוזה, ואני מציע לך שתחזור ממנה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מירום, האם אתה מבקש לנצל את זכותך להשיב?

חגי מירום (העבודה):

כן.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, עומדות לרשותך חמש דקות על-פי הנוהג המקובל.

חגי מירום (העבודה):

האם קרה ששמעתם דבר כזה ולא עניתם? אני מצטער, חברי. גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מאוד מצטער על הסגנון ועל הבריונות של חבר הכנסת דוד מגן. אין לי מלה אחרת, אלא לכנות את ההתפרצות שלו כאן בריונות פרלמנטרית. אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת דוד מגן, בחיים לא תוכל להאשים אותי כמי שמצר את צעדיו של חבר הכנסת בחקיקה ובתפקידיו כפרלמנטר. אני מתנגד לביטול ההצעה העומדת כל יום לפתחה של ועדת הכנסת, לחסל את מוסד ההצעה הדחופה לסדר-היום והשאלתא הדחופה – דברים בסיסיים של פרלמנטריזם. לא תראה אותי עושה את זה.

כאשר הנושא עלה, וכולם רצו להתפרץ כמו אני לא יודע מה בוועדת הכנסת, נגד מה שאתה מעולל כיושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה לבית הזה – – –

דוד מגן (הליכוד):

מה לא חוקי?

חגי מירום (העבודה):

אני אמרתי: לא רוצה לדון בזה בלי חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

מה בניגוד לתקנון?

חגי מירום (העבודה):

אמרתי שנמתיך, נחכה ונראה מה יש לו להגיד בעניין.

אני רוצה להגיד לחברי הכנסת ולציבור שרואה ושומע אותנו: ועדת ביקורת המדינה לא תהיה אם כל הוועדות. אתה החלטת להפוך אותה לאם כל הוועדות.

דוד מגן (הליכוד):

היא כבר כזו, אין מה לעשות.

חגי מירום (העבודה):

הוועדה שלך, על-פי תפיסתנו של חבר הכנסת דוד מגן, רשאית לחוקק כל דבר תוך רמיסת הסמכויות של ועדות אחרות. אתה דורס ורומס את התקנון. אתה עושה דברים שלא ייעשו לחברים שלך בוועדות.

דוד מגן (הליכוד):

חגי מירום (העבודה):

הם באים אלי כדי לומר לי שאין לך מעצורים בהעברת דברים.

דוד מגן (הליכוד):

אביא אותך לוועדת האתיקה. תצביע על דוגמה אחת של חריגה מהתקנון.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן. חבר הכנסת מירום, ברשותך. אני מבקשת להזכיר, חברי הכנסת, שהבית הזה הוא בית פרלמנטרי, ובהצעות חוק אנו משתדלים לדון לגופם של דברים. חבר הכנסת מגן, ניצלת את

חמש הדקות, תאפשר לחבר הכנסת מירום להשיב. אני מבקשת לסיים את הדיון הזה, אני מבקשת להפסיק.

דוד מגן (הליכוד):

הודעתי, כי אם הוא לא יחזור בו מדבריו שאני רומס את התקנון, אתבע אותו בוועדת האתיקה.

היו"ר ע' מאור:

הוא שמע, אני מבקשת שתאפשר לו לסיים ולהצביע באופן מכובד. חבר הכנסת מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

ודאי שאני לא חוזר בי מדברי, זהו ביטוי פרלמנטרי מותר: אתה רומס תקנון ידוע, אתה פוגע בוועדות הכנסת ובאוטונומיות שלהן.

דוד מגן (הליכוד):

חגי מירום (העבודה):

הנה, הנה, התרגילים שלך כשרים אך מסריחים.

דוד מגן (הליכוד):

אוהו, אני שמח לשמוע.

חגי מירום (העבודה):

חשוב שתדע שזו עמדתי. אתה מתגנב לכאן באישון לילה ומעביר הצעות.

דוד מגן (הליכוד):

למה גם אתה לא מתגנב באישון לילה?

חגי מירום (העבודה):

זה מה שרציתי לספר לך.

דוד מגן (הליכוד):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מגן, אני מבקש ממך.

חגי מירום (העבודה):

אם אתה אומר שאני לא יכול לדבר על כוחנות, מן הראוי שתדע שנשב ונדון בכל הצעה שלך, ונעביר אותה קודם לוועדת הכנסת, אשר תשקול לאן לכוון אותה.

דוד מגן (הליכוד):

בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

נשב ונבחן היטב היטב, ונראה אם יש לך זכות חוקית לכנס ועדה ביום ראשון, כאשר חברי הכנסת בוועדה שלך לא יכולים לבוא לדיון, כדי להעביר לבד את הצעות החוק שלך. מה אתה חושב לך? שהחוכמות שלך לא מוכרות? אמרתי: כשר, אבל מסריח. כשר, אך בלתי הוגן. אני אחראי למה שאמרתי.

דוד מגן (הליכוד):

העיקר שכשר.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה לשנות קצת את הסגנון ולומר לך, חבר הכנסת דוד מגן: בניגוד לסגנון שלך, אני מאוד מעריך אותך כפרלמנטר וכיושב-ראש ועדה. אני לא מעריך את התחושה שאין מגבלות למה שאפשר לעשות כאן. אני חושב שטוב היה שגם אתה וגם אני נרד עכשיו – אחרי שאתה נתת לי ואני החזרתי לך – מן הטונים שהשתמשנו בהם, ונבחן את הדברים ברוח טובה, בצורה פרלמנטרית, מכובדת והוגנת. אם תסכים לך, לפי דעתי נגיע, כמו בעבר, לתוצאה ראויה.

דוד מגן (הליכוד):

אבקש לומר דבר נוסף.

היו"ר ס' טריף:

מהמקום.

חגי מירום (העבודה):

אני מבקש מחברי הכנסת לאשר את הצעת החוק שהצגתי כאן, שהיא הצעת חוק חשובה מאוד. אין שום דבר בין מה שנאמנו כאן לבינה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אני מבקש להירגע. ניגש להצבעה. חבר הכנסת דוד מגן, דבר בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת חגי מירום, אם הבהרת שאתה יודע שאני פועל בהתאם לתקנון, ויכול להיות שצריך לתקן את התקנון כדי שפעילות יתר לא תחרוג מהפרופורציות, אני מסכים אתך. אם אמרת שעד היום אני פועל על-פי התקנון, אני מעריך את זה. אם אתה רוצה לתקן את התקנון, אתה יכול לראות בי שותף.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה, יפה מאוד.

חברי הכנסת הנכבדים, אנחנו נצביע על הצעת חוק משכן הכנסת ורחבתו (תיקון – עבר פלילי של מבקש היתר), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת חגי מירום.

חברים, חבר הכנסת חגי מירום, רק רגע. חבר'ה, ההצבעה החלה, אני מבקש שקט.

חבר הכנסת מירום, ועדת הכנסת, נכון?

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 32

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 1

נמנעים – 7

ההצעה להעביר את הצעת חוק משכן הכנסת ורחבתו (תיקון עבר פלילי של מבקש היתר),

התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

אני קובע; בעד – 32, נגד – 1, שבעה נמנעים. אני קובע שהנושא יועבר לוועדת הכנסת, להכנה לקריאה ראשונה.

כן, אדוני?

יוסף עזרן (ש"ס):

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, אדוני. בבקשה, דקה.

יוסף עזרן (ש"ס):

תודה. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש. נמנעתי, לא מפני – – סליחה, חבר הכנסת חגי מירום – –

היו"ר ס' טריף:

רק רגע, דקה, אין דבר.

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — —

היו"ר ס' טריף:

לא, לא, לא, אני מבקש.

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — —

היו"ר ס' טריף:

בבקשה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני, נמנענו, לא מפני שאנחנו, חבר הכנסת זיסמן – – –

היו"ר ס' טריף:

אדוני, בבקשה.

יוסף עזרון (ש"ס):

— — לא מפני שאני מתנגד לחוק של חבר הכנסת חגי מירום, אלא כדי לתמוך בהצעתו הנכונה והנכונה של מפכ"ל המשטרה בפסטיבל אשר גרם לאסון מחריד והביא דברים חמורים מאוד, לדוגמה, למשל ולשנייה בנוער הישראלי. אם מתעקשים לקיים את הפסטיבל הזה, שלא יקראו לו פסטיבל ערד, אלא פסטיבל סדום ועמורה — —

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה, אדוני.

חבר הכנסת מגן, דקה, אני מבקש ממך, ואנחנו נעבור לנושא הבא מייד.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הבקשה שלי להסביר את ההימנעות של סיעת הליכוד נובעת מהצורך להעביר מסר ליושב-ראש הקואליציה, שנמצא כאן. הבחירות, ככל הנראה, תיערכנה רק באוקטובר 1996. כדאי לצנן את הרוחות גם בקיץ הלוהט. תרום נא את תרומתך, חבר הכנסת רענן כהן, עם שאר חברי הכנסת לכך שכנס החורף במושב הבא יעבור תוך כדי דיונים ענייניים.

חבר הכנסת חגי מירום, לעניין שהזכרת בהצעות דחופות לסדר-היום, אני חושב שגם הצעות דחופות לסדר-היום, גם הצעות רגילות וגם הצעות חוק — אתה ואני שמענו זאת מפי נציגי המכון לדמוקרטיה — כדאי לנצל את הפגרה כדי להגביל את מספרן בתקנון ולהכניס אותן למסגרת של מכסות. אני חושב שזה יתרום לעבודת הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת גפני, בבקשה דקה, ובזה סיימנו. אתם מפריעים בצד.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך. סיעת יהדות התורה נמנעה בהצבעה הזאת כדי לנצל את הבמה. אנחנו נמצאים, היום, בימי בין המצרים, בימי אבל וסכנה, כאשר היום היו אסונות מחרידים. שני טייסים נפלו, שני נערים נרצחו, ועכשיו האסון האחרון שקרה בערד.

מפכ"ל המשטרה, מפקד המחוז הדרומי, הורים, התקשורת מלאה עם זה – יש להפסיק את הפסטיבל. בכל מקום שקורה אסון כזה – מפסיקים.

שרת התקשורת עומדת ואומרת: אני אקים ועדה, הפסטיבל נמשך ארבעה ימים. זה פסטיבל נורא ואיום מכל בחינה אפשרית, אבל אסון כזה נורא – הורים פונים כל הזמן, מצלצלים לרדיו, מצלצלים לתקשורת, מצלצלים למשטרה, מצלצלים למארגני הפסטיבל, הכול בגלל הכסף שהם עושים שם על חשבון הנערים שלנו.

אני מבקש שהכנסת תדרוש להפסיק את הפסטיבל הזה, ומייד.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון – הרחבת הגדרת לשון הרע), התשנ"ה-1995

(הצעת חברת הכנסת י' דיין)

היו"ר ס' טריף:

הנושא הבא – הצעת חוק ב'תתלד, הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון – הרחבת הגדרת לשון הרע), התשנ"ה-1995. חברת הכנסת יעל דיין – בבקשה, גברתי.

יעל דיין (העבודה):

אני מודה לוועדת השרים לענייני חקיקה, שאישרה את הצעת התיקון לחוק.

בחוק המקורי יש בסעיף 1(4) איסור על ביזוי אדם בשל מוצאו או דתו. בקשת התיקון שלי היא תוספת שזוהי לחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, שבו מוזכר גם המוצא וגם הדת וגם המין וגם הנטייה המינית. כלומר, זו תוספת לחוק איסור לשון הרע. אחרי "בשל מוצאו או דתו" יבוא "או מינו או נטייתו המינית".

אני רוצה לציין, שציבור הנשים וציבור הגברים והנשים בעלי זהות מינית אחרת נמצא נפגע משום ביזוי רק בשל היותה אשה או רק בשל היותו בעל זהות או בעלת זהות מינית אחרת.

אני מבקשת להעביר את החוק לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חוק איסור לשון הרע קובע בסעיף 1, שלשון הרע היא דבר שפרסומו עלול, בין השאר, לבזות אדם בשל מוצאו או דתו.

חברת הכנסת יעל דיין מבקשת, שבהגדרת לשון הרע ייאמר, שגם דבר שפרסומו עלול לבזות אדם בשל מינו או נטייתו המינית ייחשב כלשון הרע.

אנחנו תומכים בהעברת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ס' טריף:

תודה, אדוני. חבר הכנסת אברהם רביץ מבקש להסיר. שלוש דקות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

למה שלוש? חמש דקות, לא?

היו"ר ס' טריף:

נדמה לי שהנמקה מהמקום – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חמש. תודה. אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אילו בא החוק הזה להגן על דבר שלפי דעתי אין צורך להגן עליו, אז לא הייתי מתנגד לו. לא הייתי מתנגד אילו דובר על נשים. אינני יודע אם יש בכלל, כיום, נשים שנפגעות מלשון הרע בהיותן נשים. אני חושב שהדבר הזה לא קיים, אבל לו דיברה הצעת החוק על הדבר הזה, אז היה ראוי לתקן אותו. אבל, אני חושב שהנשים הובאו לכאן כתוספת, כדי לכסות על החלק השני של החוק, על מה שנקרא בסעיף הזה – הנטייה המינית.

לא מזמן, רק לפני זמן קצר, היה משפט, ושופטת בתל-אביב, דומני, הטילה קנס די כבד על עיתון שפגע בשחקן כדורסל בכך שהוא כינה אותו בכינויים שמעידים כאילו על סטייה מינית שיש לו, ואכן החוק הקיים, אם בזה מדובר, מגן על דברים כאלה. אנחנו רואים שהשופטת אכן פסקה כך.

אבל מה? – לעניות דעתי, אם אני יודע לקרוא את הצעת החוק ואת הנטייה של החוק, לא בזה מדובר. מדובר בכך, שאם, למשל, אני או מישהו אחר נכתוב מאמר או נדבר וננצל את חופש הביטוי שלנו כדי לנמק ולהעמיד דברים לפי תפיסת העולם שלנו, שאין אנו עוסקים בנטייה מינית אלא בסטייה מינית, ואני אומר שאנשים מסוימים שנוהגים בדרך מסוימת הם סוטי מין, הם אנשים שפוגעים בחברה, הם אנשים שמקלקלים את עצמם ואת החברה, ואלה אשר מחזקים אותם ונותנים לגיטימציה למעשים אלה מגבירים את הסטיות המיניות האלה – על כך אני עלול להיות נידון, לפי הצעת חוק זאת, בפגיעה שהיא לשון הרע באלה שלפי השקפת עולמי הם סוטים, הם בעלי סטייה מינית ולא נטייה מינית.

זו תפיסת עולם שאני יודע שיש לגביה מחלוקת. אני יודע שלא כולם סוברים כמוני, יש מחלוקת. אבל, לפי דעתי, רוב החברה בישראל, לא רוב חלקי הבית הזה, אולי, אבל רוב החברה בישראל רואה בהומוסקסואליות סטייה מינית והיתה רוצה להיפטר מזה ולא לתת לעניין הזה לגיטימציה חברתית, כאשר הלגיטימציה עצמה היא היא שמגבירה את הסטיות האלה.

הצעת החוק הזאת איננה תמימה כל כך; היא איננה באה לתקן מפגעים חברתיים, ואת זה ראינו כבר לפי המשפט שהיה לאחרונה. היא באה להחדיר שוב, בצורה נוספת, את ההשקפה שלפי דעתי היא השקפה נלוזה, השקפה שהיא אנטי-אנושית, היא אנטי-יהודית בוודאי, אבל היא גם אנטי-אנושית, כי היא נותנת מלכתחילה לגיטימציה להומוסקסואליות, ומכניסה את זה לחברה כעוד התנהגות לגיטימית מסוימת כזאת ואחרת.

אני מצטער מאוד על שהממשלה לא העניקה, כנראה, מקום חשוב מספיק לעניין, עד כדי כך שהיא קיבלה את הצעת החוק הזאת. אני חושב שיש להצביע נגד הצעת החוק הזאת, כי היא גם מבזה את החברה האנושית. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

ניגש להצבעה על הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון – הרחבת הגדרת לשון הרע), התשנ"ה–1995. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 24

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 4

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון הרחבת הגדרת לשון הרע),

התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

24 בעד, ארבעה מתנגדים, ללא נמנעים.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מבקש לתקן את ההצבעה שלי.

היו"ר ס' טריף:

בסדר, נתקן. חמישה מתנגדים, 23 בעד. חבר הכנסת גפני נגד, אנחנו תיקנו. הנושא יעבור לוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – קיצור שירות מילואים), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)

היו"ר ס' טריף:

הנושא הבא: הצעת חוק ג'קנח – חוק שירות ביטחון (תיקון – קיצור שירות מילואים), התשנ"ה-1995, הצעה חשובה מאוד של חבר הכנסת רענן כהן. הנמקה מהמקום. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד השרים, בעצם זהו יום חג, מהפכה ביחסינו אל שירות המילואים. לראשונה מאז קום המדינה אנחנו מביאים הצעת חוק פרטית שמוסכמת על צה"ל, שכולה מבוססת על עבודת מחקר.

המחקר הראה, ש-30% מהחיילים נושאים ב-80% מכלל ימי המילואים. 46% מחיילי המילואים אינם נקראים כלל לשירות. בשנת 1992 היה שירות המילואים של החייל הקרבי ארוך פי-ארבעה מזה שהוטל על החייל הלא-קרבי. לפי המחקר שעשיתי, בשנת 1997 יהיה צורך שחייל קרבי ישרת פי-עשרה מהחייל הלא-קרבי.

אנחנו רוצים להגיע לשירות מילואים ותעסוקה מבצעית וכל תעסוקה אחרת שלא יעלו על 24 יום בשנה. אנחנו נשתדל ש-24 הימים יהיו בפעם אחת או לכל היותר בפעמיים. אבל סך כל הימים לאותה שנה לא יעלה על מספר זה. סך כל ימי האימונים לא יעלה על שישה ימים. למפקדים או לתפקידים מיוחדים יאפשר צה"ל לקרוא במסגרת יומיים ולא יותר משישה ימים. נדמה לי שאנחנו עושים צדק, יוצרים שוויון, עושים מערך חדש של שירות המילואים.

זו הצעת חוק חשובה מאוד למדינת ישראל. היא נותנת ביטוי לכל אלה שיוצאים למילואים. יש כאלה שמשרתים מעל 80 יום ויש כאלה שלא משרתים כלל. נדמה לי שזאת הצעה שיוצרת מהפכה בכנסת הזאת, יוצרת יתר שוויון, יתר מוטיבציה לשרת במילואים. כולנו יחד נצביע היום על הצעת חוק חשובה מאוד למדינת ישראל.

מלה אחרונה. אני רוצה להודות לצה"ל על המון ישיבות שישבנו כדי להגיע להסכמה, ונדמה לי שפעם ראשונה שצה"ל עושה מאמץ כדי להגיע להסכמה עם הצעת חוק פרטית; ואכן, זו מהפכה. הם עשו כמיטב יכולתם כדי להגיע להסכמה, ואכן יש הסכמה להצעת החוק הזאת. אני מודה להם מעל במה זאת על ההסכמה; אני מודה לשר הביטחון שהסכים לנושא הזה. כולנו יחד נצביע היום.

היו"ר ס' טריף:

אני מברך את חבר הכנסת רענן כהן על הצעת חוק טובה. אני מבקש מכבוד שר המשפטים להשיב לנו. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, אני חושב שניתן להביע הערכה לחבר הכנסת רענן כהן על פעילותו המתמדת לחלוקה צודקת של נטל המילואים על אזרחי המדינה והמשרתים במילואים, וכפועל יוצא – גם קיצור שירות המילואים. דברי תשובתי הם על דעת שר הביטחון, בשם הממשלה, כמובן.

לאחרונה נבחנו על-ידי צה"ל הצעות שונות לקיצור משך שירות המילואים של חיילים קרביים בתעסוקה מבצעית, זאת על מנת להקל מעומס המילואים הכבד המוטל על חיילי המילואים ביחידות הקרביות. לאחר בדיקה מקיפה, וכתוצאה ממאמצים רבים שמשקיע צה"ל לאחרונה בהרחבת מעגל

הנושאים בנטל השירות בתעסוקה מבצעית הגיע צה"ל לכלל מסקנה, כי החל משנת העבודה 1996 ניתן יהיה להגביל את משך השירות בתעסוקה מבצעית ל-24 ימים בשנה בלבד.

יודגש כי הגבלה זו מתייחסת לשירות בתעסוקה מבצעית בלבד ולא לימי אימון והכשרה של כוחות המילואים.

על-פי המצב המשפטי הנוהג כיום, נקראים חיילי המילואים לשירות מילואים על-פי צו שר הביטחון מכוח סעיף 34 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ד-1986. כתנאי להפעלת סמכותו זו, על שר הביטחון להשתכנע כי ביטחון המדינה מחייב הפעלת סמכותו. הקריאה לשירות המילואים על-פי צו שר הביטחון הינה כורח שנבע מן המגבלות הקבועות בפרק ד' לחוק, שעניינו שירות מילואים, ואשר אינן מתיישבות עם צורכי הכוננות של צה"ל בשנים האחרונות.

בעבר הוגשו שתי הצעות חוק מטעם הממשלה לתיקון הוראות פרק ד' לחוק אשר מטרתן להתאים את הוראות פרק ד' לצורכי הביטחון השוטף.

הצעת החוק הפרטית של חבר הכנסת ד"ר רענן כהן, שבאה לעגן בחוק את הגבלת משך השירות ותעסוקה מבצעית, שעליה הודיע צה"ל, ובד-בבד לתקן את הוראות פרק ד' לחוק על מנת לאפשר קריאה לשירות מילואים מכוחו – הצעה זו מתיישבת עם הרעיון העומד גם בבסיס הצעות החוק שהגישה הממשלה.

לאחר שחבר הכנסת רענן כהן בא בעקביות בדברים עם מערכת הביטחון, גובש עמו נוסח תיקון מוסכם, והממשלה מסכימה באופן עקרוני להצעתו ותומכת בקבלתה, כך שהנוסח המוסכם יובא לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ס' טריף:

תודה לשר המשפטים.

חברי הכנסת הנכבדים אנחנו נעבור להצבעה על הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – קיצור שירות מילואים), התשנ"ה-1995. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 29

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון קיצור שירות מילואים),

התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

29 בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים; אני קובע שהצעת החוק נתקבלה ותעבור להכנה לקריאה ראשונה בוועדת החוץ והביטחון. ברכות לחבר הכנסת רענן כהן.

הצעת חוק חינוך (נקודות זכות בשל קורסים צבאיים), התשנ"ג-1993

(הצעת חברת הכנסת א' סלמוביץ)

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת הנכבדים, אנחנו ממשיכים. הצעת חוק תתרכ"ה – הצעת חוק חינוך (נקודות זכות בשל קורסים צבאיים), התשנ"ג-1993, של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. בבקשה, גברתי. ישיב שר החינוך והתרבות.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מערכת החינוך הצבאית ומערכת החינוך האזרחית הינן שתי מערכות חינוך בעלות נקודות מפגש רבות, מעשירות זו את זו בנקודות מסוימות ואף משלימות זו את זו. ובכל זאת קיים נתק. המועצה להשכלה גבוהה אינה מכירה בקורסים הצבאיים ככאלה המקנים לבוגריהם נקודות זכות במוסדות השונים להשכלה גבוהה.

הצעת החוק שלפנינו אמורה לקשר עוד יותר בין שתי מערכות חינוך אלה בתחומים מוגדרים שהצבא מעוניין בהם וזקוק להם כדי להכלילם כקורסים המקנים נקודות זכות לבאים להירשם באחד מהמוסדות להשכלה גבוהה בישראל. לשון אחר – להיטיב עם החייל המשוחרר ללא פגיעה כלשהי ברמת ההשכלה הגבוהה בישראל.

כידוע, מקיים צה"ל מספר רב ביותר של קורסים וסדנאות לימוד ברמה גבוהה ביותר, חלקם מתמשכים לאורך חודשים ארוכים. צה"ל אף שולח חיילים להשתלמויות באקדמיות צבאיות בחוץ-לארץ.

חלק לא קטן מהמערך הלימודי בקורסים של צה"ל אף מושתת על מרצים במילואים המשמשים בחייהם האזרחיים כמרצים במוסדות להשכלה גבוהה. חיילים המשתתפים בקורסי הלימוד שבצבא נבחנים על-פי רמת הישגים אישית וחייבים לעמוד במדדים שונים טרם שיקבלו תעודת מוסמך לקורס שעברו. חיילים שאינם מגיעים להישגים הנדרשים – נושרים. יתירה מכך, הלימוד בצבא הינו במתכונת "קורסי סנדוויץ'", דהיינו לימודים עיוניים ומעשיים במקביל. לעומתם, סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל מוגבלים בדרך כלל ללימודים עיוניים בלבד.

אדוני היושב-ראש, בהצעת החוק שלפנינו יש גם ממד חשוב נוסף: ברגע שתחויב המועצה להשכלה גבוהה להכיר בחלק מהקורסים הצבאיים ככאלה המקנים נקודות זכות, תגבר מעורבותה של המועצה בתוכני הקורסים הצבאיים, לא מהבחינה של תכניבים מה ללמד בהם, כי אם כיצד להעמידם בסטנדרטים דידקטיים חיוניים. מן הצד האחר, גם למועצה להשכלה גבוהה יהיה מה ללמוד ממערכת ההוראה הצבאית. ההיזון החוזר בין שתי מערכות לימוד אלה יוסיף רבות לכל אחת מהן ויגביר מצד משתתפי הקורסים הצבאיים את הרצון להצליח ולעמוד במדדים הנדרשים; כל זאת ללא שום תוספת תקציב.

להצעת חוק זו היבט חשוב נוסף: בל נשכח מי משתתף בקורסי הלימוד הצבאיים. אלה הם בוגרי תיכון התורמים למדינה שלוש שנים מחייהם. בסיום שירותם הצבאי הם כבר בגיל שתואם את גיל בוגרי המוסדות להשכלה גבוהה ברחבי העולם, אלה שאינם חייבים בשירות צבאי במדינותיהם. מוטלת עלינו אפוא חובה לעשות כל שניתן כדי לחסוך זמן יקר מהחייל המשוחרר המעוניין להמשיך בלימודים בתום שירותו הצבאי; שוב, בתנאי ובהתניות מפורשות, שהדבר לא יגרע מרמת ההשכלה הגבוהה בישראל.

יש לזכור עוד, כי הצעת החוק שלפנינו מגבילה את ההכרה בנקודות זכות למקצועות משניים שהסטודנט מתכוון ללמוד. נקודות זכות אלה לא יובאו בחשבון לעניין המקצועות העיקריים שעתידי ללמוד החייל המשוחרר.

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, ניתן לסכם ולומר, כי המוצע לפנינו הינו מעניינו של כל אזרח האמור לשרת שירות צבאי ובמיוחד מעניינו של הצבא. ההכרה הפורמלית בחלק מהקורסים הצבאיים ככאלה העומדים במדדי הלימוד האזרחיים תגביר את ההתנדבות למסלולים צבאיים ותעלה את רמת הלימודים וההדרכה של קורסים אלה.

אני קוראת אפוא לחברי הבית לבחון הצבעתם על-פי מפתח ענייני ומתוך אחריות כבדה להיטיב עם החייל המשוחרר, במקום שניתן וצריך להיטיב, וללא תלות או מעמסה תקציבית נוספת. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני שר החינוך והתרבות, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אולי הכוונה טובה, אבל זו הצעה שאי-אפשר לקבל אותה.

על-פי הצעה זו יכולים שר החינוך ושר הביטחון לקבוע את ערכם האקדמי של קורסים שונים ולקבוע את מספר נקודות הזכות שלימודם מייצג. זה לא כך. ערכם האקדמי של הלימודים מסור קודם למוסד האוניברסיטאי, שהוא מוסד אוטונומי על-פי החוק הישראלי, ובאורח מקביל למועצה להשכלה גבוהה.

דרך אגב, המועצה להשכלה גבוהה גם לא עוסקת בהקניה אוטומטית של נקודות זכות מסוג זה. זהו עניין של המוסד האוניברסיטאי שצריך לקבל לצורך זה את הרשאתה של המועצה להשכלה גבוהה. רק למוסדות להשכלה גבוהה יש ידע אקדמי מאופיין במתודה מסוימת ובמסרים מסוימים שהם עצמאיים מהשפעה ערכית וגם פוליטית. זהו כל ייחודו של המוסד האקדמי, ומשום כך יש לנו גם הישגים כל כך גדולים בהשכלה הגבוהה הישראלית. יהיה רע מאוד אם מוסד אקדמי יקבל תכתיב משר הביטחון ומשר החינוך; כל שר חינוך ולא רק שר חינוך שעומד עכשיו לפניכם כאן.

צריך גם להדגיש, שיש הבדלים גדולים מאוד בין המוסדות האקדמיים, בין מוסד אקדמי אחד למשנהו. הרי גם במוסדות מוכרים לא תמיד מקצוע הנלמד באוניברסיטה אחת מוכר באוניברסיטה אחרת, אם תוכנית הלימודים היא שונה. לפעמים יש צורך בהשלמות, לפעמים יש צורך בלימוד מחודש.

יש שבאותם מקצועות עצמם יש לימודים שונים; סטטיסטיקה, למשל, מקצוע שמשתנה על-פי ההקשר האקדמי. בזמני למדתי סטטיסטיקה – זו היתה בשבילי חוויה די טראומטית אבל התגברתי עליה – במסגרת לימודי הכלכלה. חבר שלי, שלמד סטטיסטיקה במסגרת מדעי הטבע, למד דבר שונה. אני – שר החינוך, ושר הביטחון – אנחנו נחליט מה שווה למה?

סילבן שלום (הליכוד):

מה זאת אומרת לימודים שונים בסטטיסטיקה?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

שונה, כיוון ששמים דגשים בצרכים שונים. במדעי החברה שמים את הדגש בעיקר בסטטיסטיקה של ניתוחים, של מחקרים והתפלגויות שנוגעים למדעי החברה, ואילו במדעי הטבע הדגשים אחרים. אלה מקצועות שונים ולא מלמדים אותם בכיתות משותפות. יש לנו כיתות רבות מאוד שבהן ההקשר האקדמי של הפקולטה, של החוג, משנים את התוכן ואת שיטות ההוראה של המקצוע.

משום כך המועצה להשכלה גבוהה לא מסוגלת כלל לדון בקורסים צבאיים כאלה ולתת לגביהם נקודות זכות. היא לא יכולה אפילו לעשות זאת. את זה יכול לעשות אך ורק מוסד אקדמי לגבי לימוד ספציפי, כאשר הוא עושה הסכם עם הצבא או עם מוסד אחר, ויש לנו דוגמאות כאלה.

הצעתה של חברת הכנסת סלמוביץ היא חדירה ללב-לבו של שיקול הדעת האקדמי. היא אומרת למוסד אוניברסיטאי: אתה צריך לתת תואר על סמך לימוד שנעשה לא במוסדך, בעצם לא במוסד אקדמי אלא במוסד צה"לי, ונכפה עליך על-ידי שני שרים בממשלה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, נדמה לי שהיום יש הכרה בכמה קורסים צבאיים כחלק מתוכנית לימודים; יש.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

כן, אדוני היושב-ראש, אמרתי, בוודאי; וצריכה להיות הכרה כזאת, אבל על בסיס עצמאי, שהאוניברסיטה מתקשרת עם מוסד חוץ-אוניברסיטאי, מפקחת על הלימודים שלו ואומרת: הדבר הזה עולה בקנה אחד עם הדרישות שלי. לא רק שאני לא מתנגד לזה, אלא אני רוצה לעודד את זה. עכשיו אנחנו מנהלים משא-ומתן עם אוניברסיטת חיפה – זה דבר שנוגע קצת לאדוני – בנושא של סטודנטים דרוזים.

אנחנו לא יכולים להכתיב הכתבה חיצונית כזאת. אני גם לא יכול לדעת מה זה מקצוע משני ומה זה מקצוע עיקרי באוניברסיטה. כלומר, שר הביטחון ואני או כל שר חינוך שיבוא אחרי נחליט מה עיקר ומה טפל באוניברסיטה?

אני מוכרח לומר: יש ביקורת על המוסדות להשכלה גבוהה. המוסדות להשכלה גבוהה לא עומדים מעל לביקורת. אני עצמי, עבדכם הנאמן, הייתי עסוק בכנסת הקודמת בהתנגשות מסוימת מסוג זה. עולות כאן הצעות לסדר-היום שאני גם תומך בהן ואנחנו גם דנים בהן במסגרת ועדת החינוך.

אני חושב שחלה תפנית עצומה במועצה להשכלה גבוהה. בתשובה על הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, שתעלה היום, אני הולך למנות את מספר המכללות שאישרה המועצה להשכלה גבוהה בשנתיים האחרונות. כאשר תשמעו את המניין הזה, ממש לא תאמינו למשמע אוזניכם. מדובר בלמעלה מתריסר מכללות אקדמיות חדשות שקיבלו היתר או הכרה במשך שנתיים. אני חושב שזה יותר ממה שהוכר ב-20 השנה האחרונות. יש התקדמות, יש תפנית. אני חושב שלכנסת יש חלק בזה.

אני מזהיר את עצמנו, את עצמי מפני התערבות בעצמאות שיקול הדעת האקדמי של המוסדות להשכלה גבוהה.

חברי הכנסת, עם כל הביקורת, יש לנו אוניברסיטאות יוצאות דופן בהישגיהן, שמתנהלות בדרך כלל בצורה אחראית מבחינה כספית, עם רשימת פרסומים בין-לאומית, שאין לה כל קשר לגודל אוכלוסיית המדינה. אני מבקש לנהוג בזהירות ובכבוד כאשר רוצים להגביל את עצמאות שיקול הדעת האקדמי של האוניברסיטאות, לא כל שכן על-פי הוראה של שני שרים שהם אנשים פוליטיים.

לכן, אני מתנגד להצעת החוק ומבקש להסירה מעל סדר-היום.

היו"ר ס' טריף:

תודה, אדוני.

אנחנו ניגש להצבעה על הצעת חוק חינוך (נקודות זכות בשל קורסים צבאיים), התשנ"ג-1993, של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 21

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק חינוך (נקודות זכות בשל קורסים צבאיים), התשנ"ג-1993, נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

עשרה בעד, 21 נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק הוסרה.

הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – מניעת הנשרת תלמידים וחובת דיווח על נשירה), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת מ' פלד)

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים, הצעת חוק ג'קז, הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – מניעת הנשרת תלמידים וחובת דיווח על נשירה), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת משה פלד. בבקשה. ישיב, כמובן, כבוד שר החינוך והתרבות.

משה פלד (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, החוק לחובת דיווח על נשירה ומניעת הנשרה על-ידי בתי-הספר הוא חוק שלמעשה יש וצריכה להיות לגביו הסכמה מקיר לקיר, לפחות בבית הזה.

חוק זה בא לתקן מצב בלתי נסבל ששורר במדינה מאז הקמתה, מצב שבו עשרות אלפי ילדים נושרים בכל שנה ממסגרת לימודית, ועוד עשרות אלפי ילדים מושרים בכל שנה ביוזמת בתי-הספר בשל הרצון להציג הישגים לימודיים.

האבות המייסדים של הציונות ומדינת ישראל, כמו כל הדורות שקדמו להם, ראו בחינוך את המשאב הטבעי החשוב ביותר של העם היהודי. ילדים יהודים קיימו מסגרת לימודית במצבים קשים ביותר בכל הדורות, אפילו בגטאות ובמחנות הריכוז. עוד קבעו האבות המייסדים, כי החינוך יהיה באחריות המדינה והיא אשר תקבע את תכניו.

נושא הנשירה וההנשרה במערכות החינוך הוא כל כך חמור וקריטי, עד כי בשלוש השנים האחרונות זה כמעט הנושא היחיד שמעסיק את משרד החינוך. הוקמה ועדת חקירה פרלמנטרית בראשות יושב-ראש ועדת החינוך לשעבר, אברהם בורג, אשר הספיקה להיפגש תשע פעמים ושמעה עדויות של אנשי מקצוע מהשורה הראשונה, שמעה עדויות מהנפגעים עצמם ומהוריהם, וכן את סגן שר החינוך ועובדי משרדו ומנהלי בתי-ספר.

רק לפני כחודש קיימה הוועדה לביקורת המדינה ישיבה מיוחדת עם מבקרת המדינה ושר החינוך בנושא הנשירה וההנשרה, כפי שצוינו לחומרה בדוח המבקרת מס' 45.

צינתי, כי בעיה זו מלווה את המדינה מאז הקמתה, אך בשנים האחרונות היא הולכת ומחריפה, במיוחד בנושא ההנשרה. קבוצות אוכלוסייה חזקות ומבוססות החלו ללחוץ על משרד החינוך לאפשר את פתיחת אזורי הרישום ולאפשר בחירה חופשית של בתי-הספר על-ידי ההורים. במקביל, בתי-הספר החלו לנפות ולהנשיר את התלמידים החלשים כדי להעלות את אחוז מסיימי בחינות הבגרות מתוכם.

חברת הכנסת דליה איציק, יושבת-ראש ועדת החינוך, אנחנו מדברים פה על נושא שאולי הוא החשוב ביותר במערכת החינוך.

ענת מאור (מרצ):

שלוש שנים לא שמענו אותך בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

משה פלד (צומת):

למה זה שייך? אני לא חבר בוועדת החינוך. ועדת החינוך עסקה בנושא הזה במשך תשע ישיבות.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת הנכבד יכול להגיש הצעת חוק גם אם הוא לא חבר בוועדה. תנו לו להסביר את דבריו. אחרי זה שר החינוך והתרבות ישיב.

משה פלד (צומת):

בשבוע שעבר, חבר המפלגה שלך צעק לי אותו דבר בנושא של הקיבוצים, ואת היום צועקת לי אותו דבר. מה זה הבולשביזם הזה?

ענת מאור (מרצ):

זה בולשביזם?

משה פלד (צומת):

ועוד איזה בולשביזם. מה את מנסה לסתום לי את הפה? אני לא מבין אתכם בכלל.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הנתונים לא נכונים. אלה נתונים של שנים קודמות.

משה פלד (צומת):

יש דוח מבקרת המדינה, שעסקה בזה וציינה מספרים עגומים.

היו"ר ס' טריף:

אולי לשר יש נתונים אחרים, הוא יציג אותם.

משה פלד (צומת):

עוד לא ציינתי בדברים שלי שום מספר. על אילו מספרים אתה מדבר?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אמרת שההנשרה גוברת – – –

היו"ר ס' טריף:

אולי הוא התכוון שהנשירה עדיין גדולה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

היא עדיין קיימת.

משה פלד (צומת):

אני יודע בבירור, כי משרד החינוך מודע לבעיה הקשה של ההנשרה. מה עוד, שיש החלטת ממשלה מנובמבר 1992, שכל שינוי במדיניות אזורי הרישום ומתן אפשרות בחירה יובא לדין ולאישור הממשלה. ממשלת ישראל רואה באינטגרציה עיקרון חשוב וערך עליון במעלה, גם אם הוא מתנגש בזכותו של הפרט לבחור את בית-הספר לילדיו.

מצד שני, מנהלי בתי-הספר טוענים, שכבר שנים הם מנשירים תלמידים חלשים על דעת עצמם, כי אין להם אמצעים כדי להשאיר תלמידים חלשים בבית-הספר.

בעיריית תל-אביב, בהסכמת ראש העיר וחבר הכנסת אביגדור קהלני, הנהיגו את נושא החזקת התלמידים בבית-הספר, מה שמכונה עקרון ההתמדה. לטענת שר החינוך, עיקרון זה הונהג בכל מערכת החינוך. אם עיקרון זה אכן הונהג, מדוע הונשרו בשנת הלימודים התשנ"ה יותר מ-60,000 תלמידים?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

מי אמר לך?

משה פלד (צומת):

זה מה שכתוב.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

איפה זה כתוב? מי שכתב לך את הנאום אינו יודע.

משה פלד (צומת):

אני אראה לך את כל המספרים. זה גם כתוב בדוח מבקרת המדינה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא כתוב על שנת התשנ"ה שום דבר בדוח מבקר המדינה, אלא על התשנ"ג – – –

משה פלד (צומת):

דוח המבקרת האחרון, מס' 45.

רפאל איתן (צומת):

הדוח של משרד החינוך הוא – 2.5% תלמידים נושרים, וזה 40,000. מהם, 10,000 עוברים לסמים.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

שר החינוך עשה למניעת הנשרה יותר מכל שר חינוך אחר.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, חבר הכנסת רפאל איתן, הדובר עכשיו הוא המציע. אל תפריעו לו, בבקשה.

משה פלד (צומת):

תוך כדי עבודת המחקר, במשך שנה שלמה, גיליתי עובדה מדהימה ומדאיגה מאוד, והיא שמשרד החינוך לא יודע למעשה – – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

– – –

משה פלד (צומת):

אבל לא תכחיש, אדוני שר החינוך, שבישיבת הוועדה לביקורת המדינה, שהתקיימה לפני שבועיים, דיברת דברים קשים מאוד, ואני לא רוצה לצטט כי אין זכות לצטט פה מעל הדוכן בנושא של נשירה והנשרת תלמידים. לכן בא החוק הזה, על מנת לבלום את התופעה, לעצור אותה ולחייב את משרד החינוך לטפל בה.

הסעיף הראשון בהצעת החוק, שמחייב דיווח על נשירה ישירות למשרד החינוך, ישים קץ למצב העכשווי של העדר נתונים פרטניים לגבי כל תלמיד ותלמיד. לפי חוק זה, גם משרד הפנים ידווח באופן שוטף למשרד החינוך על ילדים שעזבו את המדינה במהלך שנת הלימודים.

לגבי הסעיף השני והשלישי בהצעת החוק ארחיב את הדיבור, וזאת משום שהנשרת תלמידים על-ידי בתי-הספר היא הסיבה העיקרית לתופעת הנשירה היום.

נזק נוסף שגורמת ההנשרה היא הימצאות 30,000 ילדים במסגרת החינוך המיוחד, ילדים אשר אינם צריכים להימצא שם.

תופעת ההנשרה נחקרה מכל הזוויות. מאחר שהיא נגרמת בראש ובראשונה בגלל ההישגיות, כלומר, מנהל בית-הספר מנבא לגבי תלמידים צעירים האם הם יוכלו לעבור את בחינות הבגרות או לא יוכלו לעמוד בהן. זה מוציא אותם ממסגרת הלימודים.

בסעיף ג' בהמלצות הוועדה כתוב, שיש להפוך את רעיון הבחירה למנוף לצמצום הפערים, להתחדשות ולשיפור בתי-הספר, לקידום ולפיתוח תשתית ורמת שירות חינוכית נאותה, תוך כדי פיתוח מגוון פתרונות שיעמדו במבחנים של רמה ושל אקוויוולנטיות – כל בתי-הספר שווים ברמתם. הבחירה בחינוך צריכה להפוך לאמצעי מדרבן, לאמצעי מחזק, אבל אסור לה שתשמש נקודת מוצא לתחרות חופשית אשר רק מעטים מגיעים בה לקו המטרה. אם לא יתקיימו התנאים שיאפשרו בחירה אמיתית, כלומר הבחירה תיעשה בין אלטרנטיבות שוות, או כאשר בפועל לא קיימת היכולת לבחור בין כל האלטרנטיבות המוצעות, התוצאה תכה בפנינו במהרה. כפטריות אחרי הגשם יצוצו להם בתי-

ספר יוקרתיים, סלקטיביים ומעולים. את האפשרות הזאת אפשר לכנות "גרביטציה חינוכית". כלומר, משיכה אל החזק, אל מרכז הכובד, ובהקשר החינוכי – אל בתי-ספר אחדים.

אם כל בתי-הספר יהיו באותה רמה, ותהיה אקוויוולנטיות כפי שקבעה ועדת-ענבר, לא יהיה אפשר להנשיר תלמידים. כפי שאומר פרופסור יצחק קשתי מבית-הספר לחינוך שבאוניברסיטת תל-אביב: "אנחנו מחויבים לטפח את כל בני האדם".

בארצות-הברית אפשרו הנשרה על-ידי בתי-הספר. קרן-קרנגי, שפועלת בארצות-הברית, פרסמה בשנת 1994 דוח ראשוני על תוצאות שיטת ההנשרה, שנגרמה כתוצאה מפתחת אזורי הרישום. השיטה לא שיפרה, ולא היתה עלייה משמעותית בהישגים לימודיים. הסקר, שהשווה בין 66 בתי-ספר שבהם היתה בחירה לבין שישה אחרים, שבהם לא היתה בחירה, לא העלה הבדל משמעותי כלשהו מבחינת איכויות הלימוד.

לכן כל עוד אין במדינת ישראל אקוויוולנטיות בין בתי-הספר, וכל עוד אין אלטרנטיבות לתלמידים חלשים יותר, אני מבקש באמצעות חוק זה לעצור את המגפה המתפשטת של נשירה והנשרה כפי שבוטאו בחוק מבקרת המדינה האחרון.

אני מבקש מכל חברי הבית, ללא הבדלי מפלגות, לתמוך בחוק זה, כדי שנוכל להציל עשרות אלפי תלמידים כבר בשנת הלימודים הקרובה מגורל הסטיגמה של נושרים ומונשרים, וזאת אחרי שהכנסת עוסקת בכך למעלה משלוש שנים; לפחות הכנסת האחרונה. אין מקום לסחבת נוספת, וזאת בשל הנזקים הבלתי-הפיכים שתופעה זו גורמת להם.

אבקש להעביר את הצעת החוק להכנה לקריאה ראשונה לוועדה לביקורת המדינה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת משה פלד. כבוד שר החינוך והתרבות, התייחסותך בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת משה פלד הגיש שתי הצעות בנושא זה. ההצעה הראשונה שלו היתה בנוסח שמחייב רישום באמצעות הודעה למשרד החינוך על הנשרת תלמידים לכל בית-ספר. הכוונה הזאת עולה בקנה אחד עם מגמות משרד החינוך, ואנחנו תמכנו בה, וגם היום אני מוכן לתמוך בחלק שמחייב רישום מרכזי, לא רק באמצעות הרשות המקומית, של הנשרת תלמידים מבית-ספר. המגמה הזאת, שחשבנו להביא אותה לחקיקה מורכבת יותר, אבל נסתפק גם באורח חלקי, עולה בקנה אחד עם המגמה של משרד החינוך והתרבות.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת משה פלד, עם כל הכבוד, שמי שכתב לך את הנאום שלך ערבב בו כל מיני דברים – –

משה פלד (צומת):

איש לא כתב לי. אני כתבתי זאת בעצמי.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

סליחה, אז אתה ערבבת כל מיני דברים.

משה פלד (צומת):

ציטוטים מדברך.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

מה עניין כל הדברים האלה, החשובים, לעניין הנשירה? רבותי, אחד ההישגים הגדולים של מערכת החינוך בשנים האחרונות, ובעיקר בשלוש השנים האחרונות, זו ירידה דרסטית, אדירה, בשיעורי הנשירה. נכון, נותרה לנו בעיה של נשירה גדולה מאוד בעיקר במגזר הערבי, גם במסגרת חוק חינוך חובה וגם במסגרת כיתות י"א-י"ב, והמשרד עסוק כעת בפעולה אדירה, שנושאת פרי, לצמצום הנשירה במגזר הערבי.

שאול יהלום (מפד"ל):

השר מאמין במה שהוא אומר? השר יודע שבועדת חקירה של ועדת החינוך אנשי משרדו אמרו שאין שום בלימה בנשירה, ושום טיפול – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

רן כהן (מרצ):

מוטב תשמע מה אומר כאן שר החינוך והתרבות. הוא לא יודע מה הוא מדבר?

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת יהלום.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני אביא את הנתונים המלאים. אני מצטער, אגב, שהכנסת לא מקיימת השנה משום מה דיון בנושא משרד החינוך, אבל אני אחלק לחברי הכנסת את החוברת החדשה "ממשלת ישראל מאמינה בחינוך", ושם יש נתונים על הירידה העצומה בהנשרה. אני מאמין שהירידה החלה כבר באופן רציני גם במגזר הערבי, שם היא משמעותית מאוד.

שאלו יהלום (מפד"ל):

לא רק שאין ירידה, אלא יש עלייה בנשירה, ואתם לא מתמודדים עם זה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא נכון.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני אחראי לכל מלה שאני אומר. אני מוכן – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת יהלום, גם אם תאמר זאת – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

רן כהן (מרצ):

אדוני השר, הוא אומר שגם אם הנשירה קטנה הוא מכריז שהיא תגדל, על אחריותו.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הנשירה הזאת פחתה בגלל שורה של צעדים שמשרד החינוך נקט. קודם כול – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

איזה צעדים לדוגמה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, זה ממש מפריע לנואם. אני מבקשת שקט.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

קודם כול, אני רוצה לומר שהמנהלים של המוסדות העל-יסודיים בארץ, ואני רוצה לציין זאת לשבחם, בתוך זמן קצר מאוד שינוי את הנורמה שלפיה הנשירו תלמידים כדי להשיג ציונים גבוהים בבגרות, ועברו לנורמה החדשה שאנחנו מנחילים אותה לכל המערכת, והיא שמספר הניגשים ומספר הזכאים והאחוז שלהם מקרב השנתון הוא הקובע את הישגי מערכת החינוך.

אני רוצה לתת לכם רק נתון אחד לגבי מערכת החינוך הטכנולוגית בשנת התשנ"ד בהשוואה להתשנ"ב. בשנתיים בלבד גדלה שם הגישה לבגרות ב-41%, והזכאות לבגרות גדלה בלמעלה מ-20%.

שאול יהלום (מפד"ל):

אין לזה שום קשר עם ההנשרה. אתה יודע יפה מאוד שאין לזה שום קשר עם ההנשרה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, זה באמת מפריע.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני מוכן להצעת החוק הקודמת, שמדברת על חובת דיווח למשרד החינוך, כדי שתהיה לנו באמת בקרה מלאה על בתי-הספר שמנשירים תלמידים. אני מתנגד בכל תוקף, וזה גם לא מקובל, כעיקרון, שתלמיד שלא לומד, שלא משיג שום ציון ולא לא רק מכביד על הכיתה אלא מכביד גם על עצמו, בכל מקרה יהיה אסור להעביר אותו לבית-ספר אחר. זה דבר שיפגע באיכות החינוך, זה דבר שיפגע במוטיבציה לחינוך. משום כך אני מתנגד לסעיפים קטנים (ב) ו-(ג).

אם חבר הכנסת פלד מוכן לחזור להצעת החוק שלו – – –

קריאה:

לא, לא.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אז אני מציע להסיר זאת מסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה זה לא? לפי התקנון הוא יכול לחזור אם הוא רוצה. מה זה לא?

חבר הכנסת פלד, אתה רוצה לחזור לכאן כדי לשכנע אותנו? בבקשה. חמש דקות לרשותך.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי, אני ביקשתי להסיר את זה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל, קודם כול מותר לו לחזור לכאן כדי לנסות לשכנע. על-פי התקנון יש לו זכות לחזור לכאן.

משה פלד (צומת):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מוכרח לומר שאני שמח שלפחות לחציו של החוק יש הסכמה של שר החינוך. עם זאת, אני רוצה לתקן טעות.

אדוני שר החינוך, אינני אומר שאסור להעביר תלמיד מבית-ספר אחד למשנהו. ההיפך מזה – ניתן להעביר תלמיד. אבל חייב להיות פיקוח בעניין הזה. אפילו במרווח הזמן שבמעבר התלמיד מבית-ספר אחד לבית-ספר אחר הוא לא יוכל לשבת בבית או להתגלגל ברחוב.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

משה פלד (צומת):

אתה אמרת שלא ייתכן שתלמיד לא יוכל לעבור מבית-ספר אחד למשנהו. אני לא אמרתי זאת, ההיפך הוא הנכון. זו צריכה להיות אחריות של משרד החינוך. בפרק הזמן הזה שתלמיד עובר הוא לא יכול להתגלגל בבית, לישון עד 13:00, ואחר כך להתעורר ויש לו יום הפוך; או להיפך להתגלגל ברחוב, ומהרחוב אנחנו יודעים לאן מגיעים.

לחוק הזה יש חשיבות אדירה למערכת החינוך כולה. לחוק הזה אין קשר ואין מסגרת פוליטית. החוק הזה צריך לחצות כל גדר וכל מסגרת פוליטית.

כמי שגורל ילדיו וילדי עם ישראל חשוב לו, אני מבקש לתמוך בהצעת החוק הזאת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת משה פלד.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לפנות לחבר הכנסת פלד ולשר החינוך והתרבות בהצעה שיסימו שהעברת החוק תהיה בהסכמתך; הצעת החוק תועבר לוועדה כאשר אתה מסכים שהחלק הראשון

הוא החלק שיידון ולא החלק השני. אני מבקש את הסכמתו של שר החינוך ושל חבר הכנסת משה פלד.

משה פלד (צומת):

אני מסכים.

רן כהן (מרצ):

השר מסכים?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני מסכים, אבל שלא יהיה שום ספק שתעביר לוועדה את הצעת החוק הקודמת שלך עם הסעיף – –

משה פלד (צומת):

יש הסכמה. נעבוד יחד ונביא את זה יחד לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני השר, אני צריכה תשובה ברורה ממך. אני רוצה להבהיר דבר אחד: על-פי התקנון אנחנו מצביעים על הנוסח שמונח לפנינו – שלא תהיינה אי-הבנות. בוועדה, אם תרצו להסיר – בבקשה. על-פי התקנון אנחנו מצביעים על הנוסח שלפנינו.

חבר הכנסת רן כהן, רק רגע, אנחנו כבר שמענו אותך. אדוני השר רובינשטיין, מה היא תשובתך? אני רוצה לשמוע כעת את השר.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני רוצה להסביר שחבר הכנסת משה פלד הגיש שתי הצעות באותו עניין. הצעת החוק הראשונה שמספרה ב'ד, מיוני 1994, שכוללת רק את החלק הראשון על הדיווח. את ההצעה הזאת אני מסכים להעביר לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, אדוני השר, אנחנו מצביעים כעת על הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – מניעת הנשרת תלמידים וחובת דיווח על נשירה) – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לזה אני מתנגד.

היו"ר א' סלמוביץ:

– – שהונחה על שולחן הכנסת ב-29 במאי 1995. אתה מתנגד או מסכים לכך? רגע, אני רוצה לדעת מה התשובה של השר.

רפאל אלול (העבודה):

מתנגד.

היו"ר א' סלמוביץ:

מתנגד.

רן כהן (מרצ):

אני רוצה להסביר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רן כהן, כבר שמענו אותך. זה בלתי אפשרי.

רענן כהן (העבודה):

יש לי הצעה לסדר הדיון.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא מאפשרת לאיש. חבר הכנסת רן כהן, כבר הצעת הצעה.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, תרשי לי להסביר עשר שניות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אין דבר כזה על-פי התקנון. שמענו את ההערה שלך.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, תשמעי אותי ותחליטי מה שתחליטי. זאת לא הלכה חדשה בכנסת שכאשר מגישים הצעת חוק שרק לחלקה מסכימים, המציע אומר: אני מסכים להעביר את הצעת החוק הזאת
— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל השר אומר דברים אחרים, עם כל הכבוד.

רן כהן (מרצ):

תרשי לי. חבר הכנסת פלד אמר שהוא מוכן להעביר את הצעת החוק הזאת כאשר הוא מסכים שבהכנה לקריאה ראשונה יהיה רק החלק שהשר מסכים אתו.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה. אתה מוכן לזה?

רן כהן (מרצ):

זה כבר היה בעבר עשרות פעמים ואין בזה שום הלכה חדשה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני השר, מה תשובתך? אדוני השר, אני צריכה לדעת פה תשובה ברורה. אתם מתלבטים ימינה שמאלה ואני לא יודעת.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני מבקש שחבר הכנסת פלד יביא את ההצעה הקודמת שלו להצבעה, ואני אתמוך בה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל ההצעה הקודמת שלו לא נמצאת בסדר-היום, אדוני השר. בהצעה הזאת אתה תומך או לא?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

מתנגד.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, חבר הכנסת פלד.

משה פלד (צומת):

אני מקבל את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן; לא שאני מסכים. אני מתחייב להגיש את הצעת החוק לקריאה ראשונה על-פי הסכמת השר – להגיש אותה יחד.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מתכוון בקריאה טרומית. חבר הכנסת פלד, נראה שרצי התקנון אינם נהירים לך. אני מסבירה לך שאנחנו מצביעים כעת על הצעת החוק הנוכחית. הדברים צריכים להיות ברורים עד הסוף. השר מתנגד להצעה הזאת. די, מספיק.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – מניעת הנשרת תלמידים וחובת דיווח על נשירה), התשנ"ה–1995, של חבר הכנסת משה פלד והעברתה – לאיזו ועדה? – לוועדת החינוך והתרבות להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 28

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 27

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לימוד חובה (תיקון מניעת הנשרת תלמידים וחובת דיווח על נשירה), התשנ"ה–1995, לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

28 תומכים, 27 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה טרומית והיא עוברת לוועדת החינוך והתרבות להכנתה לקריאה ראשונה.

משה קצב (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, הואיל ושר החינוך התנגד להצעת הפשרה של חבר הכנסת רן כהן, ההצעה של חבר הכנסת פלד נתקבלה בשלמותה.

היו"ר א' סלמוביץ:

נכון. זה ברור.

שאלות בעל-פה

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום: שאילתות בעל-פה לשר משה שחל.

אני מזמינה כעת את חבר הכנסת אריאל ויינשטיין להציג שאילתא בעל-פה מס' 483, בנושא: בית-שימוש ליד ה"אוריינט האוס". בבקשה.

בית-שימוש ליד ה"אוריינט האוס"

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בביקורי ליד ה"אוריינט האוס" צוין בפני שבקשת משמרות משמר הגבול להתקנת בית-שימוש כימי בשבילם איננה נענית.

רצוני לשאול:

1. כמה עולות מדי שבוע ההזמנות של מכוניות הסיור וההיסעים לבתי-שימוש במערב העיר?

2. כמה ייחסך למשלם המסים אם בקשתם הצנועה תיענה?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חשבתי בתחילה שמדובר במתיחה. אני מגיע למסקנה שאולי מישהו מתח את חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אני חייב לומר שביקשתי פעמיים תשובה הן מהמטה הארצי והן ממשמר הגבול, ושניהם עונים לי כך – ואני מתכבד להשיב:

למפקדי משמר הגבול בירושלים לא הוגשה שום בקשה מסוג זה, היות שהבעיה לא קיימת כלל. אין שום משימה משטרתית שבה צורכי השוטרים מבחינת עשייתם גורמת לתקלה מבצעית. אם שוטרי משמר הגבול המוצבים ליד ה"אוריינט האוס" נזקקים לעשות צרכים, הם משתמשים בשירותים הציבוריים – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

מה זה אם?

שר המשטרה מ' שחל:

הם משתמשים בשירותים הציבוריים בבניין משרד המשפטים או ב"בסיס יהודאי", וללא כל פגיעה בפעילות המבצעית או בהקצאה מיוחדת של כלי רכב לשם כך.

ממשמר הגבול נתנו לי תשובה נוספת, שבעדינות רבה אקרא חלקים ממנה.

חיים אורון (מרצ):

הוא לא יכול להעלים מידע מהכנסת.

שר המשטרה מ' שחל:

במשמר הגבול בירושלים מתבצעות כ-70 משימות מבצעיות במזרח העיר במהלך כל יום ויום. אף אחד מן השוטרים, ב-70 הפעילויות שיש להם מדי יום, לא התעוררה אצלו בעיה מהסוג שמעלה חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני השר, כדי שתקבל דיווחי אמת מהאנשים שלך, במוצאי-שבת הייתי ליד ה"אורינט האוס". אני מציע לגשת אתי גם היום ולהריח את הריחות שם. שלושה מאנשי המשמר, כששאלתי אותם מה קורה כשהם צריכים לעשות את צורכיהם, הם אמרו – כששניים שומעים והם עדים, ואתה תברר בדיוק את השעה ומי היו שם – הם אמרו: כל אימת שאנחנו צריכים לעשות צרכים אנחנו מזמינים באלחוט מכונית. ואדוני יודע שכדי ללכת עד משרד המשפטים – מיותר לומר.

עובדה היא שאנשי משמר הגבול, שהם משמרת קבועה ליד ה"אוריינט האוס" זה כמה חודשים, כל אימת שהם צריכים לעשות צרכים הם מזמינים באלחוט מכונית, שמגיעה על חשבון משלם המסים. ולא דיברתי על משהו מבצעי; דיברתי על משהו מאוד אנושי ופשוט – אנשים רוצים לעשות את צורכיהם. הם צריכים להזמין אליהם מכונית סיור. אני מבקש שתברר את זה עוד היום, והם מוסעים לעשות את צורכיהם. זה לא תקין. האנשים ב"אוריינט האוס" רואים את הדברים הללו.

דיברתי גם על הריחות משום שלא תמיד אפשר להתאפק, וכמי שיש לו אנשים שמשרתים במשטרה, אתה חייב לדאוג להם: או להסיר את המשמרת או לדאוג לבית-שימוש כימי.

אני מציע שלשאלה כזאת, שהיא מאוד רצינית, תתייחס לא כפי שאתה מתייחס כשאמרת לי – ואני לא רוצה לומר מה שאלתי אותך לפני כן, כי זה לא קשור לשאלתא – אבל עליך כשר המשטרה לדאוג, שאם יש שלושה אנשים שמקבלים שכר ממשרדך, אני מבקש שכדי לעשות את הצרכים שלהם הם לא יצטרכו להזמין כל פעם מכונית על חשבון משלם המסים. ואיש לא דיבר על משהו מבצעי.

לכן, השאלה שלי, אדוני, היא ישירה. האם תורה להביא בית-שימוש כימי למקום?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת ויינשטיין. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מציע קודם כול לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין, שלא יתאמץ. אם תהיה דרישה, אין בעיה.

חיים אורון (מרצ):

שר המשטרה מ' שחל:

זו היתה הכוונה.

אני חייב להגיד לחבר הכנסת ויינשטיין. המסקנה שהגעת אליה אינה מחויבת המציאות. אולי השוטרים האלה באמת מתחו אותך, כי אנחנו לא יודעים על בעיה כזאת.

אני חייב להגיד שיש מקוריות בשאילתא שלך. אין הרבה שאילתות שתזכינה לכל כך הרבה כותרות כמו שאילתת המאמצים הזאת, שללא כל ספק היא תקבל פרסום רב מאוד. על זה אין לי ויכוח. אבל כדי שלא יהיה צורך בהתאמצות יתר אני מודיע לך, שאם תהיה פנייה אלי, לא תהיה שום בעיה לאשר מתקן כימי במקום. אבל אני מודיע לך, שעד הרגע הזה לא היתה בקשה.

פיני בדש (צומת):

שר המשטרה מ' שחל:

בוודאי. יפנו אז לאהוד אולמרט, תהיה שאילתא נוספת, יהיה המשך, ותהיה הצעת אי-אמון למה זה לא נעשה בזמן. אני חייב לומר שאני מוריד את הכובע; אין גבול לגאונות בשאילתות.

פיני בדש (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בדש, די. מה קורה פה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

תפקידך לברר --

שר המשטרה מ' שחל:

אני בהחלט אברר. אם יש בקשה, לא תהיה בעיה לתקצב את זה. זה לא דבר שצריך לגרום לרוגז כזה. במקרים רבים חברי הכנסת היו מדברים אתי, ובתוך שתי דקות העניין היה נגמר. חשבתי שעוד מעט צריך יהיה להפוך את השאילתא להצעת אי-אמון.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לכבוד שר המשטרה. אני מזמינה כעת את חבר הכנסת יוסף בא-גד להציג שאילתא בעל-פה מס' 484 בנושא: ילדי חברון.

ילדי חברון

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר המשטרה. חבל שהנושא הזה בא אחרי הנושא הקודם, כי הנושא שלי הוא טרגי מאוד.

נדהמנו לשמוע על פרשת ילדי חברון, הכוללת טענות בדבר חטיפת ילד על-ידי המשטרה והמשכה במעצר של כ-25 ילדים ושליחתן של ילדות ללינה בתאי המעצר באבו-כביר.

ברצוני לשאול:

1. האם נלקח הילד בלי ליידע את הוריו? מדוע?
2. האם הועברו בנות צעירות לתאי מעצר עם פושעים באבו-כביר? מדוע?
3. מה נעשה בעניין התלונות לגבי הקצין אשר הפליא מכותיו בנשים ובילדים?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, בראש ובראשונה אני חייב להביע צער על שבשאילתא שאושרה על-ידי מזכירות הכנסת, היה שימוש במלים: "נדהמנו לשמוע על פרשת ילדי חברון, הכוללת טענות בדבר חטיפת – – –". המשטרה לא חוטפת; המשטרה יכולה לעצור. המעצר יכול להיות חוקי, לא חוקי, אבל היא לא חוטפת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו מדברים על טענות, אדוני השר. זו לא חריצת-דין. טענות שנבדקות.

שר המשטרה מ' שחל:

עם כל הכבוד, אני מדבר כרגע על דבר מאוד מרכזי. המשטרה לעולם איננה חוטפת.

היו"ר א' סלמוביץ:

זו כבר תשובה, אבל אתה דיברת על הניסוח של השאלתא.

שר המשטרה מ' שחל:

לדעתי, זו שגיאה של מזכירות הכנסת שהיא לא שמה לב. אפשר להגיד שאדם נלקח בניגוד לרצונו, בטענות שווא, בניגוד לחוק, אבל הוא לא נחטף. משטרת ישראל לא חוטפת בני אדם.

יוסף בא-גד (מולדת):

הצבא חיפש את החטוף. לידיעתך.

שר המשטרה מ' שחל:

1. מכיוון שהנער שנעצר סירב להזדהות, לא ניתן היה ליידע את הוריו על מעצרו. לאחר שהנער הזדהה, התבקשו ההורים להגיע לתחנת המשטרה כדי להיות נוכחים בחקירה. אביו של הנער סירב להגיע לתחנה, ורק לאחר כשעה הגיעה אמו.

2. העצורות הועברו לבית-המעצר באבו-כביר מכיוון שיש הנחיה שלא להחזיק עצורים יהודים בתאי המעצר בתחנת חברון, ובבית-המעצר במחוז ירושלים לא היה מקום.

בסך הכול נעצרו שש בוגרות ושש קטינות, שהוחזקו באגף הנשים באבו-כביר. שני קטינים נוספים הוחזקו באגף הנוער. כל העצורים הוחזקו בהפרדה מתאימה, בהתאם לקטגוריה שאליה השתייכו.

3. הקצין פעל במהלך האירוע בצורה מקצועית ושקולה ועל-פי החוק.

שאול יהלום (מפד"ל):

להכות זה "בצורה מקצועית ושקולה"?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת יהלום, אני רוצה שתתרגל לכך שיש אכיפת חוק שווה לכול, והיא תהיה שווה, ושום הפחדה שלכם לא תועיל. אתם מעוניינים להפחיד את המשטרה, שלא תבצע את תפקידה.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה זה, מפחידים את המשטרה?

שר המשטרה מ' שחל:

תאמין לי, שום כוח בעולם לא יזיז אותי – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

שאול יהלום (מפד"ל):

חכמים על ילדים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת יהלום, בקו מקביל אלי – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי, נעשה פה פשע.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד, עם כל הכבוד, אתם לא תפריעו לשר להשיב.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום.

שר המשטרה מ' שחל:

התמונה, גם בתגובות על תשובה שלי, היא חלק ממסע. הבוקר, לפני שהגעתי לכאן, ראיתי בישיבה מיוחדת עם מפכ"ל המשטרה את סרטי הווידאו – מה שהיה בבית-המשפט.

אני רוצה לומר לכם שהתופעה הזאת של הכאת שוטרים, של הרבצה לשוטרים, של ניסיון למנוע מהם לקיים את תפקידם – היא אחת התופעות המסוכנות ביותר. תושביה ואזרחיה של מדינת ישראל, כולם בלי יוצא מן הכלל, שווים בפני החוק. יהיו מי שיהיו. אם מישהו עבר עבירה, הוא יובא לתחנת משטרה, ייחקר ויתושאל בדיוק כמו כל אזרח.

יוסף בא-גד (מולדת):

הנאשמים הפכו מאשימים.

שר המשטרה מ' שחל:

כך היה גם במקרה הזה. למי שיש תלונה על המשטרה, רשאי להעביר אותה למחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים. עוד לא היה מקרה שהעניין לא נבדק. אני רק אומר, שהתופעה הזאת, של ההתנפלות, פשוט לא תעזור. המשטרה לא תיבהל, היא לא תפחד, והיא תעשה את תפקידה. תאמינו לי, שום שאילתא, שום הצעה לסדר-היום, שום הרמת קול לא תועיל לשינוי כלל אחד יסודי: משטרת ישראל תפעיל את החוק כפי שהיא מצווה, כלפי כל אזרח בלי יוצא מן הכלל ובאופן שווה. את זה היא תעשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת יהלום, נא לא להפריע.

שאול יהלום (מפד"ל):

בדוח מבקר המדינה מדובר על כך ש-40% מהמעצרים הם מעצרי שווא.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני השר, יש שאלה נוספת לחבר הכנסת בא-גד.

דן תיכון (הליכוד):

המשטרה היא לא שלך ולא שלנו, המשטרה היא של עם ישראל.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני השר, אתמול היה יום שחור לישראל. יום שלישי, במקום שיוכפל בו "כי טוב", היה יום שחור עם הרבה אסונות. גם משפחתך נפגעה, וכולנו משתתפים בצערך. אבל השלווה בתשובתך מוסיפה לשחור, ואומר לך מדוע: אני קורא כעת מתוך עיתון "מעריב", לא אני כתבתי את הדברים: דרמה שלא

זכורה גם לוותיקי בית-המשפט התרחשה אתמול בבית-המשפט בירושלים, כאשר אמריקנים, יהודים ונוצרים, נפגעו. היה דבר שהוא בושה לכל אדם בישראל, וכל זה על מה? כי החליטו לקחת מהילדים טביעת אצבעות. טביעת אצבעות מילדים. אתם לא מתביישים? השתגעתם? טביעת אצבעות מילדים קטנים?

התקשרתי לאריה עמית, מפקד המחוז, והוא הבטיח לי שכל הילדים שוחררו בהלוויה של מוטה גור, זיכרוננו לברכה. בערב התקשרתי אליו והוא אמר: טעיתי, עוד לא שוחררו. התקשרתי למפקד יש"ע, והוא אמר לי שזה לא הוא – זה אריה. אריה אומר: זה הוא. אמרתי: תפסיקו, תשחררו את הילדים; והוא אומר לי: הילדים ירקו עלינו. איך הגעתם לזה? איך הגעתם?

רב-פקד אפי חביביאן הכה ונגע בכוונה במקומות אינטימיים של בנות. עוד אגיש תלונה נגדו למחלקה לחקירות שוטרים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד, אני מבקשת לסיים.

יוסף בא-גד (מולדת):

רגע, רגע, תני לי לגמור, הנושא כואב מאוד. עוד לא היה דבר כזה; נגד ילדים. זה מזכיר לי את עניין אורן אדרי, שאמרתם שאני מוצץ מן האצבע. בהזדמנות זו אני רוצה לדעת, מה עשית לרב-פקד דוד פאפו, אשר הודה ולא הועמד לדין. אני יודע שגם הפעם אגיש תלונה ובסוף הוא לא יועמד לדין.

שר המשטרה, אני מכיר אותך; בדרך כלל יש בעיות, אבל כאשר מעורבים ילדים, שחלקם לא רצה למסור שם; ילד שאולי ירה באקדח סיכות. אתם יודעים מה זה אקדח סיכות, זה כלום – הסיכה לא עפה. על כך כל המהומה. תגיד: טעינו. תעמיד את האשמים לדין, ונגמור את העניין, כי הפעם אתה לא צודק.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, מדובר בעניין הנוגע לעבודתה הסדירה של המשטרה. הנחקרות והנחקרים, ביניהם קטינים וביניהם מבוגרים, סירבו למסור שם וכתובת למשטרה, כפי שהדבר נהוג ומקובל. סירוב כזה לגבי כל אדם משמעותו ישיבה במעצר. אין דבר כזה. קיימת בעיה שהתייחסתי אליה.

יוסף בא-גד (מולדת):

הם הסכימו למסור פרטים, פרט לטביעת אצבעות. תגיד את האמת. בסוף הם הסכימו למסור את הפרטים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

וצילומים למדור הפושעים.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בא-גד, תאמין לי, אתה חושב שאני יושב על החקירות האלה ומלווה אותן בפרטי פרטים? כאשר אתם מעלים בפני שאלה, אני מתעניין מה קורה, בדרך כלל על דרך בית הלל, כדי להקל. יש בעיה: המשטרה חייבת למלא את תפקידה. יש כאן תופעה, ואין זה המקרה הראשון של אי-נכונות לשתף פעולה ולעשות את מה שהחוק דורש.

יוסף בא-גד (מולדת):

שלוש שנים אני חבר כנסת, מתי עשיתי דבר כזה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד, זה בלתי אפשרי.

שר המשטרה מ' שחל:

לא יעלה על הדעת, אין אפשרות שיהיה קומץ אנשים שיהיה מיוחס לעומת כל האחרים.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה מיוחס?

שר המשטרה מ' שחל:

בהחלט. מה קורה כאשר מביאים נערים קטינים בעניינים אחרים? יש מאות כאלה, לצערי הרב, אשר עוברים עבירות. לא יכול להיות שיבוא מישוהו ויגיד: אני לא מוכן למסור שם, אני לא מוכן למסור כתובת, אני לא מוכן לדבר עם שוטר; יקלל את השוטר, יירק עליו – איזה מין תופעה זו?

יוסף בא-גד (מולדת):

וטביעת אצבעות, אתה מסכים?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בא-גד, טביעת אצבעות לוקחים מכולם. טביעת אצבעות בארצות-הברית היא דבר שנעשה כדי להקל על זיהוי.

דוד צוקר (מרצ):

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דוד צוקר. חבר הכנסת בא-גד.

שר המשטרה מ' שחל:

אין דבר כזה, פשוט לוקחים טביעת אצבעות.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום. חבר הכנסת צוקר. די.

שר המשטרה מ' שחל:

בכל מקרה, מייד יש שאילתא ומייד יש תגובה. אתם חושבים שאתם משרתים איזה עניין? לא יכול להיות שלא תהיה אכיפת חוק שווה כלפי כל אזרחי מדינת ישראל. אנשים הדורשים הגנת החוק חייבים לדעת שהם צריכים לכבד אותו.

יוסף בא-גד (מולדת):

תמיד אנו עוזרים לך. תגיד שטעית ותחזור בך.

שר המשטרה מ' שחל:

לא אמת. לא היה מעולם מצב שבו המשטרה היתה פתוחה כל כך לביקורת, כפי שהדבר קיים היום. המחלקה לחקירות שוטרים איננה כפופה למשטרת ישראל. כל מקרה של תלונה נבדקו לגופו של עניין. אני יכול לבוא ולומר שנגד קצין המשטרה שנקבת בשמו ונגד ילדיו יש איומים.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה מגיע לו, לאחר מה שעשה.

דוד צוקר (מרצ):

אתה נורמלי?

יוסף בא-גד (מולדת):

מגיע לו.

דוד צוקר (מרצ):

מי האיש המוזר הזה? אתה נורמלי?

יוסף בא-גד (מולדת):

צריך להעמידו לדין.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

אתה פשוט איש חולה.

שאול יהלום (מפד"ל):

שר המשטרה מ' שחל:

בכך סיימתי את תשובתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לכבוד שר המשטרה. אני מזמינה כעת את כבוד השר לדוכן, להשיב על שאלות רגילות.

דוד צוקר (מרצ):

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת צוקר ובא-גד.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים לשאלתא מס' 4945 – לפרוטוקול. כבוד השר ישיב על שאלתא מס' 4976 של חבר הכנסת חיים דיין.

יעקב שפי (העבודה):

אני נמצא כאן.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא היית פה, לא ראיתי אותך. אם כן, תיכף ישיב השר על השאלתא שלך.

דוד מגן (הליכוד):

יש לי רושם שיש סדר אחר לשאלות.

שר המשטרה מ' שחל:

אני עונה גם על שאלות לראש הממשלה.

דוד מגן (הליכוד):

יש לי שאילתא לראש הממשלה, ונאמר לי שהשר ישיב עליה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כן, הוא ישיב בסוף.

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש, הפסקתי ישיבה ואני מחכה כאן כבר 40 דקות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כן, נתחיל הכול מההתחלה. כבוד השר ישיב בשם ראש הממשלה על שאילתא מס' 4893, של חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

מעמד אזור פיתוח א' לקריית-גת

חבר הכנסת ד' מגן שאל את ראש הממשלה ביום ב' בסיוון התשנ"ה (31 במאי 1995):

לאחר עבודת מטה שנמשכה כשנה ורוכזה על-ידי מנכ"ל משרד ראש הממשלה, הנחת על שולחן הממשלה הצעה להעניק לעיר קריית-גת מעמד אזור פיתוח א' לעניין החוק לעידוד השקעות הון.

רצוני לשאול:

1. האם ההצעה כלולה בסדר-היום של הממשלה?

2. אם היא כלולה, מדוע נדחה הדין בה?

3. האם יש לשר האוצר "זכות וטו" כלפי החלטות המתקבלות בממשלה ביוזמת ראש הממשלה?

4. מתי יידון הנושא?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב בשם ראש הממשלה לחבר הכנסת דוד מגן. ראש הממשלה מבקש להביא לתשומת לבך את החלטת הממשלה מס' 5805 מיום 2 ביולי 1995, וזו לשונה – "להעניק לאזור המוניציפלי של קריית-גת, וכן לאזור התעשייה של", אזור התעשייה המשותף של המועצות האזוריות שפיר, לכיש ויואב, מעמד של אזור עדיפות לאומית א', לעניין החוק לעידוד השקעות הון, לתקופה של שנתיים מיום החלטת הממשלה".

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, לאחר שהממשלה קיבלה סוף-סוף את ההחלטה החיובית הזאת – –

פיני בדש (צומת):

איזה חיובית?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בדש.

דוד מגן (הליכוד):

– פנו אלי מטעמו של ראש הממשלה וביקשו שאבטל את השאילתא. עמדתי על כך שהתשובה תישמע במליאה, משום שמחד גיסא יש לי ביקורת נוקבת מאוד על הממשלה, על מיפוי אזורי עדיפות לאומית, על עבודת מטה מסורבלת, על סחבת, על הכללת שיקולים שלא מן העניין ודברים אחרים כדי להעניק עדיפות לאזורים כאלה ואחרים, ומאידך גיסא אני רוצה לשבח את הממשלה, שכאשר היא סוף-סוף עומדת על טעותה, יש לה האומץ להודות בטעות ולתקן אותה.

פיני בדש (צומת):

טעות על טעות.

דוד מגן (הליכוד):

הביקורת היא ביקורת, אבל, עם זה עמדתי לומר גם את המלה הטובה על הממשלה, ורצוי שממשלות שיכהנו בעתיד ילמדו היטב לעשות עבודת מטה יסודית, לא לעשות שגיאות. אבל, כאשר עושים חלילה שגיאות ועוולות, צריכים להיות אמיצים מספיק כדי לדעת לתקן אותן. ועל כך, אדוני שר המשטרה, אני אבקש למסור גם את ברכתי, לצד אותה ביקורת, נוקבת ככל שתהיה והיא עדיין ביקורת, אבל לצדה – אמרתי – יש גם ברכה.

פיני בדש (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

מספיק, ד'.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, הממשלה מודיעה שהיא מסכימה עם החלק השני של השאלה הנוספת של חבר הכנסת דוד מגן, בהיותו נכון.

פיני בדש (צומת):

תשמע את התגובות בנגב על ההחלטה הזאת.

מעורבות שוטרים בתאונות דרכים

חבר הכנסת י' שפי שאל את שר המשטרה ביום ט' בסיוון התשנ"ה (7 ביוני 1995):

ממידע שהוגש לאחרונה לבכירים במשטרה עולה, כי בשלושת החודשים הראשונים של השנה נפגעו כ-900 כלי רכב משטריים – כשליש מצי הרכב המשטרי – בתאונות דרכים, כאשר מחצית מהתאונות נגרמו בשל אשמת הנהגים המשטריים.

רצוני לשאול:

1. האם המידע שהוגש לבכירים במשטרה מדויק?
2. מה הם הגורמים למעורבות הגדולה של שוטרים בתאונות?
3. אילו אמצעים נוקט המשרד כדי להקטין את ממדי מעורבותם של שוטרים בתאונות?

שר המשטרה מ' שחל:

1. בחודשים ינואר–מרס 1995 היו מעורבים 1,020 כלי רכב משטריים בתאונות דרכים, מתוך צי של כ-3,200 כלי רכב, מתוכם 581 כלי רכב היו מעורבים בתאונה שבה נרשמה אשמה לשוטר שנהג, כלומר 57% מכלל המקרים.

2. ראוי לציין, כי משטרת ישראל מתעדת כל תאונה שבה מעורב רכב משטרי, בניגוד למגזר האזרחי, שם מתועדות בעיקר תאונות דרכים עם נפגעים. הרכבים המשטריים פועלים בתנאים קשים יחסית, בעיקר באזורים עירוניים, שבהם צפיפות כלי הרכב והולכי הרגל גבוהה, במסגרת הפעילות המבצעית, הכוללת הגעה מהירה לאירועים מסוגים שונים.

3. משטרת ישראל מתמודדת עם התופעה באמצעות אכיפה מוגברת גם כנגד שוטרים, העמדה לדין של העבריינים, שלילה מינהלית של רשיונות נהיגה, הוראה של מפקד שלא לנהוג ברכב משטרי ועוד. לאחרונה הוחלט במשטרה על הקמת יחידה משטרתית מיוחדת, שתעסוק באכיפה נגד שוטרים.

אימצנו למעשה את המודל של צה"ל, שבו אני תולה תקוות רבות, כדי שמספר התאונות ילך ויקטן.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שפי.

יעקב שפי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אם אימצתם את השיטה של צה"ל, האם בכוונתכם גם להשבית רכב? אני חושב שזה קצת מסוכן.

שר המשטרה מ' שחל:

יהיה קצת יותר קשה, בגלל המצוקה הקיימת לגבי רכב מבצעי בתוך המשטרה. הבעיה, את מי אנחנו מענישים – זה הקושי האמיתי – ואנחנו מענישים את ציבור האזרחים. ההליכה בכיוון של ענישה מוגברת, פיקוח והקמת יחידה – אני מקווה שהיא תביא לתוצאה טובה יותר. במיוחד מפכ"ל המשטרה ער ומודע למצב הקיים, שאיננו משביע רצון.

חקירת תלונות על דיווח כוזב בנושא ילדי תימן

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר המשטרה ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

ב"דיעות אחרונות" מ-23 במאי 1995 פורסמה כתבה על פגישה עם ילדה מילדי תימן, שדווח לאמה כי נפטרה בו-בזמן שנמסרה לאימוץ במסמכים מזויפים.

רצוני לשאול:

1. האם תחקור המשטרה בנושא זה?

2. כמה תלונות כגון אלה הוגשו עד היום למשטרה?

שר המשטרה מ' שחל:

1. מכיוון שהוקמה ועדת חקירה ממלכתית בנושא היעלמם של ילדי תימן, משטרת ישראל אינה חוקרת תלונות בנושא זה.

2. למשטרת ישראל אין רישום סטטיסטי המאפשר בדיקה של תלונות מסוג זה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים דיין.

חיים דיין (צומת):

אדוני השר, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להוסיף ולשאול בנושא ועדת החקירה. הרי היו ועדות חקירה בנושאים האלה, אבל עדיין לא התקיימה ועדת חקירה ממלכתית. הוסקו מסקנות, אבל לאור העובדות והממצאים שאנחנו נתקלים בהם מדי יום עם כל מיני אנשים, שבעבר הודיעו להם שילדיהם נפטרו, אני רוצה לשאול: מדוע כיום המשטרה לא לוקחת עדויות כאלה, כשאנחנו יודעים שיש פונים, ומעבירה אותם לוועדת החקירה הממלכתית?

שר המשטרה מ' שחל:

אם יפנו למשטרה למסירת עדות, המשטרה בוודאי תגבה אותה. אני לא מבין מדוע צריך לעשות את זה כאשר הדלת פתוחה בפני אותו אדם ללכת למסור את עדותו במישרין לוועדת החקירה הממלכתית.

חיים דיין (צומת):

שר המשטרה מ' שחל:

בהחלט, אבל יש לו דלת פתוחה לוועדה, ולדעתי רצוי, אפילו מומלץ, שהוא ילך לוועדה וימסור את עדותו, שיכולה לאחר מכן גם לשמש בסיס להחלטת הוועדה.

אונס קטין בתא מעצר

חבר הכנסת י' שפי שאל את שר המשטרה ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

פורסם השבוע, כי נער בן 13, העצור בבית-המעצר המחוזי בבאר-שבע, נאנס על-ידי עציר אחר בן 17.

רצוני לשאול:

1. באילו נסיבות התרחש האונס?

2. מה הם הלקחים שהפיקה המשטרה בעקבות האירוע?

3. האם הקטין הנאנס זוכה לסעד נפשי מאז המקרה?

שר המשטרה מ' שחל:

1. עדיין לא הוכח שהיה אונס בבית-המעצר לקטינים במרחב הנגב; החקירה בתיק טרם הסתיימה.

2. בעקבות האירוע הופקו כמה לקחים: שתי דלתות חדרי המעצר של העצירים הקטינים יישארו סגורות; יוצב שוטר באופן קבוע בין התאים של העצורים הקטינים; תיערך ביקורת יסודית אחת לחצי שעה עד שעה; אם יהיה לחץ בתאים יועברו עצורים לתחנת ערד, וינקטו אמצעים משמעתיים נגד המפקדים האחראים.

3. הקטין מטופל על-ידי פקידת סעד.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שפי.

יעקב שפי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, בתשובה על שאילתא בעל-פה של חבר הכנסת בא-גד הסברתי, שיש הפרדה בין עצירים בתאי המעצר. אני חושב שאם לוקחים את הקטגוריה של קטינים – לשים בתא אחד ילד בן 13 ונער בן 17, אף ששניהם קטינים – אולי גם על כך צריך לתת את הדעת.

שר המשטרה מ' שחל:

השאלה במקומה, חבר הכנסת שפי. הבעיה היא של תנאים אובייקטיביים בבתי-המעצר. ביצעת שינויים מרחיקי לכת, לרבות השקעה של 14 מיליון שקל, ממש בימים אלה, שינוי מאוד משמעותי בבית-המעצר המרכזי באבו-כביר. בתור עומד בית-המעצר "קישון" בחיפה, שהוא במצב המחייב תיקונים. בכלא באר-שבע נעשית עכשיו עבודה יסודית. הכוונה היא להגיע לסטנדרטים שווים וסבירים בכל בתי-המעצר.

הבעיה היא גם תקציבית וגם פיסית. אני חוזר לחברי הכנסת שיושבים כאן באולם: רבותי, אתם חייבים לתת מענה ותשובה. אנחנו זקוקים להיתרי בנייה לבתי-סוהר. שום רשות איננה מסכימה שיקום בשטחה בית-סוהר. כסף יש, רצון יש, נכונות יש, והדבר מתעכב. אני חושב שבלי תמיכה של הכנסת יהיה קשה מאוד לפתור את הבעיה בצורה רצינית.

גנבות רכב בישראל

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר המשטרה ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

בארבעת החודשים הראשונים של שנת 1995 נגנבו 10,600 מכוניות – כ-90 כלי רכב ליום – גידול של 44% בהשוואה לשנה שעברה.

בגלל הגנבות צריך האזרח לשלם תעריפי ביטוח גבוהים ביותר רק על מרכיב הגנבה.

רצוני לשאול:

1. מדוע האזרח הישראלי צריך לשלם אלפי שקלים על מרכיב הגנבה בפוליסת הביטוח?

2. מה עושה משרדך נוכח נתונים אלו?

3. אילו פעולות נוקטת המשטרה כדי להילחם במגפת גנבות כלי הרכב?

שר המשטרה מ' שחל:

2-1. בארבעת החודשים הראשונים של שנת 1995 נגנבו 10,487 כלי רכב – גידול של 39.9% בהשוואה לשנה שעברה.

משטרת ישראל אינה אחראית למרכיבי עלויות פוליסות הביטוח לכלי רכב, ואין בידה נתונים על-אודות תחשיבי פוליסות אלו.

לא לה שרוצים לדעת בכמה מוערכים כלי רכב גנובים ב-1995: מדובר בסכום של 980 מיליון שקל.

3. משרד המשטרה נוקט שורה של צעדי חקיקה כדי להילחם בתופעה. משטרת ישראל פועלת לצמצום התופעה במישור המקומי והארצי. במחוז המרכז הוקמה יחידת "עורק תנועה", אשר ייעודה היחיד הוא איתור וגילוי כלי רכב גנובים.

חבר הכנסת פני בדש יודע על מאמצים ושיטות חדישות שמונהגים ביישוב עומר כדי לטפל בתופעה הזאת של גנבת רכב.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת פני בדש.

פני בדש (צומת):

אדוני השר, אחת הבעיות הקשות במלחמה בתופעה היא חקיקה מהירה שתאפשר אכיפה רצינית יותר.

מה שקורה היום, לדוגמה – עוצרים קטין בן 16 שמודה ב-40 גנבות. משחררים אותו עד המשפט, ובמשך הזמן הזה – שישה שבועות, חודשיים – הוא גונב עוד 40 כלי רכב. אולי על-ידי חקיקה מהירה או הנחיה מיוחדת ניתן למנוע גנבה נוספת על-ידי השארתו במעצר עד למשפט? כשהוא חופשי הוא גונב בינתיים עוד כלי רכב, כי הוא יודע שממילא ילך למעצר.

למה אין מונעים את שחרורו ממעצר, גם אם הוא קטין בן 16 או 17? הרי כאשר הוא גונב מכונית, הוא גונב כמו גנב בן 25. אסור להשאיר אותו מסתובב וגונב עוד עשרות כלי רכב. זה נראה לי חלמאי, וזה חוזר על עצמו.

אתה הזכרת שהבעיה ידועה אצלנו, והגידול בגנבות הרכב הוא מעל ל-39%. אני עוקב אחרי העניין מקרוב, אנחנו מדברים על זה הרבה מאוד ואני יודע שהמשטרה עושה מאמצים כבירים להילחם בתופעה, אם כי זה לא עוזר הרבה. הוראה טכנית מיוחדת יכולה למנוע נזק אדיר.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

מדובר בשינויי חקיקה לא רק בתחום הזה של הענישה. אגב, אני לא מאמין שוועדת כנסת תסכים להטלת מעצר עד תום ההליכים.

פני בדש (צומת):

אבל הוכח שזה נזק אדיר והוא נמשך.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת פני בדש, אנחנו מטפלים בחקיקה מסוג אחר; בין היתר, חקיקת סעיף גורף לאסור שימוש בחלקי חילוף ישנים. אם זה יהיה, תרד האטרקציה של גנבת רכב, וזה עיקר הבעיה. לא מזמן מצאנו באחד המושבים בסביבות ירושלים מחסן ששווה מיליונים כבדים. הגיעו אליו חלקי חילוף לאחר גנבות רכב מישראל לשטחים והעברתם מהשטחים חזרה הנה כחלקים גנובים.

אני מקווה שתהיה הצעה של תיקוני חקיקה עם תחילת כנס החורף של הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה.

נשיאת תעודות של המשטרה על-ידי מאבטחים פרטיים

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר המשטרה ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

נודע לי כי מאבטחים פרטיים המוצבים במקומות שונים מצוידים בתעודות של המשטרה.

רצוני לשאול:

1. כמה מאבטחים פרטיים נושאים תעודות משטרתיות, ובאילו תנאים עליהם לעמוד כדי לקבל תעודה כזו?

2. אילו סמכויות מעניקות התעודות הנ"ל למאבטחים פרטיים?

3. כיצד מקיימת המשטרה פיקוח על המאבטחים נושאי התעודות, ומה הם הצעדים הננקטים כאשר מאבטח כזה מפעיל כוח בלתי סביר?

שר המשטרה מ' שחל:

3-1. למשטרת ישראל לא ידוע על תופעה של מאבטחים פרטיים המצוידים בתעודות של המשטרה.

לעומת זאת, לקציני ביטחון בגופים ממלכתיים יש סמכות, בהתאם לתקנות לשעת-חירום, להוציא תעודות למאבטחים העובדים באבטחת מתקנים, וזאת לצורך עריכת חיפוש בלבד.

נוהל משטרת מחי"ב את קציני הביטחון במתקנים לתדרך את המאבטחים ולוודא שיפעלו על-פי הנחיות המשטרה.

למאבטחים אין סמכות להשתמש בכוח. אם מאבטח משתמש בכוח בצורה בלתי סבירה, ניתן להגיש נגדו תלונה במשטרה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני השר, השאילתא הזאת נולדה על בסיס תלונות שמאבטחים פרטיים שלפו תעודה שנראית כתעודה משטרתית ועליה סמל דומה לסמל המשטרה.

בקשתי אליך: האם אדוני יכול להורות לבדוק אם חברות אבטחה מנפקות תעודות או אישורים שדומים בצורתם לתעודות המשטרה ויוצרים הטעיה? אם יש דבר כזה, חייבים להוציא הנחיה ברורה, שתעודות פרטיות חייבות להיות אחרות לגמרי, כדי שלא ייווצר מצב של הטעיה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני בהחלט מוכן לבדוק. אני אתן הנחיה למשטרה לערוך בדיקה של תעודות כאלה, אם יש מראית עין של הטעיה, ואנו ננסה לטפל בעניין.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כך היה בעבר עם הכובעים שהיו כאילו כובעי משטרה.

שר המשטרה מ' שחל:

בסדר.

זכויות האסירים הביטחוניים הערבים אזרחי מדינת ישראל

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר המשטרה ביום כ"ג בסיוון התשנ"ה (21 ביוני 1995):

בעוד האסירים הביטחוניים היהודים זוכים לזכויות הכוללות חופשות ולקציבת מאסרי העולם, האסירים הביטחוניים הערבים קובלים שמפלים אותם לרעה ולא מעניקים להם אותן זכויות.

רצוני לשאול:

1. האם מוכן משרדכם להעניק אותן זכויות לאסירים הביטחוניים הערבים?

2. אם כן – מה הזכויות שיוענקו להם?

שר המשטרה מ' שחל:

2-1. כל אוכלוסיית האסירים אשר הוגדרו כאסירים ביטחוניים, בלא קשר ללאום שאליו הם משתייכים, כפופה לכללים הקבועים בפקודת הנציבות הדנה ב"כללי תפעול מתקני כליאה לאסירים השפוטים בגין ביצוע עבירות נגד ביטחון המדינה".

רמת הסיכון הביטחוני של אוכלוסיית אסירים זו מצריכה כללי החזקה שונים מאלו הקיימים לגבי אוכלוסיות אסירים אחרות, כמו גם הטבות והגבלות שונות אשר ניתנות או מופעלות ללא כל קשר להשתייכותם ללאום מסוים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני השר, בבתי-הכלא השייכים לשב"ס יש גם אסירים שסיימו את תקופת המאסר שלהם. מדובר באסירים שאינם תושבי השטחים או מדינת ישראל. הם סיימו את מאסרם, אבל משום מה משאירים אותם בבתי-הכלא אף שעברה כבר תקופה ארוכה.

אני חושב שמדינה דמוקרטית ומתוקנת שיש בה חוקים צריכה לנהוג בצורה שתכבד את החלטות בית-המשפט. למה לא משחררים את האנשים האלה ומחזירים אותם לארצות שמהן באו לאחר מיצוי תקופת המאסר שלהם?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

השאלה בהחלט במקומה. יש כ-58 אסירים מארצות שונות, מרביתם מעירק, שנכנסו לישראל כניסה בלתי חוקית מפני שברחו מארצותיהם, לטענתם בגלל רדיפות, משטר נוקם וכדומה. הם ריצו את תקופת המאסר שפסק להם בית-המשפט בגלל כניסה בלתי חוקית לישראל.

הבעיה היא, שאנחנו ביקשנו לגרש אותם למדינה כלשהי, אבל עד כה שום מדינה מהמדינות שפנינו אליהן לא הסכימה לקבל אותם. לא פנינו לעירק, כי אין לנו יחסים דיפלומטיים אתה.

אני רוצה להוסיף ולומר: אי-אפשר להחזיר אותם לארצותיהם, כי חלק מהם טוען, שאם יוחזרו לארץ המוצא, לא יישארו בחיים; כך הם אומרים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני יודע על לבנונים שמוכנים לקבל אותם.

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא יודע על מקרים כאלה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אין שום מקרה כזה.

שר המשטרה מ' שחל:

לא ידוע לי על מקרים כאלה, חבר הכנסת דראושה, אבל אני מוכן לבדוק. אני לא חושב שיש. מה שכן, סיכמנו, גם חברי השר שריד, גם חברי השר ליבאי יחד אתי, במסגרת הוועדה שדנה בנושא אסירים
— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני יודע שבבאר-שבע — — —

שר המשטרה מ' שחל:

אנחנו פנינו אל ד"ר נביל שעת' ושאלנו אם הם יהיו מוכנים לארח אותם, ואני לא משתמש במונח "גירוש". הוא הודיע לי שבשמחה רבה יעשו כן. בימים אלה נבדק העניין המשפטי, ונראה שנעביר את כל 58 האסירים לשעבר — כי הם ריצו את כל תקופת העונש — אל הרשות הפלשתינית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ובלבד שהיא לא תחזיר אותם על כורחם לעירק. שלא יהיה מצב כזה שהדברים ייעשו בעקיפין.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתם לא סומכים על ערפאת?

שר המשטרה מ' שחל:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בואי נאמר כך: זאת גם הכוונה שלי. אין לי חלילה כוונה אחרת.

ביטול דוחות חנייה

חבר הכנסת צ' הנגבי שאל את שר המשטרה ביום כ"ג בסיוון התשנ"ה (21 ביוני 1995):

נודע לי כי לפני כשנתיים נקנס מר ח"ע (שמו המלא מופיע במקור), נכה 100%, שלוש פעמים בגין נסיעה באור אדום בצומת ז'בוטינסקי-דנמרק בפתח-תקווה (תיק מס' 51-28-014072; רכב מס' 1784304).

בקטע כביש זה בוצעו אז עבודות על-ידי חברת "אלקטרה ישראל", באישור משטרת התנועה. הוא נסגר 24 שעות ביממה, ופועלי החברה ושוטרים כיוונו את תנועת הרכבים לרחוב דנמרק, ובתוכם את רכבו של מר ח"ע, שאולץ לנסוע באור אדום.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועים למשטרה הדברים הנ"ל?

2. אם כן – מה ייעשה בנדון?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בתאריך 11 באוגוסט 1994 הורשע האיש על-פי הודאתו ונקנס על-ידי בית-המשפט ב-200 שקל, ולא ערער על הרשעתו. קודם למשפט פנה האיש פעמיים לענף תנועה במחוז מרכז במשטרת ישראל בבקשה שתיקו ייסגר, מכיוון שששוטרים כיוונו אותו לצומת כשהאור היה אדום. ראש ענף תנועה במחוז מרכז סירב לסגור את התיק, מכיוון שבתמונה המצולמת לא מופיעים שוטרים בצומת. מכיוון שהמצב המשפטי בעניינו של האיש הוא סופי, הוא יכול לפנות לנשיא המדינה כדי לקבל חנינה.

פריצה וגרימת נזקים לסניף "לב לאחים" בנתניה

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר המשטרה ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

עיתון "המודיע" מיום 29 במאי 1995 – רצוף בזה צילום הידיעה – מדווח על "נזקים כבדים בפריצה למשרדי 'לב לאחים' בנתניה". הארגון פועל, בין היתר, נגד המיסיונרים, והפורצים ביקשו לחדור למאגר המחשב של הארגון.

רצוני לשאול:

1. האם נחקרה פריצה זו?

2. אם כן – מי נחקר עד כה?

3. מה העלתה החקירה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משטרת ישראל חקרה את מקרה הפריצה, ונפתח תיק חקירה פ.א. 5776/95.

3. לאחר חקירה לא נמצאו ממצאים שיובילו לחשוד מסוים, ותיק החקירה נסגר "כעברין לא נודע".

עדות על התנהגות שוטרים בירושלים

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר המשטרה ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

רצוף בזה צילום מכתבה של הגברת צ' מוסקוביץ, שפורסם לפני כחודש בשבועון "המחנה החרדי".
מעדותה עולה תמונה על התנהגות ברוטלית של שוטרים במזרח-ירושלים כלפי אזרחים חפים מפשע.

רצוני לשאול:

1. הייבדק מקרה זה?

2. אם כן – האם תודיעני מה העלתה הבדיקה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. חקירת המקרה הועברה למחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים.

השוואה בין פולחן "כת השטן" למנהג יהודי

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר המשטרה ביום י"ד בתמוז התשנ"ה (12 ביולי 1995):

העיתון "תל-אביב" משווה – רצוף בזה צילום הקריקטורה – עד כדי פגיעה ברגשות הציבור המסורתי, בין פולחנים של "כת השטן" לבין המנהג היהודי של "כפרות" בערב יום כיפור.

רצוני לשאול:

האם תחקור המשטרה מקרה זה כפגיעה ברגשות הציבור?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משטרת ישראל פתחה בחקירת העניין, בגין פגיעה ברגשות דתיים והפרה של סעיף 173 לחוק העונשין.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מודה לכבוד שר המשטרה ואנו עוברים להמשך סדר-היום.

צחי הנגבי (הליכוד):

סליחה, גברתי היושבת-ראש, אני כאן.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, לא ראיתי. אדוני השר, אני מצטערת, לא ראיתי שחבר הכנסת צחי הנגבי נכנס. אם כן, אני אבקש ממך להשיב על שאילתא מס' 5017 של חבר הכנסת צחי הנגבי. בבקשה. סליחה.

שר המשטרה מ' שחל:

קודם כול, למה נכנסת?

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 5017, ראה לעיל)

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

כבוד היושבת-ראש, אדוני השר, הנושא של יחסי שוטרים ומפגינים הוא נושא סבוך. לא הייתי רוצה להיכנס אליו כאן, יש הרבה פרנויה בשני הצדדים. אני, כמי שמפגין הרבה מאוד שנים, רואה שהצדק לא נמצא עם צד אחד באופן חד-משמעי. יש שוטרים שהם יותר פעלתנים, יש כאלה שמכבדים את זכות המחאה.

יש תופעה אחת – נדמה לי שכבר התרענו עליה בעבר, והייתי מעוניין, אדוני השר, לשמוע את התייחסותך האישית – וזו הסוגיה של הוראה כביכול שניתנה לשוטרים. כל אימת שהם נתקלים בצפירה של הזדהות בהפגנות, בעיקר בהפגנות שנערכות נגד הממשלה בצמתים, או שהם לוקחים את המספר ושולחים מאוחר יותר דוח, או שהם עוצרים את מי שצפר לאות הזדהות ופשוט מטיילים עליו קנס. נדמה לי שיש בכך התעמרות שהדעת איננה סובלת. נכון שאולי פורמלית יש כאן איזו הפרעה לתנועה וכו', אבל זו תופעה המקובלת בכל העולם, זה דבר שחולף ביעף, זו דרכו של האדם הנוסע ברחוב להביע את הזדהותו בדרך הכי מהירה.

האם זה נכון שניתנה הוראה דרקונית כזו?

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

התשובה שלילית. לא ניתנה שום הוראה בנושא הזה, אלא ההיפך. היתה שאילתא ותלונה של חבר הכנסת מצא בקשר להגשת דוחות תנועה על הפעלת צופרים בירושלים. עד כמה שזכור לי, ההוראה דנה רק באזור עירוני, ולא בכבישים בין-עירוניים, אם אני לא טועה. לכן גם לא ברור לי מדוע אתה מתלונן על כך שבצמתים כאילו רשמו דוחות – –

צחי הנגבי (הליכוד):

גם בצמתים עירוניים. בוא נתמקד בכביש עירוני.

שר המשטרה מ' שחל:

לגבי כביש עירוני יש חוק, ואני לא יכול לבוא בטענה למשטרה אם היא מקיימת את החוק. אחרי התלונה והשאילתא של חבר הכנסת מצא דיברתי עם מפקד מחוז ירושלים, והוא ענה לי – כמובן, אין שום הנחיה ממני – שהם מצאו לנכון להגיש את הדוחות לאחר שהעניין הזה הפך להיות מטרד, והגיעו אליהם תלונות מאזרחים רבים, שהתלוננו על הרעש עקב השימוש בצופרים.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני מוכרח לומר לך, שבמשך 15 שנה היו הפגנות של "שלום עכשיו" גם בתוך הערים – – –

שר המשטרה מ' שחל:

עם צופרים?

צחי הנגבי (הליכוד):

הרי המפגין לא מבקש לצפור. עובר אדם במכוניתו, רואה הפגנה, רואה שלט, צופר ונוסע. אני לא זוכר שבעבר, בכל שנות הליכוד, ניתן ולו דוח אחד נגד צפירת הזדהות עם הפגנת השמאל.

שאול יהלום (מפד"ל):

אף אחד לא תומך בהם, לכן לא היו צפירות. אתם לא מבינים שזו תופעה חדשה?

קריאה:

וזה אותו חוק.

דוד צוקר (מרצ):

לא נכון, חבר הכנסת יהלום, כל התומכים שלנו אין להם מכוניות.

שאול יהלום (מפד"ל):

או זה או זה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת צחי הנגבי, אני אשאל את קודמי בתפקיד, חבר הכנסת לשעבר רוני מילוא, אם הוא נתן הוראה ועל סמך מה הוא נתן אותה, שלא להפעיל את החוק בקשר לצופרים של "שלום עכשיו". לאחר שאני אקבל את התשובה אני אשקול איך לנהוג.

צחי הנגבי (הליכוד):

תודה רבה.

שר המשטרה מ' שחל:

תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשטרה.

הצעות לסדר-היום תחקיר "ידיעות אחרונות" על פרשת צאליים ב' והשלכותיו

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום: הצעות לסדר-היום מס' 7227, 7230, 7236, 7248, 7253 ו-7257, בנושא: תחקיר "ידיעות אחרונות" על פרשת צאליים ב' והשלכותיו, של כמה מציעים. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מי השר המשיב?

היו"ר א' סלמוביץ:

השר המשיב הוא השר שחל.

שאלו יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, לפני כשבועיים פרסם "ידיעות אחרונות" תחקיר מקיף על האירוע הקרוי בלשוננו "צאליים ב'", האירוע השני שאירע במחנה צאליים שבו קיפחו את חייהם חמישה חיילי צה"ל, כולם מהיחידה המובחרת ביותר בצבא, סיירת מטכ"ל, ואני, כראשון הדוברים, מתכבד בזה להעלות את זכרם ולהזכיר אותם בשמותיהם: סגן אלעד שילה, סמ"ר שימרי שפרן, סמ"ר אריה כהן, סמל שרון תמיר ורב"ט ערן וכסלבאום, זכרם לברכה. גם נפצעו שישה.

והנה אנחנו מוצאים בתחקיר ולאחר התחקיר כמה עובדות שלא הוכחו כלל. עובדה ראשונה – היתה ועדת חקירה והיתה חקירת מצ"ח, וללא ספק היו גרסאות שונות בשני אופני החקירה האלה, ומודים בכך, בין השאר, גם רב-אלוף ברק, שמסר גרסאות שונות. הסיבות למסירת הגרסאות השונות נתונות ונאמרו, אבל הגרסאות שונות.

עובדה שנייה – מי שהחליט לקבל גרסה א' ולדחות גרסה ב' היה אדם אחד, הפרקליט הצבאי הראשי.

עובדה שלישית – בעניין זה התייעץ הפרקליט הצבאי הראשי עם היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטת המדינה, ועל-פי עדות היועץ המשפטי לממשלה, היו חילוקי דעות בהתייעצות. זאת אומרת, החלטת הפצ"ר לא היתה גם על דעת היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטת המדינה. יתר על כן, לא ניתן ליועץ המשפטי לממשלה ולפרקליטת המדינה חומר הגלם של שני התחקירים, בשני אופני התחקירים, אלא רק טיוטות של הפצ"ר.

בתחקיר התגלה, שחלק מהחומר לא ניתן לחברי ועדת-ענין, כגון הקלטות. לא ננקטו צעדים פיקודיים בתקופה הזאת, בכל האירוע, עד סיומו. בשני אופני החקירה נקבעו קביעות שונות לגבי שרשרת הפיקוד. בוועדת-ענין נאמר, שמפקד יחידת מטכ"ל לא היה אחראי. לפי מצ"ח הוא כן היה אחראי. בוועדת-ענין האחראי הוא האלוף לוי; בחקירת מצ"ח האחראי הוא האלוף שגיא.

מכל העניין הזה אנחנו חייבים להודות, לאחר קריאת התחקיר ומה שבא אחריו, שחייבת לקום ועדת חקירה ממלכתית. אנחנו חייבים את זה קודם כול להורים השכולים, אנחנו חייבים את זה לנהלים

שקיימים בסיירת מטכ"ל, שלא רק האסון הזה פקד אותה, אלא זמן מה לפני כן מתו שני חיילים שלה עקב התייבשות. אנחנו חייבים את זה מבחינת הנעשה במחנה צאלים עצמו, שבו נהרגו זמן מה לפני זה גם חמישה חיילים בתאונת אימונים, מה שקרוי "צאלים א'", ואנחנו חייבים את זה לצה"ל כולו, עם המשפחות השכולות. ואני אומר יותר מזה, אנחנו חייבים את זה גם לאותם קצינים שאומרים ששם נפגע בתחקיר, ואין שום צדק בכך ששם ייפגע. שם יטוהר רק אם עניין זה ימוצה בוועדת חקירה ממלכתית.

אי-לכך אני פונה מכאן לשר, לממשלה, לכנסת כולה. אני פונה קודם כול לממשלה להסכים לוועדת חקירה ממלכתית, כי הפצע הזה בעם יוכל להירפא רק על-פי תוצאות החקירה בוועדת חקירה ממלכתית. אני קורא לממשלה להסכים לכך.

גברתי היושבת-ראש, רק חצי דקה. אני רוצה להעיר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה כבר עברת על הזמן.

שאלו יהלום (מפד"ל):

לכן הגבלתי את זמני.

מכאן אני רוצה להעיר בחצי דקה על כמה תופעות שהיו לאחר התחקיר. אני רוצה לגנות מכאן את רב-אלוף ברק על מה שהוא עשה לאחר התחקיר, בשיחת ועידה, בהתקפתו על העיתונות ועל פרשן "מעריב", שאני חלוק עליו כמעט בכל דעותיו, אבל אסור לבוא ולהגיד: הוא לא יכול להיות פרשן בגלל איזה פרט שהיה בעברו, לפני 20 וכמה שנים, ומדובר בפרט צבאי וברמטכ"ל לשעבר, שכל התיקים פתוחים בפניו.

לסיום, אני חושב שמכאן מגיעה הוקרה לתנועה לאיכות השלטון ולמי שעומד בראשה – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, יש גבול.

שאלו יהלום (מפד"ל):

בבקשה?

היו"ר א' סלמוביץ:

— — — זה כבר דקה וחצי — — —

שאול יהלום (מפד"ל):

— — וכל התקפה עליה, שהיא לא צודקת או שהיא אינה עושה את מלאכתה נאמנה, היא התקפה שנעשית ממניעים לא נכונים, ומכאן — מלוא ההכרה.

לסיום, אדוני השר, אני מבקש — — —

יורם לס (העבודה):

מה המניעים שלך?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס, נא לא להפריע עכשיו.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — — חבר הכנסת לס — — —

יורם לס (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

לא להפריע עכשיו.

שאול יהלום (מפד"ל):

הרי התחקיר לא נעשה ביוזמת מישהו פוליטי – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

תחקיר של עיתונות – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

ואני מגן על העיתונות – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום – – –

יורם לס (העבודה):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, אל תשיב לו.

יורם לס (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס.

שאול יהלום (מפד"ל):

לכן, אני לא קובע עובדה אלא מבקש ועדת חקירה ממלכתית, זה הכול.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסיים. זמנך תם כבר פעמיים.

יורם לס (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס. אל תשיב לו, חבר הכנסת יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

הכול יכולה – ועדת חקירה ממלכתית.

אני אומר בחצי משפט שאני מבקש וחוזר –

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, כבר אין.

שאלו יהלום (מפד"ל):

— – אנא, הקימו ועדת חקירה ממלכתית, רק היא תטהר את האווירה ותשפר את כל הראוי להפקת לקחים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום. אני מזמינה את חבר הכנסת רון נחמן. אחריו – חבר הכנסת משה פלד.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הזהירו אותי פן אנזק אם אדבר נגד שר הפנים החדש אהוד ברק. אמרו לי: השתגעת? אתה ראש מועצה, למה לך ללכת נגד שר הפנים? השתגעת? אתה רוצה לאבד את עולמך? הרי הוא יתנקם בך.

אדוני שר המשטרה, אני לא מעלה על הדעת שאדם כמו אהוד ברק ינהג בשיטה כזאת ויפגע ב-14,000 תושבים של היישוב אריאל שאני עומד בראשו. האם יעלה על הדעת שאם אני תוקף את שר המשטרה אז הוא יכניס אותי לבית-סוהר? – לא פיסית. האם כאשר אני יוצא נגד ראש הממשלה – הוא יחסל אותנו? באיזו מדינה אנחנו נמצאים?

מה שמפחיד אותי הוא מי הם אלה שאומרים לי את הדברים האלה? – מהתקשורת אומרים אותם.

אדוני שר הפנים החדש, אין לי שום דבר אישי בעניין הזה, אני לא רוצה לדבר במישור אישי, אני גם לא רוצה להתייחס לנושא של הגשת העזרה – כן הגשת, לא הגשת, כן עזבת, לא עזבת, לא מעניין אותי העניין הזה. אותי מעניין דבר אחד, אדוני השר שמשיב על ההצעה – האמינות של צה"ל ואמינות הפיקוד העליון של צה"ל.

אני רואה פוליטיזציה של מערכת הפיקוד העליון של צה"ל כפי שלא היתה, לפי דעתי, מאז ימי בן-גוריון. ראיתי מתוך הכתבה ב"ידיעות אחרונות" חשדות לטיוח, לשוחד, גרסאות שונות, לא רק של הרמטכ"ל; מי מדבר רק על הרמטכ"ל? איפה האלוף עמירם לוין? אני שואל, איך בכלל נכנס כל נושא מלחמות האלופים לתוך העניין הזה? – מטייחים, משתיקים. איפה שר הביטחון? מה, הוא גננת? שר הביטחון גננת? מה הוא נותן לילדים בגן לריב? הוא לא יכול לבוא לתת מכה על השולחן ולהגיד: די, מספיק? הרי כל החיילים, כל הציבור מסתכל עליהם למעלה ואומר: באלה אנחנו רוצים להאמין. איך הוא יכול להאמין להם כשזה אומר כך ואחר כך הוא אומר כך? וזה אומר על זה. איזו דמות אנחנו נותנים לילדים שלנו? לי יש בת בצבא ואני רוצה לדעת בביטחון שהילדה הזאת מטופלת כמו שצריך,

בלי טיוח, בלי עדויות כפולות, בלי כל מיני דברים כאלה. איך אני, כאבא שלה, יכול לדעת את הדברים האלה?

בסברה ושתיילה אדוני השר, ערבים הרגו ערבים, הקימו ועדת חקירה, הדרג המדיני יצא ניזוק והשר שרון נאלץ לעזוב את הממשלה. במלחמת יום הכיפורים הדרג הצבאי נענש בוועדת חקירה ממלכתית. גולדה הקימה את ועדת החקירה, בגין הקים ועדת חקירה.

אני רוצה לומר לך, אדוני, שבשידור טלוויזיה – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אבקש לסיים.

רון נחמן (הליכוד):

אני כבר מסיים.

– – רב-אלוף ברק, בתשובה על שאלת המראיין, אמר: אני מסכים להקמת ועדת חקירה ממלכתית, כיוון שעל-פי החוק הממשלה צריכה להקים את ועדת החקירה הממלכתית. לו אני הייתי אהוד ברק, לו אני הייתי במקומו, הייתי פונה אליכם עכשיו, לממשלה, ואומר: כדי להוריד פעם אחת את העניין מעל סדר-היום וכדי שהפרשה הזאת לא תדבק באיש – לא ברמטכ"ל, לא בסגן הרמטכ"ל, לא בפצ"ר, לא בשר הביטחון, לא בדרן שומרון, באיש; אני בא ואומר שלו הייתי ברק הייתי עושה שני דברים: 1. עומד על כך שתקום ועדת חקירה ממלכתית; 2. מגיש תביעה, עם האלוף עמירם לוין, נגד העיתון "ידיעות אחרונות", של 10 מיליוני שקל, לא מיליון אלא 10 מיליוני שקל, כדי לחנך פעם אחת ולתמיד את העיתון הכי חזק במדינת ישראל. אם הוא לא אמר את האמת – ישלם 10 מיליוני שקל; שעיתונאים יהיו זהירים בדבריהם. אבל אם הדברים אמת – ועדת החקירה הממלכתית תפענח את כל הפרשה, ואז עם ישראל ידע שהפרשה מאחוריו. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רון נחמן. אני מזמינה את חבר הכנסת משה פלד. אחריו, אם ימצא לי מחליף, אני עולה.

משה פלד (צומת):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, ביום שלאחר ההלוויה בקיבוץ מרום-גולן, לאחר החלפת דברים קצרה עם האלוף עמירם לוין, אמרתי דברים שנשמעו אז בוטים, חריגים, יוצאי דופן, ובכל זאת חזרתי ואמרתי אותם כיוון שזו היתה השקפת עולמי לאורך השנים שבהן שימשתי מפקד בצה"ל. אמרתי,

שכשיש אי-הבנה, הבעיה היא תמיד של המסביר. נראה שהוא אמר את דבריו בצורה לא מובנת דיה, לא ברורה וחד-משמעית, לא קליטה לשומעיו. התכוונתי באותה אמירה, כמובן, למצב הלא-ברור מן הבחינה הצבאית שהיה סביב אותו אירוע אומלל שנקרא לימים צאלים ב' ולהשתלשלות העניינים שהובילה לאסון הנורא.

אמרתי, שבמקום שההגדרות הצבאיות אינן ברורות, שגבולות גזרות האחריות אינם מדויקים ואפילו אינן חופפים, במקום שבו פקודות הצבא אינן מקוימות עד הפרט האחרון שבהן, במקום שכזה חייבים להיות אירועים חריגים, ואסון בנפש הוא אך עניין של זמן.

אינני אוהב להיות חכם לאחר מעשה, גם אינני רוצה להצטרף ל"עליהם" על אהוד ברק, לכן אני אומר שאת הצבא אסור לנו לשפוט על-פי ראייה פוליטית, למען שמירתו כצבא העם ולמען שמירת אחדותו ולכידותו.

ועוד אני אומר: את הצבא לא דנים מעל גבי העיתונות. כל דיון הקשור בצה"ל אסור לו שיהיה משתלח ובוטה, אסור לו שיהיה ויכוח של שוק, אולם אסור לו גם שיהיה כזה שאמור להסתיר עובדות, שמטאטא נתונים משפיעים אל מתחת לשטיח.

אני קובע, כי התחקיר שהציגה התנועה לאיכות השלטון מטיל צד כבד על צה"ל, ולא חשוב, כרגע, אם הוא בחזקת הטיח הגדול או המריחה הגדולה. החשוב הוא, שהציבור קיבל בפעם הראשונה עובדות שגרמו לשבר, לניפוח מיתוס, לשבירת נורמות מהחשובות ביותר בצה"ל, נורמות שעליהן חנכנו אלפי חיילים ובני נוער.

עד אותו תחקיר שפורסם, כל הקשור בפרשת צאלים היה בחזקת נעלם וחסוי, והנה, בפעם הראשונה – חשיפה קשה וצורבת כל כך, ולכן אני אומר, שאת הנושא הזה חייבים לחקור. לא נוכל להישאר אדישים ולהתייחס אליו כאילו הוא לא שייך לנו.

הכנסת חייבת לנהוג באומץ וביושר, לנהוג כפי שמצפה ממנה הציבור, ולהתייחס אל הנושא בכובד ראש – אני כבר מסיים – ואינני קובע, כרגע, באיזו צורה – ועדת חקירה ממלכתית או פרלמנטרית, מבקרת המדינה או כל גוף אחר.

לא יעלה על הדעת שפצצה כזאת, כפי שפורסמה ב"ידיעות אחרונות" בסוף השבוע שעבר, תישאר ללא תגובה, או עם האמירה: כבר דנו בזה ואין צורך לדון בנושא פעם נוספת, כפי שאמר יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון.

למען צה"ל, למען חייליו ומפקדיו, למען המשפחות השכולות, למען הציבור שהוכה בתדהמה נוכח התחקיר וגם למענך, כבוד שר הפנים החדש מר אהוד ברק, הנושא חייב להיחקר, ויפה שעה אחת קודם. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בבקשה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בפתח דברי אני מבקשת לשלוח מכאן תנחומים למשפחות הנספים באסון צאלים ב', משפחת כהן, משפחת וסלבאום, משפחת שילה, משפחת שפרן ומשפחת תמיר, וכמובן, עידוד לפצועי האסון הנורא הזה.

אדוני היושב-ראש, צאלים ב' – על שום מה? הכיצד אפשר לשכוח שאסון צאלים ב' התרחש רק זמן קצר לאחר אסון כבד אחר – אסון צאלים א', שהתרחש ממש באותו מקום, שבו קיפדו את חייהם חמישה חיילים. והלוואי שהיתה קמה כבר אז זעקה ציבורית כזו שאנו עדים לה היום. ייתכן שאילו נהגנו כך, לא היה כלל צורך לדון עוד באסון צאלים ב'. אבל, לצערנו הגדול, דברים משתנים אצלנו רק לאחר שרשרת אירועים הרי-אסון.

נניח לרגע שתוצאות בדיקת אסון צאלים ב' אכן ממצות, אך למרות זאת אין הן משכנעות את משפחות הנספים ועוד כמה עשרות אלפי משפחות בישראל. האם רשאים אנו לומר: זב"שכם? הרי דווקא צה"ל, ובמיוחד מי שהיה באותה עת הרמטכ"ל, צריכים לשאוף לקיום בדיקה על-ידי גוף חיצוני, דוגמת מבקר המדינה, ולו רק כדי לשים סוף פסוק לייסורי משפחות הנפגעים באסון זה. בל נשכח גם עד כמה חשוב לברר נושא זה עד תום, כדי לחזור וללכד את אמונם של בנינו, המבקשים להמשיך ולבטוח בשרשרת הפיקוד הצבאי, ללא כחל ושרק.

ואשר לרמטכ"ל לשעבר, אהוד ברק, שר הפנים דהיום, יש לקוות כי עתה, משאמר את דברו בטלוויזיה, יחזור ויצפה בריאיון ויבין עד כמה שונים החיים באזרחי מן החיים במדים. אולי ישכיל הוא להבין, שסגנון כה בוטה והשתלחות כה פרועה בגורמי תקשורת ובפרשנים למיניהם, תוך הסתייגות במידע שאינו בר-שימוש אלא לצורכי הצבא בלבד, אסור שישתמשו ויהפכו הרגל. שימוש במקורות מידע חסויים, כפי שעשה בהם מר ברק, הינו נושא חמור בפני עצמו, שאני מקווה כי עוד ייבדק לגופו וגם ממנו יוסקו הלקחים הראויים.

אם אכן חשב מר ברק כי תחקיר העיתון "ידיעות אחרונות" כה שטחי ושקרי, מדוע לא ניצל, ובזמן, את זכות התגובה? אדרבה, דווקא השתיקה מצדו, ולאחר שכבר ידע על פרסום התחקיר, מעלה אי-אלו תהיות, בין השאר האם לא תכנן לצאת אלי קרב נגד מפרסמי הדברים, כדי ליצור אותה תמונה של נפגע, כפי שהוצגה על-ידו בריאיון הטלוויזיוני.

אדוני היושב-ראש, פרשת צאלים ב' אינה רק אסון כבד שקרה בצה"ל. זו פרשה שחשפה והעלתה לדיון ציבורי לא רק נהלים ושרשרת פקודות צבאיות, כי אם, ובעיקר, נורמות התנהגותיות ברמה הפיקודית. לכן יש להעביר את הנושא כולו לבדיקת מבקרת המדינה, על בסיס נכונות מלאה ליישום המסקנות, לכשתקבלנה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. חברת הכנסת נעמי חזן, ואחריה – חברת הכנסת דליה איציק.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשטרה, כאשר נבחרתי לכנסת השלוש-עשרה, באה אלי, ימים ספורים אחרי הבחירות, משלחת של משפחות שכולות שילדיהן נהרגו או נפצעו בתאונות אימונים בצה"ל. הם דיברו אתי. סיפרו לי על תאונות האימונים וביקשו את עזרתי בפתיחת מבצע ציבורי להוצאת חקירת תאונות האימונים מידי צה"ל.

אני חקרת. בתור חברה בוועדת החוץ והביטחון גם קראתי את דוח ועדת-לפידות, שהמליצה המלצות דומות. ובאמת פתחתי במבצע בכיוון הזה. טענתי, אדוני שר המשטרה, בתחילת המבצע הזה היתה כפולה: לא ייתכן שגוף יחקור את עצמו, בהחלט גוף כמו צה"ל, כפי שנקבע שהשב"כ לא יכול לחקור את עצמו, ועל כן יש אגף מיוחד במשרד המשפטים שעוסק גם בחקירות על השב"כ וגם על המשטרה, כפי שאתה יודע היטב.

והטעון השני שלי, אדוני שר המשטרה, הוא לפי דעתי חשוב לדמוקרטיה במדינת ישראל, שמשום מרכזיות צבא-הגנה לישראל בחברה הישראלית וכדי להגביר את האמון בו, חשוב שחקירת תאונות אימונים בצבא תהיה גלויה ולא חסויה, במידת האפשר.

ההורים והמשפחות טוענים עד עצם היום הזה, שלא תמיד מוסקים הלקחים המבצעיים מחקירת תאונות האימונים. הם מתלוננים, לדאבוני הרב, ייתכן מאוד בצדק, שתמיד הש"ג בצורה זו או אחרת אחראי. והתוצאה – ירידה משמעותית באמון שרוחש הציבור לצה"ל.

בדיונים, גם בוועדת החוץ והביטחון, גם בוועדות משנה, גם עם הפרקליט הצבאי הראשי, הוסבר לי, שמבחינה השוואתית בשום מקום בעולם אין הוצאה של חקירת תאונות אימונים מידיים צבאיות. אבל, גם אין שום מקום בעולם, אדוני שר המשטרה, שיש צבא שהוא כל כך מרכזי כמו שלנו.

נאמר לי, שבכל זאת יש בעיות של ביטחון שדה, ומובן שאני ערה לכך. אבל אני המשכתי את המבצע הזה.

הפרסום של התחקיר ב"ידיעות אחרונות" רק הבליט את הנקודה, שבחברה דמוקרטית התפקיד של העיתונות הוא חד-משמעית – לחקור; ו"ידיעות אחרונות" עשה את שלו בזה שהוא חקר. ומשה נגבי עשה את שלו בזה שהוא הביע את עמדתו. נכון שנוצרה כאן מהומה רבתי. אבל אם צריך ללמוד לקח אחד לטווח רחוק מהדבר הזה, מכל האירוע הזה, הרי הלקח הוא, שבחברה דמוקרטית אי-אפשר למנוע עיתונות חופשית, אי-אפשר להסתתר מאחורי כל מיני תקנות ואי-אפשר לשמור את החקירה על תאונות האימונים בידי הצבא. אנחנו חברה דמוקרטית, ואם בסופו של עניין אחרי האסון הכבד הזה, והשערורייה הגדולה יותר, לא נלמד את הלקח ונבין שעכשיו הזמן שנתנהג כחברה דמוקרטית ונוציא את חקירת תאונות האימונים מידי צה"ל, ונשים גם ערכאה אזרחית שתפקח, אז לא למדנו דבר וחצי דבר לא על הדמוקרטיה ולא על הדרך לעודד אמון ואמינות בצה"ל. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן. אני מזמינה את חברת הכנסת דליה איציק, אחרונת המציעים.

דליה איציק (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, ברשותך אומר, אולי זה אחד מסימני הבית הזה: תאונות בצבא יכולות לזעזע אותנו, וטוב שכך, אבל לצערי הרב, תאונות אחרות לא גורמות לנו שום דבר. בשבוע שעבר היו 31 תאונות דרכים, 14 מהן קטלניות, השאר קשות. 60 איש נפגעו, 14 מהם הרוגים, 46 פצועים קשה. שלושה הולכי רגל נפגעו היום בתאונות דרכים, במדינה שבה, לצערי הרב, ביומיום האחרונים אסון רודף אסון. וכאן, אדוני השר, אני רוצה לומר לך, שאני משתתפת בצערך.

כל הבוקר עסקתי בתאונה הנוראית שהיתה בערד. ועדת החינוך הוצפה בטלפונים מהורים שביקשו להפסיק מייד את הפסטיבל. כל הבוקר פעלנו סביב העניין הזה. והנה, עכשיו אנחנו מדברים על אסון צאליים ב'.

אתמול הושבע כאן רב-אלוף במילואים אהוד ברק, שר הפנים של מדינת ישראל. אני מאמינה שאהוד ברק הוא מטובי הלוחמים בכל הזמנים. אני גם מאמינה לו שאכן כמו שהוא פעל כך היה צריך לפעול. אבל מה לעשות, אדוני השר, חלק מהציבור לא מאמין. מה לעשות, אדוני השר, שחלק מההורים ששילמו את המחיר הכי כבד שאפשר לא מאמינים.

אני חושבת בדיוק כמו שחושבת חברת הכנסת נעמי חזן – אילו אני הייתי אהוד ברק, שהוא חדור תחושה ואמונה שהוא עשה הכול וידיו לא היו במעל הזה, אני הייתי דורשת ועדת חקירה. אני מתפלאת עליו, אדוני השר. הוא היה צריך לבקש וליזום הקמת ועדת חקירה, כדי להסיר את העננה הכבדה התלויה על ראשו, את הכתם הקשה שמוטל היום על צה"ל, וכדי להקל על ההורים את הכאב הקשה שהם נושאים.

אדוני השר, אני מבקשת, ברשותך, לחזור שלוש שנים לאחור. לפני למעלה משלוש שנים חזר סגן אלעד שילה, זיכרונו לברכה, מהלוחמה בחבר מהיחידה. הוא היה נסער. במכתבו הוא כתב: פשוט לא נתפס איך שני נערים צעירים שראיתי עוד אתמול אינם פתאום. אתה מבין עד כמה החיים ארעיים, עד כמה הכול זמני. הכול מתגמד ונעשה חסר חשיבות. וזה כל כך שטותי, כל כך סתם. זה לא היה צריך לקרות וזה קרה.

אין לי מלים יותר עמוקות ויותר פשוטות להביע את מה שקרה באסון צאליים ב'. אתה יודע, אדוני השר, שיש דברים שהתללו לאירוע ולפרשה הנוראית הזאת. יש כל מיני פרשנויות למה היה התרגיל הזה ואת מי בדיוק רצו לחסל בתרגיל הזה. לא חשוב אם הפרשנויות האלה נכונות או אינן נכונות. אני מעדיפה לחשוב שהן אינן נכונות. אבוי לנו אם הן היו נכונות, וכך צריך היה להתבצע המעשה אשר רצו לבצעו.

אני אמא לבן בצה"ל, אדוני השר. אני רוצה שתדע, יש לי חברות ששולחות, כמו משפחות רבות בעם הזה, את הבנים לצה"ל. אין לי היום הרגשה שאנחנו יכולים להסתכל בעיניהם של ההורים ולומר להם: החבר'ה בידיים אמונות.

דווקא מפני שצה"ל חשוב לנו, אני יודעת שזו פרה קדושה, שלא אוהבים לגעת בה, יש סממאות שאומרות: צה"ל הוא הצבא הטוב בעולם. הלואי שזה כך. אני רוצה לחשוב שזה כך. דווקא מפני שצה"ל כל כך חשוב לנו, דווקא מפני שהוא פרה קדושה, שאנחנו לא רוצים לגעת בה – הגיע הזמן לגעת בה, דווקא בגלל זה.

אני אומרת לך, אדוני השר, לך לראש הממשלה ואמור לו שהוא עושה שגיאה. הוא צריך להסיר את העננה הזאת על-ידי הקמת ועדה שתבדוק את העניין ותטהר את מי שצריך לטהרו, כי אם מגיע להם טיהור – הם ירוויחו אותו בדיון. אם לא מגיע להם טיהור – הם צריכים לתת את הדין על כך. אני מודה לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת דליה איציק. אני מזמינה את כבוד השר משה שחל להתייחס להצעות.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, תרשי לי לשלוח תנחומים לבני המשפחות שאיבדו את יקיריהן. אני חושב שכולנו מבינים ללבם, מבינים ללבו של כל הורה שמאבד בן בדמי ימיו, שאיננו יכול להשלים עם העובדה שיקירו איננו.

על דעת שר הביטחון אני משיב תשובה על ההצעות לסדר-היום: הפרשה המכונה "פרשת צאלים ב'" היא אסון כבד, שחקירתו היתה יסודית וממצה. ועדת החקירה שמונתה לחקור את האירוע עוד ביום האסון, היתה בראשותו של האלוף במילואים מנחם עינן, והורכבה מאנשי מילואים בכירים וממשפטן מהשורה הראשונה.

בחקירת מצ"ח, שנערכה במשך חודשים, נאספו אלפי עמודי עדויות ומסמכים מכל המעורבים בפרשה, ותיק החקירה הועבר להחלטת הפרקליט הצבאי הראשי. חוות דעתו של הפרקליט הצבאי הראשי משתרעת על כ-500 עמודים, ובה נותח לעומק כל חומר החקירה. הכרעתו של הפרקליט הצבאי הראשי ניתנה והתקבלה על דעת היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטת המדינה, שעיינו בחומר החקירה.

בית-הדין הצבאי, שבפניו הועמדו לדין שני המפקדים מסיירת מטכ"ל, הורכב כולו משופטים שאינם קצינים בשירות סדיר.

אשר לקטעי העדויות והדיונים המצוטטים בעיתון – הם מובאים בחוות הדעת של הפרקליט הצבאי הראשי ומנותחים בה. הוא הדין לגבי עדויותיהם של העדים, אשר הערכתם ופרשנותם את סוגיית הפיקוד היו במצ"ח שונות מאלה שבועדת החקירה.

הטענה בדבר חשד לעבירה של תיאום עדויות ושקר מצד קצינים מאגף המודיעין נחקרה במצ"ח ולא נמצאו לה ראיות. לפיכך, אין כל מקום לטענות בדבר טיוח החקירה כביכול.

גם הטענה בדבר העסקה חסרת התקדים בין הפרקליט הצבאי הראשי לבין האלוף לז'יא חסרת שחר.

גברתי היושבת-ראש, ואני רוצה להוסיף מדברי תשובת משרד הביטחון: אני חושב שהביקורת שהושמעה כלפי בית-הדין הצבאי אינה מוצדקת. לממשלת ישראל יש אמון מלא במערכת החקירה, המשפט והשיפוט של צה"ל.

וכאן אני רוצה להוסיף כמה הערות: לפני שבועיים נזקקה הכנסת לדון בשתי הצעות חוק בנושא העברת החקירות מצה"ל לידי גורם אחר.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה היה לפני שבוע.

שר המשטרה מ' שחל:

הזמנים השתבשו אצלי.

אני השיבתי בשם הממשלה, וגם כחבר ועדת השרים לענייני חקיקה. אני חייב לומר, שהדין לא הסתיים. אני מביע את דעתי האישית ואומר שיש לי לבטים רבים בנושא הזה. ייתכן מאוד שיהיה מקום להתייחס להצעה שיש בה כדי לחבר גם מזה וגם מזה. אני אומר זאת כמשפטן. אני חושב שב ישראל המושג של שופט חוקר נשאר אצלנו כירושה מהמנדט רק בתחום אחד – מקרי מוות.

דווקא מפני שבמקרי מוות קיים מושג כזה, נדמה לי שיש מקום להציע הצעה שאולי תחבר את שני הדברים, שהחקירה המקצועית תיעשה אומנם על-ידי הצבא, מפני שהוא בקיא במאטריה המיוחדת, אבל ייתכן מאוד שהיא תלווה על-ידי שופט חוקר, כדי לתת לה את הממד החיצוני והבלתי-תלוי.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני שר המשטרה, הנחתי הצעת חוק בעניין זה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני במפורש מביע כאן את דעתי האישית, כי אני לא רוצה להיכנס לעניין. יש לי גם מצב רוח מסוים. אני מבין ללבם של הורים שרוצים לדעת את האמת. אני יודע שיש בעיה של סופיות ההשלמה עם האסון. בדיון בוועדת השרים לחקיקה, כמובן אביע את דעתי.

הנושא השני, אני חושב שצריך להדגיש ששמירה על עיתונות חופשית היא בבת-עינינו של משטר דמוקרטי, וצריך לשמור עליה. על כן, כל הדיון בנושא הזה צריך להיות מנותק מהשאלה הזאת.

גברתי היושבת-ראש, מאחר שאני יודע שבנושא הזה דנות כמה ועדות של הכנסת, אני חושב שגם טרם הוכרעה השאלה שעומדת, האם מבקרת המדינה כן תבדוק או לא תבדוק – – –

דן תיכון (הליכוד):

רק ועדה אחת דנה.

שר המשטרה מ' שחל:

נדמה לי ששתי ועדות. הוועדה לביקורת המדינה דנה ולא סיימה את הדיונים. עד כמה שידוע לי, ועדת החוץ והביטחון גם כן קיימה דיונים.

דן תיכון (הליכוד):

היושב-ראש מסרב לקיים דיון.

שר המשטרה מ' שחל:

אינני יודע. לי נדמה שהיתה התייחסות, לפחות לכמה חברים בוועדה.

גברתי היושבת-ראש, אני מציע להעביר את ההצעות האלה לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

היו"ר א' סלומביץ:

תודה רבה לכבוד השר משה שחל. חבר הכנסת יורם לס מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יהלום מסדר-היום. בבקשה.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להזכיר לכנסת פעולה חשאית של צה"ל שנעשתה באזור נואימה בלבנון, ששם לא הופקרו פצועים בלב אזור אימונים, אלא הופקרו חיילים בלב לבנון. הכוח התפנה מהשטח, חזר לישראל והשאיר בנואימה חיילים ישראלים שחולצו לאחר יום במבצע מאוד נועז.

מדוע לא קמה אז ועדת חקירה בנושא הזה? מה קרה? התשובה היא ברורה, ולכן אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שאול יהלום. יש פה רק פוליטיקה, יש פה רק דיון לגופו של מי שעמד ופיקד על הטיפול הרפואי הנכון בפצועים והאשימו אותנו בהפקרתם.

מדוע לא קמה ועדת חקירה בעקבות צאלים א'? בצאלים א', בנסיבות דומות ביותר, נהרגו חמישה חיילים. למה רק צאלים ב'?

היו"ר א' סלמוביץ:

אז מה, גם היום לא צריך להקים?

יורם לס (העבודה):

אני שולל מכול וכול דיון שהוא לגופו של אדם, חייל שהפך לפוליטיקאי, על-ידי פוליטיקאים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת לס. חבר הכנסת סאלח טריף מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רון נחמן מסדר-היום. בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, הרי התחקיר הזה, עיתוני פרסומו כל כך שקוף, שהוא מורה רק על דבר אחד, שאלמלא היה מתמנה רב-אלוף במילואים אהוד ברק לשר בממשלת ישראל, מבחינת הציבור והעיתון הפרשה הזאת מתה, כי היא נדושה ונחקרה והגיעה עד ערכאות של בית-המשפט העליון.

אני אומר, אוי ואבוי לנו שאנחנו מגיעים לדרגה כזאת, שעיתון בישראל חוקר, שופט וגוזר גזר-דין מוות; על מי? – על אחד מגדולי הלוחמים של המדינה הזאת, שבמשך 30 שנה עשה כל כך הרבה, ומפני שהוא מחליט להצטרף לתנועה פוליטית והופך להיות פוליטיקאי, מחליטים לחסל אותו.

אני חושב שאנחנו, כאן בכנסת, צריכים להתרחק מהעניין הזה. אולי מבקרת המדינה תמצא לנכון לומר את דברה, ובלבד שאנחנו, כל אחד ממקום מושבו, לא יכריע, לא יחליט ולא יעשה את זה משיקולים פוליטיים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח טריף. חבר הכנסת דן תיכון מציע להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן מסדר-היום. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני חייב לגנות את דברי חבר הכנסת פרופסור לס. זה קשקוש אחד גדול. הנושא איננו נושא פוליטי, לפחות בצורה שבה הציגו חברי הכנסת מטעם הקואליציה את הנושא. כמי ששומע את העדויות בוועדה לענייני ביקורת המדינה, אני יכול לומר בוודאות שיש בעיה – יש כמה גרסאות.

יורם לס (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס, נא לא להפריע עכשיו. אתה כבר דיברת. נא לא להפריע עכשיו.

יורם לס (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

דן תיכון (הליכוד):

מספיק עם הקשקושים האלה.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום.

דן תיכון (הליכוד):

אני כמובן לא מתייחס לקטע שעוסק בפינוי הפצועים. זה איננו מענייננו, והוא ברמה של רכילות.

יורם לס (העבודה):

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע לך לתת לי לדבר. מספיק.

אבל, קיים לכאורה חשש לבידוי ראיות. הבעיה הזאת קיימת. אי-אפשר להסתיר אותה, אי-אפשר להתעלם ממנה, במה שנקרא הטיוח הגדול העניין מוזכר. העניין גם עולה עקב העדויות שנמסרות בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

אפשר לומר שאל לה לכנסת לדון בעניין הזה, אבל העניין הזה יסרב למות, הוא פשוט מסרב למות. ולכן, טוב עושה הוועדה לענייני ביקורת המדינה, שמקיימת כעין שימוע בעניין, ולדעתי אין מנוס אלא לבקש מן המבקרת שתבדוק את העניין הזה.

אני יודע שאתמול ננזפתי על-ידי מישהו, שהוא לא חבר כנסת, אבל אני עומד על דעתי, שהעניין צריך להיות מועבר לבדיקה של מבקרת המדינה, שכן אם הוא לא יבדק, הוא לא יסתיים. למען הצדק חייבים לבדוק את העניין.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת דן תיכון. חבר הכנסת צחי הנגבי מציע להסיר את הצעתה של חברת הכנסת דליה איציק מסדר-היום. בבקשה.

צחי הנגבי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני באמת מסכים שהדיון המהותי בנושא הזה צריך להיערך לא במסגרת הזאת כאן אלא בוועדה לענייני ביקורת המדינה, בדלתיים סגורות, אם אפשר, בשלב הזה, כדי שהנושא הזה יבורר עד תום. אבל, פטור בלא שתי הערות אי-אפשר.

ראשית, לחבר הכנסת סאלח טריף, שלצערי לא נמצא כאן. ההיתממות הזאת כאילו התקשורת מנועה מלתקוף אדם כיוון שהוא שירת שירות קרבי ושירות שכולנו מעריכים אותו, היא איננה במקומה כשהדברים נאמרים על-ידי נציג של מפלגה שהפכה את עצמה לתוקפנית, למושעת ולברוטלית כלפי אריאל שרון, כשהוא יצא מן הצבא לאחר ששירת שם עשרות שנים. כלומר, אם יש מנהג שבו אנחנו מצביעים ועומדים דום ליוצאי צה"ל לאחר שהם שפכו את דמם, הבה נאמץ את המנהג הזה כלפי כלל היוצאים ולא כלפי אחד מהם.

יש לי הערה, לא בדיוק הערה אלא הבעה של אכזבה מדבריו של השר שחל. נדמה לי, אדוני השר, שאתה היית צריך לגנות כאן, בלשון שאיננה משתמעת לשתי פנים, את המתקפה הפרועה של השר הנוכחי, השר ברק, על הפרשן המשפטי משה נגבי.

כבר הוזכר כאן על-ידי חבר הכנסת שאול יהלום, כי לנו, ליושבים בצד הזה של הבית, יש מחלוקת עם מר נגבי, נדמה לי במשך עשור שלם, וקשה לי להיזכר בפסקה אחת מכתבותיו או מדבריו ברדיו שהסכמתי לה כשהיה מדובר בתחום המשיק לפוליטיקה, לאו דווקא בדברים משפטיים. אבל, אי-אפשר להשלים עם כך, שמי שנפגע כתוצאה מדבריו של פרשן או כתב או אדם אחר, ירד אחורה, עשרות שנים, לנבור בתיקים אישיים, להפריח האשמות שאין בהן, מסתבר, ממש ולפגוע באדם, במשפחתו, בדימויו. כל אדם אחר שאיננו חסין, היה עומד בפני תביעת דיבה. נדמה לי שכלפי זה צריך להיות גינוי של כלל המערכת הפוליטית, מכל קצה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת צחי הנגבי.

חבר הכנסת יהלום, האם אתה מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון?

שאלו יהלום (מפד"ל):

מסכים.

דן תיכון (הליכוד):

לוועדה לביקורת המדינה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מציע את הוועדה לביקורת המדינה, חבר הכנסת דן תיכון. חבר הכנסת רון נחמן?

רון נחמן (הליכוד):

אני מסכים, אבל שההצעה תועבר לוועדה לביקורת המדינה, כי בוועדת החוץ והביטחון – זו תהיה קבורתה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדה?

משה פלד (צומת):

כן, לוועדה לביקורת המדינה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מסכימה שזה יועבר לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

חברת הכנסת נעמי חזן?

נעמי חזן (מרצ):

לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת דליה איציק?

דליה איציק (העבודה):

ועדת החוץ והביטחון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו נצביע בעד או נגד העברת הנושא לוועדת הכנסת אשר תקבע באיזו מן הוועדות יידון הנושא.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

12 תומכים, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובעת, שהנושא יועבר לוועדת הכנסת, אשר תקבע באיזו מן הוועדות יידון הנושא.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 21), התשנ"ה-1995. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעות לסדר-היום

עתיד קבר רחל והשיחות בזיכרון-יעקב

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצעות לסדר-היום בנושא: עתיד קבר רחל והשיחות בזיכרון-יעקב, הצעות מס' 7290, 7324, 7336 ו-7329, של כמה מציעים. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת שאול יהלום; בבקשה. אחריו – חברת הכנסת לימור לבנת.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, כאשר שמענו שבעקבות המשא-ומתן, שבו הועברו מלוא הסמכויות לרשות הפלשתינית, שבו נסוג צה"ל מאזור א', שהוא מרכזי הערים, ועכשיו דנים בשאלה כמה הוא ייסוג מאזור ב', ומי יודע לאילו תוצאות ביטחוניות של פיקוח נפש, לאילו תוצאות של עזיבת חלקי ארץ-ישראל נגיע, הבענו התנגדות. אנחנו מתנגדים לכל הדברים האלה.

ראינו ושמענו בתדהמה ובזעזוע אמיתי, ואלה לא סתם מלים, שהנה, מרחק 500 מטר משכונת גילה, קבר רחל אמנו, במבואות בית-לחם, עומד להיות גם הוא מקום שומם, ובמקום עשרות אלפי היהודים והיהודיות שבאים אליו להתפלל מדי שנה, תהיה בו שממה, ולא תישמע בו עוד תפילה. מפני שגם

אם הממשלה הזאת מתכוונת לכך שהקבר עצמו יהיה בשמירה ישראלית, הרי הדרך אליו לא תהיה בריבונות ישראלית מלאה, והמוני בית ישראל הפוקדים היום את קבר רחל לא יפקדו אותו עוד.

אדוני השר, כאשר ממשלת ישראל באה כך לנהוג בקבר רחל, ואינה קובעת את גבול הרשות הפלשתינית, את גבול האוטונומיה, מאחורי קבר רחל, ומרחק הגבול הוא 500 מטר משכונת גילה, היא פוגעת לא רק בקבר רחל, אלא גם במרקם תרבותי-ערכי של עם.

מה מסמל קבר רחל במשך אלפי שנים? הנביא ירמיהו ביטא את זה בלשונו החדה. רחל אמנו, שנמצאת בדרך בית-לחם, שהיתה דרך מרכזית, רואה את בניה הולכים לגלות, ואז היא בוכה על בניה: "כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו", שהולכים בגלות. ואז באה נבואת הנחמה של הנביא ירמיהו ועונה לרחל: "כה אמר ה', מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, כי יש שכר לפעלתך נאם ה' וישבו מארץ אויב, ויש תקוה לאחריתך נאם ה' וישבו בנים לגבולם".

והנה הבנים שבו לגבולם וייסדו את מדינת ישראל, ויצאו למלחמת השחרור ושחררו מה ששחררו, ואחר כך, במלחמת ששת הימים, שבו באמת לגבולם, לקבר של רחל אמנו. וכאשר מגיע אותו משא-ומתן, באה ממשלת ישראל ואומרת: לא מעניין אותי אותו קבר – –

היו"ר ש' וייס:

נא לסכם.

שאול יהלום (מפד"ל):

– – לא מעניין אותי שיהודים לא יוכלו לבוא לשם. ואני אומר, אדוני היושב-ראש – –

היו"ר ש' וייס:

סיכום.

שאול יהלום (מפד"ל):

– – לנו קבר רחל הוא רק סמלי. קבר יוסף, בנה של רחל, שנמצא בשכם, אינו פחות חשוב – –

היו"ר ש' וייס:

נא לסכם.

שאלו יהלום (מפד"ל):

ההירודיון בוודאי חשוב לנו כאזור של אתר יהודי בעל שורשים. ואני אומר לממשלה הזאת: קבר רחל, 500 מטר מגילה, עם כל הסמליות שבו, גם בו אתם מזלזלים עד כדי כך?

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני מסיים, אדוני היושב-ראש, ובמשפט הסיום אני קורא מכאן לממשלת ישראל: אנא חזרו בכם, נהלו את המשא-ומתן כך שיהיה רצף טריטוריאלי מלא בין קבר רחל לבין ירושלים בירת ישראל. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת שאול יהלום. עכשיו – חברת הכנסת לימור לבנת. אחריה – חבר הכנסת אברהם ורדיגר. תשתדלו, רבותי, לדבר במסגרת שלוש דקות.

לימור לבנת (הליכוד):

זה נורא קשה.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע, אבל מצד שני זה מאפשר להרבה חברי כנסת לדבר.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יום שלישי הבא, 25 ביולי, הוא תאריך יעד חדש ליישום ההסכם עם אש"ף ולהוצאת צה"ל מהערים ביהודה ובשומרון והפקרת תושבי ישראל. אבל, הפקרת תושבי ישראל

וביטחונם היא רק סימפטום, חמור אומנם, להפקרת כל ערך, כל אידיאולוגיה, להפיכת המלה "שלום" לעגל זהב שצריך לסגוד לו בכל מחיר.

אתרים רבים מקודשים יש לעם היהודי בארץ-ישראל. שלושה מהחשובים בהם: מערת-המכפלה, קבר רחל בואכה בית-לחם וקבר יוסף שבשכם.

יש היום מין טענה ברוח ה"יחלוקו", כאילו שני האתרים הללו, קבר רחל וקבר יוסף, קדושים גם למוסלמים, ולכן הפלשתינים דורשים את השליטה בהם. אבל הטענה הזאת היא טענה שקרית, טענה שאיננה נכונה, והיא נועדה רק לטהר את השרץ, להצדיק את הנסיגה, את הבריחה הזאת.

אני קוראת אפילו מתוך מסמך צה"לי, האומר שהאתר בקבר יוסף בשכם הוא היום מוקד תפילות ליהודים בלבד. מוסלמים אינם מגיעים למקום, ורק יהודים מתפללים במקום. וכך אכן היה מ-1967. באותם מסמכים של צה"ל כתוב תמיד, לאורך כל השנים, וגם עכשיו, שאלה שלושה אתרים קדושים ליהודים: מערת-המכפלה, קבר רחל, קבר יוסף. אבל את הטענה השקרית, כאילו מדובר כאן באתרים הקדושים למוסלמים מאמצת עכשיו ממשלת ישראל אל לבה בחום רב.

ובכן, הממשלה רוצה עכשיו שהשטח הזה יהיה בריבונות פלשתינית, וכמו בבית-הכנסת העתיק ביריחו, המתפללים יבואו לשם ויהיו תלויים ברצונם של אנשי הרשות הפלשתינית. ברצותם, יהיו שם; ברצותם, לא יהיו שם. הם יהיו אורחי – במרכאות כפולות ומכופלות – הרשות הפלשתינית. ואכן, בקבר יוסף בשכם כבר התחילו להתקין בשבועות האחרונים שערים, גלאי מתכות וכספות כדי שהיהודים הבאים לשם יצטרכו להפקיד שם את נשקם, כאשר דגל פלשתיני מתנוסס מעל שני האתרים האלה.

אני פונה לממשלה ואומרת: גם לשיטתכם, מעבר לכל מחלוקת על הסכם אוסלו ויישומו, איך אפשר להעלות על הדעת שמדינת ישראל תיסוג מאתרים מקודשים כאלה שהם תחת ריבונותה, ותמסור את הריבונות עליהם לידי הפלשתינים, מעבר לכל מחלוקת על כל יתר המקומות ועל כל יתר האזורים, והמחלוקת בוודאי קיימת.

איזה עוד עם היה מסכים לכך שדגל שלו, דגל ישראל ירד מעל שני האתרים המקודשים האלה, ובמקומו יתנוסס שם דגל פלשתיני?

אם מדברים על ביטחון, אם מדובר על סיבות ביטחוניות, הרי אנחנו כולנו ראינו מה קורה כאשר צה"ל עדיין שולט בשטח. ראינו מה קרה אתמול בוואדי-קלט, עם רצח שני צעירים נוספים שם. אפשר רק לשער איזו זוועה תהיה כאשר צה"ל יפנה את השטח.

אני מייד מסיימת, אדוני היושב-ראש. היום הודיעו לנו, שיש משבר בשיחות בזיכרון-יעקב, שנסוב על זכויות המים. בינתיים רבין אומר שלא נוותר, אבל זה כנראה בינתיים, כי על-פי ניסיון העבר כבר למדנו, שזו עשיית שריר זמנית. שהרי ישראל כבר ויתרה על האדמה, ואנחנו עכשיו כבר צריכים לוותר, לפי דברי האלוף בירן, על הטיולים. עוד מעט נוותר על המים. ומי יודע, עוד מעט נצטרך לבקש רשות מהרשות הפלשתינית גם לאוויר לנשימה.

ממשלתנו כנראה איבדה כל רסן, השתגעה לגמרי. בכל מקום אחר בעולם שלום זה גבולות פתוחים, זה טיולים, זה כיף. ורק במדינת ישראל, תחת השלום מתוצרת רבין, זה הפרדה, סגר, מחסומים. רק בשלום הזה – במרכאות כפולות ומכופלות – רוצחים יהודים. רק בשלום הזה יהודים יוכלו להתפלל רק ברשות הרשות הפלשתינית.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחברת הכנסת לימור לבנת. חבר הכנסת אברהם ורדיגר, ואחריו – יסיים את הסדרה הזאת חבר הכנסת אורון. ישיב השר יוסי שריד. בבקשה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, לאט לאט מתחיל הסכם אוסלו להניב את פירותיו. מעזה ויריחו תחילה התקדמנו יפה, וכבר מתקרבים לירושלים, שכם, ג'נין, בית-לחם, והנה קרבים לירושלים.

הפלשתינים במסגרת הסדר ביניים ישלטו גם על קבר יוסף הצדיק, גם על קבר רחל אמנו, דבר שקשה לעכל ואינו מתקבל על הדעת. במשא-ומתן על-פי דרישת הפלשתינים גובשה החלטה, כי האחריות לקבר רחל תימסר לפלשתינים תוך שמירת חופש גישה מלא למתפללים היהודים, בדומה להסדר הקיים בבית-הכנסת "שלום על ישראל" ביריחו, דבר שאינו יכול בשום פנים ואופן להתקבל. כלומר, ממשלת הכניעה וההתרפסות הסכימה למעשה למסור את הבעלות על קבר רחל לפלשתינים, ואת הפשרה הזאת עוד מציגים כהישג.

אנו קוראים בספר ירמיהו: "כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו. כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, כי יש שכר לפעלתך נאם השם ושב מארץ אויב, ויש תקווה לאחריתך נאם ה' ושבנו בנים לגבולם". כל זה מדובר ברחל אמנו.

ואת המקום המקודש הזה לבני ישראל, מקום שאין שום שייכות לעם אחר אליו, מסכימה ממשלת הכניעה להשאיר בתוך שטח שליטה פלשתיני, ואת הגישה אליו להעביר לאחריות משותפת ישראלית-פלשתינית, וזה כאמור הישג.

כדאי להדגיש, ששר הדתות, כך שמענו, פרופסור שטרית, התנגד להסדר זה ודרש שקבר רחל והגישה אליו יהיו באחריות מלאה של ישראל.

חברי הכנסת, הציבור הגדול של מאות אלפי יהודים הקשורים לקבר רחל בכל נימי נפשם באים לשפוך את לבותיהם על קברה של האמא רחל, המבכה על בניה ומיאנה להינחם בראותה את העוול שנעשה לה, עם הישארותה בשטח הפלשתיני, כאשר בין קברה לשכונת גילה מפרידים כמה מאות מטרים. לו עמדה ממשלתנו על כבודה והתעקשה, ניתן היה להשיג רצף טריטוריאלי עם ירושלים וגישה בטוחה ביום ובלילה למקום כה מקודש לעמנו.

רק ממשלה תבוסתנית, הפוחדת מהצל של עצמה, מסוגלת לוותר לאויבינו על בבת-עינה. אדוני היושב-ראש, זה מעיד על חוסר רגישות, על חוסר הבנה לקודשי ישראל ולמסורתנו.

כך גם בנושא קבר יוסף בשכם – אשר על קברו נוסדה ישיבה – שהופקר על-ידי ממשלתנו לידי הערבים ולשליטתם.

אוי ואבוי לשלטון יהודי אשר מעז לנהוג כך לגבי אתרים שאין למוסלמים שום קשר אליהם ושום בעלות עליהם. זה מלמד על ניהול המשא-ומתן בשיטה בלתי אחראית ושלומיאלית, כאילו אנו הפסדנו במלחמה, ומתוך כניעה אנו נסוגים לגבולות 4 ביוני 1967.

בדרך זו הממשלה הזאת לא תוכל להמשיך לעולם ועד. ומי יודע אם לא נגיע חלילה למצב, שגם לכותל המערבי נצטרך לבוא בליווי משותף של ישראלים ופלשתינים.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת ורדיגר. חבר הכנסת חיים אורון. אני מודה לכם על כך שאתם מקפידים על הזמן, כי יש לנו עוד סדר-יום עמוס.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הפקרת כל ערך, הפקרת כל אידיאולוגיה – אמרה חברת הכנסת לימור לבנת לפני כמה דקות. אני אומר לה, זו בעיני הגשמת הציונות במיטבה. זה מרכז של המחלוקת. לא התקפלות, לא ויתור למישהו אחר, לא בריחה משום מקום. 500 מטר מקבר רחל אתם מוכנים שניסוג? סתם ג'בלאה ריקה על-יד בית-לחם, אתם מוכנים שניסוג?

קריאה:

ודאי שלא.

חיים אורון (מרצ):

ודאי שלא. היום אתם אומרים קבר רחל, מחר תאמרו דבר אחר. בסופו של דבר, לא יעזור, אנחנו מתמודדים פה עם שתי תפיסות אידיאולוגיות שונות. הציונות הזאת, שאת קוראת לה נסיגה, היא בעיני הציונות במיטבה. הציונות שאת רצית להגשימה ואני מקווה שבימים אלה סופית יירשם כישלונה היתה בעיני עיוות, עיקום של הערכים הציוניים כפי שאני מבין אותם.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אתה אפילו לא מצטער אם אתה עוזב את קבר רחל?

חיים אורון (מרצ):

סליחה, כל הגשמת הציונות היתה מלווה בקשיים, בצער, במכאוב ובויתור. זה לא הוויתור הראשון שאני עשיתי בתור ציוני.

לימור לבנת (הליכוד):

— — את הכותל?

חיים אורון (מרצ):

אני יודע, חברת הכנסת לימור לבנת, עכשיו תשאל אותי על הכותל ובשלב הבא על באר-שבע. כבר הוכח לאורך 27 השנים האחרונות, שלא מי שנשבע יותר – לעולם לא, לנצח נצחים, טוב שארם-אל-שיח' משלום, הוא זה שהיה נאמן יותר. ולא מי שמלכתחילה אמר, אני מוכן שם לוותר – ויתר פחות.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אתה משווה את שארם-אל-שיח' לקבר רחל?

חיים אורון (מרצ):

אני זוכר את המבחנים – מי שנשבע לשדות ומי שנשבע לחולית ומי שנשבע לנחלים – — —

לימור לבנת (הליכוד):

מדברים על קבר רחל.

חיים אורון (מרצ):

חברים יקרים, קבר רחל איננו בבחינת ציורו של שאגאל, הוא איננו תלוי באוויר. קבר רחל הוא חלק משטח שמתחיל בנקודה מסוימת וממשיך בתחום אחר. הוא לא עומד בפני עצמו. אם הסכסוך היה על קבר רחל, היה הרבה יותר קל לפתור אותו.

לכן, בסופו של דבר, מה שאתם מנסים להציג כסוג של התקפלות, כסוג של ויתור, כסוג של חוסר איתנות אידיאולוגית, חבר הכנסת ורדיגר, הוא בעיני הגשמת התפיסה שלי, עם ויתורים, כפי שכל ניסיון להגשים כל רעיון כרוך בויתורים. גם בכאב, גם מצדי, אבל הכאב שלי הוא כאב שיש לו משמעות בעיני, כי תכלית הכאב רצויה. הכאב שאתם מדברים עליו, ואני מאמין לכאב שאתה מדבר עליו, נובע מהתחושה המהותית, שהתכלית אינה ראויה, הכאב אינו רצוי, לכן לא אשלם את המחיר. הוויכוח בינינו הוא על התכלית ולא על עוצמת הכאב.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת חיים אורון. השר שריד, בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברי, הדברים שנשמעו כאן לא הצטמצמו אך ורק לעניין קבר רחל – אני אייחד כמובן את רוב הדברים לעניין זה – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

קבר יוסף.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

קבר יוסף, כן, מקבר לקבר.

– – אלא הם התייחסו בין השאר גם למצב הביטחון. שמענו כאן היום שוב את החזות הקשה והקודרת, ראיית השחורות, מה יקרה כאשר תתבצע הלכה למעשה הפריסה מחדש, ואני מאוד מקווה שהיא תתבצע בעתיד הקרוב.

חבל לטרוח וללכת אל הפרוטוקולים כדי להוציא משם דברים שנאמרו לא מזמן, גם כאשר היה מדובר ביציאה מעזה – גם שם איימו עלינו שמי-יודע-מה יקרה, העולם חוזר לתוהו ובוהו, הארץ חוזרת לתוהו ובוהו, "קטיושות" מעזה, ומה לא.

אני רוצה לספר לכם, חברי חברי הכנסת, שבשבוע שעבר – דרך אגב, כדאי לפעמים לשוט בארץ, להתהלך בה, לבקר. זה לא מזיק.

יהושע מצא (הליכוד):

אתמול שניים הלכו לטייל בה ולא חזרו.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני לא מניח שאדם כמוך מושפע ממאורע כה עצוב – –

יהושע מצא (הליכוד):

אני מושפע.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

– – בטיוליו בארץ. אני מאמין שאתה בוודאי לא מושפע, ואתה בוודאי גם לא מחנך אחרים להיות מושפעים. כאשר אתם הייתם בשלטון, אני זוכר שהארץ שקטה 40 שנה. ותשקוט הארץ 40 שנה. אנחנו זוכרים את זה; במלים הייתם מאוד חזקים. ותשקוט הארץ 40 שנה. 40 שנה זה המון זמן. עוד לא עברו 40 שנה מאז. ותשקוט הארץ 40 שנה. אני זוכר את זה, הייתי כאן, ואני גם זוכר מי אמר את זה.

יהושע מצא (הליכוד):

אחרי הקורבנות של אתמול, כדאי לך להנמיך קצת את הטון.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני הייתי בשער-הנגב בשבוע שעבר.

היו"ר ש' וייס:

חברי, בואו נמשיך כי תהיה לנו עוד הזדמנות לדבר על זה. עוד מעט יש נושא חדש.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בשבוע שעבר הייתי במועצה האזורית שער-הנגב, ונפגשתי עם נציגים של כל היישובים באזור. חבר הכנסת ורדיגר, לדעתי, זה מאוד חשוב לשמוע, כי אני בטוח שאתה מאוד תשמח לשמוע את הדברים. כל נציגי היישובים, בלי יוצא מן הכלל, אמרו – ואני מצטט – שמצב הביטחון בגבול הרצועה מעולם לא היה כה טוב כפי שהוא עכשיו. מעולם.

שאול יהלום (מפד"ל):

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

נכון שאומרים שמצב הרצועה איננו כמצב הגדה, ואני מוכן אפילו לקבל את זה. אתם זוכרים, שפעם אחת אף ניתחתי כאן את תוכניתו המאלפת של יושב-ראש האופוזיציה, שדיבר על גדרות. הוא אמר שזו בעיה משום שבגדה זה ארוך וברצועת-עזה זה קצר, ולו זה היה יותר קצר, אפשר היה אולי להקים שם גדרות.

אבל, לא נחזור לניתוח התוכנית המבריקה הזו. מצב הביטחון מעולם לא היה כה טוב, אליבא דנציגי היישובים.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה מוליך שולל. חבל לכיש מופקר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מעולם לא היה כה טוב, אבל, חבר הכנסת מצא, שיושב כאן, יודע יותר טוב מאלה שיושבים שם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, עוד מעט תהיה הצעה לסדר-היום שלך. יש לך שלוש דקות, ותוכל לומר את דברך.

יהושע מצא (הליכוד):

זז דמגוגיה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

למרות האירוע המכאיב שקרה אתמול, מאוד מכאיב – –

יהושע מצא (הליכוד):

מאוד כואב.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

– – רמת הטרור, גבירותי ורבותי, ירדה להפליא. היא לא ירדה סתם והיא לא ירדה במקרה, ולא באורח פלא. פעילות שלנו הובילה להורדה ניכרת, הייתי אומר אפילו דרמטית ברמת הטרור, ופעילות של הרשות הפלשתינית, ולא פחות מזה פעילות משותפת שלנו ושלהם, וזה לא עניין של מקרה.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת ורדיגר, תשנו קצת את המלים – הממשלה התבוסתנית, ומה עוד? יש לך ז'רגון מקובל.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

שאול יהלום (מפד"ל):

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני רוצה להסביר לך, חבר הכנסת ורדיגר, מה שניסה בהצלחה, לפי דעתי – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, תראו, פה ושם קריאות ביניים זה סביר. צריך לאפשר לשר לדבר כפי שאתם דיברתם. זה מינימום של הגינות. לכן תירגעו.

שאל יהלום (מפד"ל):

אולי אדוני השר ישנה ויאמר יהודה ושומרון במקום הגדה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, אם אתה שואל שאלה כל עשרים שניות זה הופך לנאום שאלתי.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני חושב שחבר הכנסת אורון היטיב להסביר זאת, אבל אני אחזור ואסביר, כי מניסיוני למדתי שכשמסבירים פעמיים אולי זה בכל זאת עוזר. אנחנו לא מתקפלים ולא נכנעים, אלא כפי שהודענו – גם מפלגת העבודה, אני לא דובר שלה, אבל גם מפלגת העבודה הודיעה, שהיא לא רוצה להיות שם. על זה היא גם קיבלה את אמון הציבור. היא לא רוצה להיות שם. זו לא כניעה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

היא שינתה את דעתה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

זה לא משום שמישהו אונס אותה, זה לא משום שמישהו מכריח אותנו, אלא אנחנו לא רוצים. תכניסו את זה פעם אחת לראש. אנחנו לא רוצים להיות שם. אנחנו, מרצוננו החופשי רוצים לצאת, אנחנו רוצים לצאת בתנאי ביטחון סבירים, שיענו על הצרכים החיוניים ביותר של המדינה. על זה הממשלה הזאת קיבלה את אמון הציבור.

אנשי מפלגת העבודה, שאני חוזר ומדגיש שאינני משמש דוברם, מן הסיבה הפשוטה שלא הוסמכתי לעשות זאת – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אתם לא רוצים את קבר רחל? תגיד.

היו"ר ש' וייס:

הוא כבר נשאל על זה חמש פעמים, ואני משוכנע שהוא ייתן תשובה. שבע פעמים הוא כבר נשאל על זה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני אגיע לקבר רחל.

יהושע מצא (הליכוד):

הוא ביטא את זה, "מקבר לקבר". זו ההתייחסות שלו.

היו"ר ש' וייס:

השר יענה כפי שהוא מבין. והוא מבין.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מכל מקום, מפלגת הרוב בממשלה אמרה: אנחנו לא רוצים לשלוט בעם זר. כל אדם סביר, בר-דעת, במדינת ישראל, שהתחבט למי להצביע, קרא את זה והבין בדיוק. מה עניין ההתקפלות לכאן?

לימור לבנת (הליכוד):

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

זה כתוב במצע מפלגת העבודה. חבר'ה, לא אכפת לי שתצעקו, אבל אולי אתם יכולים לארגן את זה כך שתצעקו בבת-אחת ותפסיקו בבת-אחת. אתם יכולים לעשות את זה?

יהושע מצא (הליכוד):

מה חלקה של מרצ בהמרצת רבין? תגיד לי.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, יש לי שאלה אליך. אתה מוכן לשאלות האלה, או לא?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מוכן לכל שאלה בתנאי שזה יהיה מאורגן. אין לי בעיה עם שאלות.

היו"ר ש' וייס:

אבל אין לנו זמן, יש לך עשר דקות. זו שאלה אחרונה.

יהושע מצא (הליכוד):

מה חלקה של מרצ בהמרצת רבין?

היו"ר ש' וייס:

סליחה, מספיק. השר שריד יופיע בפנינו היום, וזה עושה טוב לכנסת, לפחות עוד פעמיים. אז תחלקו את השאלות.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

עכשיו אני רוצה לומר משהו, לבקשתו המיוחדת של חבר הכנסת יגאל ביבי, בעניין קבר רחל. באופן אישי ניכרים דברי אמת ודברי התרגשות, והאזנתי לדוברים, ולי אין ספק שכל הדוברים גילו דאגה נאמנה למעמדו של קבר רחל ולגורלו של הקבר, ואני לא מפקפק לרגע בכנות הדברים. עם זאת, כבר ציין זאת חבר הכנסת אורון, צריך להודות שכל הדוברים הם מתנגדים מושבעים של התהליך המדיני

כפי שהוא מתפתח, ולפי דעתנו הוא מתפתח לחיוב, וההסכמים שלנו עם הפלשתינים בכללם הם לצנינים בעיני מי שדיבר כאן לפני.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מה זה נוגע לקבר רחל כל מה שאתה אומר?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני חושש שחברי כנסת אלה לא יהססו להשתמש בכל נימוק, בכל תירוץ כדי לסכל – לנסות לסכל, אין יכולת לסכל ממש – את התהליך הזה, או לפחות להכניס מקלות בגלגליו. פעם תשתמשו בנימוקי ביטחון ופעם תשתמשו בנימוקים בעלי צביון היסטורי, ופעם בנימוקים דתיים ופעם בקבר זה ופעם בקבר אחר; ועכשיו אני אפרש את הדברים האלה לפני שאייחד דברים, כי פתאום קבר יוסף עלה למעלת קדושתו ולמעלת כבודו של קבר רחל, ועוד מעט יהיה קבר יוסף ממש כמו הכותל המערבי, כי כאשר אתם מנהלים את המאבק הפוליטי שלכם, אני לא בטוח שאתם מקפידים לשמור גם על מה שאתם מאוד מאוד רוצים לשמור עליו, ואני מאמין לכם שאתם רוצים לשמור.

מי ששמע את הדוברים יכול היה להתרשם, שאילו היתה בעיית קבר רחל מסתדרת לשביעות רצונם, הם מייד היו תומכים בהסכם ודוחפים לעבר הסכמים נוספים. אני רוצה להבטיח לדוברים ולכלל חברי הכנסת, שהממשלה לא זקוקה להדרכה כדי לדעת את חשיבותו של קבר רחל, והאופוזיציה לא קשורה לערכים, ערכי תרבות ומורשת של העם יותר מכפי שאנחנו קשורים אליהם.

שאול יהלום (מפד"ל):

זו האשליה שלכם.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הממשלה רואה במהלך המשא-ומתן את קבר רחל לנגד עיניה. היא בהחלט רואה אותו, אבל היא גם שומעת.

אנו שומעים את קולה של רחל. ציטטו כאן יותר מפעם אחת את ירמיהו, אבל הפסוקים כה נפלאים, שגם אני רוצה לצטט אותם. אבל, אני אתן להם את הפרשנות שלי. אין לכם מונופול על פרשנות: "קול ברמה נשמע, נהי בכי תמרורים. רחל מבכה על בניה, מאנה להנחם על בניה כי איננו".

כבודו של הקבר במקומו מונח, וכבודו של הקבר גדול. אבל אנחנו לא רוצים שרחל תבכה על עוד ועוד בנים. אנחנו רוצים שרחל אמנו תנוחם סוף-סוף ותמחה את הדמעות. כן, מנעי קולך מבכי ועינייך

מדמעה, כי יש שכר לפעולתך, ושבו בנים מארץ אויב. אחר כך גם כתוב: ושבו בנים לגבולם, וכל אחד זכאי לפרשנות שלו, מאי משמע – ושבו בנים לגבולם.

שאל גוטמן (מולדת):

תלמד מה כתוב בתורה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אתה האיש האחרון שאלמד ממנו. יש כאן כמה אנשים שאני מוכן ללמוד מהם, אבל מהאוריינות שלך אני לא אלמד.

רחל אמנו היא לא רק היסטוריה.

שאל גוטמן (מולדת):

אתה פיון.

היו"ר ש' וייס:

תנו לו לסיים, לא באמצע דבריו.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

רחל אמנו היא לא רק היסטוריה. רחל, על-פי השקפת עולמנו, היא גם אם חיה, היא גרה בירושלים, בתל-אביב, בדימונה, בקריית-שמונה ובמשמר-העמק.

שאל גוטמן (מולדת):

ובשיח'-מוניס. שודדים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

והיא רוצה לראות את הבן שלה שב סוף-סוף חי ונושם. גם זו רחל אמנו בשבילנו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גוטמן, אני מבקש.

לימור לבנת (הליכוד):

אבל, אין עם שיש לו עתיד אם אין לו עבר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אין גם עם שיש לו רק עבר ואין לו עתיד. מה דעתך על התזה הזו?

שאול גוטמן (מולדת):

אתך אין לנו עתיד.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הממשלה גם לא זקוקה להמרצה כדי לשמור על קבר רחל. לכן, על-פי ההנחיות שניתנו לנושאים ונותנים מטעמנו, ניהול האתר והביטחון באתר יישארו בידי ישראל, הגישה למקום תהיה גישה חופשית, ולכל יהודי תישמר במלואה הזכות להגיע ולבקר בכל עת.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

באיזו דרך?

שאול גוטמן (מולדת):

עם משוריינים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הצדדים נושאים ונותנים עכשיו על סדרי האבטחה בדרך אל האתר, שיהיו סדרי אבטחה משותפים, והם מיועדים לוודא כאמור גישה נוחה ובטוחה לקבר רחל.

לימור לבנת (הליכוד):

לא נושאים ונותנים אלא נותנים ונותנים. זו הבעיה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני רוצה לומר עוד שתי מלים, בעקבות דבריו של חבר הכנסת אורון, אשר התייחס גם למשא-ומתן. נכון, יש קשיים בקטע האחרון של המשא-ומתן. בכל משא-ומתן הסיום הוא קשה, כל הבעיות הכבדות מצטברות יחד. אני מניח, שכל צד רוצה לנצל את מה שאולי נראה לו כהזדמנות האחרונה, כדי לשפר עמדות. לצערי, איני יכול לבשר על התקדמות משמעותית לפי שעה בקטע הזה של המשא-ומתן.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אל דאגה, זה יתקדם.

שאול גוטמן (מולדת):

אם אתה שם, זה יתקדם מהר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני בוודאי לא יכול לבשר על פריצת דרך, אבל שני הצדדים יודעים – וזה העיקר – שלא יוצאים עד שגומרים, עד שיוצא עשן לבן. צריך לקוות, חברי חברי הכנסת, שגם הפגישה היום באלכסנדריה תתרום ליישור ההדורים. למרות כל הקשיים, המכשולים והבעיות, אני בטוח בשלושה דברים: אני בטוח שיהיה הסכם בקרוב, אני בטוח שההסכם יענה על הצרכים החיוניים של ישראל, ובעיקר כמובן על הצרכים הביטחוניים, ואני בטוח שההסכם ישנה את מציאות החיים של הפלשתינים בשטחים עד ללא הכר. הוא יביא את העם הערבי הפלשתיני בפעם הראשונה למעמד שכמוהו לא היה לו מאז ומעולם, ואני מציע לכנסת שבשלושה אלה נתעודד.

היו"ר ש' וייס:

מה דעתך להעביר לוועדה, אדוני השר? לאיזו ועדה? – חוץ וביטחון. זו ההצעה, ויש גם הצעות אחרות.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מציע הצעה אחרת: למשרד לאיכות הסביבה.

היו"ר ש' וייס:

זה בהזדמנות שבה תדבר על הנושא הבא.

חיים אורון (מרצ):

אני מסתפק בהודעת השר.

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שחבר הכנסת אורון מסתפק בהודעת השר, אין על כך תגובה. לעומת זאת, חבר הכנסת לס מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שאול יהלום. האם חבר הכנסת שאול יהלום מסתפק בהודעת השר? – לא. לכן יש לחבר הכנסת לס זכות לנמק את דבריו.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יהלום, כיוון ששמעתי בדבריו את ההתחלה של מלחמת דת. אני רוצה להזכיר לחבר הכנסת יהלום, שיותר אנשים מתו בשם אלוהים, ומתים בבוסניה ברגע זה בשם אלוהים. הנוצרים הורגים את המוסלמים, המוסלמים שיכולים הורגים את הנוצרים – וזה מה שהגישה הקברנית שלכם תביא.

חיי אדם חשובים יותר מכל ערך אחר. כבוד השר ציטט את הדברים על רחל בעניין הזה, ותלמדו ממנו.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי מבקשת להסיר את הצעתה של לימור לבנת. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי להסיר את ההצעה כדי לחזור ולומר, שהבסיס לקיום של כולנו בארץ הזו הוא היכולת של כל אחד מאתנו לשמור על המקומות הקדושים לזולת. אני רוצה להזכיר, שעד 1967 מקומות אשר נחשבים קדושים במסורת היהודית, כמו מערת-המכפלה וקבר רחל, היו תחת שלטון ערבי. עובדה היא שהם נשמרו וכובדו.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ורדיגר, אל תפריע. אני שומר לך הפתעה מרתקת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לכן, אני רוצה להדגיש ולומר, שהבעיה שלנו איננה העברת השלטון בשטחים על קבר רחל או על מקום אחר. הבעיה שלנו היא, האם הממשלה תלך במהירות לקביעה ברורה של הסמכויות, של השלטון ושל הממלכתיות הפלשתינית בצד הממלכתיות הישראלית.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך. עכשיו הפתעת הערב: חבר הכנסת רביץ רוצה להסיר את הצעתו של חבר הכנסת ורדיגר.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אני רוצה לשאול אותך שאלה: הרי ידוע לכולנו, כי בהסכם אוסלו יש ויתורים. יאסר ערפאת או הרשות הפלשתינית לא קיבלו את הכול, והם לא יקבלו את כל השטח שהיה בעבר מעבר ל"קו הירוק". למשל, את כביש ירושלים-תל-אביב אף אחד לא חולם לתת להם, ואין להם גם החוצפה לבקש זאת.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רביץ יודע לבטא היטב את מה שהוא חושב. מי שמאזין היטב, שומע כאן נימה אחרת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני השר, אני לא עושה הבחנות. קטונתי מלעשות הבחנות בין קבר יוסף לקבר רחל. שניהם קדושים. אתה עשית איזו הבחנה. איני עושה הבחנות, אבל אני שואל את הממשלה הזו: כולנו יודעים איפה קבר רחל, צפינו מקיבוץ רמת-רחל, כדי לראות את קבר רחל מרחוק. כיצד לא באה הממשלה אל הרשות הפלשתינית ואמרה לה: תראו, אלה בסך הכול 400 מטר מהגבול, הדבר הזה כל כך יקר, כל כך קדוש, כל כך רגיש למאות אלפי אמהות, נשים יהודיות בעולם היהודי, מדוע לא תעשו מה שעשיתם בכביש ירושלים-תל-אביב גם לגבי קבר רחל, ואכן זה יהיה בתוך התחום של מדינת ישראל?

עד כמה שידוע לי, קבר רחל נשמר על-ידי הפלשתינים בשעתם, נשמר על-ידי הירדנים, אבל אין זה מהווה מקום קדוש לדת המוסלמית. הוא מקום קדוש לדת היהודית. מדוע שלא תעשו זאת היום? עדיין אפשר לעשות את הדבר הזה.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מבקשת להתייחס לוועדה. אני מבקשת להעביר את הנושא לוועדת הפנים, שכן מדובר במקומות קדושים.

היו"ר ש' וייס:

אז נצטרך להעביר את הנושא לוועדת הכנסת, כדי שהיא תכריע.

יהושע מצא (הליכוד):

יש לי שאלה.

היו"ר ש' וייס:

אין זה שלב השאלות.

יהושע מצא (הליכוד):

אני לא רוצה לשאול שאלה, אני רוצה לפנות לשר שריד: הנושא נמצא בתחום סמכותה של ועדת הפנים.

היו"ר ש' וייס:

אתה רוצה לבקש ממנו שהוא יציע את ועדת הפנים.

רון נחמן (הליכוד):

אני רוצה לומר משהו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן, אתה לא יכול, מכיוון שחבר הכנסת אורון ויתר על הנושא שלו. הוא מסתפק בהודעת השר, לכן אין לך נישא להיכנס אליה. אחרת הייתי שומר מאוד על זכותך.

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

יש כאן בקשה של חבר הכנסת מצא, שאתה תבקש להעביר לוועדת הפנים.

קריאה:

זה לא עניין פנים.

היו"ר ש' וייס:

לפיכך, ועדת הכנסת תכריע.

חברי הכנסת, האם המציעים מסכימים להעביר לוועדה? שאול יהלום מסכים להעביר לוועדה?

שאול יהלום (מפד"ל):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לימור לבנת מסכימה להעביר לוועדה?

לימור לבנת (הליכוד):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ורדיגר מסכים להעביר לוועדה?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מסכים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורון הסתפק בהודעה; הוא בכלל לא בעסק. הוא הסתפק, הוא יוצא מהמשחק. אם הוא יסתפק בהודעה, פירוש שאין הצבעה, אחרת אני צריך לתת את רשות הדיבור לחבר הכנסת נחמן רון, והייתי עושה את זה ברצון.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא לא נוכח.

היו"ר ש' וייס:

ההצעה של חיים אורון לא עוברת, הוא הסתפק בתשובת השר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל אם הוא לא נוכח – – –

היו"ר ש' וייס:

הוא לא נוכח, אבל לפני זה הוא הודיע שהוא מסתפק.

הצבעה, וזה יעבור לוועדת הכנסת להכרעה.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 18

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ש' יהלום, ל' לבנת

וא' ורדיגר לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ח"י תומכים. 18 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא יעבור לוועדת הכנסת לשם הכרעה לאיזו ועדה הוא יעבור לדיון.

הצעות לסדר-היום

המלחמה המתמשכת בבוסניה

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לנושא הבא שלנו: המלחמה המתמשכת בבוסניה; הצעות לסדר-היום מס' 7226, 7303, 7309, 7320, 7323, 7327, 7330 ו-7337.

לפני שאני מזמין את הדובר הראשון, חבר הכנסת יגאל ביבי, אני רוצה לומר לכם, שמדינת ישראל והכנסת פעלו בעניין זה הרבה מאוד. מי שהוא היום שר, השר שריד, עוד לפני התמנותו לשר, אפילו נסע פעם או פעמיים למקום הנורא ההוא כדי לבטא את רגשותיהם של מדינת ישראל והעם היהודי, של כל אזרחי ישראל. הוועדה שלנו בכנסת, שבראשה עומד חבר הכנסת עובדיה עלי, קבוצה פרלמנטרית שעוסקת בשאלות של גזענות, שנאת זרים, כל השנאות שבעולם, כבר עשתה פעילויות שונות, ובכל זאת הנושא הזה עולה על סדר-יומנו, וחשוב מאוד שהוא עולה על סדר-יומנו.

חבר הכנסת יגאל ביבי, אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי. שלוש דקות לכל דובר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מכובדי השר, קשה לי להתחיל את הנאום על המלחמה וההרג בבוסניה בלי לומר מלים מספר על הרגישות שלנו לנוכח שפיכות דמים.

אתמול היה יום קשה לעם ישראל: שני טייסים נהרגו; שני בחורי ישיבה נרצחו בדם קר; שני פועלים ב"אסם" מתו בתאונה; שני נערים נהרגו בערד, ועוד שלושה נאבקים על חייהם.

שאול יהלום (מפד"ל):

גם שני חיילים נפצעו בדרום-לבנון.

יגאל ביבי (מפד"ל):

נכון.

נדהמתי לראות שפסטיבל ערד ממשיך להתנהל כסדרו. איך אפשר לשיר ולרקוד במקום שקרה בו אסון מחריד רק לפני כמה שעות? איך יכולים אלה שדרסו ואלה שנדרסו להמשיך ולרקוד? המסר שיוצא אל הנוער הוא קהות חושים כאשר דם יהודי נשפך. אני קורא מעל במה זו לשרת המדע והאמנויות, הגברת אלוני, ולראש עיריית ערד להפסיק לאלתר את הפסטיבל, שמתקיים בכלל בתקופת בין-המצרים.

לעם היהודי, שסבל כה הרבה משפיכות דמים, צריכה להיות רגישות מיוחדת למצבים שבהם נשפך דם. בבוסניה, כידוע, נשפך הרבה דם, ולחינם. מן הדוח השנתי האחרון של "אמנסטי" מסתבר, כי נשים, גברים וילדים בעולם סבלו וסובלים מכל סוג של ניצול והפרה של זכויות אדם. מענים, מוציאים להורג, רוצחים, נשים נאנסות ונרצחות על-ידי גברים חמושים, ותחינתן נעלמת בהיקף הגדול של הטרגדיות. הסבל נמשך למרות ההצהרה ההיסטורית של הקהילה הבין-לאומית בוועידת האו"ם לזכויות האדם, שניתנה ב-1993. בהצהרה זו התחייבו ממשלות להבטיח את זכויותיהם החברתיות, הכלכליות, האזרחיות והפוליטיות של בני המין האנושי.

שורשיה של המחלוקת בבוסניה ישנים ונושנים, אך פתרון לסדר חדש, לחיים חדשים – אין, והעולם הנאור רואה ושותק. אני חושב, שממשלת ישראל צריכה להאזין, ללמוד ולהביא את הנושא בחשבון כשהיא עושה משא-ומתן.

הכוחות הסרביים האיצו השבוע את קצב הטיהור האתני. המורדים מאלצים נשים, ילדים ופצועים לחצות את קווי החזית, לעזוב את אזורי המחלוקת. הטיהור האתני שבוצע היה בהיקף שלא נראה מאז ימיה הראשונים של המלחמה בבוסניה.

איפה זעקתם של המוסלמים בעולם כאשר אחיהם נטבחים לנגד עיניהם?

סאלח סלים (חד"ש):

כל כך אנושי שם, ופה לעשות לעם הפלשתיני – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

תתבייש לך. אתה משווה? חיילים שלנו אנסו נשים מוסלמיות? רצחו ילדים? תתבייש לך.

סאלח סלים (חד"ש):

מה שאתה מציג פה – – – העם הפלשתיני, הכיבוש, ההרג – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

תתבייש לך.

יגאל ביבי (מפד"ל):

תתבייש לך, חבר הכנסת. אתה בכנסת ישראל. תתבייש לך. לא מתאים לך להיות בכנסת אם אתה משווה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת סאלח סלים וחבר הכנסת ביבי – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

תתבייש, אל תשב פה בכנסת הזאת.

סאלח סלים (חד"ש):

אתה לא מחליט מי יושב פה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת סאלח סלים וחבר הכנסת ביבי – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

זו חוצפה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי, יש לי אליך בקשה אישית: אתה יכול להגיד מה שאתה רוצה, אבל אני ממליץ לכל חבר כנסת לא להודיע לחבר כנסת אחר אם הוא צריך לשבת פה או לא. כולם נבחרו כדין.

יגאל ביבי (מפד"ל):

עלינו להרים כאן קול מחאה ולזעוק את זעקתם של האומללים, שדמם נשפך על לא עוול בכפם. אבל אנחנו צריכים ללמוד את הלקח ממראות הזוועה, מאדישות העולם, כי "חסד לאומים חטאת". כך זה קורה באירופה, ואם במזרח התיכון שלנו לא נהיה חזקים, אם לא נשמור על הערכים המינימליים, על הביטחון המינימלי, על הארץ שלנו – לא צריך לסמוך לא על הצבת חיילים, לא על הסכמים שהם טלאים. בצד הזעקה נגד הטבח בבוסניה ובמקומות אחרים, אנחנו צריכים ללמוד את הלקח ולשמור על עצמנו.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת ביבי. חבר הכנסת עובדיה עלי, ואחריו – חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בראשית הדברים אני מבקש לשלוח מכאן תנחומים למשפחת שחור ולמשפחת בכרך על הירצחם הנתעב של אורי שחור, זיכרוננו לברכה, ואוהד בכרך, השם ייקום דמם.

היו"ר ש' וייס:

ברשותך, בשם הבית כולו.

עובדיה עלי (הליכוד):

תודה.

אני מבקש לשלוח מכאן תנחומים גם למשפחת שלומי ולמשפחת בנימין על מותם ללא עת של סגן אלוף רוני שלומי וסגן יובל בנימין.

נשלח גם תנחומים למשפחת הצעירים שנהרגו בערד, ואיחולי החלמה מהירה לכל הפצועים באשר הם.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, איש לא יוכל להתחסד ולטעון, לא ידעתי. הטיהור האתני, מעשי הטבח וההתעללות, מעשי האונס וכל שאר המעשים המפלצתיים המתרחשים בבוסניה – כולם גלויים

וידועים ומתועדים, והעולם צופה בהם מקוטב אל קוטב ושותק כאז, ואינו עושה דבר כדי למונעם.
"טיהור אתני" הם קוראים לזה. זה מזכיר משהו?

נכון הוא שממשלות מזועזעות, נכון הוא שפרלמנטים מייחדים דיון לבעיה, ועוד נכון שמגישים סיוע הומניטרי כזה ואחר. אך אם נשפוט על-פי ההתרחשויות בשטח ועל-פי המידע הזורם מאזורי הקרבות, נכון להגיד שהעולם שותק כאז.

אדוני היושב-ראש, אינני מתכוון לרמוז על הקבלות ועל דמיון לשואת יהודי אירופה, שכן שום דבר אינו יכול לדמות לשואה הנוראה ההיא. אבל הדברים עולים מאליהם. כולנו האמנו כי "לא עוד". הרי זו היתה הססמה של אירופה הנהנתנית מאז מלחמת העולם השנייה. אך הנה המציאות טופחת על פני כולנו והדברים הנוראים קורים גם קורים באירופה.

אדוני היושב-ראש, אדם קרוב אצל עצמו. לכן טבעי ואנושי לעשות ולחשוב עלינו לאור מה שקורה שם. לדידי ולדידם של רבים וטובים בארץ הזאת, זה אור אדום למה שיקרה לנו אם לא נהיה חזקים דינו להגן על עצמנו.

בארץ, בגלל מדיניותה העיוורת של הממשלה הזאת, שאחדים ממנהיגיה ההוזים רואים בחזונם את ימות המשיח, מתחילה לקנות לה שליטה מחשבה נפסדת, שהנה השלום לפתחנו ואנחנו יכולים להקטין את צה"ל ולצמצם את היקף פעילותו נגד המחבלים והטרור. הוא אשר אמרתי, ימות המשיח. אבל ראו מה קורה שם וחשבו מה עלול לקרות כאן אם לא נעמוד על שלנו.

אדוני היושב-ראש, סטיית קמעה, שכן, כמו שאמרתי, אדם קרוב אצל עצמו. אך אם נשוב לשם, דומני שבעניין בוסניה עלינו להיות גם נאה דורשים וגם נאה מקיימים. על מדינת ישראל ועל ממשלת ישראל לקום ולעשות מעשה.

ארצות-הברית לא עשתה דבר, בריטניה לא עשתה דבר, וגם צרפת, שנשיאה מדבר על כוח התערבות, טרם עשתה דבר. גם המדינות המוסלמיות לא עושות דבר. עלינו לקום ולעשות מעשה לפני כולם, משום שדווקא אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו את הלוקסוס של השתיקה והעדר המעשה.

על ממשלת ישראל לשלוח לטובת המוסלמים עזרה רפואית, אחיות וצוותי רופאים. על מדינת ישראל, עם גופים ממסדיים וחץ-ממסדיים, לשלוח למוסלמים בגדים, מזון, שמיכות ונעליים וכל דבר מועיל אחר.

אדוני היושב-ראש, בזמננו קלטנו וייטנאמים חסרי כול, והראשונים שבהם הגיעו לעפולה עירי בימים שכינת שם כראש עיר. כיום עלינו לקלוט מוסלמים מבוסניה עד עבור זעם.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

קלטנו גם בוסנים.

עובדיה עלי (הליכוד):

נכון, גם קלטנו בוסנים בתקופה מסוימת.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

עובדיה עלי (הליכוד):

כבוד השר, כשאתה תנאם כאן, יכולת ההתבטאות שלך טובה משלי ותוכל להוסיף מה שתרצה. אבל המקבילה שאמרתי היא נכונה, ואני לא חושב שזה דבר שאיננו ממין העניין. בהמשך דברי רציתי להתייחס גם לכך שבזמנו קלטנו קבוצה קטנה של בוסנים ואתה עמדת אז בראש המבצע. אבל מובן שכוונתי היא עתה לזמן מוגבל. אני כמובן מברך על כל מה שנעשה, אבל לא נעשה די.

אדוני היושב-ראש, לסיום, שר ההגנה הבריטי, בהתייחסו לבעיה הבוסנית, אמר: אנחנו לא בביזנס של המלחמה בבוסניה; אנחנו לא בביזנס של מחוות. אנחנו עשינו רק את מה שמעשי, והכי מעשי היה לא לעשות כלום. זה ממש כך. אלה דבריו. אבל אנחנו, שלמדנו על בשרנו את כל זה, לא רשאים לומר את הדברים האלה. בוסניה היא כן הביזנס שלנו, כפי שהיא צריכה להיות של כל העולם.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת עובדיה עלי. חבר הכנסת אליעזר זנדברג. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

עובדיה עלי (הליכוד):

השר שריד, אם לא היית קורא את קריאת הביניים הייתי מגיע לקטע של קליטת הבוסנים ושל חלקך בזה.

היו"ר ש' וייס:

דווקא את הקטע עליך אני קצצתי לו, ולכן אני מוסיף.

עובדיה עלי (הליכוד):

למה לך שזה ייכלל דווקא בדברייך?

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כולנו צפינו במראות האימה אשר הועברו אלינו בשידורי הטלוויזיה בצבעים חיים וכללו תיאור מצמרר של הנעשה היום בבוסניה.

אני סבור שאין אדם אשר לבו לא נחמץ ונפשו לא יוצאת כשהוא קורא בעיתון על נשים המתאבדות על מנת שלא יהפכו למכשיר לסיפוק תאוה של חיילים, על ילדים וזקנים שמוצאים להורג, על אחרים שמענים אותם, שכורתים את אוזניהם, על גברים שנלקחים לבלי שוב.

כל זה קורה לא באיזו מדינת עולם שלישי מתפתחת, במקום נידח. כל זה קורה באירופה, קרוב אלינו, במקום שאמור להיות מקום תרבותי.

עולה השאלה מה עושות אומות העולם. ב"תכל"ס" הן לא עושות דבר. אני פגשתי לא אחת חברי פרלמנטים מאירופה במסגרת כינוסים שונים. בכל פעם עולה שאלת יוגוסלביה, שאלת בוסניה, ואני שומע על דיונים, על החלטות, על סימפוזיונים, על גינוי. אבל "תכל"ס", מבחינה מעשית, לא נעשה דבר.

אם המצב הזה יימשך, כולנו יודעים לאן עלולה להוביל את התושבים המוסלמים של בוסניה הדרך שהסרבים נוקטים. אבל עד שיתארגנו האו"ם או הצבא, עד שתתקבל בכלל החלטה לארגן אותו, להביא אותו ולהפעיל אותו, האם לא יהיה מאוחר מדי?

אי-אפשר שלא לנסות ללמוד כדוגמה ולקח לכוח וליכולת ההשפעה של כוחות זרים שם – על חששות שיכולים, חלילה, להיות רלוונטיים גם כאן. הנה, רוצים להציב כוח זר שישמור על השלום; מביאים חיילי או"ם ומאומה לא קורה. פונים לאמריקנים, ובהחלטה שקשורה למדיניות שלהם אומר נשיא ארצות-הברית: בשלב הזה לא נתערב.

עמי אירופה השכנים לא עושים דבר, למעט הצרפתים שמנסים לדחוף קדימה לפעולה, אבל לא מצליחים, ככל הנראה, בגלל ההתנגדות של השותפים האחרים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש ניגודי אינטרסים בתוכם.

אליעזר זנדברג (צומת):

אתה בא ואומר לעצמך: 50 שנה חיו האנשים האלה ביחד, בשותפות, מוסלמים ונוצרים. פעמיים הם עברו מלחמת חירות – האחת מעול הנאצים, השנייה מעול המשטר הקומוניסטי. אחרי 50 שנה של חיים ביחד, אחרי 50 שנה, כשהם צריכים להיות שותפים ולהבין את הכדאיות והרווח של חיים משותפים בשלום, זה מה שקורה.

האם אנחנו לא צריכים לפחות לנסות וללמוד מכך שיש לחשוש מאוד מפני מצב שבו אנו, חלילה, ניקלע לסיטואציה דומה? האם אנחנו לא צריכים לשאול את עצמנו שמא אנו עלולים לשלם מחיר כבד של טעות, אם המדיניות של ממשלת ישראל תביא אותנו למצב שבו כוחנו לא יעמוד לנו להתנגד?

ואנחנו לא בוסניה, שבה שני עמים נלחמים, שתי מדינות שכנות נלחמות זו בזו. באזורנו יש למדינות ערביות אינטרס ללבות את הסכסוך ולהמשיך בו – ואני מדבר על המדינות הקיצוניות.

אלה סימני שאלה נכבדים, ואני משאיר אותם פתוחים, אדוני היושב-ראש. אני מבקש מהשר שריד, שלא נמצא כאן, להתייחס בעיקר לנקודה אחת, שבה אני מסיים.

היו"ר ש' וייס:

השר שריד היה כאן כל הזמן, אולי הוא יצא לשנייה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני אפנה אליו גם אחר כך. זו שאלה קונקרטית הנוגעת למצב היהודים שם היום, והייתי מצפה כי השר יתייחס בדברי תשובתו גם לנקודה זו, שהיא כואבת ומדאיגה אותנו.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אליעזר זנדברג. עכשיו, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

אני רק רוצה להזכיר, אם זה חשוב מבחינה היסטורית, שלא היתה שם מלחמה נגד הקומוניזם.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני דיברתי על שחרור מקומוניזם, לא על מלחמה.

היו"ר ש' וייס:

הקומוניסטים עמדו בראש הלוחמים נגד הנאצים. התקופה העיקרית שבה היתה שם שותפות וכנראה לא היתה שפיכות דמים היתה כשטיטו, המנהיג הקומוניסטי, איכשהו הדביק אותם.

אליעזר זנדברג (צומת):

לא אמרתי מלחמה, אמרתי שחרור מעול הקומוניזם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אמרת, אמרת מלחמה.

היו"ר ש' וייס:

נשאר את זה להיסטוריונים.

בבקשה, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה על הדברים שאדוני היושב-ראש העיר לגבי הדיוק ההיסטורי.

היו"ר ש' וייס:

לא בתור יושב-ראש, בתור מורה, לא פה, אלא בעבר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אנחנו דנים היום בנושא על רקע התמונות הנוראות שצפינו בהן, בזוועה של טיהור אתני, של טרנספר של נשים, ילדים וזקנים, של התעללות באוכלוסייה שלמה, של אונס נשים. בשלב הזה זו היתה אוכלוסייה מוסלמית שגורשה באכזריות בלתי רגילה על-ידי כוחות סרביים-בוסניים, מתחת לאפם של כוחות האו"ם. אבל גם בעבר, בהיסטוריה של שלוש שנות מלחמת האזרחים העקובה מדם הזאת, היו מעשי התעללות מצדדים אחרים. לכן אנחנו נמצאים היום בשלב שבו הזעם והכאב על הטרנספר ועל ההתעללות באוכלוסייה האזרחית מעלים שאלות, גם היסטוריות וגם אקטואליות.

אני זוכרת, שכאשר החל הפירוק של יוגוסלביה למרכיביה השונים, על כל התוצאות האיומות של פירוק של אוכלוסייה מעורבת, עם הרבה מאוד נישואים בין דתות ובין עמים, היתה אז אמירה, שהמהלך הזה הוא מהלך של זכות הגדרה עצמית, של דמוקרטיה וכו', ברוח הדברים שאמר פה לפני חבר הכנסת זנדברג.

אני רוצה לומר, שבפועל כל העניין החל, והייתי אומרת קיבל תאוצה, עם ההתמוטטות של המשטר הסוציאליסטי, שאיחד, גיבש וליכד, בעקבות הניצחון על הפאשיזם במלחמת העולם השנייה, את העמים של יוגוסלביה. אבל היתה גם מעורבות ישירה ועקיפה של נאט"ו, ובמיוחד של גרמניה, שדחפה ודרבנה, והיא עשתה את זה, למשל, על-ידי הכרה; היא היתה המדינה הראשונה שהכירה בעצמאות של המדינות אשר הרכיבו את יוגוסלביה, ובכך היא ביטאה, לדעתי, לא רק מהלך דיפלומטי, אלא גם מהלך מרחיק לכת של מדינה שהיתה בעבר מעצמה ורואה ביוגוסלביה וגם ברוסיה – אבל במקרה הזה, ביוגוסלביה – שטח השפעה שלה. לכן אני חושבת, שהדבר האחרון שאנחנו כבני-אדם, כשוחרי חירות, כשוחרי זכויות האדם, צריכים לשמוח עליו זו התמוטטות יוגוסלביה, שהיתה קיימת בעבר.

בקשר לתנאים הנוכחיים של שפיכות הדמים הנוראה, ודאי שאנחנו, שחיים בישראל, לא יכולים להיות מעורבים באופן מיידי במה שקורה שם, אבל אני חושבת שנחוץ שילוב בין הגנה מרבית של האו"ם על האוכלוסייה האזרחית לבין חלוקה ברורה של השטח, במקרה הזה – בין שתי הקהילות, המוסלמית והסרבית. לא שאני שמחה על המדינות והמיני-מדינות שקמו בשטחה של יוגוסלביה לשעבר, אבל עובדה היא שבשטח שנקרא היום יוגוסלביה החדשה, ובשטח שנקרא קרואטיה וכו' יש היום צורה כלשהי של חיים נורמליים. לכן חשוב גם, לדעתי, לבטל את האמברגו המוטל כעת רק על הצד המוסלמי.

בסיום אני רוצה לומר, שהתפרסמו בעבר ידיעות על משלוחי נשק שהגיעו מישראל, בצורה עקיפה, לכוחות הסרביים שלוחמים בשטחה של יוגוסלביה. אני לא יכולה להביע דעה לגבי מהימנות הידיעות האלה, אבל אני רוצה להביע רצון, משאלה ותביעה מהממשלה שלא למכור נשק, אם בכלל מישוה חושב על זה, לצדדים הלוחמים בבוסניה, אבל אני בהחלט מצטרפת לקריאה שהושמעה פה לפני למען משלוח סיוע הומניטרי-רפואי לפליטי הטיהור האתני, שמפוזרים גם בבוסניה, אבל גם ברחבי יוגוסלביה לשעבר. גם בסרביה, שהיא היום יוגוסלביה החדשה, יש הרבה מאוד פליטים. גם בקרואטיה יש הרבה מאוד פליטים. אני חושבת, שסיוע הומניטרי הוא חובתנו המינימלית, גם כבני-אדם, ובמיוחד כמי שחוו את החוויה הנוראה של העם רדוף, עם שעבר טרנספר וטיהור אתני ועם שהיה עם של פליטים במלחמת העולם השנייה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חבר הכנסת יוסף בא-גד, ואחריו – חברת הכנסת נעמי חזן. חבר הכנסת טלב אלסאנע ביקש להיות אחרון הדוברים, ועם זה לעולם אין לי בעיה – להזיז לאחר.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, לפעמים קריקטורה שווה יותר מאלף מלים. הקריקטורה שהתפרסמה בעיתון "הארץ" אומרת הכול. הקריקטורה לוקחת את ה-UNO והופכת את זה ל-O - UN, אפס גדול.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני הבינותי שאסור לעשות כאן שימוש במוצגים.

היו"ר ש' וייס:

כן, זה נכון, אני לא שמת לב.

יוסף בא-גד (מולדת):

רגע, אלה מוצגים?

היו"ר ש' וייס:

לא.

שאול יהלום (מפד"ל):

אסור להראות קריקטורה?

יוסף בא-גד (מולדת):

סליחה, אסור להראות קריקטורה? השנאה עוברת כל גבול. זה מוצג?

היו"ר ש' וייס:

רק רגע, חבר הכנסת בא גד. אני אפתור את זה, רבותי.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אביא לך מוצג אמיתי, כדי שתדעי מה זה מוצג אמיתי.

היו"ר ש' וייס:

רגע, רבותי, אני אפתור את זה. כבר היו מקרים רבים מאוד שחברי הכנסת הביאו קטעי עיתונות וכן הלאה. את זה לא מוסרים לפרוטוקול, אלא הוא יכול להראות איזה קטע עיתונות.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מבקש שתחזרי בכך ממה שאמרת. זה לא יפה. זו סתם שנאה ללא צורך.

היו"ר ש' וייס:

לא, היא פשוט לא רוצה שתפגע באו"ם. יש לנו בכל זאת נציגות באו"ם.

יוסף בא-גד (מולדת):

אבל לא אני פוגע, עיתון "הארץ" פוגע.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, בואו נעבור הלאה. אני אעביר את זה לדיון מעמיק בוועדת הכנסת, האם הצגת עיתון היא מיצג. תסיים.

יוסף בא-גד (מולדת):

UN שווה 0, ובמאמר מערכת: מינכן של ארצות-הברית. הכישלון של מינכן חוזר על עצמו, אבל הפעם לא לצ'מברלין, אלא לארצות-הברית. אני אומר, חס וחלילה, שהדבר יחול עלינו, על מדינת ישראל. מעזים פה לעשות הסכמי שלום, כבוד השר, ולדבר על חיילים אמריקנים. לא הספיקה לנו וייטנאם? אנחנו לא רוצים פה שום חייל זר. אנחנו נשמור על עצמנו, נילחם על זכויותינו. לא צריך עזרה של אף אחד, רק בסיעתא דשמיא, ובלבד שלא תפקירו אותנו, שלא תפקירו.

היום הוא יום קשה לעם ישראל. נאמר אצלנו במקורות: יום שלישי הוא יום טוב, יום שהוכפל בו "כי טוב". בכל יום בריאה בחומש בראשית נכתב פעם אחת "כי טוב"; ביום שלישי נכתב פעמיים "כי טוב". אבל אתמול היה יום שלישי שחור. לא רק שלא הוכפל "כי טוב" אלא, רחמנא ליצלן, יום שלישי שחור, עם האסון האווירי – ולא תעזור לנו שום נחמה, שהיתה זו טעות אנוש, כדברי ראש הממשלה – עם האסון של הרג שני בחורי הישיבה, אוהד בכרך, שהיום הייתי בהלווייתו – והטרגי הוא שהוא נכדו של יוסף בכרך, השם ייקום דמו, שנהרג בין בית-הכנסת "ישרון" לבין גן-העצמאות של היום מכדור של ערבים – ואורי שחור, השם ייקום דמו, נכדו של בנימין שחור, שהיה ממקימי תנועת המפד"ל.

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת.

יוסף בא-גד (מולדת):

חבר הכנסת, בוודאי.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בא-גד, נא לסיים.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה משום שהיה ויכוח בהתחלה על משהו שהיה דומה למיצג.

ואחר כך בא האסון של ערד, אף שזה קרה בימי בין-המצרים, ועל זה הייתי צועק, אבל כולנו עם המשפחות השכולות, וחבל שעושים דברים כאלה.

לכן אני אומר שצריך להתעורר בתשובה. אי-אפשר מצד אחד לחשוב על החזרת קבר יוסף וקבר רחל, ומצד שני לראות אסונות שבאים עלינו כחטף. כאשר הולכים להפקיר את עם ישראל לאו"ם, האו"ם הפרובלמטי, שנכשל בכל מקום שהוא התחיל בו, צריך לדעת להפסיק עם המחשבות. לא רוצים פה צבא זר, גם לא אמריקנים. תנו לנו לנהל, בעצמנו, אבל אל תעשו טעויות היסטוריות שלא יהיה אפשר לתקן אותן.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברת הכנסת נעמי חזן, ואחריה – חבר הכנסת משה גפני.

נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו מטפלים כבר שלוש שנים בנושא של טיהור אתני בבוסניה. בדיוק לפני שלוש שנים ראינו בפעם הראשונה את מראות הזוועה בבוסניה, כאשר בוסנים נרדפו, נשים נאנסו, גברים נעלמו, בגלל דתם, בגלל מוצאם הלאומי.

לפני שלוש שנים ארגנו כל ארגוני הנשים במדינת ישראל עצומה גם לראש הממשלה וגם למזכ"ל האו"ם בוטרוס ראלי, כדי לדרוש התערבות בין-לאומית מיידית נגד המעשים הנוראים הללו.

גברתי היושבת-ראש, אני שמחה מאוד שהשר לאיכות הסביבה יוסי שריד משיב על ההצעות הללו לסדר-היום, כי לפני שהוא מונה לשר, לפני שלוש שנים, הוא נקט יוזמה, ובאישורו של ראש הממשלה הוא נסע לסרייבו ואומנם הביא כ-100 פליטים מבוסניה למדינת ישראל.

המלחמה הזאת נמשכת. בשבועות האחרונים אנחנו עדים שוב למעשים של טיהור אתני, שעומדים בניגוד מוחלט לערכי היסוד של מדינת ישראל, שזכויות אדם וזכויות אזרח ושוויון ויכולת יישוב סכסוכים בדרכי נועם – – –

משה גפני (יהדות התורה):

ערכי היסוד של העם היהודי.

נעמי חזן (מרצ):

תודה, חבר הכנסת גפני. זה המשפט הבא שלי.

– – – ובניגוד מוחלט לערכי היסוד של העם היהודי ושל ההיסטוריה היהודית, במיוחד במאה ה-20.

אנחנו נדרשים שוב לעמוד בחזית של העולם הנאור נגד מעשים מהסוג הזה. מדובר לא רק באמברגו טוטלי, מוחלט, צבאי, אבל מה שאנחנו צריכים לשאול את עצמנו זה איך מדינת ישראל, כיצד מדינת ישראל, היום, עומדת בחזית של העולם הנאור לנוכח מעשים של טיהור אתני?

אדוני השר לאיכות הסביבה יוסי שריד, הייתי רוצה להציע, מעבר למהלך שכבר נעשה, של גינוי, שני צעדים קונקרטיים ומיידיים, כי אנחנו חייבים להוביל את המהלך ההומניטרי; אנחנו, מדינת ישראל. המהלך האחד – הוצאנו לרואנדה סיוע הומניטרי, גם לאנגולה תכננו, אבל לבוסניה עדיין לא, ואנחנו צריכים להיות בשטח בראש המגישים את הסיוע ההומניטרי. אנחנו, מדינת ישראל, כצעד ראשון.

מהלך שני, מהלך שמתבקש מההיסטוריה שלנו במאה ה-20. בקונגרס אוויאן, ב-1936, הוחלט להקים מקלט לילה לבורחים, לנרדפים, על בסיס דתם; אז דובר בעיקר ביהודים, ואף אחת ממדינות העולם לא הובילה את המהלך. אבל, אנחנו יכולים להציע, בשמנו, ולהוביל את המהלך של מקלט לילה, לפתוח את שערי מדינת ישראל לפליטים עד תום הקרבות בבוסניה. אם נתחיל את המהלך ונדרוש ממדינות אחרות שיעשו מה שלא עשו עבור העם היהודי בסוף שנות ה-30 ובשנות ה-40 – ייתכן מאוד שאנחנו לא עשינו את שלנו במקרה הזה.

שני המהלכים האלה נדרשים, אדוני השר לאיכות הסביבה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת משה גפני, ואחריו – אחרון, חבר הכנסת טלב אלסאנע.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר, אני רוצה להקדים ולומר בקשר למה שאמרה חברת הכנסת נעמי חזן, שערכי היסוד של העם היהודי, לא במאה ה-20 – – –

נעמי חזן (מרצ):

אמרתי, גם.

משה גפני (יהדות התורה):

אמרתי, בעיקר במאה ה-20. ערכי היסוד של העם היהודי קיימים מאז היותו לעם, כשהעולם היה אז נאור – עובד אלילים. הוא ירש את ערכי היסוד מאבותיו, מאברהם, יצחק ויעקב. זה הנושא של קדושת החיים של כל יהודי, של כל עם ושל כל מי שנברא בצלם אדם, בצלם אנוש, בצלם אלוקים.

מה שאנחנו רואים היום – רצח עם על רקע אתני, טרנספר בכוח, בזוועת עולם, מה שנעשה בבוסניה, באירופה, לא בסוף העולם, מקום שאיש לא רואה ואיש לא יודע. זה קרוב למדינות שאנחנו קוראים להן המדינות הנאורות, שאנחנו רוצים לחקות אותן, צרפת, בריטניה, גרמניה החדשה, וארצות-הברית

מעל כולן, מדינות העולם המתורבת, הנאור, שבכוחן, בכוחנו אנחנו לא יכולים לפתור את הבעיה הזאת. אנחנו עם קטן, אנחנו מדינה לא חזקה, מדינה שנלחמת על קיומה, אבל מדינות העולם החזקות, הגדולות, שרואות מול עיניהן, בחצר ביתן הן רואות רצח-עם, רצח של גברים, השפלת כבודן של נשים, ילדים, הכול רואים את זה, זה לא סוד, זה קורה מול עיני העולם, והעולם שותק.

האו"ם, שאנחנו מתחילים לדבר עליו כמי שישלח כוח לרמת-הגולן, או שיבוא לעשות כאן איזה סדר, אותו או"ם עלוב, ששלח לשם כוחות שנמצאים במעצר אצל הסרבים, ברצונם עוצרים אותם, ברצונם משחררים אותם, האו"ם הזה נמצא שם. בושה וחרפה לעולם המתורבת.

אני גאה להיות בן לעם שהוא עם לבדד ישכון, שהוא עם אחר. תמיד היינו נרדפים, אבל לעולם ומעולם לא היינו רודפים. נלחמנו על קיומנו בכל השנים, בכל התקופות, אבל אנחנו לא יכולים, גם מחמת החינוך שקיבלנו, גם ממה שטבוע בדמנו, אנחנו לא יכולים לראות את מה שנעשה בבוסניה.

אני מסיים, גברתי היושבת-ראש.

אדוני השר, אתה, כמעט יותר מכל אחד אחר, קרוב היום, מטבע הדברים, אתה גם מעורב בנושא הזה של בוסניה, אבל גם בנושא השיחות עם המוסלמים, עם המדינות השכנות אלינו. המדינות המוסלמיות שותקות. איך קורה דבר כזה? היה עולה על דעתנו שאחינו, עצמנו ובשרנו, היו נרדפים כך באיזה מקום בעולם והיינו שותקים? לא היינו הופכים עולם ומלואו? היינו יכולים לשבת על כיסאותינו ולנהל מדינה בשקט? איפה כל המדינות המוסלמיות? הרי אתם, עם האנשים האלה, אנחנו רוצים לחיות בשותפות, לעשות שלום. קהו חושיהם? כל מה שמעניין אותם זה המלחמות אתנו והחבלות והטרור. המוסלמים נרצחים בבוסניה, היכן הם? היכן כל המדינות המוסלמיות? אני הייתי מציע לשאול אותם את השאלה הזאת, לזעוק, להתריע. כבנים לעם היהודי, לשאול, היכן אתם? הרי יש לכם כוח, יש לכם נשק, יש לכם כסף – למה אתם שותקים? תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע. לאחר מכן ישיב השר יוסי שריד בשם הממשלה. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מה שמתרחש בבוסניה הוא לא בעיית הבוסנים בלבד, אפילו לא בעיית הבוסנים בכלל. זו בעיית העולם, זו בעיית בני האדם, זו בעיית המוסר, שהפך להיות מוסר חומרני. האינטרסים הכלכליים הם המצפון של העולם, המצפון של הפוליטיקאים והמצפון של המנהיגים שבעולם. אילו היה בבוסניה נפט, היינו רואים את הצעקה שקמה בשם זכויות האדם, היינו רואים את העולם הצבוע, איך הוא נזעק ומזדעק כדי להגן על חייהם ועל הנפשות שחיות בבוסניה.

ילדים נהרגים ונרצחים, רבבות נשים נאנסות, לוקחים גברים בשבי ומחסלים אותם. ניקוי אתני, פעולות ג'נוסייד, וכל העולם עומד חירש, לא שמע, לא ראה. הם לא יכולים להגיד שלא ידענו. לדעתי, מה שמתרחש בבוסניה זו שואה שנייה. יש כאן פושע נאצי לדעתי לא פחות מהיטלר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מסכים במאה אחוז למה שאתה אומר, אבל בכל זאת, לשאלה של חבר הכנסת גפני היה טעם מסוים. ברור שזו בעיה של כל העולם.

היו"ר ע' מאור:

לא כדאי להשוות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

דבריו של חבר הכנסת גפני צודקים. אני רק יכול להגיד שהייתי רוצה לשמוע צעקה ביתר שאת מהעולם המוסלמי. לצערי, אני יכול להגיד שהתחושה הפכה להיות גם של סולם ערכים. מבחינה ערכית יש אצל המוסלמים הזדעקות לעזרת אחים. כאשר אומרים ג'יהאד, מדי פעם מבינים כאילו זה ג'יהאד נגד היהודים או במצב של הכיבוש בגדה המערבית. ג'יהאד בא לפעמים כדי להגן על האחים המוסלמים. ואם יש מקרה מיוחד שצריך להעלות בו את המושג הזה, זה המקרה הזה. עם שלם עומד בפני הכחדה, בפני מעשה ג'נוסייד, בפני חיסול.

אני הייתי מצפה ממדינות האסלאם, ממדינות ערב, שיעמדו בראש החץ, בחוד החנית, כדי להעמיד את הפושע הסרבי במקומו.

אנחנו רואים את העולם יוצא בהצהרות, מטיף מוסר לקורבן. ויותר מזה, אתם יודעים, רבותי, שיש איסור לספק נשק לבוסנים המוסלמים? אתם יודעים שיש איסור לספק להם נשק? אתם יודעים שאם מדינות מוסלמיות רוצות לספק להם נשק הן מפירות החלטה בין-לאומית, החלטת האו"ם? איזה או"ם זה? איזו החלטה זו. לדעתי, זה הופך את האו"ם לשותף פעיל, אקטיבי למעשי הפשע והרצח.

לדעתי, זו בושה וחרפה שתירשם בהיסטוריה כדגל שחור של התקופה הזו, של הימים האלה. אני סבור שמדינת ישראל לא יכולה לעמוד בשקט ולא יכולה להסתפק בהפניית אצבע מאשימה, אם אל מועצת הביטחון, שאוסרת לספק נשק למוסלמים בבוסניה, ואם אל המוסלמים, שלא הזדעקו כדי לסייע בידי אחיהם המוסלמים. דרושה עמדה ברורה ונחרצת מצד הממשלה הישראלית נגד הפשעים הנוראיים שמתבצעים לנגד עינינו. עצם העובדה שאנחנו רואים ויודעים ולא נוקפים אצבע, ולא עושים את כל המאמץ הדרוש כדי למנוע הימשכות הפשע הזה, אני חושב שבעתיד נכה על חטא. לא צריך להסתפק בהצהרות, צריך יוזמה פעילה בתחום הזה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את השר יוסי שריד להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, משום שאני משיב בשם הממשלה, אני לא אומר לכם את כל מה שהייתי אומר והייתי רוצה לומר בנסיבות אחרות.

ממשלת ישראל, עם כל עם ישראל וכל אזרחי ישראל, נחרדת עד עומק הנפש מן המתרחש בבוסניה. הזוועה והפלצות רק גוברות לאחר הכיבוש הברוטלי של האזור המוגן כביכול בסרברניצה. הכיבוש היה כרוך בהוצאות להורג, באונס, בעינויים, בגירוש המונים.

ממשלת ישראל, הכנסת, כולנו מגנים בכל לשון של גינוי את הסרבים של בוסניה על הטיהור האתני ועל פשעי המלחמה שמצטרפים לרצח-עם.

כמה מן הדוברים ביקשו ללמוד לקחים ממה שקורה בבוסניה, וגם אני אומר מה הם לקחי. הלקח האחד – טרנספר; כל טרנספר הוא נורא, הוא בלתי נסבל, אסור להשלים אתו והוא ראוי להוקעה.

סאלח סלים (חד"ש):

מה נעשה עם הטרנספר שלנו פה?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

כל טרנספר. גם לך יש לי מה לומר על ההשוואה האומללה שלך.

סאלח סלים (חד"ש):

אני לא השוויתי.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

על מה שאמרת בהתחלה. לו זה היה המצב בבוסניה – – –

סאלח סלים (חד"ש):

לא השוויתי.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לא השווית, אז נחה עלי דעתי.

סאלח סלים (חד"ש):

אני דיברתי על חבר הכנסת ביבי.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

היה נדמה לי לרגע שהשווית. בסדר, בסדר. אני רושם לעצמי את הודעתך במידה עצומה של שביעות רצון.

אני חוזר ואומר, הלקח הראשון – כל טרנספר ראוי להוקעה. הלקח השני – לכוחות או"ם – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

כדאי שתזכור שכאן היה כפר ערבי שטרונספר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לכוחות או"ם, לכוחות בין-לאומיים בכלל יש ערך רק אם נוכחותם היא לרצונם של הצדדים הנצים ובהסכמתם. רק אם שני הצדדים מעוניינים בשירותים הטובים של הכוח הבין-לאומי מתקיים התנאי ההכרחי להצלחתו של הכוח. אם צד מן הצדדים או כל הצדדים לא מעוניינים בנוכחות הבין-לאומית, הכוח הוא חסר אונים והסיכוי שלו להצליח הוא קלוש ואפסי.

הלקח השלישי – מדינה, כל מדינה מוטב לה שתישען על כוחה שלה, על כוח המגן וההרתעה שלה, ולא תסמוך על אחרים ולא תהיה סמוכה על שולחן הדיונים הבין-לאומי. לפעמים אני מתרשם, שעל השולחן הזה לא בהכרח מונח אבזר מאוד חשוב כמו שעון. גורלה של כל מדינה מופקד בידיה, בראש ובראשונה בידיה.

הלקח הרביעי – מלחמות אזוריות לא נפתרות באמצעות אחרים אלא באמצעות הצדדים הלוחמים עצמם, בדרך של משא-ומתן ישיר, ולא בדרך של מתווכים.

הלקח החמישי – וגם הוא לקח חשוב מאוד בעיני, החשוב מכולם – מדינות דו-לאומיות או מדינות רב-לאומיות הן מתכון בדוק, מרשם בדוק לפורענות מתמדת, שאין ממנה מוצא. אין הצלחה אחת בכל העולם, מסוף העולם ועד סופו, של מדינה דו-לאומית או מדינה רב-לאומית.

יש שגרת לשון, כאילו זה בסדר, האמת שגם לא כל כך אכפת לי, אבל אני לא כל כך בטוח שהוגן לדבר על שתיקת העולם. יש אצלנו עכשיו מליצה כזו, "שתיקת העולם". אני אומר לכם למה אני לא כל כך בטוח שזה נכון, כי מדינות שונות איבדו חיילים רבים בניסיון להתערב ולהביא להרגעה בבוסניה. אני חושב שההגדרה היותר-נכונה היא, שהעולם לא שותק אלא הוא פשוט לא יודע מה לעשות. הוא לא יודע מה לעשות כאשר נכנס השד הזה, שהוא תערובת של שד אתני, לאומי, לאומני, דתי. כשהוא נכנס בצד זה ובצד זה ובשני צדדים – מי יכול בכלל להוציא את השד הזה? ומה יעשו כל המדינות שם מול עמים שאתמול היו שכנים והיום הם נתקפים ממש בחמת רצח, נוהגים בשיגעון ומשספים זה את גרונו של זה?

חברי הכנסת, ממשלת ישראל וארגונים יהודיים בעולם – קודם כול, אני צריך להזכיר את ארגון ה"ג'וינט" – לא עמדו מנגד. מדינת ישראל קלטה כאן פליטים. אני רוצה להזכיר בצער, שכאשר מדינת ישראל קלטה כאן פליטים מבוסניה היא הואשמה, גם על-ידי חוגים בתוך הבית הזה, ביחסי ציבור. אני מניח שהחוגים האלה שהאשימו אז את מדינת ישראל ביחסי ציבור, כאשר היא ואולי כמעט רק היא קלטה פליטים, אני מניח שהחוגים האלה מצטערים על כך עכשיו.

מדינת ישראל שלחה בשעתה סיוע הומניטרי לאזורי הקרבות. הפליטים הבוסנים כאן בארץ קיבלו לפני שלושה חודשים מעמד של תושבי קבע, והם היום אזרחים לכל דבר בתוכנו. רע להם, כי הם פליטים והם רחוקים מן הבית והם רואים מה קורה בבית, אבל אצלנו כאן טוב להם.

חבר הכנסת מודי זנדברג הזכיר את יהודי בוסניה, יהודי סרייבו. אני רוצה לומר, לך, שרוב יהודי סרייבו, הרוב המכריע, ולא רק יהודים, חולצו מסרייבו ומסביבתה בכמה מבצעי הצלה שנערכו בשנתיים האחרונות. מי שלא יצא – לא רצה לצאת. רק מעטים מאוד עוכבו.

ממשלת ישראל – אני לא יכול לומר עכשיו יותר מזה – בוחנת עכשיו אפשרויות שונות לסיוע הומניטרי נוסף. אנחנו, מדינת ישראל, לא עומדים מנגד, לא בבוסניה ויורשה לי לומר, גם לא ברואנדה.

נפלה בחלקי הזכות – מישהו יכול לומר החובה, אני אומר החובה – נפלו בחלקי החובה והזכות הגדולה לעמוד בראש המשלחת גם לרואנדה וגם לבוסניה. אנחנו איננו עומדים מנגד.

עם זאת, ברור לחלוטין כי במקום שקצרה בו ידה של כל הקהילה הבין-לאומית, ודאי שישראל לא תוכל להושיע. גם לא נוכל – והדברים צריכים להיאמר בבירור – לסכן בחורים שלנו במלחמת אזרחים מטורפת, שממאנת להירגע.

כמיטב יכולתנו, בעצמנו או בשיתוף עם אחרים, נבדוק כל דרך, בימים הקרובים, כדי לקיים כל נפש. תודה רבה, גברתי.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני השר, האם אדוני השר יודע מה מצבו, מה גורלו של בית-הכנסת המפואר שם, שהוא גם מונומנט היסטורי חשוב?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

יש שם עוד נכס ידוע – הגדת סרייבו, שלא מזמן הוצאה ממקום מסתור. היא במקום מבטחים – אני מקווה מקום מבטחים, מי יכול לדבר על מקום מבטחים במקום תלאובות כזה. אני לא יכול לומר לך מה קרה ממש בימים האחרונים, אבל, ככל שהיה ידוע גם בית-הכנסת נפגע. רוב הקהילה שם, במבצעי הצלה שחלקם ידועים וחלקם לא ידועים, הרוב המכריע הוצא. אני חוזר ואומר: מי שלא יצא – לא רצה לצאת. אני לא שופט, אני לא מחווה דעה; מי שלא יצא – לא רצה לצאת. מעטים מאוד עוכבו. גם העניין הזה נבדק עכשיו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. מה הצעתך, אדוני השר, האם דיון במליאה? להעביר לוועדה? להסתפק בדברך?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אם יסתפקו בדברי, אני – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להזכיר שכבר דנו בנושא הזה. אני חושב שזה היה במסגרת הצעות לסדר-היום של חבר הכנסת זאבי ושלי. גם אז השר שריד השיב על הצעות בנושא בוסניה והפליטים שהובאו ארצה. נקבע שיתקיים דיון במליאה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גם אני העליתי את הנושא של – – –

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אתם אומרים שנקבע דיון במליאה בנושא. אני מבינה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני מסתכל עכשיו ברשימות.

אליעזר זנדברג (צומת):

היו"ר ע' מאור:

דיון במליאה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

דיון במליאה.

היו"ר ע' מאור:

אתה מסכים שיתקיים דיון במליאה.

שני חברי כנסת ביקשו להתייחס להצעות. חבר הכנסת אברהם רביץ, בבקשה. דקה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, כבוד השר, קודם לכן ציין השר כמה דברים שהוא למד מהטרגדיה בבוסניה, שישה דברים. אני חושב שאנחנו צריכים ללמוד עוד דבר אחד: שהאדם באשר הוא יכול להפוך חיית השדה, ואפילו גרוע מחיית השדה. מה שקורה שם, ולא משנה מהי הסיבה, מעיד כי אדם יכול אכן לרדת עד תהום רבה.

אני חושב, גברתי היושבת-ראש, שחשוב שהעם היהודי, אשר חווה על בשרו – וודאי שאין לעשות השוואה – יש לנו תפקיד בחברה האנושית, להביא את המסר של המחאה הזאת לאוזני כל עמי התרבות בעולם, כדי לעזע את העולם כולו.

פורמלית ביקשתי להסיר. אני חושב שחשוב מאוד שייערך כאן דיון במליאה, ומהר, לא בעוד שנה או שנתיים אלא בתקופה הקרובה. הייתי ממליץ שהנשיאות תאשר דיון עוד במושב הזה, כדי להתריע, לזעוק, כדי לזעזע את העולם כולו על רצח-עם. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין מבקש להתייחס להצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני אומר, חבר הכנסת רביץ, שאכזריותו של אדם, כשהוא אכזר הוא אכזר לאין שיעור מאכזריותה של חיית השדה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, יש מדינות וחברות הנאבקות על קיומן ויש מדינות הנאבקות על רווחתן. הכול עסוקים בבעיותיהם ואינם עושים את מה שצריך לעשות מול רצח-עם.

אשר לנו, אנו חרדים אבל לא הופכים עולם, כי אנו עסוקים בבעיותינו. גם אנחנו, דור השואה, מגנים, אבל כמעט רק מגנים. זה צריך ללמד אותנו לקח – לא למשכן את עתידנו בשלום שאיננו שלום, בהסדר שאיננו הסדר, בביטחון שאיננו ביטחון. עלינו, עליכם להתעורר מאשלות.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על דיון במליאה בנושא המלחמה המתמשכת בבוסניה. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 20

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

20 תומכים, ללא מתנגדים וללא נמנעים, אני קובעת שההצעות לסדר-היום בנושא המלחמה המתמשכת בבוסניה אושרו. אנחנו נעביר לנשיאות הכנסת, ליושב-ראש הכנסת, את הפנייה לצרף להצעות אלה את ההצעות הקודמות בנושא זה ולהשתדל לקיים את הדיון החשוב הזה במליאה בשבועיים שעוד נותרו עד לפגרה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אם בינתיים תיגמר המלחמה, נותר על הדיון.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מאפשרת תשובה על שאלתא אחת בלבד, של חבר הכנסת ורדיגר. אני מזמינה את שר המשפטים להשיב. מאחר שיש שאלתא אחת, אפשרנו זאת לשר, שהשיב פה היום לאורך זמן רב. לאחר מכן ממשיכים בסדר-היום הרגיל.

אדוני השר, בבקשה.

הצעת חוק למשאל-עם על עתיד הגולן

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר המשפטים ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

פורסם בהרחבה בתקשורת על צוות במשרד המשפטים המגבש הצעת חוק למשאל-העם על עתיד הגולן.

ב-9 בפברואר 1994 פורסם בעיתון "הארץ", שסגן שר החוץ יוסף ביילין אמר, שרבין יתפטר אם ייכשל במשאל-העם על שלום עם סוריה.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה שצוות במשרדך מכין הצעת חוק למשאל-עם נכונה?
2. האם בעקבות דברי מר ביילין תוסיפו למשאל את השאלה על הבעת אמון או אי-אמון בממשלה?
3. האם נכונה הידיעה, כי משאל-העם ילווה בפרסומת מקדימה מטעם הממשלה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

תודה רבה לך, גברתי היושבת-ראש.

1. הידיעה שצוות במשרדי מכין טיוטה של הצעת חוק בנושא משאל-עם נכונה. הצוות, בראשותו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה שלמה גוברמן, מונה על-ידי להכין טיוטת חוק לעריכת משאל-עם בנושא מסוים שייקבע. אין מדובר בהכנסת משאל-העם כמוסד קבוע בדמוקרטיה הישראלית. הכוונה היא לאפשרות, שעליה חזר ודיבר ראש הממשלה, שאם וכאשר נגיע להסכם עם סוריה, ואם על-פי הסכם זה תתחייב ישראל לנסיגה משמעותית בגולן, תביא הממשלה הנוכחית את ההסכם לאישור במשאל-עם.

ראש הממשלה לא ביקש ממני להתחיל בהליכי חקיקה. הצוות הוקם ביוזמתי כדי ללמוד את הנושא מהבחינה המשפטית-המקצועית, שלא בלחץ של אירועים, כדי שנהיה מוכנים מבחינה משפטית, שמא ואם נזדקק להליך חקיקה. אגב, כך אני נוהג בנושאים שונים. זה לא מיוחד לנושא זה.

2-3. מכיוון שהצוות טרם הגיש לי את המלצותיו בנושא, לא אוכל להתייחס, בשלב זה, לשאלותיך באשר לשאלות שיהיו במשאל-העם או לפרסומת שתלווה את משאל-העם. הצוות הוא מקצועי, לא פוליטי, הוא מורכב מאנשי משרד המשפטים. הצוות התבקש לדון בהכנת טיוטת חוק לעריכת משאל-עם בנושא מסוים שייקבע. כלומר, הנושא הספציפי שבו ידון משאל-העם, השאלה שתנוסח במשאל-העם, לא ייקבעו על-ידי הצוות.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת ורדיגר, בבקשה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני השר, לפי ההסבר שלך יש בכל זאת מן האמת בידיעה שהתפרסמה, אולי היא לא היתה מנוסחת נכון. אם כן, אם יש משהו שמתוכנן בעתיד לדבר מסוים, הייתי רוצה לדעת האם גם מתוכנן, לא חשוב אם זה יתבצע או לא, אבל האם מתוכנן או יש חשיבה על משאל-עם בטרם צאת צה"ל ממרכזי ערים ביהודה ובשומרון תוך סיכון חיי המתיישבים?

היו"ר ע' מאור:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תשובתי היא: לא.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר המשפטים דוד ליבאי.

הצעות לסדר-היום

זיהום המים בחדרה

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום – הצעות לסדר-היום מס' 7301 ו-7333. אני מזמינה את חברת הכנסת נעמי בלומנטל להעלות הצעה לסדר-היום בנושא: זיהום המים בחדרה. בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, טרקטור פגע בצינור הנפט המרכזי המוביל נפט מחיפה לגלילות שליד נחל חדרה וכמות גדולה של נפט פרצה וחלחלה אל מי התהום.

צינור הנפט הפגוע נמצא בעומק של כמטר-וחצי; מי התהום באותו אזור הם בעומק של בין 4 ל-7 מטרים, ומשערים שכ-130,000 ליטר נפט נספגו בקרקע ופגעו במי התהום. קרוב לוודאי שנגרם זיהום למים, זאת על-פי ד"ר ישעיהו בר-אור, ראש אגף איכות המים במשרד לאיכות הסביבה. ובהמשך דבריו: למזלנו הדליפה אירעה דרומית לנחל חדרה. אילו היתה הפגיעה צפונית לנחל, עלול היה להיגרם נזק עצום למי נחלי מנשה המוחדרים לתהום ליד קיסריה ומשמשים כמי השתייה של חיפה.

ואם במי התהום עסקינן, הרשו לי לרענן את זיכרוננו הקצרצר ולתהות על קנקנם של מים אלו.

מים הפכפכים המה. במשך עשרות שנים נמצאנו למדים, שארץ ענייה במים אנחנו. חסכנו כל טיפה. לא היה יום שלא דובר בו על סכנת היובש המרחפת מעלינו ומתחתינו. מה לא נאמר לנו? עשרות שנים גשומות לא ירוו את הקרקע הצמאה הנושקת לרגלינו. נציב המים הקודם, בימי שלטון הליכוד, הוקע שוב ושוב על בזבזנותו וחוסר אחריותו בכל שקשור למי הארץ.

אך באו עלינו ימים חדשים, ימים של שתיקה הסובבים את מעיינות הישועה בדמות מים שקטים חודרים עמוק, אך מתהום הנשייה מי ישאבם, האם הירדנים ואולי הפלשתינים?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה ממש שיר.

יוסף עזרן (ש"ס):

שירת באר המים, רק של נעמי ולא של מרים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ומה קורה עם אקוויפר ההר ושאר מי התהום האמורים להרוות את צימאוננו ולהשקות את שדותינו?

דומני שקוצר ראות וקלות דעת הם המניעים את סירת המירוף האצה בסחף אל עבר ויתור על מי הארץ ומקורותיהם, סירת מירוף שאצה בחרבה בשל המים שכבר נגזלו מתחת למנועיה. ואני כולי תקווה, שלא עצירת הגשמים היא שתעצור את סירת הוויתורים אלא עצירת התהליך.

ועל כך אני חרדה, על הזיהום, ולו מקצתו, שיביא אותנו ליובש ולצימאון עולם. אולי לא הייתי חרדה כל כך לזיהום כזה או אחר של מי התהום האלה אילו ידעתי כמה מהם, כמה מן המים האלה עדין נותרו בידינו. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת יורם לס. אחריו – תשובתו של השר לאיכות הסביבה יוסי שריד.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני אשתדל שלא לנגוע בדברי שירה אלא בנושאים מעשיים.

קרה פה אירוע שהוא כוח עליון. הלך אדם מופקר, תושב אחד הכפרים בסביבה, עלה על הטרקטור ובא לגנוב חול. גנבת חול בפני עצמה היא פגיעה בנוף ארצנו. תוך כדי זה הוא פגע בצינור, ומהצינור הזה נשפכו רבע מיליון ליטר דלק. תחשבו רק על המחיר של הדלק.

יוסף עזרן (ש"ס):

מזוט.

יורם לס (העבודה):

זה היה דלק מטוסים, לפי הדיווח.

הדלק הזה, בחלקו, נספג, "העשיר" את מי התהום בחומר שנקרא בנזן, כאשר הבנזן הוא חומר מסרטן. זה האירוע. לא היתה לי שאלה ולא הייתי מעלה הצעה דחופה לסדר-היום לשר לאיכות הסביבה אלמלא, בהמשך הסיפור הזה, פעלו שלטונות החוק באמת בזריזות ראויה לציון, הביאו את האיש לבית-משפט השלום, ואחרי כל הדבר הזה – גנב חול, פגע בצינור דלק, רבע מיליון ליטר דלק, סכנה בריאותית, סביבתית וזיהום – מה היה גזר-הדין שאותו אדם קיבל, תשאלו, חברי הכנסת? בוודאי מגיע לו משהו חמור. הוא קיבל חודשיים מאסר על-תנאי וקנס כספי של 1,000 שקל.

אני שואל את כבוד השר אם בחוקים שהוא ממונה עליהם ועל ביצועם יש סעיפי אכיפה. ואם יש בהם סעיפי אכיפה, האם זה העונש? אני יודע שהשר לא ממונה על בתי-המשפט, ואנחנו שומרים על הפרדה מוחלטת בין הרשויות, ואין בכוונת הדברים להכתיב לבית-משפט מה לעשות. אבל באירוע הזה אין שום נסיבות מקלות. האירוע ברור. גם אם האיש הזה היה רעב ללחם, אז יש לשכת רווחה בכפר-קרע. שום דבר שבעולם לא יכול להצדיק את המעשה הזה. ועל זה הוא מקבל חודשיים מאסר על-תנאי, וחוזר לביתו אחרי כל הסיפור הזה?

זה דבר שאני לא מבין אותו, והייתי רוצה לשמוע איזו התייחסות למידה שבה המשרד יכול לאכוף ולתת גזר-דין שיש בהם מידה של הרתעה עקב מעשים כאלה, שפוגעים בארצנו.

אומנם הזכרתי את שם המקום, אבל אני רוצה להדגיש שלא אני ואף לא אחד אחר רואים איזו חשיבות בשם המקום או בשמו של מי שעשה זאת, אם הוא יהודי או מוסלמי. נעשה פה פשע נגד איכות הסביבה, ומי שעשה את הפשע הזה צריך להינזק לפחות באותה מידה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את השר לאיכות הסביבה, השר יוסי שריד. בבקשה, אדוני השר. במקרה זה, אדוני השר, הכובע הכפול שלך מתאים, לפי ההצעות שהועלו.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

גברתי היושבת-ראש, העובדות שנמסרו כאן על-ידי שני חברי הכנסת המכובדים, חברת הכנסת וחבר הכנסת, הן נכונות. אמת נכון הדבר, ביום חמישי שעבר פגע טרקטוריסט בקו צינור הדלק של חברת "שירותי נפט", העובר בסמוך לאזור התעשייה של חדרה, כ-100 מטר דרומית לנחל חדרה.

בעקבות הפגיעה בצינור זרמו כ-250,000 ליטר של דלק מטוסים אל פני השטח ועל פני השטח. חברת "שירותי נפט" הואילה בטובה לשאוב בחזרה כ-120,000 ליטר. היתר נספגו בקרקע, ועכשיו מפנים את הקרקע הספוגה הזאת לאתר המיועד לכך, אתר באשדוד.

עם זאת, ברור לחלוטין, שכל הפעולות האלה אין בהן כדי לסלק את הזיהום במלואו. זה, בהחלט, זיהום שאנחנו רואים אותו בחומרה.

עוד מעט אומר משהו בעניין חברת "שירותי נפט", כי יש לנו אתה עסקים מסועפים ביותר.

נציבות המים, עם המשרד לאיכות הסביבה, עורכים עכשיו בדיקות לאיתור היקף הזיהום, ועל-פי הבדיקות האלה יוחלט על האמצעים שיינקטו כדי לצמצם את מידת הנזק וכדי לשקם את מאגר מי התהום במקום. הבדיקות האלה אינן בדיקות מהיום למחר, והן אמורות להסתיים בתוך כחודשיים.

המידע שמסר כאן חבר הכנסת לס הוא מידע נכון, לדאבון לבנו. במקרה הזה, כמו במקרים רבים אחרים, הייתי מרשה לעצמי אפילו לומר, שאולי בכל המקרים בשנים האחרונות, חשב המשרד לאיכות הסביבה שעברייני שביצע עבירה חמורה בעינינו, חמורה מאוד, צריך שייעשה מאמץ קודם כול כדי ללכוד אותו ותיכף ומיד.

אני עצמי, חברי חברי הכנסת, טלפנתי למשטרת ישראל. יש לי אמון מלא במשטרה ואני סומך עליה, אבל חשבתי שלא יזיק שהשר לאיכות הסביבה יטלפן למשטרה, יאמר באיזו מידה של חומרה אנחנו מתייחסים לאירוע הזה, וימריץ את המשטרה – אם היא זקוקה להמרצה – כדי שהיא תלכוד את העברייני. ואכן, העברייני נלכד כעבור שעות ספורות. הוא ישב, אגב, במעצר – גם זה דבר כמעט חסר תקדים – נדמה לי שלושה או ארבעה ימים. ובהליך מאוד מזורז, שבמידה רבה אנחנו זוקפים אותו לזכותנו, הובא האיש אתמול לבית-משפט בחדרה, לבית-משפט שלום.

אני מוכרח לומר, שאין זה מקובל, ואני בוודאי אינני מעוניין למתוח ביקורת על הרשות השופטת שאנחנו עפר לרגליה. אבל נדמה לי שבמקרה הזה אי-אפשר שלא להעיר לפחות לבית-המשפט המכובד. למרבה התדהמה, אני חייב לומר – הנה סוף-סוף נלכד אדם, הובא למשפט, צריך למצות אתו את חומר הדין – הוא נקנס ב-1,000 שקל, נגזרו לו חודשיים מאסר על-תנאי למשך שנה; וזה בעצם הכול.

אין פה כלל בעיה של חוק, ואין פה כלל בעיה של שיניים, חבר הכנסת לס. בהכרעת הדין שלו יכול היה השופט המכובד לגזור לו קנס הרבה יותר גדול, במקום 1,000 שקל. במקום חודשיים מאסר על-תנאי יכול היה לגזור לו מאסר בפועל, ולא דווקא של חודשיים. אני חושב שהעבריינין הזה היה ראוי גם לקנס לאין שיעור גבוה יותר, וגם למאסר ממושך יותר. אין פה כלל בעיה של חוק.

אני הייתי מופתע במידה מסוימת, ואולי אפילו במידה רבה, משום שהניסיון מלמד אותנו, שגם הרשות – –

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני השר – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מייד.

– – השופטת מבינה היום, יותר מכפי שהבינה בעבר ויותר מכפי שכולנו הבנו בעבר, שעבירות או פשעים נגד הסביבה הם פשעים חמורים ביותר. אנחנו לומדים את השינוי שנתחולל גם במערכת השיפוט על-פי פסקי-דין שאנחנו מקבלים בזמן האחרון, ופסקי-הדין הם הרבה יותר חמורים מכפי שנפסקו בעבר. לכן צריך לראות בפסקי-הדין הזה משהו יוצא דופן, ולא דווקא לטובה.

חבר הכנסת עזרן, רצית לשאול משהו? בבקשה.

יוסף עזרן (ש"ס):

צינור כמו הצינור הזה, שנשפכות ממנו בתוך זמן מסוים כמויות אדירות כאלה, הוא כנראה צינור בקוטר רציני. אין היום צינור נפט בעולם שאין לו וסתים שסוגרים אותו בעת תקלה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

עכשיו הובלת אותי בדיוק לקטע היותר-חשוב בעיני בדברי. אני מודה לך על כך. אמרתי קודם, שבמהלך הדברים אומר משהו על חברת "שירותי נפט". בעניין זה אני מוכרח לומר, שיש אפילו עימות אולי בין-מיניסטריאלי. כידוע, חברת "שירותי נפט" מחזיקה באותו צינור שאנחנו קוראים לו בז'רגון "קו הדלק הלבן". קו הדלק הלבן, למי שאיננו יודע, זהו קו הדלק הראשי; מעבירים שם דלקים כאלה ומעבירים דלקים אחרים. וזהו גם קו הדלק שעובר בשכונת נווה-שאנן בחיפה, ממש סמוך לבתים, מתחת לבתים. המשרד לאיכות הסביבה, אני השר לאיכות הסביבה, חושב שהצינור הזה ראוי לו שלא ימשיך להזרים דלקים. משום שאם חס וחלילה יקרה אסון – אנה נוביל את אחריותנו?

אנחנו מקיימים עכשיו מערכה משפטית נגד "שירותי נפט", משום שחברת שירותי נפט, לצערי הרב, בגלל האינטרסים הכלכליים – וכשאמרתי "אינטרסים כלכליים" לא אמרתי מלה מגונה, אינטרסים כלכליים הם אינטרסים לגיטימיים, אבל אני חושב שהאינטרסים האחרים שאנחנו מופקדים עליהם בעניין זה צריכים להכריע את הכף. כך אנחנו סבורים, ואני מאמין שכך סבורים גם רוב חברי הכנסת, אם כי לא תמיד אנחנו מקבלים כאן את הסעד המבוקש. כאשר מן הצד האחד מונחים במלוא כובדם האינטרסים הכלכליים, ומן הצד השני מונחים במלוא כובדם האינטרסים הסביבתיים – ומה זה האינטרסים הסביבתיים? חיינו, בסך הכול, רווחת החיים, שלום הציבור – למרבה הצער, לפעמים גם הכנסת עוזרת לכף של האינטרסים הכלכליים שהיא תכריע.

קרה פה מקרה מאוד חמור מבחינת החברה. משום שחבר הכנסת עזרן צודק כאשר הוא אומר: זה צינור גדול, זה צינור ראשי, 250,000 ליטרים זרמו. אגב, ההתרעה לא היתה של החברה, אלא של אחרים, ומסתבר שאין לחברה מנגנון אוטומטי שעל-פיו היא יכולה לעמוד תיכף ומייד על העובדה שיש לה ליקוי בקו. כשזה קורה במקום כפי שקרה בחדרה, זה רע מאוד, אבל בהשוואה למקומות אחרים – ניחא. זה יכול לקרות במקום אחר, והנזקים יכולים להיות איומים ונוראים, גדולים פי כמה וכמה.

לכן אנחנו חושבים שהקו זה – מסיבות שהיו עמנו קודם ומסיבות שיש עמנו עכשיו, ועל-פי הניסיון והלקח שנלמד – ראוי לו שייסגר תיכף ומייד. אנחנו הולכים לבתי-משפט, אגב זה גם בבג"ץ, ואני מאוד מקווה שגם המקרה האחרון ישכנע את בית-המשפט ויוביל אותו לכלל הכרה ומסקנה, שפשוט איננו יכולים לאפשר לעצמנו את המצב הזה, לפחות כל עוד הצינור הזה איננו מוחזק כפי שצינור כזה צריך להיות מוחזק, על-פי מה שאמר חבר הכנסת עזרן.

יוסף עזרן (ש"ס):

— — — אדוני השר — — —

היו"ר ע' מאור:

— — — אני מצטערת, אדוני השר — — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מייד אתן לך.

חבר הכנסת לס, אנחנו איננו מסתפקים ואיננו יכולים להשלים עם גזר-הדין כפי שנגזר אתמול בבית-משפט השלום, ולכן אני הוריתי היום לתבוע את הטרקטוריסט ואת החברה ששלחה את הטרקטוריסט, ואנחנו שוקלים גם תביעה משפטית נוספת נגד "שירותי נפט", על-פי חוק אחר, חוק המים, שמאפשר לנו לתבוע תביעה נוספת. אני הוריתי לתבוע תביעה נוספת משום שאנחנו איננו יכולים להסתפק ב-1,000 שקל קנס. זה לעג לנזק, לעג לסכנה. ואנחנו איננו לועגים לסכנות, אנחנו מתייחסים לסכנות ברצינות גמורה, ואנחנו משתדלים להתייחס לסכנות אפילו מבעוד מועד, לא רק לאחר שהסכנות כבר מתממשות.

הדבר האחרון שאני רוצה לספר לכם הוא, שהמשרד שלנו השלים בימים אלה הצעת תקנות למניעת זיהום מים מצנרת דלק, המסדירות את המכלול הזה גם מבחינת הפריסה של הקווים וגם מבחינת תפעול הקווים. נוסח התקנות מועבר בימים אלה להערות נציבות המים, כפי שמקובל וכפי שמתחייב במשרדי האנרגיה והמשפטים. אחר כך הוא צריך לבוא לאישור מועצת המים וועדת הכלכלה. אני אשתדל מאוד לחתום על התקנות האלה – שגם הן יכולות להועיל – בזמן הקרוב, ואז הן תיכנסנה לתוקף.

גברתי היושבת-ראש, אם תרשי רק לחבר הכנסת עזרן לשאול שאלה.

היו"ר ע' מאור:

לא, אני מצטערת.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חזקה עלי מצוותה של היושבת-ראש.

יוסף עזרן (ש"ס):

אפשר משפט, גברתי?

היו"ר ע' מאור:

לא, אני מצטערת, חבר הכנסת עזרן, אלה הצעותיהם של חברי הכנסת בלומנטל ולס, ואפשרתי לך, והשר השיב. תודה. אדוני השר, מה הצעתך?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת בלומנטל, האם את מסכימה להעביר את הצעתך לוועדת הפנים?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כן גברתי.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לס?

יורם לס (העבודה):

כן.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חבר הכנסת שמאי מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת לס. בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, שמעתי בקשב רב את ההצעות ואת התשובה. ההצעות בפני עצמן מתארות תופעה נוראית ומסוכנת. עולה טרקטוריסט על צינור דלק; צינור הדלק מזהם את המים, ותושבי חדרה וסביבתה צריכים להיות בסכנת חיים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לא בסכנת חיים. המים לא זוהמו.

יעקב שמאי (הליכוד):

שתיית מים מזוהמים בדלק זו סכנה אמיתית. הסכנה שהזיהום ייכנס לאקוויפר קיימת. אתה יודע שבאזור חדרה חלק מהמים כבר מלוחים – המים הם גבוהים. אבל לא זה הנושא. אתה משיב לנו שהזמינו אותו למשטרה. אבל אני שואל שאלה, היית צריך לבוא אלינו היום, אדוני השר לאיכות הסביבה, ולומר לנו מהם הצעדים שאתה כשר לאיכות הסביבה והממשלה מבקשים לנקוט, מהן ההשקעות כדי להבטיח שהמים המעטים במדינת ישראל לא יזוהמו. לעומת זאת, גברתי היושבת-ראש, אין לממשלה הזאת גבולות. היא מעבירה את הכספים, המים והאדמות לפלשתינים. יש גבול, רבותי.

אדוני השר, זו התשובה. היית צריך לעלות ולומר לנו באיזו צורה, באיזו דרך, מה הן ההשקעות כדי להבטיח שבאזור חדרה אפשר יהיה לשתות מים ולא להיות בסכנה של זיהום כזה או אחר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

גברתי היושבת-ראש, יש לי הערה מאוד רצינית. אני מוכרח לומר משפט אחד.

היו"ר ע' מאור:

משפט, בבקשה, ואנחנו נצביע, אף שזה לא לפי הפרוצדורה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

ממש משפט אחד. מכיוון שדבריו של חבר הכנסת שמאי היו כה נכוחים, אני רוצה לומר לו במשפט אחד מה הממשלה עושה. ממשלת הליכוד, לפני שלוש שנים, השקיעה 8 מיליון שקל בביוב. הממשלה הזו משקיעה 500 מיליון שקל. בין 8 מיליונים שאתם השקעתם לבין 500 מיליון שאנחנו משקיעים, אני מניח שיש הבדל קטן. זה מה שאנחנו עושים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על העברת ההצעה לסדר-היום בנושא "זיהום המים בחדרה" לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

12 בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת, שההצעה אושרה, והיא מועברת לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

הצעות לסדר-היום

תאונות מטוסים בצה"ל

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 7346, 7347, 7348, 7349, 7357 ו-7358, בנושא: תאונות מטוסים בצה"ל. אני מזמינה את חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה קודם כול, בפתיחת הנושא, להעביר בשם כל חברי הכנסת – ואני חושב שאני משמש להם לפה – את תנחומינו למשפחות שני הטייסים שנהרגו אתמול בהתנגשות שני מטוסי F-16, מפקד הטייסת סגן-אלוף רוני שלומי ממשמר-העמק והנווט שלצדו סגן יובל בנימין מירושלים, זיכרונם לברכה, ותנחומינו למשפחות.

ראש הממשלה אמר אתמול: אין חיל אוויר בעולם שאין בו תאונות. זאת היתה הכותרת, זאת היתה רוח הדברים. עם כל הצער ועם כל התנחומים שראש הממשלה הביע למשפחות, היה בדברים האלה משום השלמה עם כך, שטעויות אנוש קורות בכל חיל, ואין חיל אוויר שאין בו טעויות. ולכן התאונה הזאת היא כמעט – וכך כותבים חלק מהעיתונאים והפרשנים היום – דבר שצריכים לחיות אתו.

אין כל ספק שחלק מהדברים בוודאי נכונים. השאלה שאנחנו שואלים את עצמנו היא, האם באמת אין ברירה ולפעמים תאונות אימונים קורות, או שהיה כאן אירוע שיש להפיק ממנו לקחים בצורה דחופה ביותר. השאלה היא שאלה של פרופורציה. אם במשך עשר שנים קורית תאונת אימונים אחת – שהרי מדובר, כך צריך להיות, בשיא האימונים והכושר של אנשינו, חיילינו, טייסינו – יכול להיות שאפשר לומר – אין ברירה.

אני חושב שהפרופורציה של תאונות המטוסים היא אחרת, ואובדן החיים ואובדן הכלים היקרים צריכים להדאיג אותנו יותר, למרות דבריו של ראש הממשלה, שיש בהם משום השלמה עם התאונות.

לפני חצי שנה, ב-18 בינואר, התנגשו שני מטוסי F-16 מעל פלמחים. אחד הטייסים נהרג. שנה קודם, ב-1994 היו שתי תאונות. תאונה אחת שפתחה את השנה, שידועה כתאונת אלוף פיקוד המרכז, ובה התרסק מסוק. נהרגו ארבעה קצינים – האלוף תמרי, סרן עופר קופמן, סרן אסף אשר וסרן עופרי יואלי. בסוף אותה שנה, בדצמבר 1994, שוב היתה תאונה אווירית שפרטיה לא פורסמו, אבל נהרגו בה סרן שמואל בן-גרשון ורס"ן משה כהן.

הזמן המצומצם של ההצעות לסדר-היום אינו מאפשר למנות עוד תאונות שקרו, לצערנו הרב, בשנים האחרונות. אבל, אדוני השר וחברי הכנסת, ברשותך, אדוני היושב-ראש, אנחנו רואים שבמשך פחות משנתיים היו ארבע תאונות קטלניות בעת אימונים; וגם היום מפקד חיל האוויר לא מבין. הוא אומר: זו טיסה רגילה, לא בעת קרב, אומנם טיסה לילית, אבל רגילה, שצריכה להיות דבר שגרתי. האם אין כאן משהו שצריך לזעזע את תוכנית האימונים של חיל האוויר, את תוכנית ההכשרה, ולא להסתפק בהשלמה כזאת כפי שראש הממשלה ביטאה, אלא לומר שיש צורך להפיק לקחים בעניין הזה, כדי למנוע תאונות כאלה בעתיד?

רק מלת סיכום, ברשותך, אדוני היושב-ראש. אני רוצה להביע, ואין בעניין הזה שום עניין אישי, משהו בנושא הממשלה ותשובתה על ההצעה לסדר-היום הזה. מכובד אתה בעינינו, השר יוסי שריד, יותר ממכובד, כאשר אתה משיב בנושא שאולי לא קשור לך, ומדובר על קבר רחל. מישהו שאל ואני אמרתי, שהשר שריד משיב משום שהוא בין הקובעים את המדיניות הזאת שאנחנו מתנגדים לה בנושא המשא-ומתן עם הפלשתינים. אבל, העובדה שבמקרה כאוב כזה שקרה רק אתמול, תאונת שני מטוסים, לא הואיל שר הביטחון לבוא לכאן ולהתמודד עם העניין הזה בשם הכנסת, והוא מכסה את ההתמודדות בשליחת השר לאיכות הסביבה, שאין לו למיטב ידיעתנו שום קשר עם מערכת הביטחון וחיל האוויר, מעבר לאחריות הכוללת בממשלה – אני מאשים בזה את הממשלה, את ראש הממשלה ואת שר הביטחון בהתחמקות מלהיכנס לנושא הזה לכל עומקו, לבדוק אותו, להעמיק בו ולהסיק את המסקנות הראויות.

היו"ר י' עזרני:

חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית הריני מבקש לשלוח את תנחומי הכנים ומעומק הלב למשפחת שלומי ולמשפחת בנימין במות יקיריהן, יקירינו ואהובינו, סגן-אלוף רוני שלומי וסגן יובל בנימין. כולנו חשים שאלה היו בנינו, שהרי אין כמעט משפחה בישראל שאין לה בן או בת, אח או אחות בצה"ל, ושעתן הקשה של משפחות ששכלו את יקיריהן היא גם שעתנו הקשה.

אדוני היושב-ראש, גם אם נכונים לחלוטין דבריו של ראש הממשלה, שאין חיל אוויר בעולם שאין בו תאונות, והדבר נכון עובדתית, אין זה אומר שאנחנו צריכים להשלים עם מצב זה. אמירות כאלה של ראש הממשלה אין בהן כדי לצמצם את התאונות בצה"ל, שלצערנו הרב הן הולכות ומתרבות.

הסטטיסטיקה, אדוני היושב-ראש, יודעת לספר על 20 הרוגים מאז 1980 כתוצאה מתאונות בחיל האוויר, ובתוך אלה אנשי צוות אוויר ולוחמי כוחות היבשה שנפגעו כתוצאה מתאונות אלו. הבדיקות שנעשו מורות, שחלק מתאונות אלה ניתן היה למנוע אילו הקפידו המעורבים על נהלים ועל כללי הבטיחות המתבקשים.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, למה אתה מתכוון "המעורבים"?

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מתכוון למפקדים בחיל האוויר, וגם לאלה שהיו מעורבים בתאונות עצמן. לא אחת תאונות קורות בשל חוסר משמעת בצה"ל.

התאונה הזאת, שבה נספו רוני ויובל, טרם נחקרה ואין אנו יודעים את סיבותיה, אך לדידי היא מדליקה נורה אדומה בשל קרבתה הרבה בלוח הזמנים לתאונה שקדמה לה וגם בה היתה התנגשות בין שני מטוסי F-16, אשר אירעה בינואר שנה זו. יכול להיות שיטענו, בצדק, שאין קשר בין שתי התאונות, שכל אחת היא תאונה נפרדת, אך כאמור, לדידי זה דבר שמחייב בדיקה יסודית, שתענה על כל השאלות שצצות, ובהן השאלה מדוע הגורם האנושי, וליתר דיוק הטעויות של הגורם האנושי הופכות למרכיב מרכזי בתאונות בחיל האוויר. האם זה בשל אי-הקפדה על נהלים וכללי בטיחות? אולי חס וחלילה בגלל תחושת חופש יתירה שפשטה בחיל; ואולי צריכה להיבדק הזיקה בין מה שמשדרים שרים הוזים על מזרח תיכון חדש לבין מה שקורה בצה"ל. אם מישהו חושב שאלה דברים רחוקים ומנותקים, הרי הוא בר-פלוגתא שלי.

אדוני היושב-ראש, חיל האוויר שלנו הוא הטוב בעולם, ואין הדברים נאמרים לתפארת המליצה. הוא הטוב בעולם.

שאל גוטמן (מולדת):

מי קבע את זה?

עובדיה עלי (הליכוד):

אני אומר את מה שאני חושב על סמך המידע שבידי ועל סמך ניסיון העבר שלנו, ועל סמך בדיקות וידע שמצוי בידי, ואני חושב שאני יודע. אם אני אומר את זה, אני אומר את זה בצורה החלטית: יש לנו חיל האוויר הטוב בעולם.

שאול גוטמן (מולדת):

עכשיו אתה מדבר כמו רבין.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת גוטמן, אני לא מביע את דעתך. אתה תעמוד אחר כך כאן ותאמר את דעתך. אין בלבי עליו.

היו"ר י' עזרן:

כבוד חבר הכנסת הנכבד, אנשים מחוץ-לארץ אמרו את זה. שמעתי את זה. ראשי ממשלות. אבל, אולי אדוני מתכוון גם בעיקר לטייסים הטובים ביותר, ובזה אף אחד לא יכול לחלוק עליך.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לנו חיל האוויר הטוב בעולם, ומובן שהגורם האנושי הוא המרכיב המרכזי – –

היו"ר י' עזרן:

נכון.

עובדיה עלי (הליכוד):

– – ולא אחת הטייס חשוב מהמכונה.

רבותי, אם נסתפק באמירות כאלה ולא נקפיד על נהלים ועל משמעת, זה לא יהיה כך. דווקא משום שאנו מצווים לשמור שהוא יהיה כזה גם ב-100 השנים הקרובות, צריך לבדוק את סיבותיה של התאונה הזו, להגיע למסקנות ולהפיק לקחים, על מנת למנוע תאונות מעין אלו בעתיד.

חיל האוויר הישראלי, למרות נפח הפעילות שלו והיקף האימונים שהוא מבצע, לא יכול להרשות לעצמו תאונות שמרווחי הזמן ביניהן כה קטנים. הנשיא ויצמן – טייס מבריק בזכות עצמו – אמר שחיל האוויר חייב להמשיך ולהתאמן ביום וגם בלילה, והוא צודק. אני סבור שעל ממשלת ישראל לדאוג להרחבת החיל הזה, ועלינו לתת לו את כל שהוא צריך בכסף, בכלים ובכוח-אדם, על מנת לשמור על עליונותו המוחלטת במרחב שלנו. חיל האוויר המופלא הזה, ששכל שניים מלוחמיו, הוא חיל אוויר אחר. תנחומינו שלוחים לא רק למשפחות השכולות. הם שלוחים גם לכל חבריהם של הנופלים המשרתים בו.

חיל האוויר שלנו חזק דיו כדי לבחון את עצמו, כדי לבדוק את עצמו ולהפיק לקחים. אני נותן בו, בחייליו ובמפקדיו את מלוא האמון. כל טענה המדברת על כך שבדיקה או חקירה פוגעת בחיל האוויר, אין לה על מה לסמוך. החיל הזה חזק מאוד. הוא רציני מכדי לומר עליו את האמירות הלא-רציניות האלה, שכן כל ביקורת שלנו מעל הדוכן הזה ומעל כל במה אפשרית באה אך ורק כדי להמשיך ולשמור על עוצמתו ועל יכולתו, על הפעילות הבלתי-רגילה של חיל אוויר מצוין כזה. אם נטאטא אל מתחת לשטיח את המחדלים שנעשים, נפגע בצורה נואשת בחיל אוויר מצוין, שהוא אולי המרכיב החשוב ביותר בהגנה על ביטחון עם ישראל במרחב שלנו.

רבותי חברי הכנסת, עדיין לא הגענו לימות המשיח, וגם מהדיון הקודם על בוסניה אנו צריכים ללמוד את הלקח החשוב ביותר, שאם אין אני לי – מי לי. עלינו לסמוך על עוצמתנו בלבד. אין כל אפשרות לסמוך על אחרים, כי אנו רואים מה קורה לעמים המטילים את יהבם וסומכים על גורמים אחרים. האפשרות היחידה להמשיך ולהתקיים כאן כעם חזק בארצו ובמולדתו היא לשמור על עוצמתו של צה"ל. עוצמתו של צה"ל תיקבע על-ידי בדיקה והפקת הלקחים המתבקשים לא רק מהצלחות אלא גם מהכישלונות שלו.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני, חבר הכנסת עובדיה עלי. אם יואיל אדוני לקיים את הפסוק – שובה למעונך, יאפשר לי לדבר.

היו"ר ע' עלי:

יש כאן כיסאות מוזיקליים כמעט. חבר הכנסת יוסף עזרן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת זנדברג.

יוסף עזרן (ש"ס):

כבוד היושב-ראש, כבוד השר, עמיתי חברי הכנסת, גם אני כקודמי, ככל בית ישראל, מבכה את האבדה הקשה הזו לעם ישראל. טובי בניה ובוניה של האומה נפלו. סגן-אלוף רוני שלומי, זיכרונם

לברכה, והנווט יובל בנימין. אני משתתף בצער המשפחות השכולות. יהיה רצון שבורא עולם יראה את מסירות הנפש של חוד החנית, של המגן של העם היהודי, שהוא חיל האוויר, בעזרת השם, ובכך תהיה נחמא פורתא, והוא ינחם את לבם הדווים.

מורי ורבותי, כשאני חושב, שוקל ומעביר לנגד עיני את כל ההשקעה שמשקיעים בכוח האנושי, עד שמצליחים לקבל תוצאות מטייס מעולה, ברמתם של האנשים שנפלו, ובתוך שביר שנייה, זה לעומת זה – אני פשוט המום. פעם אחת התעניינתי בתוכנית, או יותר נכון במסלול הקשה, המתיש והממין שצריך לעבור טייס בישראל, שהוא, כך אומרים, מהמעולים והטובים ביותר בעולם. יש תוכנית אימונים מאוד-מאוד קפדנית ומפרכת. זה חייל מקצועי ממדרגה ראשונה, ולאחר כל שנות האימונים שהוא עובר, בתוך שנייה אחת הוא נגמר. הולך. אני נזכר במה שאמר דוד המלך: אדם להבל דמה, ימיו כצל עובר.

הייתי רוצה לשאול כמה שאלות, ואעריך מאוד אם השר יתייחס אליהן: לצערי הרב יש תאונות דרכים, ויש סטטיסטיקה אכזרית – אקסיומה או משוואה האומרת, כי על כך וכך קילומטרים, על כך וכך שעות נסיעה וכך וכך כלי רכב, יש כך וכך תאונות. האם חס וחלילה קיימת אותה משוואה גם פה? אם כן, זה חמור מאוד. אומר מדוע: במשוואה הזאת של תאונות דרכים, שהיא קשה, יבשה ואכזרית, קיים בעיקר הגורם האנושי. הגורם המכני-הטכנולוגי – כך קראתי בכל אופן בחוברות רציניות המתמחות בנושא זה – מהווה 3%. מרכיב הכשל המכני בתאונות מהווה 3%, ו-97% – הכשל האנושי. הרי כאן מדובר באנשים מאומנים להפליא. אי-אפשר לחשוד בהם, חס ושלום, שהם שתו: יש חברים, לכן לא נוהגים, לכן לא טסים.

אם כן, אין שום ספק שהאלמנטים, או יותר נכון המרכיבים של הסטטיסטיקה של תאונות הדרכים האכזריות האלה, לא יכולים להיות מועתקים לתאונות האוויר. כך וכך שעות טיסה – כך וכך תאונות. אני מבין את שחיקת החומר, אבל מה קרה פה לאנשים? לכן באה השאלה השנייה: היות שהתאונות יכולות להיגרם מכשל מכני או מכשל אנושי, חס ושלום, וכאן תרשו לי "לפתוח סוגריים" ולומר, כי בתוך הצער הגדול והכאב על אובדן שניים מטובי בנינו, אני מברך ומודה לשם על השניים שניצלו. אין שום ספק שהם ינסכו אור על הפרשה הזו. הם נוגעים ישירות בעניין הזה, ויש להם מה לומר, ובוודאי הם אומרים. אולי נבין מה קרה, מה התרחש בשניות הגורליות האלה.

השאלה שלי, אדוני השר, הנובעת מכך היא, שאם אני יוצא מתוך היגיון מחשבתי פשוט של סבירות די קבילה, שהחומר האנושי כאן מעולה – מה קורה עם החומר המכני? למה אני מתכוון? אומר בפירוש ולא אסתיר דברי: קראתי הרבה על התאונות שהיו למטוסי 5-בחיל האוויר הגרמני. היו שם אסונות בשרשרת, עד שהפסיקו את השימוש בהם. מי יודע, אם זו אותה "מקדונל-דגלס". היה שם כשל טכנולוגי ומכני, ולכן אני רוצה לומר כאן דבר נועז ביותר: היות שהאלמנט הטכנולוגי והמכני של טיב החומר הוא כל כך גורלי וקובע, חייבים להיזהר, אדוני השר, לאור הסקנדלים והשערוריות שהיו ברכש חיל האוויר. חייבים להיזהר שבעתיים.

אני באמת מתנצל על ההערה הזאת, אבל אין לי ברירה. כאשר מדובר פה בחיים, ולא רק בחיים, באמינות ובסיכונים הגבוהים ביותר – כי זו שאלה של שביר שנייה – חייבים לבדוק שבעתיים מי אחראי לרכש, ואם יש תקלות בתחום הזה, מי אחראי לאטום אותן; כי בידינו הדבר. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת עזרן. חבר הכנסת אליעזר זנדברג. אחריו – חבר הכנסת סאלח טריף; ואם הוא לא יהיה – אחרון, חבר הכנסת שאול גוטמן, ואז הוא יוכל להעיר את הערותיו על טיבו של חיל האוויר.

שאול גוטמן (מולדת):

זה חיל אוויר מצוין, הכי טוב בעולם.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בפתח דברי גם אני מבקש למסור את תנחומי למשפחות של סגן-אלוף רוני שלומי, זיכרונו לברכה, ושל סגן יובל בנימין, זיכרונו לברכה.

אני מבקש להרחיב את הדיבור ולא להתייחס דווקא לתאונת האימונים שאירעה אתמול, או לתאונה אחרת שהוזכרה על-ידי היושב-ראש שעה שדיבר מעל הדוכן, מהטעם הפשוט, שאינני בקיא בפרטים ואינני יודע מה קרה ומה היו הגורמים לתאונה. אבל אני יכול לומר, שיש תחושה כללית שקרה משהו בצה"ל מבחינת ריבוי של תאונות אימונים, ובעניין הזה אני מבקש להעיר שתי הערות קצרות.

הערה אחת נוגעת לדברים שאמר ראש הממשלה אתמול. אמירה כמו "אין חיל אוויר שאין בו תאונות" היא אמירה שבעיני היא חמורה מאוד, כיוון שהיא מעבירה מסר שאסור שיעבור – מסר של "ראש קטן", של "מה לעשות, זה קורה"; מסר שאומר: או.קיי., נמשיך הלאה. ואני חושב שהמסר צריך להיות אחר, לא בשל אותה תאונה מחרידה, לא בשל תאונה אחרת – בשל המאסה הכוללת של תאונות אימונים בצבא-הגנה לישראל. המסר צריך להיות של קפדנות, של בדיקה, של הקפדה. המסר הזה, לצערי, לא רק שלא עובר בדבריו של ראש הממשלה, אלא דבריו עושים שירות הפוך, ואולי אפילו מעודדים תחושה של אי-אכפתיות, אפאתיה – מה לעשות, זה קורה.

ההערה הקצרה השנייה נוגעת לצורך בהקמת אגף בטיחות בצה"ל בראשות אלוף, או אולי אפילו הוצאת כל נושא תאונות האימונים מתחומו של צבא-הגנה לישראל. הנושא הזה עלה לא אחת בכנסת. חבר הכנסת איתן ואנוכי הצלחנו להעביר בקריאה טרומית הצעת חוק כזאת, והיא קבורה בוועדת החוץ והביטחון זמן רב ביותר. מבקרת המדינה המליצה על כך באחד מדוחות הביקורת של שנים עברו, וממשלת ישראל אינה עושה דבר כדי לקדם את העניין.

אני רוצה לסיים את הדברים בבקשה, שאולי השר שריד יעביר אותה לממשלת ישראל – לשקול שוב את עמדתה בנוגע לעניין הזה של הקמת אגף בטיחות בצבא-הגנה לישראל בראשות אלוף; או לחלופין – להוציא את כל נושא חקירות תאונות האימונים מחוץ למסגרת צבא-הגנה לישראל. אני חושב שזה חשוב מאוד על מנת לתת כיוון אחר למערכת כולה ותחושה שאכפת, שעושים, שיש מי שצריך לתת את האחריות, לבדוק וגם לדעת לטפל באלה שהיו גורמים רשלניים.

המצב הנוכחי היום איננו טוב מספיק, ככל הנראה, וזאת אפשר לראות על-פי המספר הרב של תאונות האימונים שאנו עדים להן. אני מקווה שדברי לא ייפלו על אוזניים אטומות במקרה הזה. תודה.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אליעזר זנדברג. חבר הכנסת סאלח טריף – איננו. אחרון – חבר הכנסת שאול גוטמן.

שאול גוטמן (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתמול עבר על עם ישראל יום קשה: נתבשרנו על הרצח בוואדי-קלט, על תאונת המטוסים ועל האסון בפסטיבל ערד.

רבתי חברי הכנסת, תאונות אוויריות נגרמות מדי פעם, ולצערנו, בתקופה קצרה אנו עדים לשתי תאונות קשות ביותר. יש לי הערכה רבה לרמה האישית והמקצועית של חיל האוויר, אך השאלה שמעסיקה את הציבור היא: האם ניתן לצמצם ואולי למנוע תאונות אוויריות?

כמהנדס אווירונאוטי ברצוני לחלוק עמכם הרהורים אחדים. בלי להיכנס לפרטים הטכניים של התאונה אתמול, כדאי להדגיש, כי בעולם המערבי עוסקים שנים אחדות בפיתוח טכנולוגי למניעת תאונות דרכים, תאונות ים ותאונות אוויר. כידוע, לטייס קרב אחריות להפעלת מספר רב של מערכות. התפתחות המכשירים והאוויוניקה מאפשרת היום להוריד נטל כבד מכתפי הטייס על מנת לאפשר לו להתרכז יותר במשימותיו המרכזיות.

אדוני היושב-ראש, כיום נמצאות בשוק – לא בפיתוח, בשוק – כמה מערכות למניעת תאונות אוויר. אחת המערכות היא כחול-לבן, והיא מיוצרת בחברת R.V.B. בה בשעה שחברה זו משווקת את המערכת בעולם הרחב, חיל האוויר מסרב לקנות אותה. מדוע? איזו סיבה יכולה למנוע רכישת מערכת מסוג זה? ובכן, על-פי ידיעתי – ואני לא אפרט יותר מזה, ויש לי בנושאים האלה גם הבנה מקצועית – – –

יהושע מצא (הליכוד):

למה לדבר על זה כאן?

שאול גוטמן (מולדת):

אני אדבר על מה שאני רוצה כדי שלא יטיחו.

על-פי הבנתי, הסיבה להימנעות מרכישת המערכת היא כספית. כדאי לדעת, כי מחיר הצטיידות של חיל האוויר כולו הוא כ-40 מיליון דולר. כדאי גם לדעת שזה מחירו של מטוס קרב מתקדם אחד. ומה על חיי אדם?

רבותי חברי הכנסת, האמת היא, שמחיר מטוס אינו מדאיג כל כך את משרד הביטחון – אחרי ככלות הכול, הסיוע הביטחוני האמריקני מאפשר קבלת מטוסים חנם. לעומת זאת, בעבור המערכת למניעת התנגשויות של R.V.B. צריך לשלם מתקציב רגיל, ולכך אין כסף. אך גם במצב זה יש לדרוש ממערכת הביטחון: חוסו על חיי הטייסים ורכשו מייד מערכות למניעת תאונות אוויריות.

לבסוף, רצוני לחזור ולהזהיר פעם נוספת: סיוע החוץ האמריקני למדינת ישראל, במיוחד הביטחוני, משחית כל חלקה טובה. סיוע זה הוא סובסידיה ישירה לתעשייה הביטחונית האמריקנית; סיוע זה הורס את התעשייה הביטחונית הישראלית. אני קורא לביטול הסיוע הביטחוני האמריקני. ללא הסיוע היינו חייבים להיות זהירים שבעתיים בהוצאות והיינו מבינים שמטוס אינו מובן מאליו, וכדי למזער את התאונות האוויריות, שהן יקרות בחיי אדם ובכסף, היינו מצטיידים זה כבר במערכות אלקטרוניות למניעת תאונות אוויריות. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת גוטמן. השר שריד, בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, התאונה האווירית שהתרחשה אתמול היתה תאונה קשה, מכאיבה מאין כמוה. שני טייסים מחוננים נהרגו – סגן-אלוף רוני שלומי וסגן יובל בנימין, נווט. הראשון ממשמר-העמק, השני מירושלים. שני טייסים מוכשרים מאין כמותם. על-פי מה ששמענו היום מחברים קרובים שלהם, לא רק טייסים מחוננים ומוכשרים, אלא גם אנשים מצוינים. אבדה כבדה ומכאיבה, ולבנו עם המשפחות.

היום שמעתי מפי רבים – מדינה קטנה, עם קטן, כולם מכירים את כולם, כמעט – שסגן-אלוף רוני שלומי מקיבוץ משמר-העמק קורץ מחומר של מפקדי חיל אוויר. אבדה, אבדה כבדה מנשוא.

לפעמים אני תמה, כאשר אני שומע דברים כאלה ואחרים של חברי הכנסת. לא כל חברי הכנסת ולא כל הדברים, אבל אני שואל את עצמי על מה אנחנו מדברים. הכול נקשר בכול, דברים שלא שייכים לעניין. גם בהזדמנות כזאת קושרים עניינים שלא קשורים, ואפילו בדוחק ובקושי לא יכולים להיקשר. איכשהו תמיד מגיעים לראש הממשלה. ואני תוהה אם זו מידת הרצינות הראויה שבה אנחנו צריכים לדון בנושאים מסוג זה.

עד כדי כך מגיעים הדברים, שאפילו בדיון הזה נאמר על-ידי חבר כנסת, שיש לי הערכה רבה אליו, שראש הממשלה בעצם משלים עם התאונות. הרי אתה לא מתכוון לזה. למה אנשים אומרים דברים שהם לא מתכוונים לומר? רק בגלל זה שיצר ההתנגדות, שאנחנו מובילים אותו מדיון לדיון – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

השר שריד, אם התכוונת אלי, הרשה לי להבהיר שאני אמרתי כי בדבריו יש כעין השלמה, ואכן יש כעין השלמה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חיל האוויר משלים עם התאונות? יש חיל שמשלים עם התאונות פחות מאשר חיל האוויר?

רבותי, נאמר כאן, ואני קיבלתי את ההערה ברוח טובה, ואני מבטיחך נאמנה, חבר הכנסת יהלום, שבוודאי ראש הממשלה, וגם זה נאמר כאן, לא התחמק מהדיון הזה. ראש הממשלה שלנו, אפשר למתוח עליו ביקורת, אבל בוודאי אי-אפשר לומר שהוא ראש ממשלה מתחמק. להיפך, לפעמים אני חושב, ואני גם אומר לו את זה, שהוא תמיד משליך את עצמו אל הרגע הקשה מכול.

הוא מתחמק? הוא בורח? הוא ברח מהדיון הזה? למה סתם לומר דברים, שאילולא התרגלנו להם, הייתי אומר שאלה דברים פוגעים. אלה הם קודם כול דברים מופרכים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אז למה הוא לא פה?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני אומר לך בצניעות, שבמשך 20 השנים האחרונות ישבתי בוועדת החוץ והביטחון, ובין השאר משום שהחשבתי מאוד את הנושא הזה שאתם מחשיבים אותו, התאונות בצה"ל, עסקתי בנושא. הייתי אומר שעסקתי בו באופן מיוחד. אחרי 20 שנה אדם בכל זאת לומד משהו; לא מי יודע מה, אבל במשך 20 שנה אפשר לגמור ארבע פעמים תואר מאסטר באוניברסיטה ושלוש פעמים תואר דוקטור. אפשר ללמוד משהו. למדנו את הנושא הזה ועקבנו, ואולי גם שיפרנו.

אני לא אכנס היום לוויכוח אם כן להוציא או לא להוציא את חקירת התאונות מצה"ל. אינני עושה זאת, ולו רק מהסיבה הפשוטה, שהוויכוח הזה התקיים כאן בכנסת לפני שבוע והוכרע כפי שהוכרע. זה לא אומר שלא נחזור אליו, כי אני חושב שצריך לחזור אליו. גם אני חושב שצריך אולי לעיין בו עיון נוסף.

אבל, חברי, הרי אתם יודעים, שאילו היו הדברים אמורים אך ורק בתאונות חיל האוויר, הנושא לא היה מגיע לכאן לדיון. משום שמי שמתמצא בנושא הזה יודע, שהחקירות בחיל האוויר הן חקירות מדוקדקות וקפדניות, מיומנות ומקצועיות מאין כמותן, ואין בהן דופי. לא אל החקירות האלה אנחנו מתכוונים כאשר אנחנו אומרים, אולי כן ואולי לא להוציא את החקירות מצה"ל.

תיכף אומר משהו גם על המספרים. סטטיסטיקה היא מאוד אכזרית כאשר מדובר בחיי אדם. עומדים כאן אנשים ואומרים: אולי יש משהו. מה זה המשהו הטמיר והנעלם הזה שישנו או איננו? מה זה המשהו הזה?

יש מטוסים ויש טייסים. אני לא חושב שאני מן האנשים שבדרך כלל יש להם נטייה לומר שאנחנו הכי טובים ואין כמונו. אבל אני חושב שהמשוואה כאן היא מאוד מאוד פשוטה. הייתי אומר כמעט מובנת ומתבקשת ולמדה מעניינה.

המטוסים שחיל האוויר משתמש בהם הם המטוסים הטובים והמתקדמים ביותר בעולם. אני אומר לחבר הכנסת עזרן, F-16 נחשב לאחד המטוסים הטובים, המתקדמים והבטוחים ביותר בעולם. הם לא דומים כלל למטוס הגרמני שמלכתחילה ניתן לו הכינוי "ארון המתים", שהיה ידוע שהוא מטוס פגום, מטוס מסוכן, שטיסה בו היתה כרוכה בסכנת נפשות. זה לא המטוס הזה. אלה שני דברים אחרים. הרי אנחנו יודעים באילו מטוסים מדובר. הרי הדברים האלה אינם נשגבים מבינה ומידיעה. F-16 הוא מטוס, ויש מטוסים ויש אנשים.

במקרה המיוחד הזה, כן, זה נכון, יש לנו חיל האוויר הטוב ביותר בעולם, גם אם פרופסור מסוים חולק על כך.

שאל גוטמן (מולדת):

מאיפה אתה יודע?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מהטעם הפשוט, אלה המטוסים הטובים ביותר בעולם, ועוד יותר מזה, אלה הטייסים הטובים ביותר בעולם.

שאל גוטמן (מולדת):

אל תגיד את זה — — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

על-פי כישוריהם, על-פי כשרונותיהם, על-פי הכשרתם, על-פי ניסיונם, על-פי תעוזתם, הם הטובים ביותר. לכן זה גם חיל האוויר הטוב ביותר בעולם.

אבל, נניח שזה עניין של הערכה. עכשיו אני רוצה להגיע לא עניין של הערכה אלא לעניין של עובדה.

קודם כול, סטטיסטיקה היא באמת דבר אכזרי. עצם קביעת הסטטיסטיקה יש בה מן האכזריות. אבל, הרי בכל זאת צריך לדעת איפה אנחנו עומדים, האם אנחנו במצב טוב או במצב רע. האם המצב הולך ומשתפר או המצב הולך ונעשה גרוע. צריך להשוות למשהו, צריך לדעת. זה לא עניין של השערה, זה לא עניין של סברת כרס, זה לא עניין של ניחוש. צריך לדעת איפה אנחנו ואיפה האחרים.

ואז באה הסטטיסטיקה, חרף כל אכזריותה. ואני אומר כאן לחברי הכנסת, ששיעור התאונות האוויריות בחיל האוויר הישראלי, על-פי כל אמת מידה, הוא הנמוך ביותר בעולם. אני צריך לחזור על זה?

אומרים: מספר התאונות הולך וגדל. למה? מי אומר שהוא הולך וגדל? אני אומר לכם שהוא הולך וקטן. אלא מה? עולים לדוכן, ומכיוון שזה באמת יום קשה והאווירה קשה וכבדה, ומכיוון שבאמת לפני חצי שנה היתה תאונה, אומרים שזה הולך וגובר. אבל לאושרנו הרב, זה לא הולך וגובר, זה הולך וקטן.

נכון שיש שנה קצת יותר טובה ויש שנה קצת פחות טובה. אני אתן לכם מספרים. אני מכיר את המספרים האלה במשך שנים. אני זוכר, שכאשר נכנסתי לוועדת החוץ והביטחון, היו אז מספרים איומים ונוראים. בשנת 1975, אדוני היושב-ראש, היו 41 תאונות קטלניות בחיל האוויר הישראלי. זה לא לפני אלפיים שנה, זה גם לא מלחמת הקוממיות. זה היה ב-1975, 41 תאונות קטלניות.

בשנת 1982, רק לפני 13 שנה, אם אינני טועה היו 23 תאונות קטלניות. בשנת 1993 באופן סטטיסטי – אפילו אם יש תאונה אחת אני לא יכול להגיד שזו שנה טובה, אבל סטטיסטית באופן יחסי 1993 היתה שנה טובה, כי היו בה שתי תאונות. בשנת 1994 היו שש תאונות. כל הזמן יש ירידה דרסטית מעשרות התאונות של שנות ה-70 וה-80.

בשנת 1995, בחצי השנה שעברה עלינו, היו שתי תאונות.

יוסף עזרן (ש"ס):

שעות האימונים לא פחתו?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לא, לא פחתו בשנים האלה. במשך 20 שנה אולי פחתו במשהו, אבל זה לא נותן את התוצאה, לא זו הסיבה. הסיבה היא שחיל האוויר מאוד מאוד השתפר. דיברו כאן על רוח, כבר קשרו את זה אפילו בשלום שאנחנו מפתחים, אבל אנחנו עוד לא חוגרים. חיל האוויר בשנים האחרונות לא רק שאיננו מפתח, אלא משום שהוא חוגר, הוא הציב לעצמו את עניין תאונות האוויר כעניין ראשון במעלה. הוא מקדיש לזה משאבים עצומים.

אני אינני יודע על מערכת כזאת או מערכת אחרת. רק הייתי רוצה לשאול את הפרופסור המלומד, האם באותן מדינות שקנו את המערכת הזאת כבר אין תאונות אוויר?

שאל גוטמן (מולדת):

אתה באמת רוצה לדעת?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הפרופסור אומר, לא פחות ולא יותר, שיש מערכת למניעת תאונות אוויריות. זה ביטוי של פרופסור? וכי יש מערכת שמונעת תאונות אוויריות?

שאל גוטמן (מולדת):

אתה בור ועם הארץ. אתה מדבר? כדאי שתלמד. ועדת חוץ וביטחון – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אז הפרופסור המלומד אומר דברים מגוחכים.

שאל גוטמן (מולדת):

— — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

פרופסור לאווירונאוטיקה מהטכניון. הייתי בודק את – לא יודע את מי. אם לא אותך, אז את הטכניון.

שאל גוטמן (מולדת):

נו, את מי תבדוק, חושם?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

את הטכניון.

שאל גוטמן (מולדת):

— — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אז אני אומר: מערכת למניעת — — —

שאל גוטמן (מולדת):

— — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

שמע, אני מאוד מקווה שאתה לא הסוכן של החברה. מכל מקום, אני רוצה לומר — — —

משה פלד (צומת):

— — —

שאל גוטמן (מולדת):

אני סוכן החברה ואתה סוכן אש"ף. אני סוכן החברה?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

או, זה מקורי, אבל אני עושה את זה חינם.

שאול גוטמן (מולדת):

אתה לא מתבייש? אני שם את ראשי על הדבר הזה, ואתה לא נותן תשובה כי אתה טיפש.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מכל מקום, אני רוצה לסכם ולומר את הדבר הבא.

שאול גוטמן (מולדת):

אני רוצה לעזור לך להבין, ואתה – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הדבר הבא הוא זה: א. שיעור התאונות בחיל האוויר הישראלי הוא הנמוך ביותר בעולם.

שאול גוטמן (מולדת):

– – – חושם.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

למרבה האושר, שיעור התאונות בחיל האוויר שלנו הולך ויורד בהתמדה, ולכן, כמו בכל המקרים האחרים, גם התאונה הקשה הזאת נחקרת עכשיו על-ידי חיל האוויר. מפקד חיל האוויר מינה ועדת חקירה, בראשות קצין בדרגת אלוף-משנה, לחקור את האירוע ולהמליץ את ההמלצות המתאימות. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. מה כבוד השר מציע?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

להעביר לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ע' עלי:

השר מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. חבר הכנסת דוד מגן ביקש להסיר את ההצעה.

חבר הכנסת מגן, המיקרופון הזה מקולקל, אולי תדבר ממיקרופון אחר, ועד שתגיע אני רוצה לברך את ראש עיריית קריית-גת, שיושב כאן. אתה מכיר את חבר הכנסת מגן? ראש עיר מוכשר, מוצלח.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חשבתי שאם השר יציע להעביר את הנושא לוועדה, לנסות לשכנע בכל זאת לקיים דיון במליאה, מסיבה אחת פשוטה. ועדות הכנסת, לרבות ועדת החוץ והביטחון, ועדת העבודה והרווחה והוועדה לענייני ביקורת המדינה, דנות בצורה מעמיקה בתאונות, הן תאונות בצה"ל והן תאונות עבודה. חשבתי כי דיון במליאת הכנסת, כאשר חברי הכנסת מכל סיעות הבית ייטלו חלק בדיון – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מסכים, שכנעת אותי.

דוד מגן (הליכוד):

אם השר מסכים וחברי הכנסת חושבים, כי לאור כל הניסיון שצברנו בוועדות ראוי שהמקרה הטרגי הזה יידון במליאה, אני חושב שנוכל לתרום משהו בכל מה שקשור להגברת התודעה והמודעות הציבורית לעניין.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. אני מבין שהשר מסכים שיהיה דיון במליאה.

ובכן, מי בעד דיון במליאה על ההצעות לסדר-היום?

רחבעם זאבי (מולדת):

תורשה לי מלה אחת.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

למען ביטחון הטייסים שלנו, למען ביטחון חיל האוויר, בואו לא נקיים דיון במליאה. נקיים דיון בכל ועדה שרוצים – ועדת החוץ והביטחון, הוועדה לענייני ביקורת המדינה, ועדת משנה לשירותי מודיעין וביטחון. בשום פנים ואופן לא במליאה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חשבתי שחבר הכנסת דוד מגן, אם הבנתי נכון, מתכוון לקיים דיון בכל המכלול של התאונות.

רחבעם זאבי (מולדת):

כולם, בלי להרגיש, אמרו פה דברים חסויים, אני הקשבתי. זה נזק מצטבר, ואין פה קצין ביטחון של חיל האוויר. בואו נהיה אחראיים ונעביר את זה לכל ועדה שאתם רוצים, אבל לא במליאה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מקווה שבפעם הבאה גם פרופסורים יצנזרו את דבריהם, אבל מה לעשות, פרופסורים לא יודעים לצנזר את דבריהם.

רחבעם זאבי (מולדת):

בואו נדון בזה בוועדה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מצטרף להצעה לדון בנושא בוועדה.

יהושע מצא (הליכוד):

בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, סליחה, עם כל הכבוד. אם השר מציע להעביר את הנושא לוועדה, אני יכול לשאול את המציעים אם הם מסכימים לכך. חבר הכנסת זאבי, לא הצבעת על הצעה מסוימת שאתה רוצה להעביר לוועדה, ומבחינת התקנון מי שיכול לבקש זאת זה או השר או חבר הכנסת שמתייחס להצעה מסוימת. לכן אני מבקש לדעת, אם השר סבור – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני אומר כך: אני חושב שמן הראוי לדון בזה בוועדה, אבל אני לא רוצה להעמיד את זה להצבעה אם תהיה הצעה אחת לדון בזה במליאה והצעה אחרת לדון בזה בוועדה. אם מסכימים, אפשר לדון בזה בוועדה.

קריאה:

בוועדה.

רחבעם זאבי (מולדת):

כולם יסכימו.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שאול יהלום, האם אתה מסכים שהצעתך תידון בוועדה?

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מסכים.

היו"ר ע' עלי:

בוועדה לענייני ביקורת המדינה?

שאול יהלום (מפד"ל):

כן.

היו"ר ע' עלי:

כך הצעת, חבר הכנסת מגן?

רחבעם זאבי (מולדת):

היא עוסקת בזה בלאו הכי.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת עזרן, אתה מסכים?

יוסף עזרן (ש"ס):

כן.

היו"ר ע' עלי:

כבודו גם מסכים.

חבר הכנסת זנדברג, אתה מסכים? – גם מסכים. חבר הכנסת גוטמן, אתה מסכים? – גם מסכים.

ובכן, מי בעד העברת ההצעות לסדר-היום לדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה?

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 15

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

אבל למה אתה נמנע, חבר הכנסת מגן?

דוד מגן (הליכוד):

יש לי סיבות טקטיות.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 15, אין מתנגדים, אחד נמנע, חבר הכנסת דוד מגן, יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה. ובכן, הוחלט לקיים את הדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

הצעות לסדר-היום

רצח שני ישראלים בוואדי קלט

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא: רצח שני ישראלים בוואדי קלט – הצעות לסדר-היום מס' 7350, 7351, 7352, 7353, 7354, 7355 ו-7356. ראשון הדוברים, חבר הכנסת מצא. רבותי, לחבר הכנסת יהושע מצא יש אירוע משפחתי, ולכן אני קורא לו ראשון.

דוד מגן (הליכוד):

גם זה חשוב, והנדיבות של חבר הכנסת זאבי גם היא ראוייה לציון.

היו"ר ע' עלי:

ואנחנו גם נברך אותו בכל הברכות האפשריות.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית דבר, תודה לחבר הכנסת רחבעם זאבי, שהסכים שאני אעלה כאן לבמה לומר דברים ולהקדים אותו, אף שהוא היה ראשון הנרשמים.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, מאז הסכם אוסלו האומלל, לא אחת מתעתע בנו הגורל האכזר. גורל זה בוחר לו זמנים ועתים לשים ללעג ולקלס את ממשלת ישראל וחבריה, תוך כדי הטלת יגון על משפחות בישראל.

אתמול, בעת שממשלת ישראל והקואליציה בכנסת חגגו והשיקו כוסיות לרגל צירוף סגן השר ביילין ואהוד ברק כשרים בממשלה, נרצחו שני מטיילים ישראלים, אוהד בכרך, חייל, ואורי שחור, תלמיד ישיבה. שניהם חניכי ישיבת "מרכז הרב", שניהם אוהבי ארץ-ישראל. על שניהם ניתן לומר – מלח הארץ.

אדוני השר, יש לראות ברצח אתמול תזכורת הבאה לטפוח על פני הממשלה ועל פניהם של שני השרים כאחד: ביילין, אבי הסכם אוסלו ומולידו; ברק הביטחוניסט, הבא לממשלה שביטחון אזרחיה הולך ומידרדר.

אדוני השר, שתי שאלות לי אליך היום, אחרי דברי ההקדמה. הרוצחים מוואדי קלט, על-פי מקורות ביטחוניים, ברחו והסתלקו להם לאותה עיר יריחו, שאנחנו קוראים לה עיר מקלט. זה – על-פי מקורות ביטחוניים. אדוני, לפני שתמסרו עוד שש-שבע ערי מקלט – שכם, ג'נין, רמאללה, טול כרם, בית-לחם ועוד, האם לא היה טבעי, האם לא היה מן ההיגיון והתבונה לבוא ולומר לאותו יאסר ערפאת, לאותה רשות פלשתינית: לפני כל מלה נוספת שנחליף אתך, הסגר את הרוצחים?

יריחו, על-פי התוכנית שלכם, היא אזור A, ושם ייכללו טול-כרם וכל אותן ערים שתוחזרנה. יש לנו דוגמה מאתמול לכך, שאזור יריחו הוא עיר מקלט, וערים אחרות באזור A – רוצחים ירצחו יהודים, יימלטו לשם ולא יוסגרו, כי אתם מונעים מצה"ל, בהסכם, אפשרות ויכולת להגיע לשם. השאלה הראשונה ששאלתי אותך, אדוני השר, היא: האם לא היה מן התבונה לבוא ולומר היום לרשות הפלשתינית, לפני כל מלה אחרת – הסגירו?

שאלה שנייה אליך, אדוני. ראש אמ"ן האלוף יעלון וראש השב"כ דיברו אתמול בוועדת החוץ והביטחון בפאר ובהתפארות על התחזקות הרשות הפלשתינית, על השליטה שלהם, על כך שהטרור הולך ומצטמצם, וזאת משום שהם מוכיחים יכולת וכוח להשליט ביטחון.

באותה נשימה אומר אלוף פיקוד המרכז – אני כבר מסיים, אדוני היושב-ראש – ומתרץ את הרצח בכך שהמטיילים טיילו באזור שהוא מחוץ לתחום. ארץ-ישראל, חלקים בה מחוץ לתחום למטיילים אוהבי הארץ הזאת.

אני רוצה שתגשר לי על הסתירה. ראש אמ"ן וראש השב"כ אומרים, שכבר יש ביטחון, שהטרור הצטמצם; הם אומרים: הנה, הרשות חזקה, ואילו אלוף בירן מודיע על החולשה, על חוסר הביטחון. אלופים בצה"ל, קציני צה"ל, סותרים זה את זה, מכיוון שהם, יש לי חשש, מתחילים לעסוק בפוליטיקה. אני רוצה שתגשר לי על פני הסתירה – אם יש ביטחון, אז למה מחוץ לתחום, ואם מחוץ לתחום כפי שאלוף בירן מכריז, אז למה אומרים שיש ביטחון והרשות כבר שולטת? ואם היא שולטת, אדוני, יוסגרו הרוצחים. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מצא. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת משה פלד.

רבותי, אני מבקש להזכיר, שלכל נואם יש שלוש דקות וכי יש לנו סדר-יום עמוס לעייפה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, רצח שני הצעירים היהודים בוואדי קלט מוכיח לנו את טיבו ואופיו של הסכם השלום ב"מזרח התיכון החדש". הטרור הערבי לא נפסק גם אם היו בו הפוגות כאלה או אחרות. הטרור הערבי יימשך עד אשר תימחק, חלילה, הנוכחות היהודית בארץ-ישראל. כמה יהודים צריכים עוד להירצח כדי שנבין זאת?

הרוצחים, מן הסתם, באו מיריחו ושבּו אליה. הם שבּו אל עיר המקלט יריחו, הנמצאת בפיקוחו של "חובב ציון" הצדיק ג'בריל רג'וב, ואוי לנו שאנחנו צריכים לקוות ולצפות שהוא יחשוף ויעצור את הרוצחים.

האשליה שהממשלה הזאת עוררה בציבור, כאילו הטרור חדל ויש שקט, התנפצה אתמול בנקיקי ואדי קלט. האם צעירי ישראל צריכים לנסוע רק לערד, ודווקא בימים שבין י"ז בתמוז לתשעה באב, ולא לסייר בוואדי קלט, שיובּליו העליונים הם נחל מכמש ובו סלעי סנה ובוצץ, ונחל פרת, שבּו החביא ירמיהו הנביא את אזורו? אולי אלוף פיקוד המרכז לא יודע זאת ולכן הוא איננו מבין ואיננו מעודד טיולים למדבר יהודה – – –

היו"ר ע' עלי:

כדאי לאלוף פיקוד מרכז הנוכחי ללמוד מאלוף פיקוד מרכז בעבר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה אמרת. אני הייתי מביא חיילים לנחל מכמש, מראה להם את שני הסלעים של סנה ובוצץ, מראה להם את עין פארה, שזה נחל פרת המקראי, מראה להם את ענתא, שהיא ענתות המקראית, ארץ אבותינו. אם הם לא יודעים את זה – צעירי ישראל יודעים את זה ורוצים לצאת אל נופי מדבר יהודה ולחוות את נופי הקדומים שלו.

בממשלה לא יודעים שזו ארץ אבותינו. בשבילים אלה הם שטחים חסרי חשיבות, וגם היהודים שנרצחו שם – אוהד בכרך ואורי שחור, השם ייקום דמם, הם חסרי חשיבות, וגם ביטחון היהודים בארץ-ישראל הוא חסר חשיבות. מה שחשוב לממשלה הזאת זה להמשיך במסירת מחוזות המולדת לידי האויב.

ממשלה יהודית אמיתית צריכה היתה להיכנס כעת ליריחו, להטיל עליה מצור ולמצוא את הרוצחים. ממשלה אמיתית היתה שולחת את ג'בריל רג'וב ואנשיו אל מעבר לנהר. ממשלה אמיתית היתה מפסיקה כעת את השיחות בזיכרון-יעקב ושולחת את ערפאת לתוניס.

נתאר לעצמנו מה יהיה מצב הביטחון של 140,000 המתיישבים היהודים ביש"ע כאשר צה"ל יצא מהשטח. האם הם לא יופקרו ל"ג'יהאדים" ול"חמאסים" ולרג'ובים? מה יקרה לכל היישובים שלנו לאורך הגבול החדש-הישן כאשר מהעבר השני תקומנה ערי מקלט חדשות בשליטת ג'בריל רג'וב?

הרצח המתועב בוואדי קלט חייב לפקוח את עיני הממשלה העיוורת. תודה, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת משה פלד, ואחריו – חברת הכנסת גוז'נסקי.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני כמה שעות חזרתי מהלווייתו של אוהד בכרך, זיכרוננו לברכה, נער צעיר, שחונך לאהבת הארץ ולאהבת עם ישראל. קשה להאמין כמה איפוק וכוח סבל מפנים הציבור הנפלא הזה בעיקר במעמדים הקשים ביותר של קבורת הבנים.

לאחר ההלוויה פנו אלי כמה אנשים וביקשו ממני: היה לנו לפה ושאל את ראש הממשלה כמה שאלות. האם אתה ראש הממשלה של העם כולו או רק של חציו, ואפילו פחות מכך? מתי תתחיל להתייחס גם לעמך ולא רק לערפאת ולפלשתינים? שאלת השאלות היתה: אדוני ראש הממשלה, עד מתי? הרי מיום ליום אתם רואים במו-עיניכם כיצד כל בניין הקלפים, הקרוי הסכם השלום, הולך ומתמוטט. התפרקות מערכים, מסירת נכסים ביטחוניים, קיומיים, הגעתם של הפלשתינים עד קבר רחל, מחר זה כבר יהיה עד הכותל המערבי, המקומות המקודשים ביותר לעם ישראל, שגם אותם אתם הולכים למסור, וכל זה בשם הסכם השלום האומלל שעליו אתם חתומים.

כמה קורבנות עוד נצטרך להקריב על מזבח השלום המדומה הזה? עד מתי תמשיכו לשקר לעם ולהציג מספרים של ירידה בטרור? הרי אתם יודעים שכל השקט הזה הינו תוצאה של הסכמים זמניים בין אש"ף ל"חמאס", ואתם גם יודעים שזהו השקט שלפני הסערה.

ועוד ברצוני לשאול, מדוע אלפי צעירים ישראלים, שנקראים תרמילאים, מסתובבים בכל הקניונים בעולם, מאמריקה עד אסיה, מאירופה עד אפריקה, ורק בקניון היפה של ואדי קלט, שנמצא עשר דקות נסיעה מירושלים, בירת מדינת ישראל, הם אינם יכולים לטייל ולהתבשם מיופיה של הארץ בחופשיות ובבטחה?

אני תובע בצורה התקיפה ביותר הפסקת השיחות בזיכרון-יעקב לאלתר, עד אשר יוסגרו הרוצחים מיריחו. זה יהיה מבחנו של ערפאת, מבחנה של הרשות הפלשתינית, מבחנו של הסכם אוסלו כולו. אני תובע להפסיק לאלתר את הריטואל המביש והמגוחך הזה, המתנהל בזיכרון-יעקב, דווקא במקום מושבם של גיבורי ניל", שנאבקו לכיבושה ולשחרורה של ארץ-ישראל. אגב, אני בטוח כי נוכח הריטואל המביש הזה מתהפכים גיבורי ניל"י בקבריהם. אני כבר מסיים.

אני תובע לעצור את ריצת האמוק של ממשלת ישראל, לעצור ולחשוב, לעצור ולבחון מחדש את העקרונות המדיניים המונחים בבסיסו של הסכם אוסלו. הריצה הזאת וההסכמים הנחתמים שם בזיכרון-יעקב יגרמו לקרע איום ונורא בעם ולהתרסקות שכולנו מפחדים וחוששים ממנה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת משה פלד. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חבר הכנסת משה גפני.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יום קשה, רווי טרגדיות נוראות היה לנו אתמול, ואחת מהן – הרצח האכזרי של שני הצעירים בני ה-19, אורי שחור ואוהד בכרך, שיצאו לטייל ולא שבו. אני רוצה להביע את כאבי ואת השתתפותי בכאבן העמוק של המשפחות ולקוות, לקוות מאוד שלא יהיו עוד קורבנות בעימות שעדיין נמשך בין שני העמים.

רבותי חברי הכנסת, כל אחד מאתנו מסיק את המסקנות בהתאם לדרכו, לדרך שבה הוא מנתח את האירועים. לכן אני מרשה לעצמי לומר ברגעים אלה של כאב על מות הצעירים, שיש ניסיון של 27 שנים של החזקת שטחים, של החזקת הגדה. יש הניסיון החדש יחסית של ההסכם עם הפלשתינים. אני בטוחה, שהקורבנות שעדיין נופלים, כמו הצעירים שנפלו אתמול, הם עדיין המחיר הנורא שאנחנו משלמים לא על הניסיון שנעשה להגיע לשלום אלא על השנים הארוכות של חוסר ניסיון להגיע לשלום; על השנים הארוכות שהכול היה חסום; על השנים הארוכות שהצמיחו והעמיקו את האיבה, את השנאה, והצמיחו גם את השוליים הסהרוריים גם בקרב העם הפלשתיני וגם בקרב העם הישראלי. לצערי הרב, השוליים האלה מהווים גורם שמפריע. אבל הרוב – הרוב בציבור הישראלי והרוב בציבור הפלשתיני – מעדיף הסדר, מעדיף שלום.

אני מבקשת לקרוא לממשלה, שבשיחות שמתנהלות עכשיו בזיכרון-יעקב ובמשא-ומתן בכלל בינינו לבין הפלשתינים, יובאו בחשבון בצורה רצינית המכשולים שעדיין מפריעים להסדר ולהגעת השלב השני של קידום השלום. אני מתכוונת לעניין הסגר, לעניין שחרור האסירים ובעיקר לנושא פינוי ההתנחלויות. אני חושבת שבלי סילוק המכשולים המידיים האלה לא יהיה אפשר להשלים את המהלך הנוכחי ולעבור למה שכל כך נחוץ – הדיון על הסדר הקבע שהתבסס על העיקרון של שתי מדינות – מדינה פלשתינית בצד ישראל. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חבר הכנסת משה גפני, ואחריו – חבר הכנסת יצחק לוי.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר, אני רוצה לשלוח את תנחומי למשפחות של אורי שחור ואוהד בכרך, השם ייקום דמם, שנרצחו באכזריות חיתית על-ידי בני עוולה טרוריסטים מחבלים שבאו מקרב העם הפלשתיני, והיום עם ישראל ליווה אותם למנוחות.

אדוני השר, אנחנו נמצאים בעידן של שלום, בתקופה שבה אנחנו כל הזמן נותנים. אנחנו נותנים, אנחנו מתחייבים לתת, כיוון שאנחנו רוצים למנוע שפיכות דמים. אבל הפרטנרים שלנו, שאתם אנחנו רוצים לעשות שלום, פניהם אינם לשלום. הם קיבלו שליטה ביריחו. מישוהו אמר פה קודם שמדובר בערי מקלט. ערי מקלט הרי ניתנו לאלה שרצחו בשוגג, שצריכים להיות שם עד מות הכוהן הגדול.

יריחו לא הפכה עיר מקלט. היא הפכה עיר של רוצחים, היא הפכה עיר שממנה הם יוצאים רוצחים ואליה הם חוזרים. היא איננה עיר מקלט. היא עיר שאפשר להתחבא בה ואי-אפשר להגיע למחבלים. וכך אנחנו רוצים לעשות בערים רבות נוספות.

עבור מה אנחנו רוצים שלום?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גפני, מי שאמר עיר מקלט לא התכוון במובן של עיר מקלט מקראית. אין סתירה בין הדברים.

משה גפני (יהדות התורה):

אני רוצה להעמיד את הדברים על דיוקם. אלה ערים שהשתכנו בהן רוצחים, לא במטרה לכפר על חטאם, מפני שרצחו בשוגג.

היו"ר ע' עלי:

אתה צודק, זה המובן המקראי. אבל כאן התכוונו בהשאלה לעיר מקלט שקשה להגיע אליה.

משה גפני (יהדות התורה):

לא יכול להיות מצב, שאנחנו נשב באופן מתמיד וקבוע למשא-ומתן עם העם הפלשטיני, עם נציגיו לכאורה, ומאחורי גבנו ירצחו נערים, יפגעו בנשים ובילדים בפיגועים. לא יכול להיות דבר כזה. צריך לומר להם אחת ולתמיד. אלא אם כן לממשלה יש מטרה לעשות שלום בכל מחיר, גם במחיר של הפקרת חיי יהודים. לא יכול להיות דבר כזה.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לאפשר לי עוד דקה. אנחנו נמצאים בימי בין-המצרים. בימי בין-המצרים, הזכיר חבר הכנסת זאבי, בין י"ז בתמוז לט' באב, הם ימים של בין-המצרים בעם היהודי, ימים של אבל ושל סכנה. לצערנו הרב, ביממה האחרונה היינו עדים גם לרצח הנוראי הזה בוואדי קלט, גם לאסון שקרה לטייסים, גם לאסון שקרה בשדרות וגם לאסון הנורא שהיה בערד. כבר הזכרתי את זה כאן היום. אלה ימים של חשבון נפש, ימים שעם ישראל מתבונן במעשיו, בדרכו, בשל מה באה עלינו הרעה הזאת.

כל עוד הממשלה לא יכולה לאפשר ביטחון – והיא לא מאפשרת ביטחון – צריך לקרוא לצעירים שלא להיכנס למקומות סכנה. אנחנו נמצאים בימי סכנה; אנחנו נמצאים במקום סכנה. הממשלה לא מבטיחה ביטחון אישי. זאת עובדה, לצערנו הרב. הלואי שהיו ימים אחרים. צריך להיזהר מאוד מזה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת משה גפני. חבר הכנסת יצחק לוי, ואחריו – חבר הכנסת רענן כהן, אחרון.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר הבריאות, אנחנו מצטרפים כולנו לאבלן הכבד של משפחות בכרך ושחור.

אני לא יודע אם אנחנו ערים לתחושות הקשות שהציבור בכלל חש, ובעיקר ציבור אוהבי ארץ-ישראל.

הגענו לכך שבמרחק של עשר דקות נסיעה מירושלים, בוואדיות שסביב העיר, אי-אפשר לטייל.

והחמור יותר, אדוני השר, כשדיברו היום בכלי התקשורת על מה שקרה בפסטיבל ערד ועל מה שקרה בוואדי קלט, אמרו אנשי פסטיבל ערד בשלב מסוים – נדמה לי שהם כבר תיקנו את עצמם – שצריך להמשיך את החגיגה ואסור לטייל בארץ-ישראל. זה פחות או יותר היה המסר.

אני חושב שבלחץ אנשי ציבור ואנשי אמונת הפסיקו את הפסטיבל בערד; אני חושב כך, מיהו אמר לי את זה בחוץ. אני מקווה שזה כך.

במקום לבוא ולומר שצריך להפסיק את שחרור האסירים, שצריך להיכנס ליריחו ולחפש את הרוצחים, שצריך לבוא ולבקש מייד הסגרה של כל רוצחי היהודים – רוצחי אורי מגדיש ורוצחים אחרים שמסתובבים ומעודדים את חברים לרצוח ואומרים להם: ראו מה קרה לנו, רצחנו ואנחנו עכשיו שוטרים. במקום לבוא ולהגן, ללא שום קשר עם המשא-ומתן המדיני, שלצערנו הרב מביא אסון על אסון, במקום להגן על האפשרות לטייל בחלקי ארץ-ישראל, במקום להגן על האפשרות שצעירים בחופשה יוכלו ללכת לכל מקום שהם רוצים בארץ-ישראל, בלי לחוש בסכנה – במקום זה, המסר שיצא מכל מיני גורמים ממלכתיים היה: הפסיקו לטייל.

אדוני שר הבריאות, אתה יודע מה היא אהבת ארץ-ישראל ואהבת מולדת. עברך ידוע. אתה מסכים שנחיה במדינה שבה אי-אפשר לטייל? אתה מסכים שנסגור את ילדינו ובחופש הגדול נגיד להם, תסתובבו ליד הבית, כי מסוכן?

רחבעם זאבי (מולדת):

תיסעו לערד.

יצחק לוי (מפד"ל):

האם זו הבשורה שלנו לילדים בתחילת החופש הגדול? במקום לנצל את האפשרויות דרך תנועות הנוער, דרך קבוצות ובדרכים אחרות כדי לומר לילדים: תטיילו, תטיילו במסלולים ידועים, במסלולים מוכרים, בצורה בטיחותית – תטיילו? היום כל אחד מפחד לשלוח את בנו מעבר לרחוב.

אדוני השר, אני צריך לסיים. אני אומר: המסקנה שלי היא, שיש איזו אטימות במערכת, שלא רואה איך הדברים הולכים ומידרדרים צעד אחר צעד.

אדוני היושב-ראש, יושבים בזיכרון-יעקב ומשוחחים עם נציגי הרוצחים על הסכמי שלום ועל הסכמים שונים. כשנסענו אתמול להתפלל בקבר רחל והזהרנו מפני נתינת השליטה על הדרך לפלשתינים, שמא יהודים לא יבואו להתפלל בקבר רחל, אמרו: על מה אתם מדברים? תראו כמה זמן לא קרה שום דבר. והנה, בדרך חזרה מתפילת מנחה בקבר רחל אנחנו פותחים את הרדיו ושומעים שנמצאו שתי גופות בוואדי קלט. קיבלנו תשובה מיידית.

אדוני השר, התפכחו לפני שיהיה מאוחר. התפכחו לפני שיהיה מאוחר. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק לוי. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. השר אפרים סנה, בבקשה.

נא לצלצל.

שר הבריאות א' סנה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, היום הובאו למנוחות אוהד בכרך ואורי שחור, זיכרונם לברכה, כשכל העם על שכבותיו וזרמיו ומפלגותיו שותף באבל על חיים צעירים שנקטפו בצורה כה אכזרית, חיים של שני נערים שחונכו על אהבת ארץ-ישראל, על הסקרנות והאהבה לכל נופיה.

המרצחים הם ככל הידוע אנשי "החזית העממית". עדיין אין ידיעה ברורה מאין באו, אבל אין ספק לאן הם יגיעו. הם ימצאו את עצמם, ואני מקווה שמהר, עם עימאד עקל, ועם טאהר קפישא, ועם עשרות רבות של מחבלים שחוסלו בשנים האחרונות על-ידי כוחות הביטחון – צה"ל, משמר הגבול, שירות הביטחון הכללי; שנאמר: כן יאבדו כל אויביך ישראל.

גם ביום מר כזה צריך לראות את העובדות כהווייתן, ונדמה לי שהנתונים אינם חביבים על כמה מהיושבים בבית הזה.

בפועל יש ירידה במספר הפיגועים הן ביהודה ובשומרון והן בעזה. אציין בקצרה נתונים מספר. אם משווים את המחצית האחרונה של שנת 1994 למחצית הראשונה של שנת 1995 – יש ירידה של שליש במספר הפיגועים. רחוק ממה שאנחנו רוצים, הרבה יותר טוב ממה שהיה. אם בינואר שנה זו היו ביהודה ובשומרון 60 פיגועים, ביוני אירעו פחות ממחצית – 28. אם באזור עזה היו בינואר 40 פיגועים, ביוני היו עשרה בלבד. גם עשרה הם עשרה יותר מדי, אבל אם מסתכלים על התהליך, אם מסתכלים על המגמה – לשמחתנו, הטרור נמצא בנסיגה.

הירידה הזאת נובעת קודם כול – – –

משה פלד (צומת):

מספר הפיגועים, לא מספר ההרוגים; מספר ההרוגים בעלייה.

שר הבריאות א' סנה:

מספר הנפגעים גם הוא בירידה, אם משווים – – –

משה פלד (צומת):

מספר ההרוגים בעלייה.

שר הבריאות א' סנה:

אם אתה משווה – – –

משה פלד (צומת):

כאשר רוצים לספור פיגועים סופרים פיגועים, כאשר – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת פלד, השאלה היא עם מה אתה משווה. אם אתה משווה את התקופה מאז הסכם אוסלו לתקופה המקבילה לפני הסכם אוסלו – מספר הנרצחים גדל ביותר מפי-שניים. אבל השאלות האלה אינן רלוונטיות.

רחבעם זאבי (מולדת):

למה המרצחים – – –

היו"ר ע' עלי:

זה לא רלוונטי, זה מה שאני אומר.

רחבעם זאבי (מולדת):

המרצחים קיבלו את ארץ-ישראל – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת זאבי, זה לא רלוונטי כרגע.

שר הבריאות א' סנה:

לשמחתנו, גם בפיגועי ההתאבדות חלה בחודשים האחרונים בלימה. צריך להגיד את הדברים בדחילו ורחימו, אבל זו העובדה.

ואין בכך מקרה, זה נובע קודם כול ובראש ובראשונה מהמלחמה היעילה, חסרת המנוח והחופשית מכל מגבלות של כוחות הביטחון בארגוני הטרור. יש לכך גם חלק לרשות הפלשתינית, שעושה היום הרבה יותר נגד הטרור. חל בזה שיפור מובהק, ואדם ישר שרואה את המציאות נכוחה איננו יכול להתעלם מכך.

גם במקרה זה פנינו אל הרשות הפלשתינית, שגינתה את המעשה הנתעב הזה, והיא הבטיחה לעשות כל שביכולתה כדי לאתר את הרוצחים ולאוסרם.

חשוב שלא יהיו אי-הבנות: המלחמה בטרור מוטלת על שכמן של זרועות הביטחון שלנו. לא הפקדנו את המשימה הזאת בידי איש זולתנו.

כשמדברים על הנושא הזה חשוב להסביר היטב לאלה שלא מבינים, והם לא נמצאים באולם הזה, מדוע אנחנו כל כך מתעקשים על כך שהביטחון באזורים הפתוחים ביהודה ובשומרון בזמן הסכם

הביניים יהיה ויישאר באחריות צה"ל. זו תקופת ביניים וזו תקופת מבחן, ורק אם היא תעבור בהצלחה נוכל להתקדם לשלב הבא.

לא בכדי עיכבנו ביותר משנה את התהליך הזה. מאחר שמצב הביטחון חייב את זה, עיכבנו את ביצוע הסכם אוסלו ביותר משנה – רק בגלל הסיבה הזאת. וגם פה אנחנו מתקדמים עקב בצד אגודל, כשקצב ההתקדמות מותנה, מבחינתנו, בדבר אחד בלבד: עד כמה האינטרסים הביטחוניים והמהותיים, כגון נושא המים, נשמרים במסגרת ההסכם החדש.

את שיחות זיכרון-יעקב לא צריך להפסיק, כי אסור לתת בידי המרצחים מה"חמאס" ומ"החזית העממית" או מ"הג'יהאד האסלאמי", את מתג תהליך השלום – ברצותם יכבו וברצותם ידליקו.

משה פלד (צומת):

— — — צריך להסגיר אותם.

שר הבריאות א' סנה:

אני מדבר כרגע לא על מי שמדבר אתנו, אלא על מי שנלחם בנו. לא נפסיק את השיחות רק כיוון שארגון כמו "החזית העממית" במקרה זה, או "הג'יהאד האסלאמי", מבצעים פיגוע. לא נפסיק תהליך שאנחנו רואים בו תהליך היסטורי חשוב, כי אנחנו הולכים להקים בארץ-ישראל מציאות חדשה ואחרת.

אני מאוד שמח, אינני יודע אם היתה בכך כוונת מכוון, שהשיחות נערכות בזיכרון-יעקב, אחד המקומות הראשונים של שיבת ציון המודרנית, ודווקא שם.

משה פלד (צומת):

הם מתהפכים בקבריהם.

יצחק לוי (מפד"ל):

זו הבושה הלאומית.

שר הבריאות א' סנה:

אני רוצה להזכיר, הלאומנות הערבית תמיד גרסה מקום בארץ-ישראל רק לאומה אחת, והציונות מעולם לא אמרה רק אנחנו. מעולם לא אמרנו את זה.

מי שמתבונן בתהליך הזה רואה, שההשלמה של העולם הערבי עם קיומה של מדינה ישראלית יהודית וציונית פה, זהו ניצחון הציונות. לכן, יש סמליות רבה בכך שהשיחות האלה, שבהן מעצבים מציאות חדשה ויחסים חדשים בארץ-ישראל, נערכות במקום כמו זיכרון-יעקב.

אינני יכול להתעלם מנושא ומשאלה שעלו בדברי חלק מהמציעים, ולאחרונה בדבריו של חבר הכנסת יצחק לוי, היכן מותר לנו לטייל. אינני חושב שאי-פעם נוכל אנחנו לוותר על הזיקה למקומות שבהם עוצבה התרבות שלנו שבה נוצרו הערכים הכי מקודשים לנו. אלה מקומות שעליהם צריכים להמשיך ולחנך את הנוער היום ובעתיד. נוכל להביא לשם נוער כאשר תהיה מציאות אחרת. שלמות הארץ האמיתית היא בשלום בין עמים, ולא ביחסים של כובש ונכבש. אין מנוס מלהגיע לשותפות אחרת בארץ-ישראל, וזאת המציאות שאנחנו יוצרים כעת, ואף אחד, שום מרצח לא ירתיע אותנו מהשלמת המשימה הזאת. אנחנו מתכוונים לכך בכל הרצינות, ואנחנו עושים את זה בכל האחריות.

היו"ר ע' עלי:

מה כבודו מציע?

שר הבריאות א' סנה:

כבודי מציע, בגלל חומרת הנושא וחשיבותו, להעביר אותו לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר אפרים סנה. חבר הכנסת בא-גד ביקש להסיר. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, יוסף לפיד שואל בעיתון "מעריב" שאלה שחייבת להעסיק את כולנו, וכל הדברים ששמעתי מהשר לא עונים על השאלה.

הרצח הכפול, תזכורת מחרידה לעובדה שהטרור עדיין לא פסק. זה ברור. השאלה היא, אם זה יכול לקרות כאשר צה"ל כביכול שולט בשטח, והאלוף בין אומר שלא יטיילו שם, מה יקרה לאחר שצה"ל יעזוב?

כבוד השר, אתם לא נותנים את התשובה. אתם עומדים לעזוב, עומדים לפנות, אבל אתם לא נותנים את התשובה על השאלה מה יקרה, אם גם כיום אתם לא שולטים בשטח.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת זאבי, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת החוץ והביטחון?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת פלד, האם כבודו מסכים שזה יעבור לוועדת החוץ והביטחון?

משה פלד (צומת):

מסכים.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

במליאה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מקבל את עמדת השר.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מבקש דיון במליאה.

משה פלד (צומת):

אני מצטרף להצעה לדון במליאה.

היו"ר ע' עלי:

אז כולם במליאה.

שר הבריאות א' סנה:

כבוד היושב-ראש, אם זה רצון המבקשים, שיהיה דיון במליאה.

היו"ר ע' עלי:

טוב, תודה. מי בעד דיון במליאת הכנסת בהצעות לסדר-היום של חברי הכנסת זאבי, פלד, גוז'נסקי, גפני ויצחק לוי?

סאלח סלים (חד"ש):

למה לא כולם ביחד?

היו"ר ע' עלי:

מפני שמי שלא נוכח כאן, אני פשוט לא מזכיר את שמו.

מי בעד דיון במליאה – יצביע; מי שנגד, יצביע נגד.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת ר' זאבי, מ' פלד,

ת' גוז'נסקי, מ' גפני וי' לוי בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 10, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הוחלט לקיים דיון במליאה בהצעות לסדר-היום שהוזכרו.

חבר הכנסת סאלח סלים, בפעם הבאה כשתרצה להפריד בהצבעה, אפשר לבקש ואפשר להפריד.

סאלח סלים (חד"ש):

שאלתי.

היו"ר ע' עלי:

אני אומר לך – מבחינה תקנונית. היות ששאלת, לא התייחסתי. אילו ביקשת להפריד, היינו מפרידים. תלמד לעתיד.

הצעה לסדר-היום

שירותי מערך הכבאות בישראל

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: שירותי מערך הכבאות בישראל, הצעה לסדר-היום מס' 7244, של חבר הכנסת רפי אלול. בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, קשה מאוד לדבר על שירותי הכבאות היום בלי להשתתף בצערן ובכאבן של המשפחות השכולות באסונות שפקדו אותנו אתמול. אני מקווה מאוד, שכולנו נסיק את הלקחים מכל האסונות האלה, לרבות מה שאירע בפסטיבל ערד.

אני רוצה להחזיר אתכם, חברי חברי הכנסת, לאסון שפקד אותנו לא מזמן, ב-2 ביולי. נשרפו אלפי דונמים של חורש, יער טבעי. מושב שורש כמעט נשרף כליל. התוצאות של אותו אסון ידועות, ולא אחזור עליהן. עם זאת, עם הכאב, ברור לכולנו שזה היה נזק גדול, מיותר, ואולי ניתן היה למנוע חלק גדול מן הנזק הזה.

השרפה, שפרצה ב-2 ביולי בפרוזדור ירושלים, יכולה היתה להיגמר אילו היו לקחים של ועדות חקירה שהקמנו כאן מתממשים, אילו החלטות ממשלה שהוחלטו בעקבות אותן ועדות חקירה אכן היו ממומשות, לא היינו מגיעים לשרפה ב-2 ביולי, עם הנזקים שהיו בה. אני אומר זאת דווקא היום, כי גם היום הקמנו שתי ועדות חקירה. אני רוצה להאמין שגורלן של ועדות החקירה שהוקמו היום לא יהיה כמו גורלן של אותן ועדות חקירה לגבי השרפה.

קיבלנו אתמול את הדוח של ועדת-לפידות. הוא מצביע על בעיות קשות וחמורות: כוח האדם בשירותי הכבאות לוקה בחסר מבחינה כמותית ואיכותית. כך גם לגבי הצידוד, הלוקה בחסר איכותית וכמותית, ובמיוחד חסר צידוד מתאים ללוחמה בשרפות יער. אין גוף בעל סמכות להפעיל כוחות כיבוי ברמה כלל-ארצית.

מתוך עיון בדוח אני למד, כי הוועדה קובעת שהיה צורך ברוויזיה של שירותי הכבאות במדינת ישראל. אני גם חושב, שצריך היה לתת את הדעת על המלצה של הוועדה לבחון אפשרות הקמת מערך אזרחי לכיבוי אש מן האוויר. לא תמיד צה"ל יכול להיערך. אגב, כיום המצב הוא שיש 24 איגודי ערים, מתוכם 20 איגודים של רשויות מקומיות. צידוד ישן, מכונות משנת 1960, בכל מקום מישהו אחר אחראי, תנאי שכר – אין מי שירכז אותם.

אני רוצה להגיד לכם, רבותי, שירותי הכבאות שהיו בשרפת היער בפרוזדור ירושלים הוטלו על אזור בית-שמש. הם לא יכולים, עם הצידוד שיש להם, לכבות שרפות ביער ענק כזה. אותו דבר בלוד – שם יש שתי כבאיות משנת 1962, שהן משמשות גם את כל העיירות שבסביבות לוד.

המבנה הבעייתי של הנציבות השליך על רמת התפקוד של הכבאים בשרפה. אני אומר לכם, שלא כל יום אפשר לשלוח תגבורת מתחנה אחת לתחנה שנייה. בדוח-זנבר מ-1976 הוחלט על הקמת מערך כיבוי ארצי. ב-1985 המליצה ועדת-קוברסקי, כי הנושא יטופל ברשות ממלכתית במסגרת משרד הפנים, ואפילו שכרו לשם כך משרדים, ומונה הטפסר שלמה כהן לטפל בעניין.

ב-1986 החליטה הממשלה על הקמת רשות ארצית. ב-1994 כתבו שהמדינה חסרה אמצעים לכיבוי שרפות יער.

לאור כל הנתונים האלה, לאור העובדה שיש החלטת ממשלה, יש דוחות, יש ועדת חקירה נוספת וכו', אני מבקש שנקים מהר ככל האפשר את שירותי המערך לכיבוי ארצי. חבל מאוד אם ביום מן הימים נצטרך להגיד "אמרתי". יפה שעה אחת קודם.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל אלול. אני מבין שאין שר שישיב. אני מבקש – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לאיזו ועדה זה מתאים?

רפאל אלול (העבודה):

לוועדת הפנים, אני מניח.

היו"ר ע' עלי:

הוא יכול להציע לדון בזה במליאת הכנסת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מציעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים.

היו"ר ע' עלי:

בסדר. לפני כן אני מבקש לומר לחבר הכנסת רפי אלול, שנוסף על כל ההמלצות שעליהן דיברת כאן, יש גם החלטות מפורשות של הממשלה משנת 1992, ביוזמתי, ולפיהן בגלל מלחמת המפרץ צריך להפוך את איגודי הערים לכיבוי אש לרשות ממלכתית ארצית. יתירה מזאת, חייבים לשלב את המערך האזרחי לכיבוי אש ואת המערך לכיבוי אש שנמצא תחת פיקוד הצבא, פיקוד העורף, למערך אחד, תחת פיקוד אחד, עם הייררכיה ברורה, עם חידוש הצידוד.

הדבר הזה לא נעשה, לצערי, למרות התיאומים ולמרות ההסכמה שהיתה בין משרד הביטחון למשרד הפנים, עם החלטות מפורשות של הממשלה בעניין זה. עד היום לא נעשה הדבר, וכדאי שנדע כי מה שקרה בשורש הוא עדיין כאין וכאפס לעומת מה שעלול להתרחש חלילה בימי חירום. בימי חירום יש למערך כיבוי אש תפקיד מרכזי, תפקיד חשוב ביותר. ואם אנחנו לא נשכיל בעוד מועד לשנות את המבנה של כל מערך כיבוי אש, אנחנו עלולים לעמוד בפני שוקת שבורה כאשר נזדקק למערך הזה. וחבל.

היות שהנושא הזה יעבור אולי, לפי הצעת חברת הכנסת גוז'נסקי, לוועדת הפנים, אני מבקש שגם דברי יובאו בחשבון כאשר הנושא יידון שם.

רפאל אלול (העבודה):

אני מצטרף ללחץ שהנושא יידון בוועדת הפנים עוד לפני יציאת הכנסת לפגרה.

היו"ר ע' עלי:

אתה יכול לבקש דיון במליאה, אבל חברת הכנסת גוז'נסקי ביקשה להעביר זאת לדיון בוועדת הפנים. חברת הכנסת גוז'נסקי, האם את מבקשת לנמק את הצעתך? אם לא, אפשר להצביע.

חבר הכנסת אלול, האם אתה מסכים להצעתה של חברת הכנסת גוז'נסקי?

רפאל אלול (העבודה):

אני מסכים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אלול מסכים להצעתה של חברת הכנסת גוז'נסקי, ולכן אני מבקש להצביע – מי בעד ההצעה לדון בנושא שהעלה חבר הכנסת רפי אלול בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

חמישה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הוחלט לקיים בוועדת הפנים ואיכות הסביבה דיון בהצעתו של חבר הכנסת אלול. אני מקווה שהדברים ייפלו על אוזניים כרויות, והשינויים המתבקשים אכן יבוצעו.

תודה רבה לחבר הכנסת רפי אלול על שהעלה את הנושא החשוב הזה.

הצעות לסדר-היום

הדוח האחרון של מנכ"ל עיריית ירושלים

היו"ר ע' עלי:

עכשיו אנחנו עוברים לנושא הבא: הדוח האחרון של מנכ"ל עיריית ירושלים; הצעות לסדר-היום מס' 7247 ו-7268. ראשון הדוברים – חבר הכנסת סאלח סלים. אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

סאלח סלים (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני כעשרה ימים פורסם דוח ועדה מטעם עיריית ירושלים, בראשותו של מנכ"ל עיריית ירושלים, על מצבה של מזרח-ירושלים. הדוח מדהים, אבל למי שמכיר את הנושא מקרוב אין הוא מחדש דבר.

הדוח מצביע באופן ברור על חסר שיש במזרח-ירושלים בכל התחומים, ולא אני אומר זאת, אלא עיריית ירושלים. כך זה בעניין הביוב, הכבישים, המים, הניקיון, בתי-ספר, מועדוני נוער והתשתית בכלל, בכל התחומים. הדוח בעצמו אומר, שהעלות של תיקון המצב היא לפחות 250 מיליון שקל, אבל אני חושב שיותר.

נותנים שם כמה דוגמאות, כמו למשל, שמתוך 40,000 נורות בירושלים, יש 5,000 נורות במזרח העיר. זו דוגמה.

חוץ מבעיות תשתית שקיימות שם, יש גם המון בעיות שנגרמות לתושבים. יוצא לי להיפגש עם תושבים רבים שהיום שוללים מהם את תעודת הזהות, והם "תלויים באוויר". עשרות תושבים כאלה פנו אלי. כאשר החליטה ממשלת ישראל לספח את מזרח-ירושלים, אחרי המלחמה ב-1967 – רואים שממשלת ישראל רק קיבלה החלטה וכנסת ישראל קיבלה החלטה, אבל בפועל לא מתנהגים עם תושבי מזרח-ירושלים כעם תושבים, שהרי הכובש אחראי לתושבים שהוא כובש. אותם הזניחו לגמרי.

אני חושב שהכוונות והתכנון הקיימים בכל הנוגע לאזרחיה הערבים של ירושלים המזרחית הם לייאש אותם ולרוקן את העיר מתושביה הערבים. אינני יכול להגיע לשום מסקנה אחרת. המצב הזה נמשך, ואף אחד לא יכול להגיד אחרת. עברה שנה ועברו שנתיים והמצב לא תוקן. הכיבוש במזרח-ירושלים קיים כבר 27 שנים, וההזנחה שם גדולה מאוד. כל ממשלות ישראל נהגו באותה דרך, ללא הבדל מפלגתי, בהזנחה מכוונת ומתוכננת, כדי לייאש את התושבים עד שיעזבו. אבל המציאות בשטח היא הפוכה; חלק מהתושבים עזבו, לצערי, אבל החלק הגדול נשאר, מתרבה וחי, ובמזרח-ירושלים יש היום 160,000 תושבים.

עיריית ירושלים וממשלת ישראל לא מתכוונות להתנהג אתם כאל תושבים לכל דבר. אז בואו נחליט שתהיה זו בירתה של ממשלת פלשתיין, ושם יתנהגו אתם כמו אל אנשים מכובדים. לא לספח אותם, אלא להחזיר אותם הביתה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח סלים. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

אפשר, חבר הכנסת סאלח סלים, לבקש עוד דבר: להיענות לפנייה של ראש עיריית ירושלים להקציב תקציבים לעיריית ירושלים ולהשתתף בהשקעות בחלק הזה של העיר.

סאלח סלים (חד"ש):

אבל זה כבר קיים 27 שנים. לא שנה, לא שנתיים ולא שלוש שנים.

היו"ר ע' עלי:

אבל זה בוודאי לטובת התושבים.

סאלח סלים (חד"ש):

התשובה שהכול נותנים היא שאין כסף.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה, חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, במזרח-ירושלים חסרים 150 ק"מ קווי ביוב. אלפי משפחות חיות בעוני, ושירותי הרווחה ירודים. בירושלים יש שתי רמות חיים – זו של מערב ירושלים וזו של מזרח-ירושלים. במזרח-ירושלים המצוקה מגיעה עד כדי כך שלאנשים אין קורת-גג לגור מתחתיה, אין מקום לבנות מוסדות ציבור, קשה מאוד לאתר שטחים לבניית בתי-ספר, מוסדות ציבור, בניינים ציבוריים. העדר יכולת לסלול מערך כבישים חדש גורם לקשיי נגישות לכלי רכב לפינוי אשפה, כיבוי אש, חלוקת בלוני גז, דואר, וקשה גם לפתח תשתיות אחרות, כגון חשמל וטלפון.

מי אומר את הדברים האלה? – דוח מיפוי לשירותי עיריית ירושלים. מי הכין את הדוח הזה? – ראש עיריית ירושלים אהוד אולמרט. לא מהשמאל, לא תושב מזרח-ירושלים ערבי-פלשתיני, לא ב"אורינט האוס", לא פייצל חוסייני. הדברים האלה מופיעים בדוח שהוזמן על-ידי ראש עיריית ירושלים.

אם יש דבר אחד חיובי בדוח הזה הוא, שירושלים אינה מאוחדת. יש ירושלים המזרחית, שתושביה ערבים והמצב שלה הוא כמו המצב של רמאללה, שכם ויריחו. לכן בפועל היא חלק מהגדה המערבית. ויש מערב ירושלים, שהיא חלק ממדינת ישראל, שהשירותים שלה ניתנים על-פי קנה מידה וקריטריונים של מדינת ישראל. ולכן, אם יש היבט חיובי בדוח הוא, שיש מזרח-ירושלים הנפרדת, השייכת לעם הפלשתיני. עיריית ירושלים במשך 27 שנים, כפי שאמר חבר הכנסת סאלח סלים, לא דאגה להם, כי ראתה בפועל שזה לא שייך להם, זה לא שייך למערב ירושלים. זה שטח נפרד, זה שטח של הגדה המערבית.

אם מדינת ישראל אינה מוכנה להיענות לאתגר הניצב ולאמץ מדיניות שוויונית מתוך מחויבות לתושבים אשר נמצאים תחת שלטון ישראלי, אם בכפייה ואם לא בכפייה – אבל מי שאחראית למתן השירותים הבסיסיים האלה, על-פי המצב הקיים, זו מדינת ישראל. הרי מדינת ישראל נדרשת לדאוג לעם הפלשתיני, למוסדות הפלשתיניים ולתושבי מזרח-ירושלים.

לכן אני סבור, שהדוח הזה הוכן על מנת ליישם אותו ולא על מנת להכניס אותו לאחת המגירות, שכבר עמוסות בדוחות קודמים, וראוי שהדוח הזה לא יישאר בתור הצהרה, שהיא מס שפתיים כמו כל ההצהרות שהושמעו באוזני התושבים הערבים של מזרח-ירושלים.

הדוח הזה הוכן על מנת שיישמו אותו. אני מקווה שזה יהיה האתגר – שסוף-סוף יכינו דוח שהממשלה הזו תיישם אותו, וראש העיר שהזמין את הדוח הזה, הזמין אותו לא רק כדי לפרסם את הנתונים שלו, אלא על מנת ליישם את ההמלצות שהוא כולל.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אלסאנע. אני מבין שאתם רוצים להצביע. דיון במליאה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מבקשת להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים.

היו"ר ע' עלי:

אני נענה לפנייה. חבר הכנסת סלים אתה מסכים?

סאלח סלים (חד"ש):

כן.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אלסאנע אתה מסכים?

טלב אלסאנע (מד"ע):

כן.

היו"ר ע' עלי:

מי בעד העברת ההצעות של חברי הכנסת סלים ואלסאנע, בנושא הדוח האחרון של מנכ"ל עיריית ירושלים, לוועדת הפנים? מי נגד?

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 5, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט לדון בנושא בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצעה לסדר-היום

אקרית ובירעם

היו"ר ע' עלי:

רבותי, שר המשפטים לא נמצא.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הוא השיב קודם.

היו"ר ע' עלי:

אם כן, הצעה לסדר-היום מס' 7296, של חבר הכנסת סאלח סלים, בנושא אקרית ובירעם. חבר הכנסת סלים, היום אתה פעיל במליאה.

סאלח סלים (חד"ש):

כרגיל.

היו"ר ע' עלי:

כרגיל, פעיל.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד היושב-ראש, התחשבותי בבקשה. הסעיף שלי נדחה לשבוע הבא.

היו"ר ע' עלי:

זה עניין שלך. אני חושב שזה לכבוד הנושא. לי זה לא מפריע, אני יושב כאן ואין שום בעיה לדון בעניין הזה.

יוסף בא-גד (מולדת):

לכבוד הנושא.

סאלח סלים (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתחילת דברי אני מברך את האורחים שלנו, משלחת מייצגת של התושבים מאקריט ובירעם, שנוכחים היום ומצפים שיצא דבר טוב מכנסת ישראל ומממשלת ישראל הקיימת היום.

באוקטובר 1948 נכנס הצבא לאקריט ובירעם וביקש מהתושבים לעזוב את הכפרים למשך שבועיים. התושבים נענו. שבועיים עברו, והם לא הוחזרו. בשנת 1951 עתרו התושבים לבג"ץ. בג"ץ החליט להחזיר אותם לכפרים שלהם. מדוע לא התממש הבג"ץ היחיד הזה במדינת ישראל – אני לא יודע.

המצב של שני הכפרים האלה הוא מיוחד, וכל מי שמנסים לקשור זאת לבעיה הכללית רק מנסים להסית נגד התושבים האלה, כי הם עזבו את הכפר מרצון. לא היו שם התנגשויות עם הצבא. הם יצאו כיוון שהובטח להם שבעוד שבועיים הם יחזרו הביתה.

הרבה שרים מהממשלה הקיימת היום תומכים בהחזרתם. הרבה חברי כנסת ממפלגת העבודה, הרבה חברי כנסת מהליכוד, אדוני היושב-ראש, תומכים בהחזרתם. יש זאת בכתב. היו גם רבים מראשי וגדולי הליכוד – מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, תמך בעמדה הזאת. אביו של חבר הכנסת עוזי לנדאו, שגם הוא מגדולי הליכוד, תמך בעמדה הזאת.

דוד מגן (הליכוד):

שמו חיים לנדאו, זיכרוננו לברכה.

סאלח סלים (חד"ש):

חיים לנדאו, זיכרוננו לברכה. ויש עוד כמה.

היו"ר ע' עלי:

וייבדל לחיים ארוכים, מי שהיה שר הביטחון, משה ארנס.

סאלח סלים (חד"ש):

גם הוא תמך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אז למה זה לא עבר?

היו"ר ע' עלי:

היה רוב נגד. כנראה התמיכה לא הספיקה.

סאלח סלים (חד"ש):

משיחות אישיות עם נציגי שני צדי הבית הזה אני יודע שיש תומכים, גם מהליכוד, גם ממפלגת העבודה, ובוודאי אנחנו לפנייהם. אבל, מדוע עד היום האנשים האלה לא הוחזרו הביתה? התשובה היא, אדוני היושב-ראש, שהממשלה הקימה ועדת שרים כדי לבדוק את הנושא הזה.

לאחר שיחה עם שר המשפטים, שהיה אמור לענות לי, וכן גם פורסם בעיתונות – בחודש אוגוסט הקרוב מקווים שוועדת השרים תסיים את עבודתה ויהיו לה המלצות. אני מקווה שההמלצות תהיינה חיוביות, כי המלצות אחרות לא יפתרו שום בעיה. האנשים מחכים להמלצות של ועדת השרים הזאת.

ביום שישי שעבר ביקרתי במקום ונפגשתי עם התושבים. מה היה שם? העקורים עצמם הקימו מחנה עבודה כדי לשפץ את הכנסייה. חבר הכנסת דוד מנע וחברת הכנסת אסתר סלמוביץ באו לשם, עשו פרובוקציה, הזמינו אנשים מהיישובים וכמעט היתה תגרת ידיים. אני לא מבין, אם גדולי הליכוד תמכו בעמדה הזו, כנראה חבר הכנסת דוד מנע לא יודע את עמדותיהם והוא לא יודע את עמדתו של מנחם בגין, זיכרונו לברכה, והוא עשה זאת אולי בגלל כלי התקשורת או מכל סיבה אחרת. במקרה הסתיים העניין בלי התנגשות בין שני הצדדים.

לכן, אני פונה מפה לממשלת ישראל ולוועדת השרים, שתחזיר את האנשים האלה הביתה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

מי בעד דיון במליאת הכנסת? חבר הכנסת מגן מבקש להסיר. מה כבודו מציע, להעביר לוועדה?

דוד מגן (הליכוד):

כן.

אדוני היושב-ראש, ועדת החוקה, חוק ומשפט, שאני חבר בה, דנה בנושא הזה. אני חתום עם חברים נכבדים אחרים בוועדה על הצעת חוק בנושא הזה. אני מבקש להודיע לחבר הכנסת סאלח סלים, שתנועת הליכוד היא תנועה פלורליסטית, יש בה חופש עמדות, חופש חשיבה. בנושא הזה רוב חברי הליכוד – כך אני מאמין ויודע – ממשיכים את המסורת שהתווה לנו מנחם בגין, זכרו לברכה, ואנחנו רואים בנושא הזה בעיה מוסרית ממדרגה ראשונה.

עם תמיכתי בנושא, אני מציע לכם לשתף פעולה בהמשך עם אנשי המועצה האזורית במקום. גם אם הממשלה תקבל באוגוסט החלטה חיובית בנושא, אם המועצה האזורית תתנגד, הממשלה תתקשה מאוד לבצע את תוכנית עמוס גלבע. אני מדבר על התוכנית המגדירה את היישוב, כפי שאושרה וכפי שהשר ארנס דיבר עליה בעבר.

אני קורא ליזום שיתוף פעולה עם התושבים במקום. לא הייתי קורא ליזום שיתוף פעולה אם לא הייתי מאמין ששיחות כנות ומעמיקות בין שני הצדדים, בחסות החלטת הממשלה ובתמיכת הכנסת, יסייעו לפתור את הבעיה.

היו"ר ע' עלי:

תודה. לאיזו ועדה אתה מציע להעביר את הנושא, חבר הכנסת מגן?

דוד מגן (הליכוד):

ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת סאלח סלים רוצה להגיב; בבקשה. חבר הכנסת סלים, לידיעתך, שר הביטחון לשעבר, השר ארנס, העלה את העניין בממשלה, והיה ויכוח גדול בסוף שנות ה-80.

סאלח סלים (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, לאחר דבריו של חבר הכנסת מגן – שאני מודה לו עליהם – שגם הוא תומך בעמדה, ברצוני להבהיר, שהתושבים שם, כשהם חוזרים, הם לא מתווכחים והם לא מבקשים את האדמות שעליהן נמצאת המועצה האזורית. נשארו שם עוד כמה אלפי דונמים שאינם משמשים שום מועצה. הם עומדים ריקים, והכפר הישן עם כמה אלפי דונמים שהמועצה האזורית לא שולטת עליהם.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת סלים. גם אני מכיר את העניין. בזמנה דנה בעניין הזה הוועדה בראשותו של עמוס גלבוע במגמה שאתה דיברת עליה ובהתאם לדברים שאמר כאן חבר הכנסת דוד מגן. הנושא ידוע אצלנו, ומה שאמרת היה באמת חשוב שייאמר.

אדוני, אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט?

סאלח סלים (חד"ש):

כן.

היו"ר ע' עלי:

מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת סלים בנושא אקריית ובירעם לוועדת החוקה, חוק והמשפט?
מי נגד?

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 5, אין מתנגדים ואין נמנעים. ובכן, הוחלט לדון בנושא בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

חבר הכנסת סלים, האורחים הם מגוש-חלב, מג'יש, או מנין?

סאלח סלים (חד"ש):

כרגע – חלק מבירעם וחלק מחיפה.

היו"ר ע' עלי:

אבל רובם גרים בגוש-חלב, לא?

סאלח סלים (חד"ש):

חלק מהם גר בחיפה, חלק בראמי, וחלק בגוש-חלב. הם מפוזרים.

הצעה לסדר-היום

קליטת אקדמאים ערבים בסקטור הציבורי

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. אני מזמין את חבר הכנסת האשם מחאמיד להעלות את הצעתו לסדר-היום בנושא קליטת אקדמאים ערבים בסקטור הציבורי; הצעה לסדר-היום מס' 7287.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת מחאמיד, אם אתה רוצה לנזוף כמו שצריך בממשלה, תבקש שיהיה דיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה. זה יהיה לצנינים בעיניהם.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מסכים.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אדוני, אתה לא יכול לבקש את זה. להסכים – אולי, אבל לבקש – לא. מבחינת התקנון אתה יכול לבקש שהנושא ייכלל בסדר-יומה של הכנסת.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כל זה בינינו, אנחנו בסך הכול ארבעה-חמישה חברי כנסת.

היו"ר ע' עלי:

כן, באווירה אינטימית.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אין ממשלה. סודות – אפשר לומר כאן את הכול.

היו"ר ע' עלי:

אני כיושב-ראש מנוע מלהגיב על מה שאמרת. בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אני מוחה על כך שאין ממשלה, אף שהיתוספו לה שני שרים שאני הצבעתי בעד הצטרפותם. אבל אין חבר ממשלה שראה לנכון לשבת פה כמה דקות. אני בכל זאת מכבד את הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

אני מודיע לכם, שאם אתה לא רוצה לדון בזה היום, אין לי שום בעיה שההצעה שלך תידחה ליום אחר. זאת גם הצעה רגילה לסדר-היום, כך שאין לך כלל בעיה בעניין זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מציע שנראה בהצעה הזאת אי-אמון וניגש להצבעה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת איתן, עמדתי ידועה בעניין אי-אמון לממשלה, אבל כיושב-ראש הישיבה אני חייב לשמור על תקנון הכנסת. כדי להפיל ממשלה יש דרכים שונות, והדרך הזאת היא לא אחת מהן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מותר לך להגן על הממשלה, אבל לא בחירוף נפש.

היו"ר ע' עלי:

אני לא מגן. אתה עוזר לי, חבר הכנסת מגן?

האשם מחאמיד (חד"ש):

מה עוד שאדוני היושב-ראש לא מרשה לי לתקוף את הממשלה על שהיא איננה.

אני באמת מוחה על כך שאין שר שיענה לי. הנושא חשוב, ואני חושב – – –

היו"ר ע' עלי:

אתה צודק, ואני אומר עוד הפעם: אם אתה רוצה, אני מוכן לדחות את הנושא שלך לשבוע הבא. היות שאתה צודק שאין כאן שר שמשיב – זה לא בסדר, לא תקין – אני מסכים לכך.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני רק רוצה לציין את זה. אני חושב שזה ביזיון לנושא ולכנסת.

היו"ר ע' עלי:

בסדר. אני מציע לך הצעה מעשית – לדחות את הנושא לשבוע הבא, כשיהיה שר. איך שאתה רוצה. אם אתה רוצה לדבר – דבר. אם אתה רוצה לדחות – אני מסכים.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אם חיקיתי עד השעה 20:00, בשבוע הבא – – –

היו"ר ע' עלי:

אני מציע זאת גם לחברי הכנסת מגן ואביטל, שאם לא יגיע שר החקלאות – – –

דוד מגן (הליכוד):

הציעו לנו את ההצעה, אבל יש דחיפות רבה בהעלאת הנושא.

היו"ר ע' עלי:

אני אומר באופן עקרוני. אף שהצעות דחופות, אי-אפשר לדחות – אני מוכן. אני את שלי עושה. אתם תחליטו. בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת המעטים והמכובדים שנמצאים במליאה. במדינת ישראל יש כ- 3,000 אקדמאים ערבים, ובתוכם יותר מ-400 בעלי תואר D.P.H. – דוקטור בתחומי המדע השונים. נוסף על תואר הדוקטור הם קיבלו את האכזבה והתסכול. אין הם מוצאים תעסוקה. ואם הם מועסקים, הרי שלא בתחום שהתמחו בו, שכן מתברר שמספר החוקרים והמורים הערבים בקרב הסגל האקדמי במחקר באוניברסיטאות מהווה 0.15%, אדוני – פחות מחמישית האחוז.

היו"ר ע' עלי:

זה 15 פרומיל.

האשם מחאמיד (חד"ש):

22 במספר מתוך כ-15,000 עובדים. כ-200 מהמשכילים האלה, נוספים, בעלי תואר דוקטור, עובדים בארצות-הברית ולא רוצים לחזור, מפני שאין להם עבודה בארץ. אחרים עובדים בגדה המערבית – בביר-זית, באל-נג'אח ובאוניברסיטאות פלשתיניות אחרות. אבל בבוא העת גם אותם בוודאי יסלקו, כאשר יבואו פלשתינים מחוץ-לארץ ויעבדו במקומם, ואז הם ימצאו את עצמם בחוסר מעש.

אדוני היושב-ראש, שירות המדינה, המונה כ-60,000 עובדים, קולט מדי שנה יותר מ-1,000 עובדים חדשים, ובתוכם רק כ-60 אקדמאים ערבים. מה הפלא, כאשר עד היום ותחת הממשלה הזו, אשר חרתה בקווי-היסוד שלה את שילובה של האוכלוסייה הערבית ובמיוחד את האקדמאים בשירות המדינה ובמוסדות ציבור ומינהל שונים – ברוב המשרדים שאני מכיר בירושלים, אין אפילו פקיד או עובד בכיר אחד, מלבד כמה משרדים שבהם יש כאן פקיד או שם פקידה. לכן, אדוני היושב-ראש, לא ייתכן מצב שבוגר ערבי – והצליח לתאר זאת ד"ר מאג'ד אל-חאג' – יהיה גם בעל תעודה אקדמית וגם בעל תעודת מובטל. הוא גם אקדמאי וגם מובטל באותו זמן.

אתן לכם דוגמה: ד"ר עמר אל-הוזייל עבד כמורה ברשת "עמל" בתל-שבע. בעל תואר דוקטור מלמד בתיכון. מה היה התירוץ? אין לו הכשרות מתאימות. יש לו תואר מוסמך במדעי המדינה ובהיסטוריה, יש לו תואר דוקטור במדעי המדינה ובהיסטוריה של מדעי המדינה, וזאת כאשר יש בנגב מורים לא מוסמכים, ויש מורים שלמדו רק שנה אחת באוניברסיטה. אני לא מתנגד למינויים, אבל אני מתנגד לאיפה ואיפה. דוקטור, בעל תואר דוקטור, אין לו עבודה. מה הוא יעשה? איך הם רוצים שהוא יתייחס למדינה הזו? הוא לא מוצא עבודה אפילו בבית-ספר תיכון. אני מבין מדוע אין כאן אף שר, כי אין תשובה על השאלות האלה.

הבעיה של האקדמאי הערבי היא מציאת תעסוקה, אבל הבעיה השנייה החמורה עוד יותר היא מציאת תעסוקה ההולמת את הכשרתו. אינני בא לומר שלא היתה תזוזה מסוימת, אבל התהליך הוא אטי ביותר, והוא מותיר אחריו אינטלקטואלים מתוסכלים ומובטלים.

אדוני היושב-ראש, שנינו חיינו ולמדנו באותה עיר – בעפולה. אנחנו יודעים עד כמה קשה להניע אדם ללמוד. צריך שיהיו לו המניעים ללמוד, אבל רבים מילדינו שואלים עצמם היום: למה ללכת לאוניברסיטה? למה עליהם לבזבז שנים יקרות מחייהם, כאשר מראש הם יודעים שלא תהיה להם עבודה.

ב-1993 אושרו 130 משרות, כך אומרים, אך התהליך הוא אטי, והפער בין היקף הפעילות בשטח לבין צורכי האוכלוסייה הזו הולך ומעמיק. לכן לא מפליא אותי ששיעור הסטודנטים הערבים באוניברסיטאות הוא בסך הכול 5%, כאשר חלקנו באוכלוסייה הוא 17% או 18%.

אין בפעילות שנעשתה עד כה די כדי ליצור מוטיבציה משמעותית בקרב התלמידים והמשכילים הערבים. כל זה גורם לתסכול, למרירות, להרגשה של זרות ושל ניכור בקרב הבוגרים הערבים, בעיקר כאשר הם רואים מה נעשה לקליטת מדענים עולים. אינני נגד קליטת מדענים עולים, אבל יש כאן אנשים שגם הם בניה החוקיים של המדינה. לא ייתכן שגם פה תהיה איפה ואיפה. בהם יש תמיכה באוניברסיטאות, במכוני מחקר ובקרנות לקליטת מדענים עולים, כי המשימה הזו הוגדרה כמשימה לאומית. הסטודנטים הערבים או האקדמאים הערבים אינם משימה לאומית. אינני מבין מדוע קליטת משכילים ערבים אינה משימה לאומית. מדוע הממשלה והמדינה, באמצעות הזרעות הרבות והשונות, לא יזמו עד כה באופן רציני קרנות עידוד לקליטתם של החוקרים והמדענים הערבים.

המדענים הבוגרים, האקדמאים הערבים, נופלים בין כיסאות המשרדים השונים. לכן מה שדרוש הוא ליזום דיון בממשלה, לקביעת מדיניות ברורה לקליטת המדענים והחוקרים הערבים במדינה. זאת אומרת, במלים פשוטות, מה שדרוש הוא תכל"ס, ולא כל מיני סיפורים שמספרים זה שנים רבות. אנו לא רוצים עוד מס שפתיים, לא רוצים כוונות טובות – רוצים מעשים, רוצים לראות דברים בשטח. רוצים פעולה במוסדות אקדמיים ומחקריים, רוצים פעולה בשירות המדינה לקליטתם של המדענים ואנשי המחקר הערבים.

ועוד דבר שמדברים עליו כבר כמה שנים: יש אפשרות להקל את מצוקתם על-ידי הקמת אוניברסיטה ערבית ישראלית במדינה. אוניברסיטה כזו תתרום בוודאי לקליטתם של מדענים, של חוקרים ושל אנשים המחזיקים בתעודות D.PH בתוכה. משרד החינוך והאנשים האחראים מתנגדים לכך בחירוף נפש, ואיני מבין מדוע. מדוע אי-אפשר להקים אוניברסיטה בנצרת? עיר זו בת אלפיים שנה, למה לא תקום בה אוניברסיטה?

אדוני היושב-ראש, יש צורך בהקמת ועדת-על של המשרדים השונים, שמטרתה האחת והיחידה תהיה קליטת המדענים והאקדמאים הערבים. יש לזכור, שרגשות הניכור והתסכול אינם גורמים לבניית אמון ולדו-קיום וחיים משותפים, כי הם מסכנים את מרקם היחסים הרגיש בין שני העמים החיים בארץ ואת עתידה של המדינה כמדינה דמוקרטית, שכל אזרחיה מרגישים שהם בניה החוקיים ולא בניה החורגים, 'היו אלה בני קריית-גת, אום-אל-פחם, נצרת, אקריית, בירעם או כל כפר ומקום אחר במדינה. כולם ירגישו שהמדינה היא שלהם.

אדוני היושב-ראש, אני מסיים: הבעיה איננה של משרד אחד אלא של כלל המערכת, כלל המשרדים, ולכן כל אמירה או קביעה של השר חשובה. חבל שאין כאן שר.

היו"ר ע' עלי:

יענה לך שר לשעבר.

האשם מחאמיד (חד"ש):

לפעמים לא אכפת לי שהשר לשעבר יהיה השר לעתיד, כאשר אני רואה מה שקורה פה, כאשר אין מי שיענה.

דוד מגן (הליכוד):

האשם, מה שאתה אומר הוא סנסציה. תיזהר.

האשם מחאמיד (חד"ש):

לכן, אדוני, לפחות אמרתי את האמת שלי, ואני מקווה שהעניין יידון באיזה מקום בכנסת.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת מחאמיד. כעת, חבר הכנסת מגן, שהיה שר בעבר, ועסק בהצלחה רבה בנושא בני המיעוטים – ובעזרת השם שר בעתיד – ישיב.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שלוש סיבות הביאו אותי להתייחס להצעתו של חבר הכנסת האשם מחאמיד: א. למרות חילוקי הדעות הפוליטיים בינינו, והתהום העמוקה הפעורה בינינו, מעשה קולגיאלי הוא להתייחס בכבוד להצעה לסדר-היום, ואני מציע להעביר את הצעתך לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

ב. למה לוועדה לענייני ביקורת המדינה? משום שפעילות הוועדה לענייני ביקורת המדינה, למי שעקב אחר דיוני הכנסת השבוע, היא לצנינים בעיני הממשלה. אני מודה שהוועדה תתייחס בזמן קריב לנושא שהעלית ותתייחס אליו ביסודיות, וכפי שמבקרת המדינה משתתפת דרך קבע בשיבות

הוועדה ונכנסת לנושאים הללו בכובד ראש, אני מאמין שבעקבות הדיון הזה, הנושא יזכה לטיפול רציני.

ג. אני מאמין, כי לאחר שחברי הקואליציה והממשלה, אשר האשימו אותנו כי אנו במליאת הכנסת חוטפים חוקים, מעבירים הצעות לסדר-היום והכול בניגוד לדעת הממשלה – הם ילמדו כי מליאת הכנסת היא מקום פומבי וחשוף. נדמה לי שגם מצלמות ערוץ-33 פועלות כרגע. אנחנו לא חוטפים, אנחנו לא גונבים. בדרך דמוקרטית, גלויה ופשוטה אנו מעבירים הצעות כבדות משקל גם לוועדות אשר בראשן עומדים אנשי האופוזיציה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן. חבר הכנסת מחאמיד, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה לענייני ביקורת המדינה?

האשם מחאמיד (חד"ש):

בהחלט.

היו"ר ע' עלי:

מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת האשם מחאמיד לוועדה לענייני ביקורת המדינה? מי נגד?

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 4, נמנע אחד. ובכן, הוחלט להעביר את ההצעה לוועדה לענייני ביקורת המדינה, כהצעתו של חבר הכנסת דוד מגן.

הצעה לסדר-היום מימוש נכסים חקלאיים במועצות אזוריות שונות והסדר חובות המושבים

היו"ר ע' עלי:

הנושא האחרון בסדר-היום: מימוש נכסים חקלאיים במועצות אזוריות שונות והסדר חובות המושבים; הצעה לסדר-היום מס' 7321. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת שמואל אביטל.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ראשית, אני רוצה להודות לך אישית, חבר הכנסת עובדיה עלי, על הסיוע שהגשת לי. נודע לי, כי בדיון בנשיאות הכנסת תמכת וגרמת להחלטה להכיר בהצעה שלי כהצעה דחופה לסדר-היום, ואני מודה לך על כך.

שנית, חבר הכנסת שמוליק אביטל, איש סיעת העבודה וסיעת רם שוחח עמי בנושא. גם הוא הגיש הצעה לסדר-היום וביקש ממני לייצג אותו בדיון במליאה. מסיבות משפחתיות הוא נאלץ לנסוע למושב לפני כשעה, והבטחתי לו להשתדל לעשות עבודה נאמנה. אם אין התנגדות, אני מבקש לראות את עצמי גם כשגריר שלו וכמייצג את ההצעה שגם הוא הגיש.

חברי הכנסת, פנינו בהצעה דחופה לסדר-היום בעניין מימוש נכסים חקלאיים – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מגן, ברשותך, ולא על חשבון זמנך: אני חושב שהנושא שהעלית הוא נושא מאוד חשוב, מאוד כואב, מאוד רציני, ודווקא כעת, בימים אלה, במיוחד ביישובי הספר ובאזור הפריפריה, כשמשקים חקלאיים קורסים בזה אחר זה, לדעתי הנושא שלך ראוי להידון בצורה מעמיקה בכנסת, וזו הסיבה לכך שהוא אושר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אנחנו יכולים עכשיו להעביר את זה למליאה ויהיה דיון במליאה.

דוד מגן (הליכוד):

כשאני ארד, אבקש ממך בקשה מסוימת, מיקי, מה עוד ששר החקלאות נמצא כאן, והוא בוודאי יגיב.

ההצעה היא: דיון במימוש נכסים חקלאיים במועצות האזוריות מרחבים, עזתה, שפיר, לכיש, בחבל עדולם, בחבל תענך ובחבלים אחרים בגליל. על-פי סעיף 23 לחוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי, התשנ"ב-1992, הידוע בכינויו חוק-גל, על שמו של היוזם חבר הכנסת גדליה גל, הגיע שלב מימוש נכסים בכ-10,000 מקרים, בנפרד משאר 30,000 המשקים ברחבי הארץ, מהם 3,000 במרכז הארץ, 4,000 בקו העימות ו-3,000 בחבל תענך ובתחום המועצות האזוריות מרחבים, עזתה, שפיר ולכיש, בחבל עדולם ובאזורים אחרים בגליל.

לפי מחקר שפורסם לאחרונה ואומץ על-ידי ארגון המועצות האזוריות, מצויות המועצות האזוריות שפיר, לכיש, עזתה ומרחבים בתחתית הסולם הסוציו-אקונומי. מצב התושבים שם בדרך כלל קשה ביותר ביחס לכל יישוב אחר בארץ. נוכח המציאות הקשה ונוכח חומר הנפץ החברתי, העלול, חס ושלום, להתפרץ בשל הכוונה והניסיונות הממשיים – כפי שאנחנו רואים אותם בימים האחרונים – לממש את הנכסים בלי שהממשלה מתערבת לסוכך על החייבים באזורים הנ"ל, בהתאם לסעיף 23 לחוק שהזכרתי, נדרשת התערבות מיידית של הכנסת.

רמזתי ואני אומר, כי הכוונה המקורית שלי, אדוני שר החקלאות, היתה לתקן את סעיף 23 לחוק. סעיף 23 מתייחס למימוש נכסים חקלאיים: "נוכח המשקם כי גם לאחר המחיקה, כאמור בסעיף 21, אין ביכולתו של החייב לפרוע את יתרת חובו, רשאי הוא להורות על מימוש נכסים חקלאיים של החייב בהתאם לכללים שקבעו השרים ולהוראות שנקבעו לפי סעיף 20". חשבתי להציע לכנסת לתקן את החוק, כדי שנוכל להושיע אותם 3,000 משקים. שמוליק אביטל מדבר על 6,000; הוא מדבר גם על אזור המרכז, ואני רוצה לצמצם, לא משום שאני חושב שהבעיה לא קיימת ב-6,000 משקים, אבל אני רוצה למקד את תשומת הלב לאזורי הארץ שעליהם הצבעתי.

לפי ייעוץ משפטי שקיבלתי, אדוני היושב-ראש, אמרו לי שההצעה סותרת את חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. משמע, עלולה להיות כאן פגיעה בבנקים, אשר להם יש חזקה בקניין שלהם.

לאחר שראינו כי אין דרך לפתור את הנושא בחקיקה, חשבתי כי טוב יהיה שהכנסת, באמצעות אחת מזרועותיה, תשב עם נציגי משרד החקלאות – השר צור, אתה יודע, גם משיחה פרטית וגם מכמה מגעים, שאני מעריך את העבודה של המנכ"ל שלך, אשר משתף פעולה בכל מה שקשור בפעילות של ועדות הכנסת – עם מועצת מקרקעי ישראל ועם יושב-ראש המועצה, שהוא שר הבינוי והשיכון, וכן עם אנשי האוצר בניסיון למצוא פתרון אשר יסיר את החרב המונחת היום על צווארם של אותם משקים, אותם ראשי משפחות.

הדרך לפתרון, אדוני היושב-ראש, הנראית לי מעשית, כפי שאמרתי בתחילת דברי גם על דעתו של המציע השני, היא להפגיש כאן בכנסת את מינהל מקרקעי ישראל, את משרד האוצר, את משרד החקלאות, את תנועת המושבים עם מר בן-שמחון ואת ארגון המושבים עם מר כץ. אולי אפשר לבקש עצה ממבקרת המדינה, שאני חושב כי מכוח אישיותה כמשפטנית דגולה ומכוח השפעתה המוסרית, וגם מכוח סמכותה כמבקרת המדינה, תוכל להשיא עצה נבונה לכנסת כיצד לצאת מהמצר, שהחוק הזה, אשר הוא חוק חיובי, לא מצליח לתת לו פתרון, והגענו לשלב שאנחנו צריכים לכבות את הבעירה שאחזה בפתיל של אותה חבית חומר נפץ.

אדוני השר, אני אומר לך: אני אופטימי. אני מאמין שדיון מעמיק בנושא הזה – אם מבקרת המדינה תסכים להשתתף בדיון הזה, היא עלולה להסתייג משום שעיסוקיה רבים מאוד, במיוחד בימים האחרונים – יביא לכך שנצליח למצוא את הפתרון במשותף. כוונתנו בכנסת, מקיר אל קיר, היא להושיע אותם מסכנים אשר נמצאים במבוי סתום. איננו רוצים לפגוע, חלילה, בחוק-יסוד של הכנסת, אבל אנחנו רוצים להושיט חבל ולהציל אותם ראשי משפחות ואותן משפחות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת דוד מגן.

אני מבקש להצטרף לפנייה של חבר הכנסת דוד מגן. יש בעיה אמיתית קשה במושבים שונים, וצריך לסייע בידם עד כמה שרק ניתן. שר החקלאות, בבקשה.

שר החקלאות י' צור:

אני רוצה להודות לחבר הכנסת דוד מגן על שהעלה את הנושא הזה על סדר-היום. זה נושא כאוב ברמה האישית והאנושית לאלפי משפחות, והוא עלול ליצור עיוות לאומי שאי-אפשר להשלים אתו, איזה טירוף מערכות בשאלה מה חשוב, מה לא חשוב, מה צריך לעשות, מה יוצא ממה שנעשה.

כפי שמנה פה חבר הכנסת דוד מגן את הנתונים ואת הפרטים, אני רק יכול להצטרף לדבריו. כידוע, הסדר חובות המושבים מופעל על-פי חוק, נעשית עבודה גדולה, והגיעו לאותם 6,000 בעלי משקים שיש להם שתי הגדרות: האחת, שהם חסרי כושר החזר באותה רמת מינימום הנדרשת, ועל-פי סעיף 23 לחוק עומדים לממש את כל נכסיהם, ועוד אגע בכך, וכן הם אינם יישובי קו עימות, כי ביישובי קו העימות החוק הזה, מימוש הנכסים, איננו מופעל.

אבל ממה נפשך, אני יכול לקרוא בשמות. אם אני לוקח בנגב את מושב ברוש – 60 יחידות משק באגודה; יחידות משק הצפויות למימוש נכסים – 50. אני יכול לעבור על רשימה שלמה כזאת.

בחבל לכיש, באחוזם – 91 יחידות משק, 75 מהן צפויות למימוש נכסים; בחבל עדולם, אזור שבו אני חי, בזנוח – 55 מתוך 60. יש עוד רשימה שלמה של מרבית המושבים באזורים האלה. ביישובי התענכים, בגדיש – 40 מתוך 60; במלאה – 45 מתוך 51.

מכאן, עלולה להיווצר פה מציאות, שבנגב, במועצה האזורית מרחבים, עזתה, שפיר, לכיש, 70% עד 80% מהמתיישבים במשק המשפחתי ינושלו מהקרקע שלהם. איך אומרים? אנחנו עכשיו נעשה את המהפכה הציונית "להיפך". ייקחו מהם את הקרקע, יחזירו אותה – אני לא יודע למי – אולי למינהל, והמינהל ישלם לבנקים.

הרי ממילא הקרקע הזאת – באותם 3,000 משקים מתוך 6,000, בריכוזים שאמרתי, בתענכים, בנגב, בעדולם, בחלק מהגליל התחתון, לא יחזירו את החוב כי כידוע הם לא נמצאים לאורך כביש החוף.

ואנחנו על-פי חוק נלך לבצע, אתם יודעים מה? – מעשה מטורף מבחינה לאומית ועוול נורא מבחינה אנושית. פשוט כך.

אני יושבתי ארוכות עם השופטת שולמית ולנשטיין, שהיא יושבת-ראש החברה להסדר חובות המושבים. יש דירקטוריון, וזה מסודר כחברה שמופקדים עליה שר האוצר ואנוכי. כל הזמן דחינו את השלב, שלא להגיע למצב הזה. אבל עכשיו זהו, אנחנו עומדים בשלב הזה. הסערה עלתה והתלהטה מהזעקה של יישובי חבל תענך. הנושא הזה נדון בוועדת שרים אצל ראש הממשלה. יושבת היום ועדה של מנכ"לים, בראשות מנכ"ל משרד החקלאות, עם נציגי כל המשרדים.

אני מברך על היוזמה שהכנסת תהיה שותפה לכך.

היו"ר ע' עלי:

כבוד השר, אי-אפשר לתקן את החוק הזה כתיקון לחוק-יסוד, כפי שעשינו עם חוק הבשר? הרי תיקנו אותו ברוב של 61.

דוד מגן (הליכוד):

אני מסכים שזה תקדים מסוכן. אני התלבטתי עם זה קשות. זה יכול להיות תקדים.

היו"ר ע' עלי:

אבל היה תקדים, תיקנו את חוק הבשר. התקדים כבר נוצר.

שר החקלאות י' צור:

אני באמת חושב שצריך לשתף את כל הבית. אנחנו לא יכולים לצאת מהשנה הזאת אם בדרך א' ואם בדרך ב' אם העניין הזה יתרחש.

נכון שזה בהחלט משליך אלומת אור על הדילמה הקשה בחלק גדול מההתיישבות. יש יהודי נשוא פנים ועב-זקן ממושב גדיש, שמו יעיש. הוא אומר לי: שמע, בסדר, אנחנו כבר חיים במצוקה, אני כבר חי רק מהביטוח הלאומי. אבל יבוא עכשיו מישהו ויגיד לי: הקרקע שאתה יושב עליה, המים שאתה משתמש בהם – הם לא שלך.

נכון שחלק גדול מהמושבים האלה כבר לא מעבדים בעצמם את אדמתם. אבל הם נותנים את זה נניח לאגודה לעיבוד אדמות של המושבים בכל אזור. אז מקבלים כל חודש כמה מאות שקלים בשביל זה. אבל יהודי כזה, שעלה בשנות ה-50 וחי היום מהביטוח הלאומי, ואולי בניו עוזרים במשהו, יש לו כמה מאות שקלים שמאפשרים לו חיים בכבוד. היום יבואו ויגידו לו: את זה צריך בשביל להחזיר לבנקים את החשבון ההיסטורי שלך אתם. הוא אומר לי: אנחנו בהשוואה לבני-ישראל, הם יצאו ברכוש גדול אחרי 40 שנה, ואנחנו נצא בחוב גדול אחרי 40 שנה.

אנחנו עוסקים רבות במשרד בניסיונות למצוא תשובות. אני לא חושב שאין תשובות. גם באזור התענכים וגם בנגב – ההתיישבות תשנה את פניה אבל ראוי שתישאר חלק מהנוף והתרבות של הארץ הזאת. אני חי באזור כזה. אתם יודעים שגם בקיבוצים לא חסרות היום בעיות. אבל אני חי באזור שבכולו מושבים המתמודדים עם הרבה קשיים, עשרות שנים.

הארץ עוברת תהליך אדיר של פיתוח, אבל זה לא כל כך מגיע למקומות האלה. עלינו להסיר את האיום הזה.

אני מודה לכם, גם ליושב-ראש, גם לחבר הכנסת דוד מגן, ואני חושב שזה יהיה לזכות ולטובה שהכנסת והממשלה יחד יחפשו את הדרך לפתרון.

היו"ר ע' עלי:

כבוד השר, אולי נעביר את הנושא לוועדה לביקורת המדינה, כפי שהציע חבר הכנסת מגן?

דוד מגן (הליכוד):

ונכנס את המליאה בשבוע הבא.

היו"ר ע' עלי:

לאחר התייעצות עם מבקרת המדינה, אולי אפשר יהיה למצוא פתרון לכך. האם כבודו מסכים?

שר החקלאות י' צור:

אני מסכים.

היו"ר ע' עלי:

האם חבר הכנסת דוד מגן מסכים שזה יעבור לוועדה בראשותך?

דוד מגן (הליכוד):

אני מסכים ומבקש שיירשם בפרוטוקול שאני מסכים בהכנעה.

שר החקלאות י' צור:

תודה.

היו"ר ע' עלי:

בהכנעה. ובכן, מי בעד העברת הנושא לוועדה לענייני ביקורת המדינה – יצביע.

הצבעה מס' 24

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 2

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

פה-אחד הוחלט להעביר את הנושא לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

אני מודה לחבר הכנסת דוד מגן על העלאת העניין הזה לסדר-היום הציבורי.

רבותי, או נכון יותר אדוני חבר הכנסת מגן, ישיבת הכנסת הבאה תתקיים, אם ירצה השם, ביום שני, כ"ו בתמוז התשנ"ה, 24 ביולי 1995, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:37.